IMPERATORUM ROMANORUM
A
JULIO CAESARE ad HERACLIUM USQUE,

NUMISMATA AUREA,

Excellentisſimi, dum viveret,

C A R O L I

DUCIS CROII ET ARSCHOTANI, &c.

Magno & ſumptuoſo ſtudio collecta,

Nec minore fide, atque induſtriâ

J A C O B I D E B I E

Ex Archetypis in aes inciſa,

Brevi & Hiſtorico Commentario explicata.

Accedit

LUDOLPHI SMIDS, M. D.

ROMANORUM IMPERATORUM

P I N A C O T H E C A.

SIGEBERTUS HAVERCAMPUS

Recenſuit & auxit.

AMSTELODAMI,

Apud MARTINUM SCHAGEN.

MDCCXXXVIII.

Digitized by Google

Digitized by Google

SIGEBERTUS HAVERCAMPUS

L. S.

Quae de hoc Opuſculo ſcire tua intereſt haec ſunt. Quum Jo. Hemelarius, Haga-Batavus, aurea haec Ducis Arſchotani Numiſmata primum Antverpiae (in qua Urbe Canonicus vixit) edidiſſet cum Commentario non magno ſed erudito An. 1615. revocavit aucta nummis illis, qui aſteriſcum praeferunt An. 1627. ſuntque illi quidem, ut in Praefatione monemur, ex Muſeo Equitis Nicolai Roccoxi. Recuſum deinde fuit hoc Opuſculum Berolini An. 1705: ſumtibus Jo. Andreae Rudiger, eadem ut ante forma, ſed de novo ſculptis nummis in tabellis aereis, quae quondam Laurentii Begeri uſibus inſervierant; adparent enim in altera parte inſculpta varia ex Antiquitate ſpecimina, olim a Begero edita. Nihil vero Editioni illi acceſſit. Tabellas has aereas nactus Bibliopola Amſtelodamenſis, mihi amicus, & in quem lubens aliquod beneficium conferre volui, ad commendandam novam hanc Editionem ut aliquid ſubpediare vellem me rogavit. Aliquot dies viro amico dedi, & gravioribus curis Theſauri Morelliani continuationi debitis, ſubtraxi. Scito itaque recte doctos pariter atque indoctos de hoc Commentario & ipſorum nummorum diſpoſitione queſtos fuiſſe, quod averſae plerumque partes exprimerentur, ſic ut plerorumque nummorum prima pars neſciretur. Turpe illud eſt, & tenebras meras Hiſtoriae obfundit; quum non raro ex inſcriptione, quae a parte capitis ponitur, cognoſcatur ſenſus ſignati nummi, adeoque occaſio qua cuſus ſit, atque inde illuſtretur hi-

ſtoria, ad quam typus averſae partis ſit referendus. Operam igitur dedi, ut ex adjectis Notulis cognoſcerentur, quantum fieri potuit, ad quae capita pertinerent, & quomodo a parte priore inſcripti ſint. Animadverti quoque adjectos fuiſſe in quibusdam Tabellis nummos aliquot poſtquam a priori cura abſceſſerant, quis vero adjecerit neſcio, ſed, quum plerique omnes illi ſint aerei, non debuerunt in aureorum ſerie adparere, certe non ſine aliqua admonitione, quam forſitan adjungere voluit is qui ſculpi curavit. Notam duplicis aſteriſci iiſdem adpoſuimus, eorumque notitiam in Notulis dedimus. Quum vero inſuper in quibusdam Tabellis locus vacaret, inpleri curavimus nummis rarioribus, qui in hac collectione deërant, & plerumque juſta magnitudine expreſſi ſunt, quos addita brevi in notulis explicatione indicavimus. Stricturas novaſve interpretationes in ipſum opus & ſingula Numiſmata addere ſuperſedimus, quoniam ex profeſſo Hiſtoriam Auguſtam ex Nummis omnis generis & moduli illuſtrandam ſuſcepimus. Inprimitur enim jam cum Commentariis noſtris Continuatio Theſauri Morelliani, quæ incredibilem numerum Nummorum continet, qui in univerſa ditione Romana ſub imperio duodecim priorum Imperatorum cuſi ſunt; in quo libro quum de ſingularibus omnium typis ubivis agatur, Studioſae Juventuti hunc libellum commendamus, ut qui viam ad pleniorem hujus ſtudii notitiam pandat; ſicuti & quae Ludolphus Smids, ad Caroli Patini exemplum, breviter deſcripſit ad hiſtorica maxime XII. Caeſarum Numiſmata, quem libellum huic conjunxit Bibliopola, ut ejuſdem generis.

Lugd. Bat. Idib. Novemb. 1737.

GENEROSISSIMO ET NOBILISSIMO DOMINO,

DOMINO
JOANNI AUGUSTO
MARSCHALL
DE
BIBERSTEIN,

Sacrae Regiae Majeſtatis Prusſicae Camerario, Praefecto in Gibichenſtein & ad Caſtrum S. Mauritii, Joannitici Ordinis Equiti, Domino in Hermesdorff, Malitz & Nauslitz.

Domino & Patrono meo Certiſſimo, Gratioſiſſimo.

REferunt, in Polonia quondam fuiſſe Judicem, qui cauſas in puncto debiti ita breviter expediebat, ut pauciſſimis his, Debes? Solve; totum Judicium finire ſolitus fuerit, ita ut tandem in proverbium abierit: Debes? Solve. Agnoſcens hujus judicii aequitatem, Generoſiſſime Domine, jam dudum in id intentus eram, quomodo & ego ea debita, quibus Tibi ob innumera in me collata beneficia obſtrictus ſum, ſolverem. Verum, cum nimium debeam, nondum reperire potui medium, quo ſatisfacerem. Fretus tamen Humanitate Tua Generoſisſima tentare ſtatui, ſi ſaltem ex parte liceret of-

Digitized by Google

ferre ſolutionem. Affero ergo nummos & aureos quidem, Divorum ſcilicet Imperatorum Numismata, quorum pretium & valorem cum prae aliis mirifice intelligas, nullus dubito, quin eorum oblatio Tibi futura ſit Gratioſiſſima. Sunt hi primi laborum meorum fructus, quos ſumma qua decet obſervantia exhibeo, humillime ſupplicans, ut eos in aliquam debitorum ſolutionem digneris acceptare. Caeterum, cum ob nimiam acceptorum benificiorum molem ſatisfacere me Tibi poſſe deſperem, ſollicitabo Deum Ter Optimum Maximum, ut coelitus ea compenſet, Tibi abundantiſſime benedicat, Teque Patriae, ſubditis mihique in perpetuum conſervet, id oro, id voveo.

GENEROSITATIS TUAE.

Humillimus & Obedientiſſimus Servus

JOANNES ANDREAS RÜDIGERUS.

I. L.

Digitized by Google

ILLUSTRISSIMO

ALEXANDRO CROIIO

CHIMAIO ARENBERGIO,

PRINCIPI CHIMAICENSI,

COMITI BELLEMONTIS,

DOMINO AVENNENSI, &c.

Non fuit mihi anxie inquirendum, ILLVSTRISSIME PRINCEPS, cujus ſub auſpiciis Aureorum Numiſmatum novum hocce opus prodiret. Quae enim cura caeteros auctores exercet, dum ſtudiorum ſuorum labores commendant, ingeniisque patrocinia conciliant; eam operis hujus proprietas, tuaeque beneficentiae ſingularis Genius mihi ademit. Tuum enim eſt, ILLVSTRISSIME, quod ad te venit. Veniunt aurei nummi, ab aeternae memoriae Excellentiſſimo nuper Duce CAROLO CROIIO avunculo tuo congeſti digeſtique. Quos ille inter Principes elegantiſſimus, inter elegantiſſimos Princeps, non ut pici aurum ſuum abſcondere, ſed omnium ad utilitatem proferre, atque incredibili cum ſumptu, uti nunc apparent, eleganter publicare conſtituerat. Ingentibus pulcherrimisque auſis mors invida interceſſit, cujus ne ſe ictibus totum offerret, te ſanguinis ſui & Heroicorum imprimis operum, Heros ille heredem reliquit. Quo jure igitur EXCELLENTIAE TVAE hoc opus debeatur, quod per te prodit, notum atque teſtatum omnibus eſt. Sed imprimis iis, quibus generoſiſſimi animi

mi

mi tui dotes atque nobiliſſima ſtudia deinceps innoteſcent. Neque obſequii mei novum hoc aut non antea uſitatum officium erit. Olim deditus devotusque tibi ſum, PRINCEPS GENEROSISSIME; nunc vero non aliter facio quam antiquitus agricolae qui praemetia ad Cereris aram venerabundi deferebant. Veſtrae benignitatis benevolentiaeque erit tanquam alienum accipere quod offerre nemo potuiſſet niſi prius ipſe dediſſes.

EXCELLENTIAE TVAE

Humilis cliens

JACOBUS DE BIE.

AD

Digitized by Google

AD
LECTOREM
PRAEFATIO.

Rei Romanae THESAURUM, CAROLI inclyti DUCIS CROII inſigni nuper munificentia erutum, ſub auſpiciis Illuſtriſſimi Principis Chimacenſis ALEXANDRI CROII CHIMAII ARENBERGII in lucem damus, Vere nulli ſecundum THESAURUM, ſive metalli pretium, ſive antiquitatis monumentum aeſtimamus. Alterum fortunae munus eſt, alterum ſolius aeternitatis conſcientia imbutus animus complecti poteſt. Igitur qua cura, quantisque regiae liberalitatis impendiis, ipſis quoque imperii ſui temporibus ſuſpiciendus numiſmatum cumulus, ſub HEROIS CAROLI manu creverit, nil attinet ab iis referri qui neglecta cortice incomparabilis beneficii medullam perſequuntur. Hiſtoriam, temporum teſtem, aeternitatis aemulam, nulla aetas, poſtquam homines ad humanitatem exire coeperunt, aut condere neglexit, aut praedicare praetermiſit. Uſu enim comperiebant, ſine hujus luce, altis ſaecula tenebris involvi, virtutum priorum occumbere laudes, vitiorum condi deteſtanda pericula. Magnis itaque gentibus geniisque praecipue haec cura cordi ſemper fuit, ut ea omnia accuratis inſcriberentur annalibus quae ſine futurorum detrimento perire non poterant. Ab Aegyptiis hoc artificium coepit, qui rudes adhuc, multarum rerum ſimulachra in ſubſidium vocare, beſtiisque & piſcibus, aliisque hieroglyphicis temporum ſuorum ſignare memorias aggreſſi ſunt. Necdum

Digitized by Google

enim divini inventi ſcriptiones apices ſeriesque innotuerant; quibus mox in compendium advocatis, mirum, ab exiguo literrarum ſemento quanta ingeniorum luxuries proximam Graeciam pervaſerit. Quaſi enim mutuis auxiliis ad aeternitatem adſpirarent, pulcherrimis ſumma ingenia factis ſollicitabantur, aptaque ſempiternis praeconiis ingenia corporum animorumque virtutibus excitantis efficaciſſime operabantur. Sed non diu ſine adverſario praeſtantiſſimum ſtare ſtudium potuit; & quaſi ſe poſtliminio vindicare oblivio inſtituiſſet, perire optimorum opera auctorum poſſe, & breve intra tempus occidere, quae in ſpem aeternitatis genita erant, compertum fuit. Nam licet in excelſiſſimorum Regum tutelam libri confugiſſent; & Vetuſtas abolere codices, & exigua ortum ſcintilla incendium operoſiſſimas bibliothecas conſumere poterat. *Quadringenta millia librorum Alexandriae arſerunt*, inquit Seneca, *pulcherrimum Regiae opulentiae monumentum.* Adverſus tantae injuriae calamitatem generoſiſſima primum Graecia circumſpicere artes ſuas coepit, & cum nihil aeque eminentiſſimos viros quam ſempiternae memoriae ardor inflammaret, omnibus adminiculis ſe ſuaque ad poſteritatem transmittere ſategerunt. Itaque & Statuarum ſimilitudines, & pictorum elegantias vultibus factisque adhibuerunt; ſcilicet ut ſi legendi ſubſidia deficerent, quae ſpectari poterant monumenta ſupereſſent. Poſtremo tandem, primario tamen invento, excogitatum fuit hiſtoriam oculis ſimulque auribus tradere, iisque inſcribere inſtrumentis ſine quibus humanae ſocietatis commercia conſiſtere, aut propelli neceſſitates non poſſunt. Nummi uſum vetuſtas prima cum habere caepiſſet, aes grave circumferre, & divitiis pondera, ſub quibus ingemere mortales debebant, ſapienter aſſignare voluit. Sed ut facile a majorum rite inſtitutis poſteri deficiunt, aut eorum rudibus inventis aliquid adjiciunt, a Graecis Siculisque ortus nummus, uti Varro teſtatur, vel a Numa Rege numus, uti arbitratur Tranquillus, formae uſusque facilitatem ſub Servio Rege primum accepit, & quia is Ovium Boumque effigie primus aes ſignavit (uti cognominis ejus teſtatur Grammaticus) pecuniae nomen tunc quoque ortum eſt. Ecce inventum, quo

quo neque ab initio ullum fere minus, neque incrementis ad majorem elegantiam & imperiorum temporumque gloriam proceſſit. Deinceps enim nihil domi foriſque aut Graeca vel Romana Reſpublica geſſit, quod non Orbi ſaeculiſque ſpectandum legendumque numiſma exhibuerit. Nam Reges, Conſulatus, Senatus conſulta, Jani clauſas apertasque fores in nummis leges: & poſtquam in Romana re ad unum cuncta conferri omnium interfuit, longo ordine venientes Principes, dein captas reſtitutasque Provincias, victorias vel triumphos non deſiderabis. Si quis Religionem Principis populi noſſe amat; hic pietas picta eſt, & ſacrorum omnium ritus deſignantur. Quae ſtatuae fuerint, hinc elucent, quae vaſa, Arae, Aedes, quae litandi ratio, quae templorum facies, quis Augurum lituus, quae Pontificum veſtis, quotque Sacerdotia: qui ludi ſeculares, quorumque in iis animalium ſpectacula, quae Ancilia Martis, ſpoliorum ex hoſte dedicatio, funerum varietas, & poſt mortem honores delati Principumque Apotheoſis, quos ipſorum judicio & ritu, aut virtus propria, aut ſucceſſorum adulatio conſecraret. Si Belli ſtudia placent: hic vexilla exercitus, Sacramenta militum, Praetoriae cohortes, legionum globus, equitum ordo, ſociorum auxilia, caſtrorum ratio, armaturae modus, Imperatorum juſſa concioneſque. Sin Belli finis quaeritur: & hiſce numiſmatibus Victoriae laurus inſitae ſunt: Coronae civicae, Obſidionales, Murales, Roſtratae: Arcus triumphales, Victarum gentium Regumque effigies & ſpolia: Bigae, Quadrigae, Pardorum, Leonum, & id genus animalium conjuges currus: efficta fluminum, provinciarum, ferarumque ſimulachra: dicata ſecuritati publicae, felicitati Temporum, aeternitati rerum templa viſuntur. Denique quicquid de potenti ac primario populo celebrari potuit, aut de tantis rebus geſtis ignorari à poſteris haut decebat, in aeternis numiſmatum tabulis ſervatur. Incluſum itaque nummis nobile fuiſſe Hiſtoriarum opus, & quod ſolum, etiamſi reliqua praeclariſſimorum ingeniorum monumenta intercidiſſent, ſtare adverſus annorum edacitatem, temporumque injurias potuiſſet, ſat ſuperque confirmavi. Supereſt ut praeſentis ad voluminis uſum converſus ad-

firmem, hoc ipſum exigua mole complecti quae plurimis veterum in commentariis varie ſparſimque notata vix obſerves. Fruere ergo Lector his antiquitatis imaginibus, & curam ama, quae iis colligendis ab Excellentiſſimo quondam Duce CAROLO ARSCHOTANO impenſa eſt. Numiſmata enim omnia tanti viri diligentiae & generoſae elegantiae debemus, exceptis tantum, quae aſteriſco notata inſeruimus, beneficio Nobiliſſimi viri, & litterarum amantiſſimi NICOLAI ROCOXI Equitis aurati, & ſaepius apud Antverpienſes Conſulis, qui ea inter plurima, in agro Meſpelardenſi apud Teneramondam, à ruſtico caſu reperta, pridem ſelegit operique noſtro benigne conceſſit. Sed neque in his aureis dandis ſubſiſtere intendimus, Argentea & Aerea à Julio Caeſare ad Heraclium numiſmata mox ſequentur, Illuſtriſſimi Principis Chimaicenſis permiſſu, qui CAROLI DUCIS avunculi ſui Virtutum ut bonorum haeres, iiſdem decoribus & elegantiis oblectatur. Aderit quae dirigat Meritiſſimi Venceſlai Cobergae ingenioſiſſima manus, qui multa in iis eruit, reſtituit, aut deſignavit. Sed viri induſtria major quam ut verbis hic exponatur. Interim haec in anteceſſum accipe Lector, & ſi conatum noſtrum benigno favore proſequeris, etiam illa propediem expecta.

VE-

VERVS. HIC. TANDEM. THESAVRVS. EST.

AEVO. ROMANVS
METALLO. PRETIOSVS
ERVDITIONE. VARIVS
TANTVM. INGENIOSISSIMA. MANV
BIAEVS. POTVIT
AERE. AVRVM. SECVTVS
ARTE. METALLVM. VICIT
AEVVM. INGENIO.
NON. CVDIT. NVMISMATA. SED. SCALPSIT
DEDIT. IMAGINES. NE. REM. DESIDERARES
AVXIT. PRETIVM. ET. AVARITIAE. SVBTRAXIT
SINE. AVRO. AVRVM. TAMEN. HABES
VIDEBIS. IMAGINES. LEGES. NVMISMATA
ET. VIS. FRVCTVM.
INTELLIGES.

TALIA. ESSE. DEBEBANT
QVAE. **CROIACVS.** COLLIGERET
BIAEVS. DIVVLGARET

ERYCIUS PUTEANUS
Antverpiae ſcribebat, Proprid. Kal. Jun. cIↃ. IↃC. XV.

Digitized by Google

JUDOCI DE WEERDT,

Synd. Antverp.

DE HAC

AUREORUM NUMISMATUM

EDITIONE

E L E G I A.

CAEſareos quondam vultus caelavit & artus
ROMA triumphatrix, dum caput orbis erat.
Aurea materies; tamen ars praeſtantior auro,
Aemula naturae, prodigioſa fuit.
Invidit ſaeclis iſtam venientibus artem
Rerum tempus edax, & carioſa dies.
Ergo foeda ſitu jacuit neglectaque, multis
Obruta pulveribus, ſemiſepulta diu:
Nulla vetuſtatis reverentia, nulla metalli
Cura fuit, nullus ſedulitatis amor.
Tandem ſyderibus fati melioribus aetas
Sera, priore magis provida, gnara, ſagax,
Priſca requiſivit novitque numiſmata, quondam
Attica quae tellus, quaeque Latina dedit.
Cognita tunc veterum & laudata induſtria, Numus
Tunc fuit in precio, qui precioſus erat.
Hunc emit, gemmis, Pactoli ac praetulit auro,
Qui ingenio & genio nobiliore fuit:
Praecipuè Dux CROIACVS, quem ſtemmate clarum
Regali, ornavit Martis, & artis amor.

Mar-

Martis, & artis amor, lauros, & ab hoſte trophaeum
Cui dedit, & variâ laude perenne decus:
Aurea collegit ſignata Numiſmata, priſco
Induperatorum tempore Romulidum,
Quae ciſtis incluſa diu jacuere, nec ulli
Cognita, ſed ſoli conſpicienda DVCI:
Donec & haec, & Muſaea ſecreta recondunt;
Aſpexit ſculptrix haec manus artificis.
Vidit, & excerpſit, ſolido formavit in aere;
Diſpoſuit ſerie, ac ordine quaeque ſuo:
Sicut apis, ſaltus ac florida rura pererrans:
Colligit in variis Attica mella favis.
Dignum opus hoc cedro, dignum graviore cothurno;
Dignum phoebaeo carmine, voce, lyrâ,
Quisquis amat mores, ritus, ac facta Quiritum,
Cui placet & rarâ nobilis arte labor,
Hunc librum inſpiciat, legat, admiretur, & artem;
Quâ veterum ſollers ars patet, artificum.

I N

I N
OPUS NUMISMATICUM

Viri Praeſtantiſſimi

JACOBI BIAEI

Schediaſma.

Quantus in Argolicis plauſus memoratur Athenis
Aurea cum feſto redeunt Quinquennia luſtro,
Omnes cum flavae tendunt in Palladis Arcem,
Qui Pandioniis vicinos ſedibus agros,
Actaeosque tenent colles, bimarisque Corinthi
Moenia, quique unctas Spartana lege Paleſtras,
Cernere Palladiis ubi fas radiantia Peplis
Praelia Terriginum, domitosque à Gorgone Divae,
Qui prius Oſſaeis certabant aethera ſaxis
Subdere, & excelſum terris confundere Olympum.
Omnia ſanguinaei quae fas in ſindone cocci
Cernere, & intextos coelo ſuperante Triumphos.
Haec ibi Taenario Pater ipſe accingit olivo
Tempora victricis Natae Saturnius, atque
Aurea divinae modulantur carmina Muſae
In laudes Dea ſancta tuas, auraeeque fragorem
Cuſpidis, & fulvâ metuendos caſſide crineis.
Parte aliâ inſignis cithara, fidibusque canoris
Cynthius, in longâ pugnacem veſte ſororem
Concelebrat, ſociisque adſpirat numina Muſis.
Tali ô nunc cuperem juvenum cultiſſime, plauſu,
Talibus atque hymnis meritas ad ſidera laudes
Ferre BIAEE tibi, dignasque adnectere lauros,
Quas tibi frondiferâ certatim Aganippides umbrâ
Cae-

Digitized by Google

Caeſareae * extulerunt ſilvæ, neque enim tuus iſte
Degeneres animos labor arguit, aut tibi mollis
Pectora percuſſit thyrſus, quum priſca Quiritûm
Arma, trucesque Aquilas, formidatosque Dracones,
Palmatamque Togam, feſtaeque inſignia lauri,
Quando Quirinales Trabeas, & duplice clavo
Spectatas Procerum veſtis, adytoque ſacratos
Depromis lituos, Latioque Ancilia coelo
Imperii lapſum pignus, ſanctique Catinum
Pompilii, & nitido fulgentes marmore poſtes
Templorum, Divosque, Deumque Altaria, quicquid
Denique victurâ ſignavit imagine Numus
Romulidum, exigui conſtringis margine libri.
Exigui, ſed quem longâ Dea nuncia pennâ
Commendat populis quicunque tepentis ab ortu
Oceani ad ſerae tenduntur litora Thules.
Teque etiam ignavi ſubductum funere lethi,
CROIIADVM decus, aeternis favor inſerit aſtris,
CAROLE, quo Latii redeuntes auſpice Divi,
Belligerique Duces ſuperas revocantur in auras.
Nec tua Lethaeâ conamina merget in undâ
Olim ſera dies COUBERGIE, cujus ab arte
Sordeſcunt Latii vitalia ſcripta VitruvI:
Ipſaque barbaricis foedatum ROMA ruinis
Extollit generoſa caput. nec inane ROCOXI
Nomen eris quondam, patrias ſeu fama Curules
Faſtorum inſcribet Titulus, ſeu (quae tua laus eſt
Altera) Dardanii ſanguis formoſus Juli
Nobile perpetuo munus ſuperabit in auro.

* *Vide Plin. Hiſt. Nat. lib.* 15. *c.* 30. *Suet. Aug. c.* 43.

JUSTI RYCQUI.

*** * I N

IN
NUMISMATA
A
JACOBO BIAEO
Inciſa, & edita
ENCOMIASTICON.

Q*Uadrjugo invehitur majeſtas ardua curru*
Virgatas trabeas inter ſellasque curules.
Jamque ſuperba perennandis Capitolia faſtis
Scandit iö, an fallor? mendax tot nomina ſomnus
Flamma triumphales ambuſſit livida ramos,
Auratasque rotas vis leti infregit & aevi
Naumachiae, Circi, templa, amphitheatra, Coloſſi,
Nunc brevis immenſo Romae de funere pulvis.
Nil ſuper ab reliquum? buſto flagrante Quirini
Dives adhuc cornu fortuna reliquit & auram,
Viva renaſcentes cui ſpirat imago Quirites.
Semirutâ id quondam DUX CROIIUS, *urbe, ſepulchroque*
Eruit, antiquo quo vivat Roma metallo,
Lauricomaeque rotae, faſcesque, arcusque triumphis

De-

Digitized by Google

Defeſſi, at rurſus jam coeperat ire ſub umbras
Romulidum redivivus bonos, ni dextra ROCOXI
Colligeret refugos ignota in ſcrinia numos,
Nec non gnara manus doctisque laboribus apta
BIAEI *inciſas aeri mox ſiſteret Aras,*
Ritus, Vaſa Numae, & priſcae veſtigia Romae.
Mira fides! Plutus diu lumine caſſus, in auro
Nunc oculos centum ceu Lynceus Argus adoptat.
Qui caeci ante Midae inſanas erravit ad arces
Nunc ſedet ille ſophon gremio, Phoebique Theatro
Spectat, bonorato ſpectandus & ipſe metallo,
Et docto loquitur facunda ſilentia vultu,
Dardanidum antiquos muto ut canat aere triumphos.
Nec ſatis hoc; PRINCEPS CHIMAIIUS *ubere cornu*
Belgiadum populis munus hoc miſſile numos
Ad Scaldim ſpargit: num ſit de Principe Caeſar?

à GUILIELMO BIAEO,
J. C. Antverp.

A D L E C T O R E M.

Quicquid tot veterum pleniſſima ſcripta loquuntur,
Haec monſtrant. ibi quanta leges: hic ipſa videto:
Dixerunt multi; at veterum pars maxima rerum
Exulet, & quamvis deſcriptio fuſa ſuperſit,
Vix capimus voces, tantum ſuſpenſa legendo
Reſtat in ignotis veri perceptio ſenſus.
Pontificum veſtes legimus; quisve ordo ſacrorum,
Quae lituo facies, cuique aut quae victima Divo!
Sed quoties repetemus idem? quàm attenta neceſſe eſt
Lectio ſit? ſenſu quis ut haec intelligat apto
Hìc rerum ſeriem & formas, expreſſa figuris
Imparibus verbis Pictura potentior implet.
Jam bellorum eadem ratio, cum caſtra globosque
Pugnantum, inde fugas, proſtratosque adſpicis hoſtes.
Actu hic denique, ſola alibi qui voce, triumphat.
Templa, theatra, aedes, Circi, fora, Roſtra, columnae,
Vota Deum, ac hominum, noſtris his omnia chartis
Et legis, atque vides, meliusque ac pulchrius, ipſo
Quàm ſi (quo haec aderant) aevo, ſpectator adeſſes:
Quàm ſi, tunc Romae. Nam quae quàcumque videnda
Mater iā quondam; Puro hìc exſculpſimus auro.

Praeſtare Numiſmata Chartis, & Effigies Picturae.

ri R S D D
Sc ptorum erum ummorum eſpice iſta,
ul V N R P

ſt Qu R I N I T
I a idem iſu aciemus, am nde acebunt.
ll F V F I V Pl

C. HAETTRON.

IMPE-

Digitized by Google

LUDOLPHI SMIDS, M.D.

ROMANORUM IMPERATORUM PINACOTHECA.

Digitized by Google

Digitized by Google

ROMANORUM
IMPERATORUM
PINACOTHECA;
SIVE,

Duodecim Imperatorum Simulacra, Elogiis, Numiſmatibus, & Hiſtoriâ

SUETONIANA

Illuſtrata atque exornata,

Curâ & labore

LUDOLPHI SMIDS, M. D.

AMSTELÆDAMI;
Ex Officina MARTINI SCHAGEN.
cIↃ IↃ cc xxxvii.

Digitized by Google

Digitized by Google

NOBILISSIMO

Atque optimo viro,

D. CORNELIO NICOLAI.

Juris & Humaniorum Litterarum Cultori.

Uoi dono lepidum novum libellum,
Arida modo pumice expolitum?
CORNELI, *tibi; namque tu ſolebas*
Meas eſſe aliquid putare nugas.

Neque enim & hoc elaboratum ἔργον; verum oneris mei ſuſcepti levidenſe πάρεργον. Quippe ut non uni tabellarum generi ſagax incumbit pictor, ita nec uni argumento ſedulus inhaeret ſcriptor. Poëtae, inter Latinos notiſſimi, libellos ſingulos Annotationibus adornare, multae lectionis & indagationis eſt labor, qui mentis aciem non rarò flectit, obtundit, praeſringit. Haec igitur iterum exacuenda recreatione ſuavi, digreſſione amoena, & per aprica deambulatione jucunda. Verum, ubinam illa? certè inter loculos eximii Nummophylacii politiſſimi viri, Maecenatis ac regis mei, JACOBI DE WILDE, cujus Latina, Graeca, & omni peregrina monetâ referta ſcrinia, quibus tantum caeterorum cedunt arculae,

Lenta ſalix quantum pallenti cedit olivae,
Puniceis humilis quantum ſaliunca roſetis.

Inter illos igitur loculos invenio Romanorum Imperatorum (& aereum quidem) Numiſma, quod unica mea voluptas, unicum oblectamentum; cui ſaepè tacitè hoc, quod Naſo Poëticae arti:

Tu ſolatia praebes,
Tu curae requies, tu medicina venis,
Tu dux & comes es!

In hiſce autem deliciis occupabat nuper inopinantem me conſuetiſſimus noſter ſculptor, HADR. SCHONEBEKIUS. Nempe, inter aeris inciſi (obſoleti dudum) aliquot pondera, & Romanorum Caeſarum duodecim invenerat ſimulacra, nec ingrata nec invenuſta. Porrigebat igitur ectypa, etiamnum muſtea; ut, ſi vellem, nudis hiſce picturis, aliquid literarum adſpergam. Cui ego, oculis devorantibus ectypa intuens,

Das animum, viresque facis, ad tanta canendum.

Mox operi memet accinxi, è meis ſcedis excellentiſſima quaeque delibavi, litteris conſignavi, praelo tradidi. Vides ergò, Vir optime, Imperatorum dictorum equeſtribus ſtatuis haec oppoſita:

I. Nativitatis atque obitus tempora, geſtarumque rerum preſſam ſed ſuccinctam epitomen. Atque ea non ex meis ſpicilegiis; verum ex ipſis Numiſmatibus novis CHRISTIANI WERMUTHII, monetarii apud Saxones artificioſiſſimi.

II. Imperatoris cujusque elogium, ſed & elegans & acutum. Hoc verò ex EMMANUELIS THESAURI, nobiliſſimi ac ſale plenis Elogiis atque Encomiis clariſſimi.

III. Imperatoris denique Numiſmata, ſelecta, pulcra, hiſtorica, & duodecim quidem; quorum interpretatio (CAROLI PATINI inhaeremus hîc veſtigiis) Suetonio ferè ſoli conceſſa.

Haec rei totius ſcena, haec corporis univerſi anatome. Tenue eſt, & quidni fatear, exile opuſculum. At quicquid ſit, & a te, Vir egregie, & ab erudito orbe, univerſo

Veniam pro laude peto: laudatus abunde,
Non faſtiditus ſi tibi, lector, ero.

Et

Et ſi qui ex hiſce meis ludos ſibi faciant , praeſertim apud Oceano Rhenoque incluſam gentem (nam

a *Majores nuſquam ronchi : juveneſque ſeneſque ,*
Et pueri naſum rhinocerotis habent)

cupidis ſaltem , imperitis licet ac modo initiatis , tironibus utile erit enchiridion.

Interim finiamus voto , praeſtantiſſime CORNELI, precemur , exoptemus, Jove non iniquo, nec invita Minerva, compares tabulas pictas , compares ſigilla ac ſimulacra ex aere marmoreve benefacto priſca, compares, prout tuae facultates ferent ſatis, è metallo triplici ſelectos Nummos, *non tam tuae delectationis cauſa* (haec autem Cicero, de viris Siculis) *quam ad invitationes adventuſque noſtrorum hominum, amicorum tuorum atque hoſpitum. Pateat* denique , *pateat tua domus omnibus ad viſendum quotidie ; ita domino non magis ornamento quam* huic *civitati*: quae, ut ampla atque opulenta, ſic grata & beneficii memor , juſtum hoc & debitum tibi praeconium, fronte explanata, jucunda voce, accantare non intermittet:

Semper honos nomenque tuum , laudesque manebunt.

LUD. SMIDS.
M. D.

Amſtelaedami, 9. Mart.
CIↃIↃCLXXXVIII.

AD

AD

Praeſtantiſſimum politiſſimumque virum,

LUD. SMIDSIUM.

Caeſareos vultus, & Martia pectora cerno,
Artificis docta pectora picta manu.
Commodat ingenium calamum quoque SMIDSIUS; inde
Antiquum ſacro ſpirat in ore decus.
Nunc ipſo major ſe CAESAR, major & haeres
AUGUSTUS, menti ſiſtitur uſque meae.
E reliquiſque decem, magis atrum cerno NERONEM,
Qui tot conjunxit crimina criminibus.
Quod TITUS Auſonio luxit virtutibus orbi,
Humani dictus delicium generis!
Nunc ſe perfuſum Nummorum luce fatetur
Tranquillus; quamvis pendulus ipſe animi
Debeat an plures tibi, SMIDSI, ſolvere grates,
Debeat an plures, docte PATINE, tibi.
Sed mihi proclive eſt pulcram componere litem:
LAUDIBUS EXIMIUS VIVET UTERQUE SUIS,
Donec erunt Urbis Dominae, mea gaudia, Nummi,
Donec erit ſtudii nobilioris honos.

HIERONYM. GUILIELM. SNABELIUS.

RO-

ROMANORUM IMPERATORUM PINACOTHECA.

I.

C. JULIVS CAESAR,

NATVS

A. Urb. cond. DCLIII. Romae, IV. Id. Quintil. victo Pompejo M. in campis Pharſalicis, imperare coepit circa Kal. Jul. A. DCCIV. multis in Gallia, Ægypto, Africaque victoriis obtentis, per triduum A. DCCVII. triumphavit. annum Julianum ordinavit. confoſſus à conjuratis 23 vulneribus A. DCCIX. idibus Mart. Romae, in curia Pompeji.

C. JULIUS CAESAR,

LVCII CAESARIS FILIVS, LVX CAESARVM ET PATER,
ROMANVS ALEXANDER, TERRAE MARS,
OMNIBVS TAM METVENDVS, QVAM MITIS,
PRETIVM FECIT SERVITVTI,
VICTO ORBE, VRBEM VICTRICEM ORBIS VICIT.
DEFUERE ILLI HOSTES, HOSTEM HABUIT PATRIAM,
NE DEESSET UNQVAM QVOD VINCERET.
INGRATAM PATRIAM PATRIIS ARMIS PVNIIT.
EAM VICIT INVITVS, QVA VIXIT INVITA.
QVI ROMAE PROPVGNATOR NON REGNAVIT,
REGNAVIT EXPVGNATOR.
PRO ROMA TRIVMPHARAT, DE ROMA TRIVMPHAVIT.
AMAVIT TAMEN INIMICAM: NOLENTI PROFVIT.
SAEPE A FVLMINE LAVRO SERVATVS REGIA,
NON SEMPER.
QVEM INERMEM TIMVERVNT ARMA,
ARMATA NECAVIT TOGA.
CESSIT CIVIBVS CAESAR CAESVS.
SERO COGNITVM LVXIT PATRIA:
VIVENTEM HOSTEM, MORTVVM VOCAVIT PATREM,
PATRICIDIVM CONFESSA EVM PATREM DIXIT.
DISCE LECTOR:
MELIVS SAEPE, QVAE NON HABES, VIDES,
QVAM QVAE HABES.

Digitized by Google

C A E S A R I S

Numiſmata Hiſtorica.

I. *Fuiſſe traditur Caeſar ore paullo pleniore, nigris vegetisque oculis. Calvitii deformitatem iniquiſſime tulit. Ideoque & deficientem capillum revocare à vertice aſſueverat; & ex omnibus, non aliud aut recepit aut uſurpavit libentius quam jus laureae perpetuo geſtandae.* Sueton. in Jul. 45. cap.

In denariis familiarum ac gentium conſtanter genis contractis, atque exſanguis macilentuſque obſervatur.

II. *Caeſar, à Q. Minuc. Thermo, in expugnatione Mitylenarum corona civica donatur.* Sueton. in Jul. 2. cap.

In Minuciae gentis denario exhibetur hinc Caeſaris (ita viſum, cum L. Begero) galeatum caput, & illinc ipſe, ſervans collapſum civem.

III. *Triumphum egit Gallicum, Alexandrinum, Ponticum, Africanum, Hiſpanienſem.* Sueton. 8. cap.

In Juliae gentis denariis oſtenduntur vel tropaea ſola; vel haec, armorum diverſo genere exornata, inter captivos reſidentes: addita tantummodo epigraphe nuda; CAESAR.

IV. *Clementiam, etiam in victoria belli civilis, admirabilem exhibuit.* Sueton. 74. cap.

In Sepulliae gentis denario vides templum; cui adſcriptum: CLEMENTIAE CAESARIS.

V. *Pugionibus ſtrictis eum confodiunt, libertatis quaſi vindices, conjurati.* Sueton. 82. cap.

In Juniae, Plaetoriae, aliarumque gentium denariis ſpectatur pileus (Romanis libertatis ſymbolum) inter duos pugiones.

VI. *Ludis, quos Auguſtus edebat, ſtella crinita fulſit.* Sueton. 88. cap.

In denariis Juliae, &c gentium cernimus comantem ſtellam, Caeſaris modo vertici, modo cervici imminentem; ſolam tamen eam quoque in Auguſti denariorum area averſa.

C. OC-

II.

C. OCTAVIUS AUGUSTUS.

NATVS.

Romae IX. Kal. Oct. A. V. C. DCXC. A Julio Caeſ. adoptatus, ſed à M. Antonio impeditus, primum conſul & triumvir, deinde M. Antonio victo ſous imperare coepit, IV Non. Sept. A. DCCXXIII. otii dulcedine, bonarumque artium favore, omnes alliciens. multas gentes devicit, Germanos non potuit; inſigni Varum clade afficientes. ſub eo Chriſtus natus. obiit XIV. Kal. Sept. A. C. XIV.

C. OCTAVIVS AVGVSTVS,

PATRIS VIRTVTEM CONTRAXIT FILIVS, PATRE MAIOR;
CORPORIS FORMA IMPERIVM PROMISIT,
ANIMVS DEDIT.
PRIVATVS IMPERATORI SIMILIS FUIT,
IMPERATOR PRIVATO.
DOLVIT PATRIA, CVM PRINCIPEM FECIT;
GAVISA, CVM HABVIT.
TIMEBAT CARNIFICEM, MEDICVM EXPERTA.
AD BELLVM NATVS, BELLVM FVGAVIT.
MOTVS EST ORBIS ILLO MOTO, QVIEVIT QVIETO.
BREVIS PVGNA PACEM PEPERIT LONGAM.
ABORTVM FECIT FORTVNA.
IANI TEMPLVM SOLVS CLAVSIT.
MVSARVM TEMPLVM SOLVS APERVIT.
QVIBVSDAM NON CARVIT VITIIS,
VITIORVM SEVERVS VLTOR.
QVAE ADMITTERE PVDEBAT, COMMITTERE NON PVDVIT.
HOC TANTVM SE HOMINEM PROBANS,
QVOD IN HVMANA INCIDIT.
QVI DEVS HABEBATVR INTER HOMINES,
COEPIT HOMO HABERI INTER DEOS.
DEMVM NOLAE, VOLENTE FATO,
INVICTVS VIRIS, VICTVS A FOEMINA.
OBIIT SOL PATRIAE;
ORIENS PLORATVS, PLORATVS CADENS:
DISCE LECTOR:
QVO PRAESENTE EXPIRATVRVM TE PVTAS,
SVSPIRABIS, SI ABSIT.

Digitized by Google

A V G V S T I
Numiſmata Hiſtorica.

I. F*Orma Auguſtus fuit eximia; tamen omnis lenocinii negligens; in capite comendo admodum incurioſus. Vultu tranquillo & ſereno. oculos habuit claros ac nitidos; capillum leviter inflexum & flavum, ſupercilia conjuncta, mediocres aures, naſum & a ſummo eminentiorem, & ab imo deductiorem* Sueton. in Auguſt. 79. cap.

In nummis, ex omni metallo ſatis ſuperque vulgaribus & obviis, haec ejus forma, per omnes aetatis gradus venuſtiſſima, pereleganter conſpicitur.

II. *Aegyptum in provinciæ formam redegit.* Sueton. in Aug. 18. cap. in argenteo nummo ſtat Crocodilus, adſcriptumque: AEGYPTO CAPTA. Hunc autem reſtituit imp. Trajanus.

III. *Parthi ſigna militaria, quæ M. Craſſo & M. Antonio ademerant, repoſcenti reddunt.* Sueton. 21. cap.

In Aquiliae, &c. gentium nummis Parthus genu flectens oſtendit vexillum; adſcriptum: SIGNIS RECEPTIS. Similis verò epigraphe addita arcubus triumphalibus, coronae quernae, ſignis militaribus, &c.

IV. *Parthi quoque Armeniam vindicanti ceſſere.* Sueton. 21. cap.

In Auguſti argenteis ſcriptum, ARMENIA CAPTA: cerniturque Armenus, modò ſtans modo genu flectens; vel Victoria taurum proſternens; vel & arma Parthica.

V. *Janum, terra marique pace parta, ter clauſit.* Sueton. 22. cap. in Auguſti argenteo Templum, adſcriptumque: IAN. CLU.

VI. *Exſtruxit aedem Martis Ultoris in Foro, & aliam Jovis Tonantis in Capitolio.* Sueton. 29. cap.

In Auguſti denariis ſpectes templa; at adſcriptum huic; MARTIS ULTORIS: illi verò: JOV. TON.

VII. *Ludos Saeculares reſtituit.* Sueton. 31. cap.

In Meſciniorum argento cernimus aram, cui inſcriptum: IMP. CAES. AUG. LUD. SAEC.

VIII. *Templa in nulla provincia, niſi communi ſuo Romaeque nomine, recepit.* Sueton. 52.

In Auguſti aere vulgari arae adſcribitur: ROM. ET AUG.

IX. *Thema ſuum vulgavit, nummumque argenteum nota ſideris Capricorni, quo natus eſt, percuſſit.* Sueton. 94. cap.

Ex argento & aere Nummi diverſis modis exhibent hunc capricornum; adjectis modo Latinis modo Graecis inſcriptionibus.

X. *Effigiem cremati euntem in caelum vidiſſe juravit Numerius Atticus, vir praetorius.* Sueton. 100. cap.

In aere Tiberii magno Auguſti conſecrati & divi cernitur thenſa, quam quatuor trahunt elephantes; quibus impoſiti non filii nepotes, triumphi participes, ut credebat vir doctus, ſed certe belluarum rectores.

CLAV-

Digitized by Google

III.

CLAUD. TIBERIUS NERO,

NATVS

Romae, A. V. C. DCCI. patre Tiberio Nerone, matre Livia Druſilla ab Auguſto adoptatus, in oriente ac Germania praeclare multa geſſit. poſt ejus obitum ficte imperium recuſans, mox reſumſit: ſed nulli non voluptati addictus, in inſulam Capraeas abſceſſit. ubi luxuriae caedibuſque vacans, periit XVII. Kal. Aprilis, anno Chriſti, qui ſub eo paſſus eſt, XXXVII.

CLAUD. TIBERII NERONIS

IN OBSCVRO ATRAMENTO CLARESCANT GESTA, SI POSSVNT.
HIC LIVIAE FILIVS, AVGVSTI PRIVIGNVS,
MATRIS MORES TENVIT, NON VITRICI.
ACVTO IN PESSIMIS INGENIO, OBTUSO IN OPTIMIS:
DEXTERAM FORTVNAM, SINISTRAM VIRTVTEM HABVIT.
TRIVMPHATOR ALIORVM SAEPE, NVNQVAM SUI.
REPVGNANTE VITRICO, MATRE PROPVGNANTE,
AD IMPERIVM AB EXILIO VENIT;
IN EXILIVM MISSVRVS IMPERIVM.
TAM SCEPTRI AMANS, CUM NON HABERET,
QVAM AMENS, CVM HABVIT.
SPONTE SE ROMA TYRANNO TRADIDIT;
TEMPORI SERVIENS, NON REGI.
CIVES PRESSIT, VT AVRVM EXPRIMERET.
SIMVLATIONE PROTEVS:
NVNQVAM MAGIS HOSTIS, QVAM CVM BLANDVS.
VVLTV AMABAT, HAMABAT MANV.
CAPRAEIS MARCESCENS, ROMAE ADERAT
FERRO, SI NON CONSILIO.
FAME NEPOTES PERDIDIT, SVAE FAMAE NEPOS.
A NPEOTE TANDEM PERDITVS, OBIIT.
HVIC LAETAS POPVLVS EXEQVIAS FECIT.
DISCE LECTOR:
MORES NON MVTAT, QVI GRADVM MVTAT.

T I B E R I I.

Numiſmata Hiſtorica.

I. *Capillus Tiberio erat pone occipitium ſubmiſſior ut cervicem etiam obtegeret, quod gentile in illo videbatur. Facies honeſta, in qua tamen crebri & ſubtiles tumores, cum praegrandibus oculis. Incedebat cervice rigida & obſtipa; adducto ferè vultu.* Sueton. in Tib. 68. cap.

Nummi ipſius ex aere magno infrequentes; ex argento & formae minoris aere ſunt vulgares.

II. *Triumphus ei decretus; verum hunc diſtulit, moeſta civitate clade Variana. Nibilominus urbem praetextatus & laurea coronatus intravit.* Sueton. 17. cap.

In aere ipſius magno ſpectes currum, verum abſque triumphatore, & etiam ſine epigraphe. In averſa tamen area Tiberii nomini titulisque addita TR. POT. XXXIIX.

III. *Aſiam, disjectis terrae motu civitatibus, liberalitate egregia ſublevavit.* Sueton. 48. cap.

In aere magno Tiberii ſedentis exhibetur ſtatua; cui adſcriptum: CIVITATIBVS ASIAE RESTITVTIS. Imperatoris autem capiti, praeter nomen & titulos, addita TR. POT. XXIIII. Eximium nummum, octavo conſulatus anno reſtituit & renovavit imperator Titus, Veſpaſianorum decus & ornamentum. De hoc vero Nummo, dum circa nobile marmor, anno 1693. Puteolis inventum, diſtringitur, egregia multa nuper, eruditorum applauſu digniſſimus, LAVR. THEOD. GRONOVIVS.

IV. *Aviae Liviae* (quae mater Tiberii *divinos honores & circenſi pompa currum elephantorum Auguſtino ſimilem decernendum curavit Imp. Claudius.* Sueton. in Claud. 11. cap

In aere, magno quoque, cernes thenſam à mulis tractam; cui adſcriptum: S. P. Q. R. IVLIAE (i. e. Liviae, in Juliam familiam adoptatae) AVGVST.

V. *A Germania in urbem poſt biennio regreſſus, triumphum quem diſtulerat, egit.* Sueton. Tiber. 20. cap

In aere, etiam magni moduli, ipſe triumphans exhibetur in quadrigis.

C. CAES.

Digitized by Google

I V.

C. CAES. GERMANICUS,

NATVS

Prid. Kal. Sept. A. C. XII. patre Germanico, matre Agrippina. inter milites educatus Caligulae cognomen caſtrenſi joco traxit. Tiberium ſaevitia luxuriaque ſuperans deorum ſimulacris caput ſuum impoſuit. ob maximam tyrannidem exoſus omnibus, tandem multis vulneribus clam confoſſus eſt, IX. Kal. Febr. A. C. XLI.

C. CAES. GERMANICUM

EX CLADE HEROVM,
EX CAEDE NOMINIS, EX CALIGINE OBLIVIONIS,
PERGE VINDICARE, FAMA!
HIC IN MORTIS CASTRIS VITAM HABVIT.
NONDVM PVER, IAM MILES,
PRIVS GLADIVM VIDIT, QVAM SOLEM.
VT MAVORS ORTVS, VT BACCHVS VIXIT.
FORTIOR INFANS, QVAM ADULTVS,
PRAEPOSTERAM HABVIT AETATEM
TANTVM VT IMPERIVM RAPERET; SVI ORTVS MEMOR,
TIBERIO VITTAM CVM VITA RAPVIT.
EIVS SANGVINE SVAM CHLAMYDEM PVRPVRAVIT.
REGIAM LAVRVM MESSVIT GLADIO.
QVAMVIS, LAVREA CONTEMPTA,
PRIMVS AVREAM CORONAM GESSIT:
AVRVM IMPERII, NON LAVRVM AMANS.
DEVS CREDI VOLVIT:
HVMANA VITIA DEORVM COMMENDANS NOMINE.
IMMORTALITATEM AFFECTAVIT MORTALIS:
AT DEMVM SVA MORTE MORTALITATEM EST FASSVS
NAM, INTER MILITES ORTVS, INTER MILITES CADENS,
A MILITE VITAM ACCEPIT, ET MORTEM.
DISCE LECTOR:
FORTIS EST, NON QVI INTER FORTES NASCITVR,
SED QVI FORTITER VIVIT.

CA-

Digitized by Google

CALIGULAE

Numiſmata Hiſtorica.

I. *Caio gracilitas maxima cervicis, oculi & tempora concava, frons lata & torva, capillus rarus, ac circa verticem nullus. Vultus natura horridus ac teter.* Sueton. in Caio 50. cap.

In nummis aereis (mediocribus oviis, magnis vero rarioribus) hunc oris habitum intueri eſt licitum.

II. *Germanicus, C. Caeſaris erat pater.* Sueton. 1. cap.

Ipſius nummi aurei & argentei, ut & aerei; verum minoris formae: multi quoque & à filio, & à fratre, imp. Claudio, reſtituti.

III. *Agrippinae matri defunctae Caius inſtituit circenſes, carpentumque, quo in pompa traduceretur.* Sueton. 15. cap.

In Auguſtae nummo aereo, primae formae, carpentum à mulis geminis trahitur. Epigraphe autem: S. P. Q. R. MEMORIAE AGRIPPINAE. Quem nummum poſtmodum, octavo conſulatu, reſtituit optimus imperator, Titus.

IV. *Antoniae aviae quicquid unquam Livia Auguſta honorum cepiſſet, uno ſenatus conſulto Cajus congeſſit.* Sueton. 15. cap.

In nummis ex auro, argento, & aere (mediocris tantum formae) vocatur AVGVSTA, ac SACERDOS DIVI AVGVSTI.

V. *Caji fratres fuere Nero & Druſus; ſorores vero Agrippina, Druſilla, Julia.* Sueton. 7. cap.

In Caii aere minore cernes geminos ipſius fratres, equites; at in ejus aere maximo, ut & argento, tres ſorores, habitu Conſtantiae, Fortunae, & Concordiae.

VI. *Caligulam quidam Latialem Jovem conſalutaverunt.* Sueton. 22. cap.

In argento magno, & quidem rariſſimo, imperator, ſub habitu Jovis, inter Pleiades conſidet: quin & in altero elephanti quatuor ipſius thenſam trahunt.

VII. *Centeſimam auctionum Caius Italiae remiſit.* Sueton 16. cap.

In aere minimo Caii, praeter imperatoris nomen ac titulos in area media legitur: R. CC. cujus averſa pars habet libertatis pileum, inter S. C.

TIB.

V.

TIB. CLAUDIUS DRUSUS,

NATVS

Lugduni in Gall. Kal. Aug. A. V. C. DCCXLII. patre Druſo, matre Antonia. animo & corpore debilis. ſub Aug. & Tib. neglectus. Cajo interempto imperator à militibus ſalutatus, a Senatu aegre ſuceptus. Britannia ſubacta triumphavit, urbem ſplendidis aedificiis auxit. uxoribus ſpadonibuſque addictior, veneno per Agrippinam ſublatus, id. oct. A. C. LVI.

TIB. CLAUDIUS DRUSUS

ANTE IMPERIVM SINE FAMA FUIT, QVIA LATVIT:
IN IMPERIO INFAMIS, QVIA NON LATVIT.
CLARIOR ERAT, SI FVISSET OBSCVRIOR.
HIC IN ANGVLIS GLADIVM FVGIENS, SCEPTRVM INVENIT.
QVEM CAESVM VOLEBANT PATRES,
CAESAREM FECIT MILES.
VECORS, STVPIDVS,
STVLTVS PRVDENTIBVS, PRVDENS STVLTIS VISVS.
IVRIS GLADIVM TAM PERICVLOSE VIBRAVIT,
QVAM IGNAVE.
CALAMO FELICIVS QVAM GLADIO VSVS:
AVORVM GESTA SVO CALAMO TESTATVS,
SVA GESTA NEPOTVM CALAMIS LIQVIT DETESTANDA.
TRIVMPHAVIT SEMEL, PVGNAVIT NVNQVAM.
TIMIDA FORTVNA, VTI ELEPHAS,
VICTORIAM ABORSA EST.
HONORES CONTEMPSIT, CARENS VIRTVTE;
HOC TANTVM IVSTVS.
CENSVRAM, CENSORE DIGNVS,
DOMINIVM, SVB DOMINO GESSIT.
LIBERTI LIBERTVS, VXORIS SERVVS,
OMNIA IN IMPERIO HABVIT, PRAETER IMPERIVM.
VXORE VNA OCCISA, ALIAM HABVIT VINDICEM,
VENENO AB AGRIPPINA SVBLATVS.
DISCE LECTOR:
IGNAVOS PER VIM EXTOLLAS,
PER VIM DEPRIMES.

C L A U D I I

Numiſmata Hiſtorica.

I. *Claudio opimae cervices; riſus indecens, ſpumans rictus, humentes nares, caput tremulum.* Sueton. in Claud. 30. cap.

Ipſius nummi ex omni metallo obvii; ex aere tamen magno praeſertim laudantur.

II. *Pater ejus Nero Druſus; cui poſteriſque ejus inter alia complura, Senatus Germanici cognomen decrevit.* Sueton. 1. cap.

Ipſius nummi tantummodo magnitudinis primae * reperiuntur; inter eos autem qui à Claudio filio ſignati, & à Tito Veſpaſiano reſtituti, ſunt infrequentes.

III. *In matrimonium accepit Claudius Valeriam Meſſalinam, ex qua tulit Octaviam & Germanicum; quem mox Britannicum appellavit. Ea necata illecebris Agrippinae, Germanici fratris ſui filiae, pellectus in amorem.* Sueton. 26. & 27. cap.

Rariſſimi uxorum liberorumque ejus Nummi; & qui quidem omnes aerei, etiam apud Graecos percuſſi.

IV. *Imperator ſalutatus, & receptus intra vallum, inter excubias militum pernoctavit. Primus Caeſarum fidem militis etiam praemio oppignoratus.* Sueton. 10. cap.

In ipſius auro & argento cernuntur caſtra, in eorum porta miles; adſcriptumque: IMPER. RECEPT. ſcilicet à praetorianis. Nam & in altero nummo Claudius & miles praetorianus dextras jungunt; addita epigraphe: PRAETOR. RECEPT.

V. *Britanniae parte in deditionem recepta, Claudius Romam redit, triumphavitque maximo apparatu.* Sueton. 17. cap.

In auro & argento ſpectatur Victoria, orbem Britannicum calcans: vel & triumphalis arcus; in cujus zophoro: DE BRITANN.

VI. *Claudiae aquae fontes, quorum alteri Caeruleo, alteri Curtio & Albudino nomen eſt, lapideo opere in urbem perduxit.* Sueton. 20. cap.

In aere ipſius magno Inſcriptio grandis etiam rem docet; ſed ex marmore antiquo tranſcripta, & propterea doctis ſuſpecta.

VII. *Funeratus eſt Claudius ſolemni principum pompa, & in numerum deorum tranſlatus.* Sueton. 45. cap.

In argento hujus jam divi thenſam, ſignis & cœlaminibus veſtitam, trahunt quadrigae; adſcriptumque nude: EX SC.

* *Imo innumeri quoque ſecundae magnitudinis inveniuntur.*

L. CLAU-

V I.

L. CLAUDIUS NERO,

NATUS

Antii, A. C. XXXVII. XVIII. Kal. Januar. patre Domitio Aenobarbo, matre Agrippina, cujus ope imperium adeptus primo quinquennio optime ſe geſſit. hinc ſtupris caedibuſque omnia miſcens, urbem incendio vaſtavit. Chriſtianos etiam perſequutus. mox pèſte urbem vaſtante, multiſque provinciis deficientibus, à Senatu hoſtis declaratus, Roma fugiens ſe ipſum occidit: in eoque progenies Caeſarum defecit, ann. Chr. LXX. V. id. Jun.

L. CLAUDII NERONIS

AVDE, CALAME, VEL SCRIBERE NOMEN, VEL PROIICERE!
CALAMIS PVNGATVR, QVOS GLADIO ACVIT.
HIC INTER PRIVATOS OPTIMVS,
INTER PRINCIPES PESSIMVS:
REGNO DIGNVS ERAT, NISI REGNASSET.
DEPRESSIT ILLVM FORTVNA, DVM EREXIT.
MOLLES ILLIVS MORES IN DVRIS,
INDVRVERE IN MOLLITIE.
DVM LAVRVM ACQVISIVIT REGIAM,
PALMAM AMISIT POPVLAREM.
VICTORIAM SCEPTRO TERRVIT.
REGIA FASCIA EO TANTVM VSVS,
UT MALESANVM VERTICEM LIGARET.
PATRIAE DOMINVS, NON PRINCEPS FVIT.
DOMVM AVGVSTAM FECIT, ANGVSTAM VRBEM.
MATRIS VISCERA QVAESIVIT FERRO;
DVBIVS AN FERREA ESSENT.
CVI OCCISAE ROMAM FECIT ROGVM.
PATRIAM INCENDIT, VT EXTINGVERET.
ROMAE DEMVM VITAM REDDIDIT, DVM SVAM PROIECIT:
NERO ALIIS ET SIBI.
SED INIVSTVS ALIIS, SIBI IVSTVS:
ALIENVM SANGVINEM, QVEM BIBERAT,
PER SVA VVLNERA EGESSIT.
DEFVIT EXTINCTO ROGVS.
IGNIS AVARA FVIT ROMA,
QVAE TANTVM IGNEM ACCEPERAT.
DISCE LECTOR:
DEDIGNATVR TERRA TEGERE, QVI TERRAM
DEDIGNATVR TANGERE.

Digitized by Google

N E R O N I S

Numiſmata Hiſtorica.

I. *Nero fuit ſubflavo capillo*; *vultu pulcro magis quam venuſto*; *oculis caeſiis & hebetioribus*; *cervice obeſa.* Sueton. in Neron. 51. cap.

Nummi ex omni metallo obvii ipſius hanc effigiem luculenter oſtendunt

II. *Miſſi à Meſſalina, qui Neronem ſtrangularent, iidem, dracone è pulvino ſe proferente, conterriti, refugere.* Sueton. 6. cap.

In argento & aere, uti volunt, Antiocheno, ſerpens vel circa fauces, vel & ipſius humero adrepit.

III. *Uxorem Nero duxit Octaviam, imperatoris Claudii ex Meſſalina filiam.* Sueton. 35. cap.

In aere non vulgari Neronis atque Octaviae adverſa occurrunt capita.

IV. *Inſtituit Nero quinquennale certamem, primus omnium, Romae, more Graeco, triplex.* Sueton. 12. cap.

In aere minore urceus & corona menſae imponuntur; adſcriptumque: CERTA. QVINQ. ROM. CONST.

V. *Janum geminum Nero clauſit, tam nullo quam reſiduo bello.* Sueton. 13. cap.

In omni aere Jani clauſum ſpectatur templum; cui epigraphe: PACE P. R TERRA MARIQ. PARTA IANVM CLVSIT.

VI. *Aurigavit quoque Nero multifariam: equorum enim ſtudio vel praecipue ab ineunte aetate flagravit.* Sueton. 22. & 24. cap.

In aereis ipſius grandibus, quos contorniatos vocant illi, palmiferos aurigas in quadrigis conſpicies.

VII. *Statuas ſuas citharoedico habitu Nero poſuit: qua nota etiam nummum percuſſit.* Sueton. 25. cap.

In omni metallo Nero, palla indutus, citharam (*à judicibus ad ſe delatam.* Sueton. 12. cap.) manibus geſtat.

VIII. *Armeniam Nero amiſit, ac rurſus recepit.* Sueton. 40. cap.

In argento ipſius Victoria gradiens, palmifera, lauream dextra porrecta retinet; cui adſcriptum: ARMENIAC.

SER-

VII.

SER. SVLPIC. GALBA,

NATVS

V. Kal. Januar. A. V. C. DCCLI. Extrema aetate ad imperium pervenit. cum legatus in Hiſpaniam à Nerone miſſus, deficientibus quibusdam provinciis auxilium rogatus ab amicis, imperator à militibus dictus, Romam venit. ſed paulo poſt univerſis ordinibus militibuſque invifus, octavo imperii menſe ex inſidiis occiſus eſt, XVII. Kal. Febr. A. C. LXXI. Aetat. LXXIV.

SER. SVLPIC. GALBA

ELOGIA, QVALIA LIBEBAT AVDIVIT VIVVS,
QVALIA LICET, MORTVVS AVDIAT.
VERITAS POSTHUMA PATREM NON TIMET.
PASIPHAES FILIUS CREDI VOLUIT,
NON ACHAIAE; CREDATUR:
NON NISI EX PASIPHAE FLUXIT MINOTAURUS.
AB SULPICIIS DEGENER, SVPPLICIIS GENITVS,
NERONI SVFFECTVS EST NERO.
NON TYRANNVM AMISIT ROMA, SED MVTAVIT.
FERO IVVENI, SENEX FVRENS SVCCESSIT;
IMMATVRO, PVTRIS.
AVRI SCYLLA, GEMMARVM MAGNES;
FORTVNAE SIMVLACRVM COLVIT, A FORTVNA DELVSVS:
TAM FORTVNAE QVAM ALIIS ONEROSVS.
TRIBVS LIBERTIS REGENDVM SCEPTRVM DEDIT.
NE PAVCIORES ROMAM, QVAM AVERNVM
AFFLIGERENT FVRIAE.
DVRVS ALIIS, SIBI MOLLIS;
TIMOREM EXEGIT, ODIVM ELICVIT:
TAM TIMORE DIGNVS QVAM ODIO.
MILITES AD ALIENVM SANGVINEM ALLICIENS,
AD SVVM ILLEXIT:
ET DVM FICTIS ARMIS MORTEM PROVOCAT,
VERIS NECATVR.
DISCE LECTOR:
MORTEM NE SPERNANT, QVI MORI METVVNT.

GALBAE.

Numiſmata Hiſtorica

I. *Galba capite fuit praecalvo, oculis caeruleis, adunco naſo.* Sueton. in Galb. 21.

Ipſius nummi ex aere vulgares, ex argento frequentiores; ex auro inter rariores numerantur.

II. *Legato Aquitaniae auxilia implorante, ſupervenerunt Vindicis literae, hortantis Galbam, ut humano generi aſſertorem ducemque ſe accommodaret.* Sueton. 9. cap.

In argento ipſius ſtolata ad aram, libatura, gubernaculum geſtat, & orbem pede dextro calcat; addita epigraphe: SALUS GEN. HUMANI.

III. *Obiit die, quo quondam Octaviam interemerat. Tantumque gaudium publicè praebuit, ut plebs pileata tota urbe diſcurreret.* Sueton. Neron. 57. cap.

In argento Galbae Libertas haſtata, pileum tenet. Et hunc quidem nummum quoque reſtituit optimus princeps, Trajanus.

IV. *Galba ab Hiſpanis & Gallis imperator electus, mox ab univerſo exercitu libenter exceptus eſt. Nam privata ejus vita inſignis fuerat militaribus & civilibus rebus: ſaepe conſul, ſaepe pro conſule, frequenter dux in graviſſimis bellis.* Eutrop. Hiſt. Rom. 7. lib.

In argento ipſius GALLIA & HISPANIA aliquoties occurrunt, habitu modo ſtolatae modò tunicatae mulieris.

V. *Nihil non pretio addici aut donari gratia paſſus eſt, vectigalia, immunitates, &c.* Sueton. 15. cap. *Omiſſa vero ſub Galba vectigalia revocavit Veſpaſianus.* Sueton. in Veſp. 16. cap.

In aere ipſius cernis triumphalem fornicem, ſignis equeſtribus exornatum; cui adſcriptum: QUADRAGESIMA REMISSA.

VI. *Obſervatum eſt, adoptionis die, Galbae milites allocutuo caſtrenſem ſellam pro tribunali de more non poſitam.* Sueton. 18. cap.

In aeris maximi moneta ſolennem hanc militum ADLOCUTIONEM variis typis egregiè exhibet.

MARC.

VIII.

MARC. SALV. OTHO,

NATVS

IV. Kal. Maji, A. C. XXXI. a prima adoleſcentia prodigus & procax, ſummum inter Neronis amicos locum tenuit, ab eoque legatus in Luſitaniam miſſus Galbae primus acceſſit. a quo ſe non adoptatum dolens, trucidari eum curavit. imperator à milit. ſalutatus Senatum populumque delinivit. mox adventantis Vitellii nuntio territus ducibus ejus obviam proceſſit: ſed Bebriaci victus ſeipſum confodit, IV menſe imp. XVI. Kal. Maji A. C. LXXI.

MARC. SYLV. OTHO

SYLVIORVM SYLVESTRIS PALMES.
PATERNI ANIMI TENAX, PECVNIAE PRODIGVS HAERES.
AVRI AVIDVS, VT EVOMERET.
QVAESTVRAM GESSIT, QVESTVRAM POTIVS.
NERONIS INTIMVS, INTIME NERO FVIT.
DIGNVS, QVI NERONI SVCCEDERET, EST ACCLAMATVS.
NON TAMEN A NERONE REGNVM ACCEPIT, VT HAERES,
QVO ILLVD FVRARETVR, VT NERO.
PARI FACTO CVM NERONE ACCEPIT,
PARI FATO DIMISSVRVS.
AERE ALIENO OBRVTVS,
SCEPTRVM ACCEPIT NE PERIRET;
PERIIT, QVIA ACCEPIT.
FACES CIVILES SVIS ODIIS ACCENDERAT;
DEBVIT SVO SANGVINE RESTINGVERE;
ADOLESCENS IN OTIO SENVERAT,
SENECTA NON EGVIT.
SVORVM SCELERVM VLTOR FVIT:
OCVLOS SIBI PRIVS EFFODIT.
PARVA IACTVRA, NON VTENTI.
CAECVS DEINDE, COECAM MORTEM QVAESIVIT FERRO:
NON TAMEN CAECA ERRAVIT MANVS.
DISCE LECTOR:
MALIS SI DESIT CARNIFEX, SIBI NON DESVNT.

OTHO-

Digitized by Google

O T H O N I S

Numiſmata Hiſtorica.

I. F*uiſſe traditur munditiarum penè muliebrium. Galericulo, capiti propter raritatam capillorum adaptato & annexo. Quin & faciem quotidie raſitabat, ne barbatus eſſet.* Sueton. in Oth. 12. cap.

Galericulum hoc in auro & argento ipſius luculenter obſervabis; at non in omni aere: quippe quod percuſſum apud Aegyptios (qui fortè, ut rectè Patinus, non novêre hunc imperatoris morem) caret capitis hoc ornamento. At, inter eruditarum quaeſtionum hodiè quam celebris illa de Othonibus aereis ? Carolus tamen Patinus ſe Othonis aereos viginti ſex, eoſque antiquos, & optimae fideî, vidiſſe & contrectaſſe audacter affirmat. Verum an ſolummodo eos, Patine, quibus S. C. in avorſa Antiochenae (uti creditur) monetae area? an & qui Aegyptiorum numinum imagine ſignati? an denique etiam qui inſignes iis emblematibus, quas argentei, & quidem Latini ſive Romani, praeferunt?

II. *Poppaeam Sabinam, tunc adhuc amicam ejus, abductam marito, demandatamque interim ſibi, nuptiarum ſpecie recepit. Nec corrupiſſe contentus, adeo dilexit; ut ne rivalem quidem Neronem aequo tulerit animo.* Sueton. 3. cap.

In argento & aere, apud Graecos ſignato, haec mulier (cuî, verba ſunt Taciti, Ann. 13: 45. cuncta alia fuere, praeter honeſtum animum) ſaepenumero conſpicitur.

III. *Otho in caſtra contendit, &c & à praeſente comitatu imperator conſalutatus, inter fauſtas acclamationes ſtrictoſque gladios ad principia devenit,* Sueton. 6. cap.

In ipſius argento (quis haec in aere) praetorianus miles & Otho, toga indutus conſulari, dextras committunt; addita epigraphe: CONCORDIA PRAETORIAN.

IV. *Traditur ſacra etiam Iſidis ſaepe propalam celebraſſe.* Sueton. 12. cap *Quippe Aegyptus, omneſque verſa in orientem provinciae nomine Othonis tenebantur.* Tacit. Hiſt. 1. lib. 76. cap.

In ipſius aere, antiquitatis indubitatae, ab Aegyptiis percuſſo, & Alexandriâ nuper huc advecto (ſic Patinus ad hunc Suetonii locum) vel Jovis Serapidis, vel & Iſidis capita occurrunt.

V. *Tribus, verum mediocribus, praeliis, Otho Sarmatas ac Vitellianos vicit.* Sueton. 9. cap.

In ipſius auro & argento (an & uſquam in aere? Victoria ambabus manibus binas attollit è lauro coronas; cui adſcriptum: VICTORIA OTHONIS.

AUL.

Digitized by Google

IX.

AUL. VITELLIUS,

NATVS

VIII. Kal. Oct. A. C. XV. à Nerone in Africam proconſul; à Galba in Germaniam inſer. legatus miſſus, eundem deſerens imperator ſalutatus eſt. Othone victo, ex Gallia urbem magna pompa introivit. ſed luxuriae ſaevitiaeque deditus, nono imperii menſe à Veſpaſiani exercitu victus & occiſus eſt, XII. Kal. Jan. A. C. LXXI.

AUL. VITELLIUS.

SE A FAVNO ORIGINEM TRAHERE PVTAVIT.
JVRE QVIDEM;
NISI ILLE SEMIFER FVISSET, HIC TOTVS FERVS.
ADOLESCENTIAM NE QVAERAS:
CAPREIS IN OTIO PERDIDIT.
AETAS VIRILIS NOTIOR FVIT, NON MELIOR.
AVRI SVCCINVM, AVRVM ETIAM DE TEMPLIS TRAXIT.
DIIS AVFERENS, QVOD SCORTIS DARET.
PRAESES SCELESTORVM; PRAESIDIVM SCELERVM:
FAMAM FOEDAVIT FILII SANGVINE.
IMPERIVM EX OTHONIS CINERE COLLEGIT:
QVAESITVM DIV, MITTENDVM CITO.
VITAE DISPENDIO PARVVM MERCATVS COMPENDIVM.
CAESARIS NOMEN RECVSAVIT;
CAESARIANAE VIRTVTIS AVGVRIVM FVGIENS.
PERPETVO CONSVL; PERPETVO INCONSVLTVS.
FAMI NON FAMAE CONSVLVIT.
DIIS SACRA GVLAE SACRABAT.
FVCVS IMPERII FRVGEM PERDIDIT:
UT FVCVS IN PVRPVRAE ROSA CITO PERIIT.
STATIM PRIVATVS IMPERIO,
QVI SEMPER IN IMPERIO PRIVATVS FVIT.
PER VRBEM RAPTVS, RISVM INSANIS DEDIT MORIENS.
QVI SANIS LACRVMAS DEDERAT VIVENS.
MORTI SACRATVS VITVLVS, VT MARTEM PLACARET.
DISCE LECTOR:
IMPERIVM VEL MALI ADEVNT:
BONI TENENT.

VITELLII

Numiſmata Hiſtorica.

I. *Imperatoris pater cenſuram geſſit.* Sueton. 2 cap. Tacit. Ann. 1: 4. In aere & argento togatus ſellae curuli iuſidet; adſcriptumque: L. VITEL. CENSOR.

II. *De Galeria Fundana liberos utriuſque ſexus tulit.* Sueton. 6. cap.

Mirum; liberis carentem vocat Joſephus, Ant. Jud. 5: 10. liberorum verò meminit Tacitus, Hiſt. 2: 59. ſed en ipſorum capita in patris auro & argento.

III. *Vitellius, etiam privatus ſacerdotiis ampliſſimis auctus eſt.* Sueton. 5. cap.

In ipſius argento tripus, & juxta eum corvus atque delphin (animalia Apollini conſecrata) conſpiciuntur; addita inſcriptione: XV. VIR. SACR. FAC. Quindecim virorum verò eſt libros Sibyllinos adire, inſpicere, cuſtodire.

IV. *Cognomen Germanici delatum ab univerſis cupide recepit; Auguſti diſtulit; Caeſaris in perpetuum recuſavit.* Sueton. 1. cap. Tacit. Hiſt. 1: 62.

Numiſmata Imperatoris ex argento obvia, ex aere medio minus frequentia, magno verò rariſſima; titulos hoſce modò conjunctos, modo ſeparatos praeferunt.

V. *De Bebriacenſi victoria, & Othonis exitu, cum adhuc in Gallia eſſet, audiit.* Sueton. 10. cap.

In argento ipſius Victoria modò graditur, clypeum geſtans votivum; modo ſedet, lauream praeferens. Epigraphe eſt: VICTORIA AUGUSTI.

VI. *Vitellius Concordiae cognomen recepit,* Sueton. 15. cap.

In auro ipſius & argento Concordia frequens & paſſim obvia.

VII. *Clementia Vitellii quoque cunctis laudata.* Sueton. 14. cap.

In argento principis certè inclementiſſimi hanc merito mirare epigraphen.

T. FLAV.

Digitized by Google

X.

T. FLAV. VESPASIANUS,

NATVS.

XV Kal. Dec. A. C. IX. à Nerone adverſus Judaeos miſſus, poſt hunc Galbamque, Othone & Vitellio interemptis, ſolus imperium obtinuit. Urbem reverſus tertio anno de Judaeis cum Tito filio triumphavit. quam, cum Capitolio, integritate reſtituit, plurimaque in Rep. emendavit. primus Auguſtorum, ſicca morte, ex alvi profluvio occubuit, IX. Kal. Jul. A. C. LXXXII.

T. FLAV. VESPASIANVS.

TERTIVS DIVVS, SECVNDVS AVGVSTVS, PRIMVS PIVS,
AFFLICTAE VRBI TANDEM DATVS,
SOLVS PRAECESSORE MELIOR.
SOLVS AD IMPERIVM EVASIT, NON INVASIT.
SOLVS E VITA DISCESSIT, NON FVGIT.
ROMAM ROMAE RESTITVIT, SANAM FRACTAE.
DIGNITATEM IMPERIO DEDIT, CVM ACCEPIT.
PATRIAE VERVS PARENS; QVIA VERVS FILIVS.
TEMPLVM PACIS EXCITANS, TEMPLIS PACEM REDDIDIT:
AD SPECTACVLA THEATRVM DEDIT:
SPECTACVLVM SE IPSO NOBILIVS DARE NON POTERAT.
DIGNVS SPECTARI, QVEM CAECI ETIAM SPECTARVNT.
DIGNVS IMPERATOR, QVO IVBENTE CLAVDI CVRREBANT.
INIQVIS AEQVVS,
INIVRIARVM MORSVS LENIVIT OBLIVIONE.
HIERVSOLYMAE VT FORES CLAVDERET,
IANI FORES APERVIT.
VT PACEM PARERET, NVPSIT BELLONAE;
SCEPTRI CADVCEO PACIS SOMNVM INDVXIT,
SOMNVM INDIXIT OTII.
SED HEV; SERO DATVS, CITO RAPITVR.
CESSIT DIVINO FATO, QVI EXCESSIT HVMANA FACTA.
STANS OBIIT:
MORTEM TERRVIT, CVM ANIMAM EFFLAVIT.
DISCE LECTOR:
PRINCIPEM DECET STANTEM MORI.

VESPASIANI

Numiſmata Hiſtorica.

I. V*ultu fuit Veſpaſianus veluti nitentis. Unde quidam urbanorum non infacete: ſiquidem petenti, ut & in ſe aliquid diceret; Dicam, inquit, cum ventrem exonerare deſieris.* Sueton. in Veſp. 20. cap.

Cacantis (ita enim apertè Martialis, 3: 89) optimi imperatoris faciem habes in omni ipſius metallo.

II. *Flaviam Domitillam duxit uxorem; cui, ſicuti & filiae Domitillae ſuperſtes fuit; atque utramque, adhuc privatus, amiſit.* Sueton. 3. cap.

In aere magno Titi, abſque effigie tamen, mulae carpentum matris conſecratae (ut alii, ſororis) trahunt. Adſcriptum: MEMORIAE DOMITILLAE S. P. Q. R.

III. *Celerrimas navium frumento onuſtas, ſaevo adhuc mari committit. quippe tanto diſcrimine urbs nutabat, ut decem haud amplius dierum frumentum in horreis fuerit, cum à Veſpaſiano commeatus ſubvenere.* Tacit. Hiſt. 4: 52.

In omni ejus metallo ſtolata modo ſtat, modo ſedet, ſpicifera; adſcriptumque: CERES AUGUST. vel quoque: ANNONA AUG.

IV. *De Judæis egit triumphum.* Sueton. 8. cap. Joſeph. Bell. Jud. 7: 16.

In triplici ipſius metallo JUDEAE CAPTAE DEVICTAEque, atque Hieroſolymae expugnatae ac vaſtatae plurima intueri licet ſymbola: triumphalem currum, tropaeum, victoriam, lugentemque ſub palma provinciam.

V. *Fecit & templum Pacis, foro proximum.* Sueton. 9. cap. Plin. 36: 15.

In aere ejus minore videas hoc templum, ſtatuis pulcherrimè exornatum. Epigraphe ſimplex ac nuda: S. P. Q. R.

VI. *Fecit & amphitheatrum urbe media, ut deſtinaſſe compererat Auguſtum.* Sueton. 9. cap. *Hoc vero dedicavit filius Titus.* Idem in Tito 7. cap.

In aere ejus magno, quibuſdam ſuſpecto, occurrit aedificii hujus tot vatibus celebrata forma: verum abſque ulla epigraphe.

TITUS

X I.

TITUS FLAVIUS VESPASIANUS,

NATUS

III. Kal. Jan. A. C. XLI. patri bello Judaeos petenti adfuit; eoque ad imperium accito, iſtud feliciter confecit; captis Hieroſolymis. unde cum patre triumphans, & imperii collega factus, varias variorum ſuſpiciones maxima ſua benevolentia in laudes convertit. Patre defuncto, ſolus imperio praefuit. ſed à fratre aliiſque petitus, non ſine veneni ſuſpicione, obiit, id. Sept. A. C. LXXXIV.

TITUS FLAVIUS VESPASIANUS

FLAVII VESPASIANI IMAGO,
PATRIAE SE PATREM PRO PATRE DEDIT.
ANTE IMPERIVM IGNAVVS, MOLESTVS, CRVDVS.
IN IMPERIO GNAVVS, MODESTVS, CLEMENS.
RELICTOS PATRIS MORES IN SOLIO INVENIT:
VAPOR CLARVS, STELLA FVLSIT.
EXVIT ANIMVM, CVM PVRPVRAM INDVIT.
LVPVS INVASIT REGNVM, EVASIT PASTOR.
PRIVS AVRVM OMNE VOLVIT, QVOD AMAVIT,
TVM ILLVD DONAVIT, QVOD VOLVIT.
PRIVS FERRO CORPORA,
TVM AVRO ANIMOS FIGERE DIDICIT:
MVNIS OFFICIIS IN IMMVNES OFFICII.
PATRIS INCEPTA PERFECIT PATRI,
HIEROSOLYMAM VICTAM,
VICTIMAM SACRAVIT FAMAE.
SVVM SCRIPSIT NOMEN, CVM VRBEM DELEVIT.
TANTO ANIMO BREVE IMPERIVM FVIT:
QVOD DIV MERITVM BIENNIO LIQVIT.
BREVE REGNVM CVPIEBAT ROMA,
CVM REGEM ACCEPIT;
LONGVM CVPIIT CVM AMISIT.
DISCE LECTOR:
NON SEMPER FORTVNA NON MVTAT MORES.

T I T I

Numiſmata Hiſtorica.

I. *Veneris Paphiae oraculum Titus adiit, ubi etiam de imperii ſpe confirmatus.* Sueton. 5. cap.

In aere patris Graeco ſimulacrum hujus Veneris, non effigie humana, verum pyramidis ſive metae modo exſurgens (Tacito, Hiſt. 2: 3. & Max. Tyrio, Diſſert. 38. teſtibus) in ſuo templo conſpicitur.

II. *Arricidiam duxit uxorem. In defunctae locum Marciam Fulviam; cum qua, ſublata filia, divortium fecit.* Sueton. 4. cap.

In aere antiquo, & quidem optimae fidei Graeco, haec Fulvia occurrit.

III. *Filiam, adhuc virgo, ultro corrupta à Domitiano: qui etiam ei cauſa mortis extitit.* Sueton. in Domit. 22. cap. Juvenal. 2: 32.

In aere magno Domitiani (abſque tamen imperatoris facie) carpentum mulae trahunt. Epigraphe autem haec: DIVAE IVLIAE AVG. DIVI TITI F. S. P. Q. R.

IV. *Ad perdomandam Judaeam relictus, Hieroſolyma oppugnavit, cepit, delevit.* Sueton. 5. cap. Frontin. Stratag. 1: 1: 17. Piloſtrat. in Apollon. 6: 14.

In auro, argento & aere ipſius, IVDAEA CAPTA vel DEVICTA, lugubri habitu, vel adſtat palmae, vel tropaeo accumbit.

V. *Triumphavit Titus cum patre.* Sueton. in Tit. 6. cap.

In aere ipſius minore, quadrigis inſiſtit triumphans.

VI. *Pontificatum maximum ideo ſe profeſſus accipere, ut puras ſervaret manus, fidem praeſtitit.* Sueton. 9. cap. *Cenſuram geſſit una cum patre.* Idem, 6. cap.

VII. *Opinantur conſuetudinem cum fratris uxore habuiſſe. Sed nullam habuiſſe, Domitia juravit.* Sueton. 10. cap.

In nummis ex omni metallo, etiam apud Graecos ſignatis, eximiae certe raritatis, hanc Domitiani uxorem intueri licet.

TITUS

XII.

TITUS FLAVIUS DOMITIANUS,

NATUS

IX. Kal. Nov. A. C. LI. vivo adhuc patre, libidine gloriaeque ſtudio, qualis futurus ſit oſtendit; illoque mortuo, inſidias fratri ſtruxit. denique ſolus imperans, vitia cum virtutibus miſcuit, donec virtutes in vitia deflexit, ſtupris in foeminas, caedibus non in Chriſtianos ſolum, ſed & ſenatores, conſulares, ac doctos quoſque ſaeviens. quare VII. vulneribus confoſſus, periit, XIV. Kal. Octob. A. C. XCIX.

TITUS FLAVIUS DOMITIANUS

EX FLAVIO VESPASIANO,
SVB MALO PVNICA NATVS AD MALVM PVBLICVM.
QVAM MALOS RAMOS BONAE RADICES AGVNT!
FELIX GENITOR ERAT, TAM FOECVNDVS NI FVISSET.
HIC ANTE A FORTIS, IN REGNO MARCVIT,
PVRPVRAM NESSI SANGVINE TINCTAM INDVIT.
CAPITOLIVM INTRAVIT SEMEL, NON DVCTVS, SED PVLSVS.
IN THEATRO BELLATOR, SPECTATOR IN CAMPO.
FRATREM SVSTVLIT, VT SE EXTOLLERET.
GEMVIT RVRSVM ROMA,
INDVCIAS EXPERTA, NON PACEM.
SVB PRINCIPE LEGIBVS VINCTO, RESPIRAVIT SOLVTA:
SVB SOLVTO, VINCTA FVIT SERVA.
A FRATRE VNO VITAM,
MORTEM AB ALTERO ACCEPIT IMPERIVM;
A PATRE MEDICINAM, ET VVLNVS.
SCENA INTERDIXIT HISTRIONES,
SOLVS HISTRIO DATVRVS SCENAM.
HOSTIBVS MVSCA, MVSCIS HOSTIS FVIT.
NEQVITIAM PERVIDENS SVAM,
GLADIVM PRAEVIDIT, NON VITAVIT.
DISCE LECTOR:
PRAEVISA MORS MALOS TERRET, NON CORRIGIT.

DO-

DOMITIANI

Numiſmata Hiſtorica.

I. E *Domitia uxore, in ſecundo ſuo conſulatu, filium tulit.* Sueton. 3. cap.

In argento videas inter aſtra puerum (genethliacon ejus habet Martial. 6: 2.) orbi inſidentem; cui adſcriptum: DIVVS IMP. DOMITIANI F.

II. *Congiarium dedit populo.* Sueton. 4. cap.

In aere magno liberalitas ipſius, prima, ſecunda & tertia eleganter exhibentur.

III. *Fecit & ludos ſaeculares Domitianus.* Sueton. 4. cap. Stat. Sylv. 1, 4: 17.

Hinc in aere ipſius grandi haec epigraphe: LVD. SAEC. COS. XIIII. SVF. P. D. i. e. ſuffimenta populo data: vel, FRVG. AC. i. e. fruges acceptae.

IV. *Minervam ſuperſtitioſe coluit.* Sueton. 15. cap. Martial. 6: 10. 9: 4. & 8: 1. Dio, 67. lib.

Hinc toties Minervae imago ſignata in ipſius undique obviis numiſmatibus.

V. *Expeditionem in Galliam Germaniaſque non neceſſariam inchoavit.* Sueton. in Domit. 2. cap. Dio, 67. lib. *De Dacis Cattiſque* (qui Germanis annumerati) *duplicem triumphum egit.* Eutrop. 7. lib. *poſt duos triumphos Germanici nomen aſſumpſit.* Sueton. 13. cap.

Innumeri ex omni metallo nummi ipſius victoriarum teſtes. In iis vero vel Germanus imperatori ſupplicat; vel imperator Rhenum conculcat; vel tropaeum eſt erectum inter Germaniam lugentem & Germanum devictum; vel denique victor triumphat.

VI. *Arcus cum quadrigis & inſignibus triumphorum per regiones urbis multos exſtruxit.* Sueton. 13. cap. Martial. 8: 65.

In aere ipſius magno & mediocri hi fornices; & quidem neglectis inſcriptionibus.

VII. *Judaicus fiſcus à Domitiano acerbiſſime actus.* Sueton. 12. cap. *Quam poenam imp. Nerva ſuſtulit.* Victor.

In aere magno Nervae, circa palmam coniferam haec leguntur: FISCI IVDAICI CALVMNIA SVBLATA.

EPI-

EPILOGUS.

LAZARI BONAMICI.

ROMA AETERNA.

Vos, operum ſtratae moles, collesque ſuperbi,
Queis modo nunc Romae nomen inane manet!
Vosque, triumphales arcus, coeloque coloſſi
Aequati, Pariis caeſa columna jugis!
Edita Pyramidum faſtigia templa deorum,
Digna vel aethereis amphitheatra locis.
Vos aevi tandem attrivit longinqua vetuſtas,
Vos longa tandem fata tulêre die!
At Romae Aeneadum magnum & memorabile nomen
Tempus edax rerum tollere non potuit.
Nec poterit, donec clari monumenta vigebunt
Ingenii, quae non ulla ſenecta rapit.
Caetera labantur tacito fugientia curſu,
Calliope aeternum vivere ſola poteſt.

Digitized by Google

JOMETELLI SEQUANI

ROMA RESURGENS.

MOrs venit & ſaxis, tacitisque ſeneſcitur annis;
  Sic venit & claris urbibus atra dies.
Quis Romam in media jam quaereret? en ego Romam?
  Haec vetus in noſtra tota ſepulta jacet.
Nec quicquam ſupereſt, quam quas mirere ruinas,
  Tempore quodque mori vivere morte queat.
Scilicet annoſa ut quercus celſiſſima crevit,
  Poſtque cadit, victa haec tempore Roma ruit.
Urbibus at certis poſt funera vita reſurgit,
  Sedibus aut migrant, omine forte ſuo.
Pax urbes firmat, pacem concordia, creſcunt
  Juſtitia atque armis, religionis ope.

PETRI

Digitized by Google

PETRI ALOIS

TYBERIS REFLUENS.

Salvete, heroës, quos Tybridis excipit ora,
Romuleaque annos degere ſede juvat:
Rerum magna parens; atque huic ars aemula certat
Vobis delicias prodiga ferre ſuas.
Hic ſe marmoreae tollunt ad ſidera moles;
Phidiaca hic ſpirant ſaxa animata manu.
Largior autumni dat munera pomifer annus;
Aſſiduoque vireus flore perennat ager.
Huc hoſpes properat terrarum cernuus orbis;
Romanusque ſacer lambitur ore cinis.
Judice me, cum ſaepe tumens, violentior undas
E Thuſco refluas littore Tybris agit.
Romula reſpiciat quod moenia, poenitet amnem
Inclyta Roma, tuas deſeruiſſe plagas.

Digitized by Google

EPILOGUS.

LAURENTII LE BRUN

TYBERIS MANENS.

Quid veterem Romam Roma in praeſente requiris?
In media Roma Roma ſepulta jacet.
Palluit extinctum ſignis tabentibus aurum,
Romam multa dies fecerat, una tulit.
Romani imperii ſolus manet Albula teſtis,
Mobilibus fāvit mobile tempus aquis.
Firma ruunt, dum fluxa manent, & diſpare ſorte
Lapſa eſt urbs ſtabilis, labilis unda ſtetit.
Quid, non aequales ambo traxēre ruinas?
Eſt Saturnus edax, ſed fugit eſſe bibax.

FINIS.

Digitized by Google

TABULA PRIMA

C. JULII CAESARIS NUMISMATA

CONTINET,

A quo forma Reip. Romanae immutata, Conſulare duorum imperium annuum in unius Principis potentiam & auctoritatem perpetuam conceſſit: non abrogatis tamen Conſulibus, quem Magiſtratum & ipſi Imperatores ſaepiuſcule egerunt, & candidatis ſuis deſignatiſque detulerunt, ſive deferri curaverunt. A Julio itaque Imperatorum Romanorum ſeries initium ducit.

LITTERAE & notae primi Numiſmatis ſic leguntur: CAIVS CAESAR CONSVL TERTIVM. Incidit hic Julii conſulatus in annum ab Urbe condita ɪↄcc. vɪɪ. collega M. Aemilio Lepido, cum Caeſar anno praecedente, devicto in Pharſalia Pompejo, Tribunitiam poteſtatem cum annua dictatura in perpetuum uſurpare cepiſſet. Signum Numiſmatis, caput muliebre velatum, Deam refert, Pietatem nempe, cujus imaginem totam ſacris operantis vide infra Tab. xxɪɪ. xxɪɪɪ. & xxxɪɪɪ. Eſtque velo tectum ejus caput, ſive quod eo habitu aliarum plerumque fingi ſolet Dearum gentilium, ſive ob ritum ſacrificiorum, quibus praeeſt: quo capita ſacrificaturi velabant, de quo ritu Plutarchus: *Romani*, inquit, *Deos adeuntes velato capite*

me-

Digitized by Google

numina venerari ſolent; hoc ſigno animi demiſſionem profeſſi. Itaque & relati inter Divos, inter mortales eo habitu ſubmiſſionem prae ſe ferunt: quem & morem Virgilius tangit Aeneid. III. 405.

Et poſitis aris jam vota in litore ſolves
Purpureo velare comas adopertus amictu.

Qui ritus & infra Tab XXXVII. & alibi exhibetur. Extat ſimilis aereus Tiberii apud Aeneam Vicum cum inſcriptione, PIETAS. Voluit gratitudinis ergo Julius Victoriam de Pompejo partam diis acceptam ferre, & pietati ſuae Imperium partum adſcribere. Quo alludit Horat. Lib. II. Od. VI. 5.

Diis te minorem quod geris, imperas.

Num. II. AVLVS HIRTIVS PRAETOR. Lituus, augurum inſigne, quo plagas coeli, ſeu regiones partiebantur, cum auguria obſervarent: urceolus, & ſecuris victimaria: quae inſtrumenta ſacrificii, & ſacerdotiorum inſignia erant apud Romanos, de quibus Guiliel. Choul. lib. de Religione Veterum Romanorum, aliique. Indicat Julii ſacerdotalem in variis collegiis dignitatem. Ut infra Tab. VIII. XXVII. XXXVII. & alibi.

Num III CAIVS CAESAR DICTATOR TERTIVM. Caput eſt Victoriae, propter alas affictas. Alioquin Veneris eſſe potuiſſet, comis in nodum, ut infra hac tabula, ſubſtrictis. Eſtque iſte nummus cuſus anno poſt Pompejum ſuperatum. Deſignat Victoriam, de eo partam pugna Pharſalica.

Num. IV. CAESAR DICTATOR QUARTUM. Caput C. Caeſaris laureatum, cum lituo augurali. De laurea Caeſaris corona Sueton. c. XL. *Calvitii*, inquit, *deformitatem iniquiſſime tulit, ſaepe obtrectatorum jocis obnoxiam expertus. Ideoque & deficientem capillum revocare a vertice adſueverat, & ex omnibus decretis ſibi a Senatu populoque honoribus non aliud aut recepit aut uſurpavit libentius, quam jus laureae perpetuo geſtandae.* Porro Julio inter caeteros honores ab obnoxio jam Senatu decretos & iſtum fuiſſe, *ut pecunia ejus imagine ſignaretur*, notat Dio lib. XLIV.

Num. V. JOVI OPTIMO MAXIMO SACRVM. Ara eſt corollis verbenarum ſorte, ornata, accenſum habens ignem, adſtante in victimam candente tauro: & infra popae ſeu victimarii culter ad jugulan-

laudum: in dorſo tauri ſunt phalerae ſeu dorſuale, ut vocat Trebellius Pollio in Gallienis. cap. VIII. *Proceſſerunt* (inquiens) *centum albi boves, cornibus auro virgatis, & dorſualibus ſericis diſcoloribus praefulgentes.* Inter cornua mitrae genus eſt, quo victimae ornabantur. Ritum ſacrificii apud Guil. Choul videre eſt expreſſum ex marmoribus antiquis, libro de Veteri Romanorum Religione.

Num. VI. LUCIUS PLANCUS PRAEFECTUS URBI. Vas eſſe putant, quod praefericulum, Feſto auctore, dicebatur, fictile libando in ſacrificiis vino uſurpatum. Quod apud Guilielmum Choul alibi ex antiquis marmoribus ornatiore forma exprimitur. Sed ſimpliciora ſacrorum fictilia jam a Numae Pompilii inſtituto obſervata venerationem ab antiquitate trahebant. Plures autem dicti obſervantur Praefecti Urbis, vel in Urbe, etiamſi vicariam tantum gererent praefecturam: ut notat Illuſtr. Card. Baronius.

Num. VII. Sequitur aliud IVLII caput laureatum ſine inſcriptione.

Num. VIII. LVCIVS BVCA. Globus eſt, caduceus, ſecuris, & ſcipio, ſive fuſcinula aut calamus, ſive faſcis, ut Aeneas Vicus putat, ſeu potius, ut doctiſſimo Patri Andreae Schotto, Soc. Jeſ. Theologo, placet, virga ex faſcibus Magiſtratuum, & junctae dexterae. Emblema denotare videtur, Orbis terrarum Imperium in pace, concordia, felicitate, & legum ſecuritate ſtabilitum. Globus enim orbem, caduceus pacem, ſecuris & virga legum & juſtitiae vigorem, dexterae concordiam & fidem deſignare ſolent. L. Aemilius Buca *triumvir auro argento aere flando feriundo.*

Num. IX. AEGYPTO CAPTA. Crocodilus animal amphibium Nilo flumini, quod Aegyptum proluit & fecundat familiare, ac proprium. Deſignat Victoriam Caeſaris de Cleopatra. Eſtque animal teſſera ipſius.

Num. X. CAESAR DICTATOR PERPETVO. Julius eſt laureatus & velatus inſtar ſacrificantis. Deſignat Julii pietatem in Deos ob victoriam Pharſalicam, quam praefert averſa Numiſmatis facies, opimis ſacrificiis conteſtatam: forte an & Pontificatus Maximi dignitatem, hoc habitu ſacrorum expreſſit, quam competitoribus clariſſimis viris Julius conſecutus fuit.

Num. XI. CAIVS MARIDIANVS. Veneris Victricis imago, dextra victoriolam praefert, ſiniſtra ingentem clypeum: auguror iſtum deſignari,

Digitized by Google

quem Virgilius Aeneid. VIII. vſ. 625. & 629. deſcribit a Vulcano fabricatum, & a Venere Aeneae donatum auctori Julianae familiae, hiſce verſibus:

Ingentem Clypeum informant, unam omnia contra
Tela Latinorum, ſeptenoſque orbibus orbes
Impediunt.

Et paulo poſt, vſ. 447. 448. ubi arma a Venere Aeneae donantur, ipſum miratum dicit;

Haſtamque & Clypei non enarrabile textum.
Illic res Italas Romanorumque triumphos
Haud vatum ignarus, venturique inſcius aevi
Fecerat ignipotens: illic genus omne futurae
Stirpis ab Aſcania. &c.

Quae pulcherrimis plus centum verſibus proſequitur Poëta ab Aenea ad ſua uſque tempora, in honorem Auguſti & Julii Caeſaris.

Infra clypeum orbis eſt terrarum veluti ſub armis Julii, devicto Pompejo, ſuccumbens. Fuit enim in praelio Pharſalico Caeſaris teſſera *Venus Victrix*, ut Pompeji, *Hercules invictus*, ſed ibi malo fato Hercules Veneri impar viſus. Exſtat ſimilis numus Plautillae (quae Caracallae conjux) ubi Venus ſimili ſchemate exprimitur adjuncto Cupidine, cum inſcriptione, *Venus Victrix*.

Porro veteres in praeliis numinum, quae tutelaria habebant, nominibus libenter pro teſſera uſos in omen victoriae variis locis obſervatur. Fuit autem *C. Coſſutius Maridianus* triumvir monetalis, cum alio Numiſmate ejus nomen exſtet his adſcriptis notis, A. A. A. F. F. id eſt auro, argento, aere flando, feriundo. Putant eum fuiſſe fratrem Coſſutiae Julii Caeſaris primae uxoris.

Num. XII. Vitulus inter literas S. C. cum inſcriptione Q. VOCONIVS VITVLVS Q. DESIGN. Qui nummum hunc ſignavit. Quintus Voconius Vitulus, in typo ejuſdem ad nomen ſuum alluſit; cuſam vero hanc monetam Julio Caeſari ex Senatuſconſulto fuiſſe docent additae literae S. C.

TA-

TABULA II.

Continet Numiſmata AVGVSTI *a* IVLIO *avunculo adoptati, ejuſque honores gratitudinis ergo divulgantis.*

Num. I. CAESAR IMPERATOR. Auguſtus in quadriga triumphali, dextra frenum ſeu lora, ſiniſtra lauri ramum praeferens. Currus inſculptus victoriis. Imperatoris autem titulus dupliciter apud Romanos ſumi ſolet, aut generali appellatione pro Duce exercitus, qui auſpiciis propriis rem gerit: aut ſpeciali, pro eo qui hoſtibus magno praelio fuſis fugatis per militum ſuorum acclamationem hujus nominis honore adfectus eſſet, & deinde eodem auctus approbante Senatu. Et ſic frequenter in numis & inſcriptionibus legimus; Imper. II. III. &c. quod ſignificat toties eos hunc honorem re bene geſta accepiſſe. De victoriis & triumphis Auguſti Sueton. in vita, & alii.

Num. II. Sequitur AVGVSTI caput purum, collo nudo, ſine inſcriptione.

Num. III.[1] IMPERATOR CAESAR. Victoria alata. Pingitur autem eo habitu, quia momento advolans aut avolans curam amat ut obtineatur, & celeritatem etiam in bellicis facinoribus. Quod Horatius innuiſſe videtur, Sermon. lib. I. 1. ubi militiae laudatorem introducit, hoc argumento:

> *Militia eſt potior: quid enim? concurritur: horae*
> *Momento aut cita mors venit, aut Victoria laeta.*

Orbi inſiſtit, dextraque lauream, velut jam primum Auguſti capiti paratam, porrigens: ut orbis ac rerum Domino felicibus praeliis facto. Siniſtra vexillum militare attollit, ſive labarum antiquum:

1. Caput Caeſaris Auguſti nudum ad praecedentem nummum videtur pertinere, nam hujus inſcriptio a parte priore eſſe ſolet CAESAR DIVI F. cum capite ejuſdem pariter ſine laurea.

quum: quod deſcribitur fuiſſe: *Vexillum aliis nobilius, ante Imperatorem geſtari, & a militibus adorari ſolitum.* Nazianzenus orat. I. in Julianum, labarum dictum tradit apud Latinos, *ab eo quod laborum ſolvendorum vim habeat, quod principatum quoque in reliqua omnia vexilla teneret:* quod poſtea Conſtantinus Magnus vivificae crucis & Chriſti nominis teſſera a ſe inſignitum majori quoque in veneratione haberi procuravit, ut infra ad Tab. LIII. dicemus.

Num. IV.[1] SALVS GENERIS HVMANI. Stat columna ſolida adfixum ferens clypeum, in quo hae litterae, CL. V. deſignant Votivum clypeum, id eſt votis nuncupatis, ſeu perſolutis rite dedicatum. Supervolat Victoria lauream corollam ferens. Forte an haec illa ſit columna, de qua Sueton. in Caeſare, cap. LXXXV. *Plebs in honorem defuncti* (IVLII) *ſolidam columnam prope viginti pedum lapidis Numidici in foro ſtatuit, ſcripſitque* PARENTI PATRIAE. *Apud eandem longo tempore ſacrificare, vota ſuſcipere, controverſias quaſdam, interpoſito per Caeſarem jurejurando, diſtrahere perſeveravit.* Exſtat autem & haec inſcriptio. SALVS GENERIS HVMANI, apud Aeneam Vicum in aureo, apud Goltzium in argenteo Auguſti numiſmate, in corona civica. Forte ut per adulationem deſignet eum juvenem velut coelitus datum ad ſalutem totius humani generis. Porro Auguſtum etiam typum geſſiſſe Salvatoris noſtri, ut & ante ipſum Cyrum Perſarum Regem, Cardinal. Baronius in Apparatu ad Annal. Eccl. §. XXVII. p. 12. obſervat. Cujus Domini noſtri natalem numi hac inſcriptione cuſi anno V. C. DCC. XIX. annis XXXIII. praeceſſiſſe colliguntur ab Adolpho Occone, tanto ſcilicet exacto tempore, quanto illi in terris videri, & Salutis noſtrae procurandae provinciam obire coeleſti providentia & benignitate complacitum fuit.

Num. V. Sequitur AVGVSTI juvenis caput laureatum, ſine alia inſcriptione.

Num. VI.[2] CAESAR AVGVSTVS. SENATVS P. Q. ROM. *Clypeus Votivus* inter duos lauri ramos. De clypeis votivis, qui voti cauſa ſive in Capitolio, ſive in templis, ſive alibi in publico clarorum virorum honori dedicabantur, & ſaepe vultum eorum expreſſum continebant, Plinius lib. XXXV. cap. III. *Suorum vero clypeos in ſacro vel publico privatim dicare primus inſtituit, ut reperio, Appius Claudius, qui Con-*

1 Caput Auguſti laureatum eſt a parte prima cum hac inſcriptione AVGVSTVS DIVI F. PATER PATRIAE.

2 Capitis inſcriptio in aliis haec eſt, IMP. CAESAR DIVI F. Caput nudum cum lituo.

Conſul cum Servilio fuit anno v. c. CCLIX. *Poſuit enim in Bellonae aede majores ſuos, placuitqae in excelſo ſpectari, & titulos bonorum legi.* Diſtinguunt autem nonnulli Grammatici, Clipeum per i, volentes eum eſſe pugnatorium a clepere id eſt celare, Clupeum vero imaginem a cluendo. Alii in genere diſtinguunt, ut Clypeum ſit vultus, Clypeus ſcutum. Auctores tamen veteres fere confundunt, ut notavit Caſaubonus in notis ad Hiſtoriam Auguſtam. Ramos autem iſtos lauri, putem eſſe ſymbolum triumphi ducti, ſive eos quibus poſtes Imperatoris ornabantur, vel quos poſt triumphum in terra pangebant.

Num. VII.[2] CAIVS CAESAR AVGVSTI FILIVS. Caji Agrippae filii ex Julia nati, & ab avó Auguſto adoptati profectio in Armeniam cum ſignis legionum & cohortium. In hac expeditione poſt colloquium cum Rege Parthorum in Euphratis inſula habitum, & Armeniam, quae ad Parthos defecerat, recuperatam, regemque ei Ariobarzanem datum, in Italiam rediens, obiit in Lycia, incertum an ex vulnere, quod acceperat, an morbo, an Liviae dolis & veneno. Vide latius Suetonium & Dionem.

Num. VIII. CAESAR AVGVSTVS. Caput Auguſti laureatum provectiore jam aetate.

Num. IX[3] IOVI TONANTI. Templum Jovis tonantis, & in medio adſtans Juppiter cum fulmine & haſta. *Suetonius cap.* XXIX. *Jovi tonanti aedem conſecravit liberatus periculo, cum in expeditione Cantabrica per nocturnum iter lecticam ejus fulgur perſtrinxiſſet, ſervumque praelucentem exanimaſſet.* De hoc epitheto Tonantis, Horat. Carm. lib. III. Od. V. 1.

Coelo tonantem credidimus Jovem
Regnare.

Qua Horatius Oda Auguſti laudes tractans, ad hujus templi honorem ab eo Jovi delatum reſpicere videtur, ac ſi inſinuaret: Credidimus Jovis tonantis majeſtatem vel Caeſare praeeunte, templo ei hoc titulo dicato.

Num. XI.[4] CAESAR AVGVSTVS DIVI FILIVS PATER PATRIAE.

2 Juxta caput Caeſaris laureatum haec ſolet eſſe inſcriptio CAESAR IMP.

3 Caput Auguſti laur. in Muſeo Farneſiano hanc habet inſcriptionem AVGVSTVS DIVI F.

4 In aliis caput Auguſti non laurea ſed quercu coronatur, adeſt inſcriptio haec, AVGVSTVS DIVI F. Argenteus ſimilis exſtitit in gaza Comitis Swartzenburgici.

Digitized by Google

TRIAE. Divi filius dictus poſt conſecrationem Julii patris adoptivi, Pater Patriae decreto Senatus.

Num. XII. CAIVS, LVCIVS, CAESARES AVGVSTI FILII, SVLES DESIGNATI, PRINCIPES IVVENTVTIS. Numus ſignatus honori & memoriae Caji & Lucii Caeſarum defunctorum, quorum hic imagines togatorum, id eſt in viros adſcriptorum, cum ſingulis haſtis, & ſcutis lituoque & ſimpulo. Dio libro LV. *Corpora C. & Lucii Caeſarum a Tribunis militum Romam apportata ſunt, parmaeque & haſtae, quas aureas ab equitibus acceperant, in curia ſuſpenſae ſunt.* Tacit. l. I. Annal. cap. III. *Nam genitos Agrippa Cajum & Lucium in familiam* CAESARVM *induxerat, nec dum poſita puerili praetexta,* PRINCIPES IVVENTVTIS *appellari, deſignari* CONSVLES *ſpecie recuſantis flagrantiſſime cupiverat.* Sueton. in Auguſto, cap. LXIV. *C. & L. adoptavit domi per aes & libram emptos a patre Agrippa, tenerosque adhuc ad curam reipub. admovit, &* CONSVLES DESIGNATOS *circum provincias exercituſque dimiſit.*

Num. X. COM. ASI. Templum cum inſcriptione ROM. ET AVG. In aditu ejuſdem ſtatua Auguſti eſt, quam coronat figura mulicbris, laeva tenens cornucopiae. Caput Auguſti ſine laurea hanc habet inſcriptionem IMP. IX. TR. P. V. Nummus hic abeſt a priore editione Berolinenſi, recenter poſtea additus.

TABULA III.

Adbuc Auguſti.

Num I. DIVVS IVLIVS. Stella crinita. Sueton. in Julio cap. LXXXVIII. *In Deorum numerum relatus eſt, non ore modo decernentium, ſed & perſuaſione vulgi. Si quidem ludis, quos primo conſecratos ei haeres Auguſtus edebat, ſtella crinita per ſeptem dies continuos fulſit, exoriens circa undecimam horam: creditumque eſt animam eſſe Caeſaris in coelum recepti, & hoc de cauſſa ſimulacbro ejus in vertice additur ſtella.* De hoc Virgilius eclog. IX. 46.

Daphni

1 Caput Auguſti laureatum eſt, cum inſcriptione CAESAR AVGVSTVS.

Daphni, quid antiquos ſignorum ſuſpicis ortus?
Ecce Dionaei proceſſit Caeſaris aſtrum,
Aſtrum, quo ſegetes gauderent frugibus, & quo
Duceret apricis in collibus uva colorem.

Et Aeneid. VIII. 680. de Auguſto:

Geminas cui tempora flammas
Laeta vomunt, patriumque aperitur vertice ſidus.

Num. II. [2] DIVO IVLIO. Templum Julio jam divo poſitum, cum acroteriis ſuis, & ſtella. In medio Iulius ſella curuli ſedens cum lituo & lauru. Tale templum deſtinat Virgil. Georg. III. 13. Auguſto:

Et viridi in campo templum de marmore ponam,
In medio mihi Caeſar erit, templumque tenebit.

Seu potius templum iſtud ſit Veneris, ubi Statuam Patris Auguſtus dedicavit. Dio lib. XLV. *Ceterum Stella quaedam quotidie inter ſeptentrionem & occaſum apparuit, eamque cometem vocantes nonnulli ea portendere dicebant, quae alias bujuſmodi ſignum ſequi conſueviſſent. Creditum quidem hoc à plebe eſt, ſed tamen & Caeſari eam, immortalitatem nimirum jam adepto, inque* SIDERVM *numerum allecto, ſacram eſſe dixerunt. Ea re Caeſar, animo confirmato,* STATVAM PATRIS AEREAM *cum ſtella ſupra caput in* VENERIS *templo poſuit.*

Num. III. [3] POPVLI IVSSV. Statua equeſtris Auguſto poſita.

Num. IV. [4] IMPERATOR CAESAR. Tropheum navale eſt, victoriae ad Actium promontorium partae, ex ſpoliis M. Antonii & Cleopatrae. De qua Sueton. in Auguſto cap. XVII.

Num. V. [5] IOVI VOTIS SVSCEPTIS PRO SALVTE CAESARIS AVGVSTI SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS. Corona querneа, ſeu civica, in honorem Auguſti, & pro ſalute ejus Iovi, votis pu-

2 Caput Caeſaris nudum hanc habet inſcriptionem CAESAR IMP. PONT. IIIVIR R. P. C. Adeſt lituus.

3 Hic nummus a parte priore Caeſaris triumviri caput habet cum barba, ſine laurea & ſine inſcriptione.

4 Hic ſimiliter nullam inſcriptionem a parte priore habet, ſed caput eſt ſine barba, quam poſuerat Caeſar jam diu ante victoriam Actiacam.

5 Ad caput Caeſaris nudum & inberbe adſcribitur IMP. CAESAR.

publicis, ſuſpenſa, ſeu dicata. Dio lib. XLVIII. *Poſtquam, devictis Bruto & Caſſio, Imperium Caeſar Antoniusque inter ſe partiti ſunt, Antonius in Aſiam, Caeſar in Italiam curſum convertit. In itinere ac navigatione Caeſarem morbus tanta vi afflixit, ut iis qui Romae erant, mortis quoque ſuae opinionem praeberet: ſed exiſtimantes ii non tam infirmitate detentum, quam mali aliquid molientem moras nectere, ſibi omnia quae poſſent accidere mala praeſagiebant: quamvis & abſenti, cum alios qui ſolent victoribus honores decreviſſent, tum, ut quotannis ſupplicationes ejus nomine haberentur.*

Num. VI. [6] QUOD VIAE MUNITAE SUNT. Arcus triumphalis, & in eo currus ſeu biga elephantorum ſupra pontem Tiberis poſitus. *Sueton.* cap. XXX. *Ad coërcendas inundationes alveum Tiberis laxavit, ac repurgavit, completum olim ruderibus & aedificiorum prolapſionibus coarctatum. Quo autem facilius undique Urbs adiretur, deſumpta ſibi Flaminia via Arimino tenus munienda, reliquas triumphalibus viris ex manubiali pecunia ſternendas diſtribuit.* Dio lib. LIII. *Itaque arcus triumphalis ſuper ponte Tiberis ei Arimini poſitus, quod triumphalium virorum opus & cura concurriſſet.*

Num. VII. [7] DE PARTHIS. Tiara, pharetrae, & arcus regis Parthorum, Phraatis putem, qui ſe Auguſto ſubmiſerat. Horat. I. epiſt. XII. ad Iccium. vſ. 17.

> *Ne tamen ignores, quo ſit Romana loco res;*
> *Cantaber Agrippae, Claudi virtute Neronis*
> *Armenius cecidit, jus imperiumque Phraates*
> *Caeſaris accepit genibus minor.*

Colligit Adolphus Occo hoc anno natum Dominum noſtrum JESUM CHRISTUM: anno ſcilicet Urb. Cond. IↄCC LI. Olympiadis CXCIV. anno IV. Sed de exacta ſupputatione temporis nati Salvatoris, ut & de mortis anno variae ſunt diſcrepantesque Chronologorum hodieque ſententiae, ut aliis in rebus minus neceſſariis ſaepe diſſentire mirandum minime videatur.

Num. VIII. [8] ARMENIA CAPTA. Armeniorum arcus & pharetre-

6 Caput Auguſti laureatum hanc habet inſcriptionem IMP. AVGVST. PATER PATRIAE.

7 Caput Auguſti, quod ſine laurea eſt, hanc inſcriptionem habet adpoſitam, CAESAR AVGVST. PONT. MAX. TRIBVNIC. POTEST.

8 Mcus in argento pulcherrimus hanc

Num. VI. [a] Tribunitia potestate vigesimum sextum. Victoria inſidens orbi, ſive globo ſtellato, diadema, ſive, ut in aliis exprimitur, ſertum manibus tenens, ad Imperatoris caput eo inſigniendum. Quod ſphaerae coeleſti inſidet; intelligi poteſt, aut victoriam coeleſtem, ſive coelitus partam, aut coelo terraque diffuſam: quod ſedet, non fugacem, ſed ſtabilem & duraturam. Vigeſimo-ſexto Imperii anno, ſive ut alii, xxv. partam.

Num. VIII. Nero Clavdivs Drvsvs Germanicvs Imperator. Laureata Druſi effigies, illius qui ita Germanis terrori fuit, ut etiamnum nomen ejus ad imprecationem mali, & terrorem incutiendum proverbio Germanico uſurpetur. Is Pater fuit Germanici, avus Caji Caligulae, Tiberii frater, & Liviae filius ex Tiberio Claudio Nerone. Germanici cognomen victoriis maximis de Germanis partis meruit, & decreto Senatus id ipſi poſteriſque ejus conceſſum, teſte Suetonio.

Num. VII. & IX. De Germanis. Unus idemque arcus (ut reor) antica & poſtica parte duobus numis expreſſus: in cujus ſummitate ſpolia Germanorum, & in medio Druſus equo ſedens, prout ovans Urbem eſt ingreſſus; equoque decurrens, & haſtam ferens, quomodo in expeditione ſe geſſerat. In cornibus ſingulis ſingula trophaea, & captivi, manibus poſt terga revincti: quem ritum Juvenalis tangit Satyr. x. 136.

Et ſummo triſtis captivus in arcu.

De hoc arcu Suetonius in Claud. cap. I. *Ei Senatus inter alia complura, marmoream arcum cum trophaeis via Appia decrevit.*

Num. X. De Germanis. Spolia lecta, ſcuta ſcilicet & ſpicula, tubaeque cum vexillo in ſignum victoriae, & Trophaeum de Germanis devictis.

Num. XI. Antonia Avgvsta. Facies Antoniae, quae uxor Druſi, & M. Antonii IIIviri filia, Avgvstae titulo à Cajo Imp. nepote cohoneſtata.

Num. XII. Sacerdos Divi Avgvsti. Duae faces cum corollis, ut & infra tab. ſeq. Symbolum functionis ſacerdotalis ad modum Veſtalium, & divinitatis Auguſti. Servius ad illud Virgilii Aeneid. iv. 506. *Intenditque locum ſertis.* Dicit, *matronas olim ſacrificaturas faculas tenentes circa aram.*

[a] Inſcriptio capitis in Muſeo Parmenſi eſt, TI. DIVI F. AVGVSTVS.

Digitized by Google

LAURENTII LE BRUN

TYBERIS MANENS.

Quid veterem Romam Roma in praeſente requiris?
In media Roma Roma ſepulta jacet.
Palluit extinctum ſignis tabentibus aurum,
Romam multa dies fecerat, una tulit.
Romani imperii ſolus manet Albula teſtis,
Mobilibus favit mobile tempus aquis.
Firma ruunt, dum fluxa manent, & diſpare ſorte
Lapſa eſt urbs ſtabilis, labilis unda ſtetit.
Quid, non aequales ambo traxêre ruinas?
Eſt Saturnus edax, ſed fugit eſſe bibax.

FINIS.

Digitized by Google

TABULA PRIMA

C. JULII CAESARIS

NUMISMATA

CONTINET,

A quo forma Reip. Romanae immutata, Conſulare duorum imperium annuum in unius Principis potentiam & auctoritatem perpetuam conceſſit: non abrogatis tamen Conſulibus, quem Magiſtratum & ipſi Imperatores ſaepiuſcule egerunt, & candidatis ſuis deſignatiſque detulerunt, ſive deferri curaverunt. A Julio itaque Imperatorum Romanorum ſeries initium ducit.

LITTERAE & notae primi Numiſmatis ſic leguntur: CAIVS CAESAR CONSVL TERTIVM. Incidit hic Julii conſulatus in annum ab Urbe condita ıↄcc. vıı. collega M. Aemilio Lepido, cum Caeſar anno praecedente, devicto in Pharſalia Pompejo, Tribunitiam poteſtatem cum annua dictatura in perpetuum uſurpare cepiſſet. Signum Numiſmatis, caput muliebre velatum, Deam refert, Pietatem nempe, cujus imaginem totam ſacris operantis vide infra Tab. xxıı. xxııı. & xxxııı. Eſtque velo tectum ejus caput, ſive quod eo habitu aliarum plerumque fingi ſolet Dearum gentilium, ſive ob ritum ſacrificiorum, quibus praeeſt: quo capita ſacrificaturi velabant, de quo ritu Plutarchus: *Romani*, inquit, *Deos adeuntes velato capite*

 me-

numina venerari ſolent, *hoc ſigno animi demiſſionem profeſſi*. *Itaque & relati inter Divos*, *inter mortales eo habitu ſubmiſſionem prae ſe ferunt*: quem & morem Virgilius tangit Aeneid. III. 405.

Et poſitis aris jam vota in litore ſolves
Purpureo velare comas adopertus amictu.

Qui ritus & infra Tab XXXVII. & alibi exhibetur. Extat ſimilis aereus Tiberii apud Aeneam Vicum cum inſcriptione, PIETAS. Voluit gratitudinis ergo Julius Victoriam de Pompejo partam diis acceptam ferre, & pietati ſuae Imperium partum adſcribere. Quo alludit Horat. Lib. II. Od. VI. 5.

Diis te minorem quod geris, *imperas.*

Num. II. AVLVS HIRTIVS PRAETOR. Lituus, augurum inſigne, quo plagas coeli, ſeu regiones partiebantur, cum auguria obſervarent: urceolus, & ſecuris victimaria: quae inſtrumenta ſacrificii, & ſacerdotiorum inſignia erant apud Romanos, de quibus Guiliel. Choul. lib. de Religione Veterum Romanorum, aliique. Indicat Julii ſacerdotalem in variis collegiis dignitatem. Ut infra Tab. VIII. XXVII. XXXVII. & alibi.

Num III CAIVS CAESAR DICTATOR TERTIVM. Caput eſt Victoriae, propter alas affictas. Alioquin Veneris eſſe potuiſſet, comis in nodum, ut infra hac tabula, ſubſtrictis. Eſtque iſte numus cuſus anno poſt Pompejum ſuperatum. Deſignat Victoriam, de eo partam pugna Pharſalica.

Num. IV. CAESAR DICTATOR QUARTUM. Caput C. Caeſaris laureatum, cum lituo augurali. De laurea Caeſaris corona Sueton. c. XL. *Calvitii*, inquit, *deformitatem iniquiſſime tulit, ſaepe obtrectatorum jocis obnoxiam expertus. Ideoque & deficientem capillum revocare a vertice adſueverat*, *& ex omnibus decretis ſibi a Senatu populoque honoribus non aliud aut recepit aut uſurpavit libentius*, *quam jus laureae perpetuo geſtandae.* Porro Julio inter caeteros honores ab obnoxio jam Senatu decretos & iſtum fuiſſe, *ut pecunia ejus imagine ſignaretur*, notat Dio lib. XLIV.

Num. V. JOVI OPTIMO MAXIMO SACRVM. Ara eſt corollis, verbenarum ſorte, ornata, accenſum habens ignem, adſtante in victimam candente tauro: & infra popae ſeu victimarii culter ad jugulan-

laudum: in dorſo tauri ſunt phalerae ſeu dorſuale, ut vocat Trebellius Pollio in Gallienis. cap. VIII. *Proceſſerunt* (inquiens) *centum albi boves, cornibus auro virgatis, & dorſualibus ſericis diſcoloribus praefulgentes.* Inter cornua mitrae genus eſt, quo victimae ornabantur. Ritum ſacrificii apud Guil. Choul videre eſt expreſſum ex marmoribus antiquis, libro de Veteri Romanorum Religione.

Num. VI. LUCIUS PLANCUS PRAEFECTUS URBI. Vas eſſe putant, quod praefericulum, Feſto auctore, dicebatur, fictile libando in ſacrificiis vino uſurpatum. Quod apud Guilielmum Choul alibi ex antiquis marmoribus ornatiore forma exprimitur. Sed ſimpliciora ſacrorum fictilia jam a Numae Pompilii inſtituto obſervata venerationem ab antiquitate trahebant. Plures autem dicti obſervantur Praefecti Urbis, vel in Urbe, etiamſi vicariam tantum gererent praefecturam: ut notat Illuſtr. Card. Baronius.

Num. VII. Sequitur aliud IVLII caput laureatum ſine inſcriptione.

Num. VIII. LVCIVS BVCA. Globus eſt, caduceus, ſecuris, & ſcipio, ſive fuſcinula aut calamus, ſive faſcis, ut Aeneas Vicus putat, ſeu potius, ut doctiſſimo Patri Andreae Schotto, Soc. Jeſ. Theologo, placet, virga ex faſcibus Magiſtratuum, & junctae dexterae. Emblema denotare videtur, Orbis terrarum Imperium in pace, concordia, felicitate, & legum ſecuritate ſtabilitum. Globus enim orbem, caduceus pacem, ſecuris & virga legum & juſtitiae vigorem, dexterae concordiam & fidem deſignare ſolent. L. Aemilius Buca *triumvir auro argento aere flando feriundo.*

Num. IX. AEGYPTO CAPTA. Crocodilus animal amphibium Nilo flumini, quod Aegyptum proluit & fecundat familiare, ac proprium. Deſignat Victoriam Caeſaris de Cleopatra. Eſtque animal teſſera ipſius.

Num. X. CAESAR DICTATOR PERPETVO. Julius eſt laureatus & velatus inſtar ſacrificantis. Deſignat Julii pietatem in Deos ob victoriam Pharſalicam, quam praefert averſa Numiſmatis facies, opimis ſacrificiis conteſtatam: forte an & Pontificatus Maximi dignitatem, hoc habitu ſacrorum expreſſit, quam competitoribus clariſſimis viris Julius conſecutus fuit.

Num. XI. CAIVS MARIDIANVS. Veneris Victricis imago, dextra victoriolam praefert, ſiniſtra ingentem clypeum: auguror iſtum deſignari,

Digitized by Google

quem Virgilius Aeneid. VIII. vſ. 625. & 629. deſcribit a Vulcano fabricatum, & a Venere Aeneae donatum auctori Julianae familiae, hiſce verſibus:

Ingentem Clypeum informant, unam omniacontra
Tela Latinorum, ſeptenoſque orbibus orbes
Impediunt.

Et paulo poſt, vſ. 447. 448. ubi arma a Venere Aeneae donantur, ipſum miratum dicit;

Haſtamque & Clypei non enarrabile textum.
Illic res Italas Romanorumque triumphos
Haud vatum ignarus, venturique inſcius aevi
Fecerat ignipotens: illic genus omne futurae
Stirpis ab Aſcania. &c.

Quae pulcherrimis plus centum verſibus proſequitur Poëta ab Aenea ad ſua uſque tempora, in honorem Auguſti & Julii Caeſaris.

Infra clypeum orbis eſt terrarum veluti ſub armis Julii, devicto Pompejo, ſuccumbens. Fuit enim in praelio Pharſalico Caeſaris teſſera *Venus Victrix*, ut Pompeji, *Hercules invictus*, ſed ibi malo fato Hercules Veneri impar viſus. Exſtat ſimilis numus Plautillae (quae Caracallae conjux) ubi Venus ſimili ſchemate exprimitur adjuncto Cupidine, cum inſcriptione, *Venus Victrix*.

Porro veteres in praeliis numinum, quae tutelaria habebant, nominibus libenter pro teſſera uſos in omen victoriae variis locis obſervatur. Fuit autem *C. Coſſutius Maridianus* triumvir monetalis, cum alio Numiſmate ejus nomen exſtet his adſcriptis notis, A. A. A. F. F. id eſt auro, argento, aere flando, feriundo. Putant eum fuiſſe fratrem Coſſutiae Julii Caeſaris primae uxoris.

Num. XII. Vitulus inter literas S. C. cum inſcriptione Q. VOCONIVS VITVLVS Q. DESIGN. Qui nummum hunc ſignavit. Quintus Voconius Vitulus, in typo ejuſdem ad nomen ſuum adluſit; cuſam vero hanc monetam Julio Caeſari ex Senatuſconſulto fuiſſe docent additae literae S. C.

TA-

TABULA II.

Continet Numiſmata AVGVSTI *a* IVLIO *avunculo adoptati, ejuſque honores gratitudinis ergo divulgantis.*

Num. I. CAESAR IMPERATOR. Auguſtus in quadriga triumphali, dextra frenum ſeu lora, ſiniſtra lauri ramum praeferens. Currus inſculptus victoriis. Imperatoris autem titulus dupliciter apud Romanos ſumi ſolet, aut generali appellatione pro Duce exercitus, qui auſpiciis propriis rem gerit: aut ſpeciali, pro eo qui hoſtibus magno praelio fuſis fugatis per militum ſuorum acclamationem hujus nominis honore adfectus eſſet, & deinde eodem auctus approbante Senatu. Et ſic frequenter in numis & inſcriptionibus legimus; Imper. II. III. &c. quod ſignificat toties eos hunc honorem re bene geſta accepiſſe. De victoriis & triumphis Auguſti Sueton. in vita, & alii.

Num. II. Sequitur AVGVSTI caput purum, collo nudo, ſine inſcriptione.

Num. III.[1] IMPERATOR CAESAR. Victoria alata. Pingitur autem eo habitu, quia momento advolans aut avolans curam amat ut obtineatur, & celeritatem etiam in bellicis facinoribus. Quod Horatius innuiſſe videtur, Sermon. lib. I. 1. ubi militiae laudatorem introducit, hoc argumento:

Militia eſt potior: quid enim? concurritur: horae
Momento aut cita mors venit, aut Victoria laeta.

Orbi inſiſtit, dextraque lauream, velut jam primum Auguſti capiti paratam, porrigens: ut orbis ac rerum Domino felicibus praeliis facto. Siniſtra vexillum militare attollit, ſive labarum antiquum:

1. Caput Caeſaris Auguſti nudum ad praecedentem nummum videtur pertinere, nam hujus inſcriptio a parte priore eſſe ſolet CAESAR DIVI F. cum capite ejuſdem pariter ſine laurea.

quum: quod deſcribitur fuiſſe: *Vexillum aliis nobilius, ante Imperatorem geſtari, & a militibus adorari ſolitum.* Nazianzenus orat. 1. in Julianum, labarum dictum tradit apud Latinos, *ab eo quod laborum ſolvendorum vim habeat, quod principatum quoque in reliqua omnia vexilla teneret:* quod poſtea Conſtantinus Magnus vivificae crucis & Chriſti nominis teſſera a ſe inſignitum majori quoque in veneratione haberi procuravit, ut infra ad Tab. LIII. dicemus.

Num. IV.[1] SALVS GENERIS HVMANI. Stat columna ſolida adfixum ferens clypeum, in quo hae litterae, CL. V. deſignant Votivum clypeum, id eſt votis nuncupatis, ſeu perſolutis rite dedicatum. Supervolat Victoria lauream corollam ferens. Forte an haec illa ſit columna, de qua Sueton. in Caeſare, cap. LXXXV. *Plebs in honorem defuncti* (IVLII) *ſolidam columnam prope viginti pedum lapidis Numidici in foro ſtatuit, ſcripſitque* PARENTI PATRIAE. *Apud eandem longo tempore ſacrificare, vota ſuſcipere, controverſias quaſdam, interpoſito per Caeſarem jurejurando, diſtrahere perſeveravit.* Exſtat autem & haec inſcriptio SALVS GENERIS HVMANI, apud Aeneam Vicum in aureo, apud Goltzium in argenteo Auguſti numiſmate, in corona civica. Forte ut per adulationem deſignet eum juvenem velut coelitus datum ad ſalutem totius humani generis. Porro Auguſtum etiam typum geſſiſſe Salvatoris noſtri, ut & ante ipſum Cyrum Perſarum Regem, Cardinal. Baronius in Apparatu ad Annal. Eccl. §. XXVII. p. 12. obſervat. Cujus Domini noſtri natalem numi hac inſcriptione cuſi anno V. C. DCC. XIX. annis XXXIII. praeceſſiſſe colliguntur ab Adolpho Occone, tanto ſcilicet exacto tempore, quanto illi in terris videri, & Salutis noſtrae procurandae provinciam obire coeleſti providentia & benignitate complacitum fuit.

Num. V. Sequitur AVGVSTI juvenis caput laureatum, ſine alia inſcriptione.

Num. VI.[2] CAESAR AVGVSTVS. SENATVS P. Q. ROM. *Clypeus Votivus* inter duos lauri ramos. De clypeis votivis, qui voti cauſa ſive in Capitolio, ſive in templis, ſive alibi in publico clarorum virorum honori dedicabantur, & ſaepe vultum eorum expreſſum continebant, Plinius lib. XXXV. cap. III. *Suorum vero clypeos in ſacro vel publico privatim dicare primus inſtituit, ut reperio, Appius Claudius, qui* Con-

1 Caput Auguſti laureatum eſt a parte prima cum hac inſcriptione AVGVSTVS DIVI F. PATER PATRIAE.

2 Capitis inſcriptio in aliis haec eſt, IMP. CAESAR DIVI F. Caput nudum cum lituo.

Digitized by Google

Conſul cum Servilio fuit anno v. c. ccLIX. *Poſuit enim in Bellonae aede majores ſuos, placuitqae in excelſo ſpectari, & titulos honorum legi.* Diſtinguunt autem nonnulli Grammatici, Clipeum per i, volentes eum eſſe pugnatorium a clepere id eſt celare, Clupeum vero imaginem a cluendo. Alii in genere diſtinguunt, ut Clypeum ſit vultus, Clypeus ſcutum. Auctores tamen veteres fere confundunt, ut notavit Caſaubonus in notis ad Hiſtoriam Auguſtam. Ramos autem iſtos lauri, putem eſſe ſymbolum triumphi ducti, ſive eos quibus poſtes Imperatoris ornabantur, vel quos poſt triumphum in terra pangebant.

Num: VII.[2] CAIVS CAESAR AVGVSTI FILIVS. Caji Aptippae filii ex Julia nati, & ab avó Auguſto adoptati profectio in Armeniam cum ſignis legionum & cohortium. In hac expeditione poſt colloquium cum Rege Parthorum in Euphratis inſula habitum, & Armeniam, quae ad Parthos defecerat, recuperatam, regemque ei Ariobarzanem datum, in Italiam rediens, obiit in Lycia, incertum an ex vulnere, quod acceperat, an morbo, an Liviae dolis & veneno. Vide latius Suetonium & Dionem.

Num. VIII. CAESAR AVGVSTVS. Caput Auguſti laureatum provectiore jam aetate.

Num. IX[3] IOVI TONANTI. Templum Jovis tonantis, & in medio adſtans Juppiter cum fulmine & haſta. *Suetonius cap.* xxix. *Jovi tonanti aedem conſecravit liberatus periculo, cum in expeditione Cantabrica per nocturnum iter lecticam ejus fulgur perſtrinxiſſet, ſervumque praelucentem exanimaſſet.* De hoc epitheto Tonantis, Horat. Carm. lib. III. Od. V. 1.

> *Coelo tonantem credidimus Jovem*
> *Regnare.*

Qua Horatius Oda Auguſti laudes tractans, ad hujus templi honorem ab eo Jovi delatum reſpicere videtur, ac ſi inſinuaret: Credidimus Jovis tonantis majeſtatem vel Caeſare praeeunte, templo ei hoc titulo dicato.

Num. XI. CAESAR AVGVSTVS DIVI FILIVS PATER PATRIAE.

2 Juxta caput Caeſaris laureatum haec ſolet eſſe inſcriptio CAESAR IMP.

3 Caput Auguſti laur. in Muſeo Farneſiano hanc habet inſcriptionem AVGVSTVS DIVI F.

4 In aliis caput Auguſti non laurea ſed quercu coronatur, adeſt inſcriptio haec, AVGVSTVS DIVI F. Argenteus ſimilis exſtitit in gaza Comitis Swartzenburgici.

Digitized by Google

TRIAE. Divi filius dictus poſt conſecrationem Julii patris adoptivi, Pater Patriae decreto Senatus.

Num. XII. CAIVS, LVCIVS, CAESARES AVGVSTI FILII, SVLES DESIGNATI, PRINCIPES IVVENTVTIS. Numus ſignatus honori & memoriae Caji & Lucii Caeſarum defunctorum, quorum hic imagines togatorum, id eſt in viros adſcriptorum, cum ſingulis haſtis, & ſcutis lituoque & ſimpulo. Dio libro LV. *Corpora C. & Lucii Caeſarum a Tribunis militum Romam apportata ſunt, parmaeque & haſtae, quas aureas ab equitibus acceperant, in curia ſuſpenſae ſunt.* Tacit. l. I. Annal. cap. III. *Nam genitos Agrippa Cajum & Lucium in familiam* CAESARVM *induxerat, nec dum poſita puerili praetexta,* PRINCIPES IVVENTVTIS *appellari, deſignari* CONSVLES *ſpecie recuſantis flagrantiſſime cupiverat.* Sueton. in Auguſto, cap. LXIV. *C. & L. adoptavit domi per aes & libram emptos a patre Agrippa, teneroſque adhuc ad curam reipub. admovit, &* CONSVLES DESIGNATOS *circum provincias exercituſque dimiſit.*

Num. X. COM. ASI. Templum cum inſcriptione ROM. ET AVG. In aditu ejuſdem ſtatua Auguſti eſt ¹, quam coronat figura muliebris, laeva tenens cornucopiae. Caput Auguſti ſine laurea hanc habet inſcriptionem IMP. IX. TR. P. V. Nummus hic abeſt a priore editione Berolinenſi, recenter poſtea additus.

TABULA III.

Adbuc Auguſti.

Num I. DIVVS IVLIVS. Stella crinita. Sueton. in Julio cap. LXXXVIII. *In Deorum numerum relatus eſt, non ore modo decernentium, ſed & perſuaſione vulgi. Si quidem ludis, quos primo conſecratos ei haeres Auguſtus edebat, ſtella crinita per ſeptem dies continuos fulſit, exoriens circa undecimam horam: creditumque eſt animam eſſe Caeſaris in coelum recepti, & hoc de cauſſa ſimulachro ejus in vertice additur ſtella.* De hoc Virgilius eclog. IX. 46.

Daphni

1 Caput Auguſti laureatum eſt, cum inſcriptione CAESAR AVGVSTVS.

Digitized by Google

Daphni, quid antiquos ſignorum ſuſpicis ortus?
Ecce Dionaei proceſſit Caeſaris aſtrum,
Aſtrum, quo ſegetes gauderent frugibus, & quo
Duceret apricis in collibus uva colorem.

Et Aeneid. VIII. 680. de Auguſto:

Geminas cui tempora flammas
Laeta vomunt, patriumque aperitur vertice ſidus.

Num. II. [2] DIVO IVLIO. Templum Julio jam divo poſitum, cum acroteriis ſuis, & ſtella. In medio Iulius ſella curuli ſedens cum lituo & lauru. Tale templum deſtinat Virgil. Georg. III. 13. Auguſto:

Et viridi in campo templum de marmore ponam,
In medio mihi Caeſar erit, templumque tenebit.

Seu potius templum iſtud ſit Veneris, ubi Statuam Patris Auguſtus dedicavit. Dio lib. XLV. *Ceterum Stella quaedam quotidie inter ſeptentrionem & occaſum apparuit, eamque cometem vocantes nonnulli ea portendere dicebant, quae alias bujusmodi ſignum ſequi conſueviſſent. Creditum quidem hoc à plebe eſt, ſed tamen & Caeſari eam, immortalitatem nimirum jam adepto, inque* SIDERVM *numerum allecto, ſacram eſſe dixerunt. Ea re Caeſar, animo confirmato,* STATVAM PATRIS AEREAM *cum ſtella ſupra caput in* VENERIS *templo poſuit.*

Num. III. [3] POPVLI IVSSV. Statua equeſtris Auguſto poſita.

Num. IV. [4] IMPERATOR CAESAR. Tropheum navale eſt, victoriae ad Actium promontorium partae, ex ſpoliis M. Antonii & Cleopatrae. De qua Sueton. in Auguſto cap. XVII.

Num. V. [5] IOVI VOTIS SVSCEPTIS PRO SALVTE CAESARIS AVGVSTI SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS. Corona quernea, ſeu civica, in honorem Auguſti, & pro ſalute ejus Iovi, votis pu-

2 Caput Caeſaris nudum hanc habet inſcriptionem CAESAR IMP. PONT. IIIVIR R. P. C. Adeſt lituus.

3 Hic nummus a parte priore Caeſaris triumviri caput habet cum barba, ſine laurea & ſine inſcriptione.

4 Hic ſimiliter nullam inſcriptionem a parte priore habet, ſed caput eſt ſine barba, quam poſuerat Caeſar jam diu ante victoriam Actiacam.

5 Ad caput Caeſaris nudum & inberbe adſcribitur IMP. CAESAR.

Digitized by Google

Num. VI. [a] TRIBUNITIA POTESTATE VIGESIMUM SEXTUM. Victoria inſidens orbi, ſive globo ſtellato, diadema, ſive, ut in aliis exprimitur, ſertum manibus tenens, ad Imperatoris caput eo inſigniendum. Quod ſphaerae coeleſti inſidet; intelligi poteſt, aut victoriam coeleſtem, ſive coelitus partam, aut coelo terraque diffuſam: quod ſedet, non fugacem, ſed ſtabilem & duraturam. Vigeſimo-ſexto Imperii anno, ſive ut alii, xxv. partam.

Num. VIII. NERO CLAVDIVS DRVSVS GERMANICVS IMPERATOR. Laureata Druſi effigies, illius qui ita Germanis terrori fuit, ut etiamnum nomen ejus ad imprecationem mali, & terrorem incutiendum proverbio Germanico uſurpetur. Is Pater fuit Germanici, avus Caji Caligulae, Tiberii frater, & Liviae filius ex Tiberio Claudio Nerone. GERMANICI cognomen victoriis maximis de Germanis partis meruit, & decreto Senatus id ipſi poſterisque ejus conceſſum, teſte Suetonio.

Num. VII. & IX. DE GERMANIS. Unus idemque arcus (ut reor) antica & poſtica parte duobus numis expreſſus: in cujus ſummitate ſpolia Germanorum, & in medio Druſus equo ſedens, prout ovans Urbem eſt ingreſſus; equoque decurrens, & haſtam ferens, quomodo in expeditione ſe geſſerat. In cornibus ſingulis ſingula trophaea, & captivi, manibus poſt terga revinctis: quem ritum Juvenalis tangit Satyr. x. 136.

Et ſummo triſtis captivus in arcu.

De hoc arcu Suetonius in Claud. cap. I. *Ei Senatus inter alia complura, marmoreum arcum cum trophaeis via Appia decrevit.*

Num. X. DE GERMANIS. Spolia lecta, ſcuta ſcilicet & ſpicula, tubaeque cum vexillo in ſignum victoriae, & Trophaeum de Germanis devictis.

Num. XI. ANTONIA AVGVSTA. Facies Antoniae, quae uxor Druſi, & M. Antonii IIIviri filia, AVGVSTAE titulo à Cajo Imp. nepote cohoneſtata.

Num. XII. SACERDOS DIVI AVGVSTI. Duae faces cum corollis, ut & infra tab. ſeq. Symbolum functionis ſacerdotalis ad modum Veſtalium, & divinitatis Auguſti. Servius ad illud Virgilii Aeneid. IV. 506. *Intenditque locum ſertis:* Dicit, *matronas olim ſacrificaturas faculas tenentes circa aram.*

[a] Inſcriptio capitis in Muſeo Parmenſi eſt, TI. DIVI F. AVGVSTVS.

aram ferri ſolitar. De honoribus divinis Auguſto poſt mortem delatis Suetonius, & alii. Idem numiſma vide Tabul. V. ſequenti numero III.

TABULA V.

Continet ANTONIAE, GERMANICI & C. CAESARIS CALIGULAE, *vultus.*

Num. I. CONSTANTIAE AVGVSTI. Figura muliebris ſtans in gradu, & facem ſive facium thecas plures invicem inſertas dextera, ſiniſtra cornucopiae tenens. Sive Auguſti virtutem deſignare voluit, cui haec Antonia ſacerdos, ſive ipſam ſacerdotem habitu virtutis: imaginem Conſtantiae, pietate in divos, & abundantia ſubnixam expreſſit.

Num. II. ANTONIA AVGVSTA. Effigies Antoniae laureata, participato cum marito victoriae honore.

Num. III. SACERDOS DIVI AVGVSTI. Duae tedae ardentes, ut ante tab. praeced.

Num. VII. GERMANICVS CAESAR, TIBERII AVGVSTI FILIVS, DIVI AVGVSTI NEPOS. Imago Germanici, patris Caji Caligulae, à filio averſa parte numi ſui expreſſa, in honorem Druſi & Antoniae; filius Tiberii fuit adoptivus. Nomen *Germanici* accepit, quia natus inter patris de Germanis victorias & triumphos.

Num. VIII. CAIVS CAESAR AVGVSTVS PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE TERTIVM, CONSVL.

Num. IV. & V. Nummus hic Caligulae aereus ſolet eſſe primae magnitudinis, inſertus autem huic loco eſt a neſcio quo, quum ſpatium vacaret; inſcriptio haec eſt. PIETAS. Sedet dea icunculae innixa, dextra pateram tenens. In circuitu ſcribitur C. CAESAR DIVI AVG. PRON. AVG. P. M. TR. P. III P. P. ab altera parte DIVO AVGVSTO legitur juxta templum, coram quod imperator cum duobus figuris ſacrificat. Nummus notus eſt, ſed in auro exſtare non putem niſi a manu recentiore.

Num. VI. S.P.Q.R. Carpentum a duobus equis tractum. Eadem de hoc nummo itidem adjecto ſuſpicio mihi eſt. Nam aerei Agrippinae nummi a mulabus tractum exhibent carpentum, cum integra inſcriptione S. P. Q. R. MEMORIAE AGRIPPINAE.

Digitized by Google

retrae ex ſpoliis & victoria auſpiciis Auguſti, Claudii Neronis privigni ejus ductu, de illa gente parta, ut numo praecedente.

Num. XI. [9] ARMENIA CAPTA. Signum capricorni, quod eſt unum ex Zodiaci ſignis, in quo ſol Decembri menſe verſatur. Orbem pede premit, & ſupra eſt cornu copiae. Sueton. cap. XXI. *Parthi quoque ſigna quae M. Antonio ademerant, repoſcenti reddiderunt.* Item cap. XCIV. *Tantam mox fiduciam fati Auguſtus habuit, ut thema ſuum vulgaverit, nummumque argenteum,* imo & hunc aureum, *nota ſideris capricorni, quo natus eſt, percuſſerit.*

Num. X. [10] PACI PERPETUAE. Templum Pacis, cum acroteriis ſuis, & ara media. Sueton. cap. XXII. *Janum Quirinum ſemel atque iterum à condita Urbe ante memoriam ſuam clauſum, in multo brevioris temporis ſpatio,* TERRA MARIQUE PACE PARTA *tertio clauſit.*

Num. XI. [11] PAX ORBIS TERRARVM S. P. Q. R. Orbis inter duos oleae ramos, in ſymbolum pacis univerſalis, ſive lauri ſint, in teſſeram pacis bellicis victoriis partae.

Num. XII. [12] MARTIS ULTORIS. Templum & in medio ejus Mars Ultor ſigna militaria tenens. De hoc idem ille ſaepius jam laudatus Sueton. cap. XXIX. *Publica opera plurima exſtruxit, ex quibus vel praecipua forum, cum aede Martis Ultoris.* Et paulo infra, *Aedem Martis bello Philippenſi, pro paterna ultione ſuſcepto, voverat.* Sunt autem haec ſigna militaria, ea, quae Parthi, erepta pridem Craſſo & Antonio, Auguſto reſtituerunt. Dio lib. LIV. narrat Phraaten, Parthorum Regem, bellum à Romanis metuentem, ſigna militaria, & captivos omnes Auguſto remiſiſſe, eaque Auguſtum, quaſi bello aliquo Parthum viciſſet, accepiſſe, & magnae id ſibi laudi duxiſſe, addens: *Itaque & ſacrificia ejus rei cauſſa, & templum Martis Ultoris in Capitolio ad imitationem Jovis Feretri, quo ſigna ea militaria ſuſpenderentur, decerni juſſit, ac deinde perfecit.* Horat. Epiſt. XVIII. lib. I. vſ. 56. hoc praecipue velut elogio memorabili periphraſticos Auguſtum deſcribit, dum ait:

Sub duce, qui templis Parthorum ſigna refixit;
Et nunc, ſi quid abeſt, Italis adjudicat armis.

Id eſt, ſub Auguſto.

habet inſcriptionem AVGVSTVS. Caput ipſum nudum eſt. Inſcriptio aurei omnino videtur eſſe ſimilis.

9 Caput Auguſti laureatum cum inſcriptione C. CAESAR AVGVST.

10 Inſcriptio capitis eſt AVGVSTVS COS. XI. cum capite in aliis laureato, in aliis ſine laurea.

11 Capitis ſine laurea inſcriptio haec eſt, IMP. CAESAR DIVI F. AVGVSTVS.

12 Caput nudum eſt, inſcriptio CAESAR AVGVSTVS.

SUL TERTIVM. Imperator Caligula laureatus. De quo ejus cognomine Suetonius cap. IX.

Num. IX. AGRIPPINA, MATER CAII CAESARIS AVGVSTI GERMANICI. Iulia Agrippina M. Agrippae filia, mater Caligulae, Germanici ſcilicet uxor, quam & ipſam memoriae ejus perpetuandae cauſa, ſuo numiſmati inſculpi juſſit filius.

Num. X. AGRIPPINA, DRVSILLA, IVLIA. Tres C. Caeſaris ſorores ſingulae cum cornucopiae. Prima columnae innixa, ut Dea Conſtantia; Secunda pateram habens, ut Pietas; Tertia gubernaculum tenens, ut Fortuna. De his Sueton. in Cajo. cap. XV.

Num. XI. SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS PATRI PATRIAE OB CIVES SERVATOS. Corona civica per adulationem Cajo decreta. Poſſent per antiphraſim, vero elogio, ſic legi litterarum notae, S P. Q. R. PESTI PATRIAE, OB CIVES SPOLIATOS *aut* SUBLATOS. Coronam civicam, per ironiam & antiphraſim, ex affectu & animi ſententia laqueum, ſeu rem malam, ponebant.

Num. XII. Sequitur caput Caji Caeſaris, ut ante inſcriptum.

TABULA VI.

Habet numiſmata CLAVDII IMPERATORIS, DRVSI F.

Num. I. [1] DIANAE EPHESIAE. Templum Dianae Epheſiae, & in medio ejus ſtatua, ea forma, qua ibi coli conſuevit. Fuit autem hoc templum inter ſeptem Orbis tunc admiranda. Extat hac forma Dianae ſimulachrum apud Reverendiſſ. Antonium Auguſtinum in numo Graeco Alexandri Imp. cum inſcriptione ΕΦΕΣΙΩΝ.

Num.

1 Quae inſcriptio ſit in parte prima, mihi non liquet, nam averſa itidem ejus pars vulgata modo fuit ab Aenea Vico. Exſtat vero medallio argenteus in Muſeo Parmenſi, qui Dianam Epheſiam habet cum inſcriptione DIANA EPHESIA. in cujus parte priore ſunt capita jugata Claudii & Agrippinae, cum hac inſcriptione, CLAVD. CAES. AVG. AGRIP. AVGVSTA.

Digitized by Google

Num. II. TIBERIVS CLAVDIVS CAESAR AVGVSTVS, PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE QVARTVM. Facies Claudii Imperatoris. De quo Suetonius in Vita.

Num. III. IMPERATORE RECEPTO. Caſtra praetoria, in quae Claudius, tutelae & praeſidii cauſſa, receptus, cum occiſo Cajo Caeſare ad Imperium raperetur. Dio, & Suetonius in Vita Claudii cap. x. *Per haec & talia maxima aetatis parte tranſacta, quinquageſimo anno Imperium cepit, &c.*

Num. IV. PACI AVGVSTAE. Signum Deae Pacis, caduceo caput ſerpentis tangentis: quo alluditur ad Mercurii fabulam, virga anguium duorum pugnam dirimentis. Unde & Romani de pace legatos *Caduceatores* nuncupabant. Siniſtra bullam è collo dependentem vel ori admovet, vel oculis obducit: quo nihil in pace ficti eſſe debere quidam interpretantur. *Auguſta*, quaſi ſimulacrum ejus augurio conſecratum fuerit, vel ab Auguſto, in larario, ea forma coli ſuetum. Repit ante eam ſerpens, quo deſignari putatur, Prudentiam Pacis praeviam, & faederibus ejus praemittendam.

Num. V. TIBERIVS CLAVDIVS CAESAR, AVGVSTVS, GERMANICVS, PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE. Effigies Claudii.

Num. VI. EX SENATVSCONSVLTO, OB CIVES SERVATOS. Corona quernea civica Claudio decreta, ut ante eum ſupra Cajo: ſed merito & titulo veriore, ut infra tangimus. nu. IX.

Num. VII. CONSTANTIAE AVGVSTI. Deae ſedentis typus.

Num. VIII. PRAETORIANIS RECEPTIS. Porrigit Imperator Aquilifero Praetorianorum dexteram, fidei ſignum. De qua re vide Suetonium in Vita. Habet autem aquilifer exuvium leonis in capite, quo habitu illos uti ſueviſſe teſtantur numi & marmora.

Num. IX. S. P. Q. R. PATRI PATRIAE OB CIVES SERVATOS. Iterum corona civica, ſive eadem iterum expreſſa. Sueton. c. XVIII. ait Claudium Urbis & annonae curam ſollicitiſſime ſemper egiſſe, arctioreque annona, ob aſſiduas ſterilitates, detentum, nihil non excogitaſſe ad invehendos etiam tempore hiberno commeatus. Hinc veriſimile coronas decretas, ut in alia ſimili corona, propter aquae copiam Urbi conceſſam, aquis Claudiis & Aniene, ejus impenſis, in Urbem perductis.

NE-

Num. X. NERO CLAVDIVS DRVSVS GERMANICVS IMPERATOR. Arcus triumphalis cum equeſtri ſtatua, & Germanorum ſpoliis Druſo patri poſitus, cujus memoriam Claudius renovavit.

Num. XI. TIBERIUS CLAUDIUS, CAESAR, AUGUSTUS, PONTIFEX MAXIMUS, TRIBUNITIA POTESTATE NONUM, IMPERATOR DECIMUM SEXTUM. Effigies Claudii laureata, anno Imperii nono.

Num. XII. DE BRITANNIS. Arcus triumphi Britannici cum trophaeis de Britannis. De quo Sueton. cap. XVII.

TABULA VII.

Habet CLAVDIVM, AGRIPPINAM, & NERONEM *juvenem.*

Num. I. VESTALIS. Velata ſedet virgo Veſtalis, dextra lampadem ſeu lucernam perpetui ignis praeferens. Ovidius in Faſtis VI. 291. de Veſta,

Nec tu aliud Veſtam, quam vivam intellige flammam.

Vide Iuſti Lipſii, clariſſimae memoriae viri, de Veſta, & Veſtalibus Syntagma.

Num. II. TIBERIVS CLAVDIVS CAESAR AVGVSTVS, PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE VNDECIMVM, IMPERATOR, PATER PATRIAE, CONSVL QVINTVM. Effigies Claudii laureata, cum titulis honorum ſolitis.

Num. III. PACI AVGVSTAE. Similem numum habuimus tabula ſuperiori.

Num. V. AGRIPPINAE AVGVSTAE. Effigies Agrippinae, quae mater Neronis, Claudio nupta, adoptionem Neroni filio, ſibi nomen &

Num. IV. LIBERTAS PVBLICA. Dea ſtat, dextrâ tenens pileum laevâ haſtam. Hic quoque nummus ex adjectis eſt, capitis ejus epigraphe mihi ignota eſt.

& appellationem *Auguſtae* mox impetravit. In oppidum Ubiorum, ubi genita erat, quamque gentem avus Agrippa Rhenum tranſgreſſam in fidem acceperat, veteranos coloniamque deduxit, *Agrippinamque* vocavit: illam etiamnum illuſtrem Imperii urbem, & Archiepiſcopalem Electoris ſedem in Ubiis, *Coloniam* abſolute nuncupatam. Cujus uxoris dolo, ut filio Imperium acceleraret, poſtea Claudius, Locuſtae veneficae opera, veneno boletis infuſo, peremptus eſt. Sueton. Dio, & in Ἀποκολοκυντώσει, ſeu Ludo Claudii Caeſaris, L. Seneca.

Num. VI. Iterum CLAVDII effigies.

Num. VII. & X. DIVVS CLAVDIVS AVGVSTVS. Numus cuſus poſt Apotheoſin Claudii, quam faceto opuſculo Seneca, ut jam dixi, perſtrinxit. Ab adverſa parte carpentum eſt quadriga equorum vectum, ſive in honorem ipſius Claudii jam Divi, ſeu potius Antoniae Auguſtae Claudii matris, quod in Circenſi pompa ob ejus memoriam traducendum ipſe curavit; quod apparatus indicat victoriolarum inſculptarum & impoſitarum, tectumque inſtar aediculae aut templi.

Num. VIII. AGRIPPINA AVGVSTA DIVI CLAVDII, NERONIS CAESARIS MATER. Effigies ex adverſo poſitae, Agrippinae & Neronis. Vide Sueton. cap. IX.

Num. IX. NERONI CLAVDIO, DIVI FILIO CAESARI AVGVSTO GERMANICO IMPERATORI, TRIBVNITIA POTESTTAE, EX SENATVSCONSVLTO. Corona civica Neroni jam Caeſari decreta, adulatione Senatus, Principi obnoxii & ſervientis, jam uſitata & familiari. Augurium potius, etſi vanum, ſpei de eo conceptae, quam ex merito rerum geſtarum.

Num. XI. NERONI CLAVDIO DRVSO GERMANICO CONSVLI DESIGNATO. Neronis effigies juvenili aetate. Tacitus lib. XII. de Nerone à Claudio jam adoptato. *Et Caeſar adulationibus Senatus ceſſit, ut viceſimo aetatis anno Conſulatum iniret, atque interim* DESIGNATVS *Proconſulare imperium extra urbem haberet, ac Princeps juventutis appellaretur.* Cognomen DRVSI à Patre adſumtum.

Num. XII. EQVESTER ORDO PRINCIPI IVVENTVTIS. Clypeus aureus, quo Nero ab Equitibus eſt Romanis donatus, quando togam virilem ſumpſit, exemplo eorum, quos ſupra Tabula II. diximus, liberis Auguſti ab eodem ordine, honoris ergo, collatos fuiſſe.

TA-

TABULA VIII.

NERONIS *habet Numiſmata.*

Num. II. NERO CLAVDIVS, CAESAR, DRVSVS, GERMANICVS, PRINCEPS IVVENTVTIS. Effigies alia Neronis adoleſcentis adverſa facie, ſed eodem tempore expreſſa, in memoriam tituli, quo eum à Senatu auctum ſupra attigimus.

Num. III. SACERDOS COOPTATVS IN OMNIBVS CONLEGIIS SVPRA NVMERVM, EX SENATVSCONSVLTO. Symbola Sacerdotiorum, tripus, capeduncula, lituus, & patera. Egregius ſcilicet deorum cultor Nero: quamquam ſub initia Imperii ſpem ſui optimam dederit, quam poſt egregie feſellit, teſte Tranquillo.

Num. IV.[1] GENIO AVGVSTI. Genius Neronis ad aram ſacrificans, & ſiniſtra cornucopiae tenens. Hunc deum, praeſidem hominum cuique putavit antiquitas, eumque temperamentum naturae cujusque ſive dare, ſive dirigere, cumque eo interire. Huic libabant, ut vitae ratio ejus ductu feliciter ſuccederet. Perſius Sat. II. 3.

Funde merum Genio, non tu prece poſcis emaci
Quae niſi ſeductis nequeas committere divis.

Horat. Epiſt. lib. II. 2. 183.

Cur alter fratrum ceſſare, & ludere, & ungi
Praeferat Herodis palmetis pinguibus; alter
Dives & importunus, ad umbram lucis ab ortu
Silveſtrem flammis & ferro mitiget agrum;
Scit GENIVS, *natale comes qui temperat aſtrum;*
Naturae deus humanae, mortalis in unum-
Quodque caput, vultu mutabilis, albus & ater.

Num. VIII.

Num. I. NERO CLAVD. CAES. AVG. GERM. Eſt parvus nummulus aereus, qui à priore parte noctuam arae inſidentem exhibet, à poſteriore ramum laureum, cum epigraphe IMP. P. P. P. M. TR. P. Adjectus eſt a neſcio quo, non enim debuerat inter aureos referri.

[1] Caput laureatum cum inſcriptione NERO CAESAR.

Digitized by Google

Num. VIII. PONTIFEX MAX. TRIBVNITIA POTESTATE DECIMVM, CONSVL QVARTVM, PATER PATRIAE: EX SENATVSCONSVLTO. Simulacrum Virtutis militaris, haſtam tenet & parazonium: galeam & ſcutum, ut ſpolia hoſtilia, pede premens. Juvenis robuſtus & lacertoſus, egregie armatus: quia Romani primam in virtute bellica gloriam ponebant, inde hoc ſimulacro princeps cohoneſtatur. Eſt autem *parazonium*, brevis gladius zonae alligari ſolitus, & caeſim, quam punctim magis feriens, qualem etiamnum Germani aut Helvetii uſurpant.

Num. IX. PONTIFEX MAX. TRIBVNITIA POTESTATE SEPTIMVM, CONSVL IIII. PATER PATRIAE, EX SENATVSCONSVLTO. Ceres velata facem accenſam & ſpicas praeferens. De Cerere accenſis facibus Proſerpinam filiam à Plutone raptam quaerente, Ovidius & alii. Dea annonae praeſes, quam colebant fertilitatis, & frugum abundantiae antiſtitam. Horat. Sat. II. 2:124.

Tum venerata Ceres, ut culmo ſurgeret alto.

Deſignat frugum ubertatem Imperio ejus, & annonae laxitatem ab omnibus ſperari.

Num. X. PONTIFEX MAX. &c. Aliud ſimulacrum bellicae Virtutis. Sunt autem hi tres numi à Senatu decreti per adulationem, cum Sueton. cap. VIII. Neronem referat immenſis cumulatum fuiſſe honoribus in Senatu. Galeam peculiariter dextro pede premit, ut & Roma infra Tab. IX. velut cohoneſtamento & munimini capitis inimicorum glorioſe inſultans.

Num. XI. NERO CAESAR. Caput Neronis laureatum.

Num. XII. AVGVSTVS GERMANICVS. Simulacrum eſſe putat Adol. Occo Divi Claudii, qui Neronem adoptaverat, quia is Germanicus dictus. Forte ipſius Neronis, habitu Apollinis togati, dextra ramum lauri, ſiniſtra victoriolam tenentis, ob palmam cantu & cithara partam. De qua Suetonius, & in Suetonium

Num V. & VII. Inſcriptio nummi hujus aurei in Hemelarii explicatione neglecti, eſt NERO CAESAR AVG. IMP. Caput Neronis juvenile & nudum. Ab altera parte eſt corona quernea, in cujus ambitu ſcribitur, PONTIF. MAX. TR. P. V. P. P. intra coronam EX. S. C. Docet nummus ex S. C. civicam juveni imperatori, de quo omnia bona ſperabat, obtuliſſe Senatum.

Num. VI. CONG. II. DAT. POP. Typus diſtribuendi congiarii ſolitus. Idem, qui & primum & hunc nummum adjecit, ex aereo primae magnitudinis hujus iconem eſt mutuatus. Habet a parte priore caput Neronis laureatum cum hac inſcriptione NER. CLAVDIVS CAESAR AVG GERM. P. M. TR. P. IMP P P & exſtat in Muſeo Parmenſi, atque ipſe ſimilem, artificii egregii, ſervo.

nium Reverendiſſimus Laevinus Torrentius, & Lucianus: qui hanc ejus in canendo inſaniam ſatyrice exagitat, Dialogo, qui *Nero* inſcribitur, ſive, *De foſſione Iſthmi*. Facit huc quod extet alius ex aere ejusdem Neronis numus capite radiato, cum inſcriptione, NERO CLAVDIVS CAESAR AVGVSTVS GERMANICVS. Et ex averſa parte habet ipſum laureatum & citharam pulſantem, & ſinuoſum velut ſcenicae veſtis ſyrma trahentem.

TABULA IX.

Adhuc NERONIS.

Num. I.[1] AVGVSTVS, AVGVSTA. Auguſti & Liviae ſimulachra ſeu ſtatuae, felicis memoriae & honoris ergo a Nerone eis poſitae. Illius cum corona radiata, haſta pura, & ramuſculo lauri: hujus cum patera, cornucopiae, & velo, ritu deorum, & in argumentum divinitatis: ille expreſſus forte ſpecie Apollinis, ob radios & laurum, cui ipſum etiam vivum Horatius oblique comparaſſe videtur, Carm. lib. 1. 2: 29.

Cui dabit partes ſcelus expiandi
Jupiter? tandem venias precamur,
Nube candenteis humeros amictus,
Augur Apollo.

Iſta Veneris habitu ob nudum & apertum ſatis laſcive iliis tenus pectus. Porro ſtatua Auguſti inſtar aſyli fuit ſervis ad eam confugientibus. poſtea vero & hoc à calumniatoribus pro capitali crimine objiciebatur, circa Auguſti ſimulachrum ſervum cecidiſſe, ut inter alia notat Suetonius.

Num. II. NERO CAESAR AVGVSTVS. Caput Neronis laureatum.

Num. III. DECVRSIO. Equeſtris Neronis figura praecurrente ſignifero, & milite ſubſequente. Militare aliquod exprimitur ludicrum certamen, aut haſtiludium à Nerone celebratum.

Num. IV.

1 Exſtat in Muſaeo Parmenſi cum capite Neronis laureato & hac inſcriptione, NERO CAESAR AVGVSTVS.

Num. IV. VESTA. Templum rotundum Veſtae & in medio ejus ſtatua pateram & haſtam tenentis: quod forte à Nerone reſtitutum, cum ante Tiberis inundatione dejectum, aut quaſſatum fuiſſet. De quo Horat. Carm. lib. 1. 2: 13.

Vidimus flavum Tiberim, retortis
Littore Hetruſco violenter undis,
Ire dejectum monumenta regis,
Templaque Veſtae.

Num. V. ROMA. Inſidens ſpoliis Roma, & dextra victoriae ſigillum, ſiniſtra parazonium tenens, Virtutis & Honoris typus.

Num. VI. PACE POPVLO ROMANO, TERRA MARIQVE PARTA, IANVM CLVSIT. Templum Iani quadratum foribus occluſis.

Num. VII. PACE TERRA MARIQVE PARTA IANVM CLVSIT. Porta templi Iani. Sueton. cap. XIV. *Ianum geminum clauſit, tam nullo, quam reſiduo bello.* Sunt autem ferratae valvae hujus portae, quales Poeta deſcribit:

Belli ferratos poſtes, portaſque recluſit.

Num. VIII. IMP. NERO CAESAR AVGVSTVS Caput Neronis laureatum.

Num. IX. IVPITER CVSTOS. Iuppiter in ſella fulmen & haſtam puram tenens. Iuſtinus lib. XLIII. 3. *Ab origine rerum pro diis immortalibus veteres haſtas coluere, ob cujus religionis memoriam adhuc deorum ſimulacbris haſtae addi ſolent.*

Num. XII. SALVS. Dea ſedens cum patera. Solet addi ara cum ſerpente, qui Aeſculapium refert, ut infra Tabula xxx.

T A-

Num. X. PONTIF. MAX. TR. POT. IMP. P. P. Nero Apollinis cytharedi habitu. Et hic vacuo loco interpoſitus, ad aereos ſecundae magnitudinis pertinet. Ipſe unum ſervo tertiae fere magnitudis & reliquis multo minorem qui a priore parte hanc habet inſcriptionem, NERO CLAVDIVS CAESAR AVG. GERMANICVS.

Num. XI. EVTYMIVS. Auriga in quadrigis cum equis palmatis, laeva palmam gerit, dextra ſcuticam, pro qua imperite telum ſculptor poſuit, in infima ora duo laurei ſunt rami. Ex hoc nummo abunde mihi patet, aereos nummos alioſque adhibuiſſe illum, quiſquis fuit, qui locupletare Collectionem hanc ſtuduit. Quare duos aſteriſcos ejuſmodi nummis adpoſuimus. Eſt vero hic nummus ex genere Contorniatorum, de quibus peculiarem libellum noſtrum Lector conſulere poteſt.

TABULA X.

Effigies GALBAE, OTHONIS, & VITELLII.

Num. I. HISPANIA. Caput Hiſpaniae, in qua Tarraconenſem provinciam octo annis rexit Galba, ante Imperium adeptum. Pone duae ſagittae vel jacula, aut geſa forte, quae Hiſpanorum propria fuerunt, cum parmula. Indicat bellicoſam gentem, expeditae militiae, & levis armaturae artibus, agilitate corporum, inſtructam.

Num. II. IMPERATOR SERVIVS GALBA AVGVSTVS. Caput Servii Sulpitii Galbae, cujus hiſtoriam & fatum vide apud Suetonium in Vita, & in Plutarcho.

Num. III. SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS OB CIVES SERVATOS. Corona civica Galbae decreta, ut aliis ante eum Principibus. Deſiderabant enim vel qualeſcumque Principes à clementiae laude & fama auſpicari Imperium, quae grata civibus ac ſubditis, ſtabiliendaeque potentiae & animis conciliandis opportuna.

Num. IV. LIBERTAS RESTITVTA. Imperator togatus libertatem ſive Rempub. in genua procumbentem, & Neronis jam ante tyrannide oppreſſam ſublevat, adſtante milite armato, & velut clypei ſui umbone eam defendente. Specioſum Imperii auſpicium ad populi voluntatem captandam & gratiam. Significat Imperatorem togae & pacis artibus ac legibus domi ſalubriter conſulturum Reip. foris & militiae armis & praeſidiis velut objecto clypeo eam protecturum, ut ad antiquam libertatem nihil deſiderari poſſit.

Num. V. IMPERATOR SERVIVS GALBA, CAESAR, AVGVSTVS. Galba laureatus.

Num. VI.

Num. VI. Livia deae habitu, patera ſcilicet & haſta pura inſignis. Sueton. in Galba cap. v. *Obſervavit ante omnes Liviam Auguſtam, cujus & vivae gratia plurimum valuit, & mortuae teſtamento paene ditatus eſt.* Plutarchus ſcribit eum Liviae cognatione junctum fuiſſe. Eſt autem haec una ex Statuis ei poſitis, ſuffragante Senatu.

Num. VIII. IMPERATOR OTHO CAESAR AVGVSTVS TRIBVNITIA POTESTATE. Effigies M. Salvii Othonis, cujus vitam & breve trium menſium Imperium, velut obiter deguſtatum, & infelix fatum manu propria acceleratum, vide in Suetonio, Plutarcho, Xiphilino, & aliis.

Num. IX. SECURITAS POPULI ROMANI. Dea Securitas boni ominis, & favoris popularis captandi cauſa, ut ſupra Libertatem Galba praetulerat, dextra fertum ſive corollam tenet, lauream imperatoris (velut mox ominata victoria, Rempublicam periculo civilis belli liberaturi, & ſecuram praeſtituri) capiti, adhuc eo honore vacuo, praeparatam.

V I T E L L I I.

Num. X. QVINDECIMVIR SACRIS FACIVNDIS. Tripus cum delphino ſupra, & avicula infra ſedente, forte cornicula. Tripodes menſae erant in templo Apollinis Delphici, quibus inſidentes Phoebades Apollinis ſacerdotes reſponſa oraculaque reddebant. Symbolum praeſagi ſeu prophetici ſpiritus apud gentiles fuiſſe putatur, aut certe diis immortalibus amici. De tripodibus Plinius lib. IV. Natural. Hiſt. c. 111. Suetonius in Vitellio ſcribit eum privatum etiam ſacerdotiis auctum ampliſſimis. Cornicula avis, ex qua etiam veteres augurium captabant. Virgil. Ecl. 1. 16.

—— —— ſi mens non laeva fuiſſet,
Ante ſiniſtra cava monuiſſet ab ilice cornix.

Sive hic corvus ſit, avis, quam Apollini ſacram tradunt. Fuit autem Apollo cognominatus Delphinius, cui Theſeus (ut eſt apud Plutar-

Num. VII. VICTORIA OTHONIS Victoria gradiens, dextra fertum ſive corollam tenet, laeva palmam ſuper humeros. Solet hic nummus a parte capitis inſcribi IMP. M. OTHO CAESAR AVG. TR. P. & reſpicit victoriam de Vitellianis initio belli civilis partam.

tarchum in vita ejus) taurum Marathonium immolavit, vocatusque Delphinius, quia ſe ducem praebuerit Caſtalio Cretenſi, qui coloniam deduxit ſub delphini ſymbolo, unde forte hic delphin appictus tripodi; vel quia, ut refert idem Plutarchus, multae Apollinis arae apud Graecos delphinis ſculptae fuerint, ut ab aliis annotatum eſt.

Num. XI. AVLVS VITELLIVS, GERMANICVS, IMPERATOR, AVGVSTVS, TRIBUNITIA POTESTATE. Effigies Vitellii laureata. Tacitus lib. XVII. *Nomen GERMANICI ſtatim additum Caeſarem ſe appellari etiam victor prohibuit.*

Num. XII. PONTIFEX MAXIMVS. Dea Pietas ſedens cum patera, & haſta pura, ut infra ſtans, & ſacra faciens, Tab. XXII. vel Statua Liviae Auguſtae poſita aut renovata, quali forma eas exhibet Aeneas Vicus.

TABULA XI.

Continet IMPERATORIS VESPASIANI *Numiſmata.*

Num. I. JVDAEA CAPTA. Sedet captiva Judaea ſub palma arbore, Syriae & Paleſtinae familiari: pone adſtat Imperator haſtam tenens, & parazonium, galeam pede premens, ad deſignandum virtute bellica hoſtes ſuperatos. Hoc anno, quo numus iſte cuſus, ipſe cum filio Tito de Judaeis, Palaeſtinis, & Syris triumphum egit. Cujus memoriae arcus triumphalis ſpoliis templi inſculptus, Romae erectus etiamnum viſitur.

Num. II. IMPERATOR CAESAR VESPASIANVS AVGVSTVS. Effigies Flavii Veſpaſiani laureata.

Num. III. Sequitur numus ſine inſcriptione, habens vas frumentarium cum extantibus ſpicis: congium putant eſſe, quo vaſe frumentum populo admetiebantur in congiariis. Symbolum eſt largitatis ſeu liberalitatis à Principe populo exhibitae. Poſſemus etiam ex vaſe interpretari annonae copiam & utilitatem à Veſpaſiano procuratam, cum alibi ejus numus extet, cum titulo, ANNONA AVGVSTI.

Digitized by Google

Num. IV. CONSVL ITERVM TRIBVNITIA POTESTATE. Mars gradivus cum haſta & ſigno militari, velo praecinctus: quod an cinguli militaris, ſive zonae aut baltei, quo militiae honor conſiſtebat, loco & ſymbolo ſit, ambigo. Solent autem deorum ſtatuae & effigies fere nudae deſignari, more à Graecis petito.

Num. V. Eadem inſcriptio, deam Aequitatem praefert cum ſtatera juſta, & ulna ſive pertica, ad juſtam in pondere; & menſura rerum deſignandam adminiſtrationem.

Num. VI. Tertium numiſma eandem habens inſcriptionem, Pacis typum refert, ſedentis cum oleae ramulo & caduceo. Unde & Feciales pacis ſtabiliendae, *Caduceatores* dicti.

Num. VII. CONSVL ITERVM, FORTVNAE REDVCI. Fortunae ipſius imago ſtantis, dextra proram navis, ſiniſtra cornu abundantiae tenentis. Fortunam ſolent frequentius gubernaculo inſtruere, ut infra hac tab. Hic anteriore navis roſtratae parte, qua felix appulſus deſignatur.

Num. VIII. CONSVL OCTAVVM. Imperator cum haſta & parazonio coronatur à Victoria.

Num. IX. PAX AVGVSTI, Pacis alia imago haſtam & olivam tenentis.

Num. X. FORTUNA AVGVSTA, ſive *AVGVSTI.* Fortunae ſtatua in baſi ſtantis, & copiae cornu atque gubernaculum tenentis. Credo ut Pacem ſupra, ita hic Fortunam Auguſtam dictam, quod in larario Principis hac forma dedicata, & ab eo culta fuerit: per baſim cui inſiſtit, ſtabilitatem ejus deſignant. De hac fortaſſe Fortunae ſtatua ſit, quod Suetonius in Galba narrat cap. IV. quem vide, & diaboli, ſuperſtitionis laqueis obnoxios ſibi animos Gentilium involventis, artes agnoſce. Caeſar Julius multum Fortunae ſuae tribuebat, quam ſemper in bellis & periculis propitiam expertus erat, unde nautae, qui incognitum ipſum è Graecia in Italiam vehebat, ob excitam tempeſtatem expaveſcenti, dixiſſe fertur, *Quid trepidas? Caeſarem vehis, & Fortunam ejus.* Hinc & ſaepe in M. Tullio & hiſtoricis *Fortuna Reip. & populi Rom.* De qua & Plutarchi commentarius exſtat, dictumque illud: *VIRTVTE duce, comite FORTVNA.*

Num.

Num. XI. *IMPERATOR CAESAR VESPASIANVS AVGVSTVS, PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE QVARTVM, PATER PATRIAE CONSVL QVARTVM.* Caput Veſpaſiani laurea inſigne, ut ſupra.

Num. XII. *PACI AVGVSTI.* Supra Tabula ſexta & ſeptima, *Paci Auguſtae.* Idem ſimulachrum & ejuſdem ſententiae.

TABULA VI.

VESPASIANI & TITI *ejus filii.*

Num. I. SENATVSCONSVLTO. Duo capricorni, ſubterque eos globus, & ſupra clypeus votivus ex Senatusconſulto, poſt mortem Imperatori poſitus. Fuit hoc ſignum Capricorni in geneſi ei commune cum Auguſto, (de quo ſigno multis Joan. Goropius Becanus in Originibus diſſeruit) ut & Carolo quinto Imperatori fel. mem. & forte hoc themate & ſymbolo (quod Auguſtus fiducia fati & fortunae ſuae uſurpavit) duplicati ſive gemini capricorni deſignare voluit Senatus in patre & filio Veſpaſianis velut geminatam fuiſſe Auguſti fortunam atque in gubernando feliciter Orbe terrarum providentiam.

Num. II. DIVVS AVGVSTVS VESPASIANVS. Veſpaſiani effigies poſt mortem conſecrati, & in divos relati, auctore Senatu. Unde & honorum, quos geſſerat, tituli hic omittuntur.

Num. III. EX SENATVSCONSVLTO. Clypeus ad columnam affixus inter duas lauros, & ſupra vaſculum. Plinius lib. xv. cap. 30. *Laurus triumphis proprie dicatur, vel gratiſſima domibus janitrix Caeſarum Pontificumque.* Eſt autem clypeus votivus honori ejus ſuſpenſus, & lauri ſymbola triumphi de Judaeis ducti, & vaſculum, quam urnam eſſe puto cinerum ejus cuſtodem, quae forte vel ſub baſi columnae, vel in ſummitate ejus, Senatu auctore, inter conſitos vel defixos lauri ramos, poſt conſecrationem collocata fuerit.

Digitized by Google

Num. IV. TITVS CAESAR IMPERATOR VESPASIANVS. Effigies Titi Veſpaſiani filii Imperatoris.

Num. V. PROVIDENTIA AVGVSTI. Veſpaſianus tradit Orbem filio, id eſt, participem illum facit Imperii orbis terrarum. Suetonius in Tito cap. IV. *Neque ex eo deſtitit participem atque tutorem Imperii agere. Triumphavit cum Patre, Cenſuramque geſſit una, eidem collega & in Tribunitia poteſtate, & in ſeptem Conſulatibus fuit.*

Num. VI. CONSVL QVINTVM. Vitulus. Symbolum forte Triumviri Monetalis, prout extat alius ſimili figura argenteus Julii Caeſaris, habens inſcriptum nomen, Q. VOCONIVS VITVLVS Q. DESIGNATVS.

Num. VII. IMPERATOR OCTAVVM. Taurus, ſive bos cornupeta. Eſt ſignum triumviri monetalis Statilii Tauri, ſive alterius ex ea familia: aut ſymbolum ludorum, qui Taurii dicti, & diis inferis conſecrati, primum regnante Tarquinio Superbo, ad propulſandam peſtilentiam, quae eſu carnium taurorum gravidas primum mulieres, dein caeteros urbis Romae incolas infecerat: ſeu cognomen alicujus ex familia Taurorum, qui conſulatu Titi quinto ſuffectus fuerit. Solent autem Principes gratioſis quibusdam indulgere, ut hiſce monetalibus teſſeris ſui honoris, & familiae memoriam cohoneſtent, & velut perennem faciant, quod pluribus exemplis probari poteſt. Sumi etiam poteſt taurus iſte, pro Ludis Tauriliis ab Imperatore exhibitis, quod forte verius.

Num. VIII. PONTIFEX TRIBVNITIA POTESTATE. Fortunae Auguſtae typus, ut ſupra Tab. praecedenti, quae eidem cum patre, communicato Imperio, communis.

Num. IX. PONTIFEX TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL QVARTVM. Victoria baſi inſiſtens, coronam oſtentans, & palmam, infra adſurgunt duo angues. Emblema eſt elegans, ſed ſubobſcurum: utrum per angues deſignet, non obſtantibus obſibilantium ſive obtrectantium linguis victoriae ejus gloriam & honores in ſtabili & ſecuro poſitos: utrum, prudentia utriusque Principis (quae per duos ſerpentes deſignari poteſt) partam ab hoſtibus victoriam: utrum ſaluti Principum (cujus ſymbolum ſerpens) ſtatuam Victoriae erectam: utrum concordia Principum (per duos angues deſignata) victoriam in ſtabili atque eminenti velut ara collocatam & conſecratam; acutioribus deſpiciendum relinquo. Simile emblema in argenteo

Digitized by Google

teo numiſmate habet Aeneas Vicus in Auguſto, cum inſcriptione, *ASIA RECEPTA.* Quod & Goltzius in Auguſto adfert fol. XLI. numero V. Reverendiſſimus Antonius Auguſtinus, ſuſpicatur eſſe aliquod trophaeum, quod Auguſtus erexerit in limitaneo Aſiae & Europae tractu, eaſque partes orbis his anguibus ſignificari. Aeneas Vicus interpretatur eſſe victoriam Aſiaticam ſeu Aegyptiacam, contra Antonium & Cleopatram, ſerpentibus duobus deſignatam.

Num. X. *PAX AVGVSTA.* Pacis ſimulachrum ſedentis cum ramo olivae & haſta, ut ſupra pag. praecedenti: quia honores, & dii tutelares ei cum patre communes.

Num. XI. TITVS CAESAR, IMPERATOR, VESPASIANVS, PONTIFEX, TRIBVNITIA POTESTATE. Titi effigies alia laureata.

Num. XII. NEPTVNO REDVCI. Neptunus dextro pede globo inſiſtens, tridentem ſiniſtra, dextra acroſtolium tenet. Sunt autem acroſtolia extremitates quaedam & ornamenta navium, quae facile evellebantur cum collibitum fuiſſet, qualia videre eſt in puppi navis roſtratae Tab. XX. Votum autumo Imperatorem, ab expeditione Iudaica claſſe Romam revectum, Neptuno ſolviſſe, ejuſque gratitudinis memoriae hunc numum ſignatum. Globum premit, quia terram velut baſim ſuam, aquae & maria ſubjectam habent. Tridens ſive fuſcina Neptuni inſigne, quo belluas marinas compeſcit, unde Poëta:

Fulmina ſub Iove ſunt, Neptuni fuſcina telum.

TABULA XIII.

TITI *habet*, & DOMITIANI *fratris effigies.*

Num. I. TRIBVNITIA POTESTATE NONVM, IMPERATOR DECIMVMQVINTVM, CONSUL OCTAVVM, PATER PATRIAE. Symbolum delphini circumvoluti anchorae. In aureo Domitiani numo apud Aeneam Vicum inſcribitur FESTINA LENTE. Sueton. in Auguſto

Digitized by Google

guſto c. XXIV. *Nihil autem minus in perfecto duce, quam feſtinationem, temeritatemque convenire arbitrabatur.* Eſt autem delphinus inter piſces velociſſimus, & anchora navim firmat, & à curſu ſiſtit. Pluribus de hoc ſymbolo Deſiderius diſſeruit in Adagio, *Feſtina lente:* quod & Aldina familia Manutiorum typographorum uſurpavit. Eandem ſententiam Auguſtus numis expreſſit, terminum cum fulmine conjungens, temperatam denotans prudenti cunctatione, actionum celeritatem. Horatius non invenuſte, Od. III. 4, 45.

> *Vim temperatam dii quoque promovent*
> *In majus.*

Num. II. IMPERATOR TITVS CAESAR VESPASIANVS AVGVSTVS, PONTIFEX MAXIMVS.

Num. III. VESTA. Templum rotundum cum tribus ſtatuis, ſingulis baſibus in veſtibulo & lateribus collocatis.

Num. IV. TRIBVNITIA POTESTATE NONVM, IMPERATOR XIV. CONSVL SEPTIMVM, PATER PATRIAE. Columna roſtrata & in ea ſtatua Imperatoris, haſta & parazonio armati. Videtur autem Titus Auguſti aemulus vel ſtudioſus fuiſſe, quod ex Scito ejus *Feſtina lente*, ſupra uſurpato, apparet: quare arbitror hanc eſſe eam columnam roſtratam, quae Auguſto poſita fuit in foro Romano, cum ſtatua ejus aurea. De qua Appian. lib. v. Quam forte Titus renovavit, vel ſimilis eſt Tito poſita, quia in numo Veſpaſiani habemus victoriam navalem adſcripto conſulatu ſexto. C. Duilii quoque prior roſtrata columna hodieque in Capitolio Romae ſpectatur, de qua & M. Fabius Quinctil. lib. I. Inſtitut. Orator. quam & explanavit ſingulari Commentario vir doctiſſ. Pet. Ciacconius Toletanus.

Num. V. TRIBVNITIA POTESTATE NONUM, IMPERATOR XV. CONSVL VIII. PATER PATRIAE. Duae ſellae curules cum corona laurea. Forte an iſtae ſellae deſignant honorem lectiſternio publico habitum Iunoni & Minervae in templo Iovis Capitolini, quod fiebat hoc ritu: Inſtruebatur diis tribus epulum & menſa, Iovi, Iunoni, & Minervae. Iovis Capitolini ſtatua in ſtrato ſuperbe lecto accumbentis ritu reclinabatur. Iunoni & Minervae ſedes poſitae erant, in quibus excipiebantur, ut matronae Romanae accumbere ſolent: tum tota Urbe convivia publice fiebant, ad quae promiſcuo omnium rerum uſu in propatulo poſito: noti, ignotique paſſim advenae humaniter excipiebantur: & cum ini-

inimicis quoque in gratiam redibatur, ac vincti omnes nexu & catenis ſolvebantur, eaque laetitia & feſtivitas per pluſculos dies celebrabatur. Livius lib. v. Suetonius, & alii. Atque haec quidem mea mens, de his in tanta Antiquitatis obſcuritate, dum quis certiora me doceat: ut & de ſequenti emblemate.

Num. VI. Iterum eadem inſcriptio & habet fulmen Iovis, & pulvinar ejus ſive lectulum, Lectiſternio celebrato in Capitolio ei poſitum, & in ſummo ramulum palmae. Aeneas Vicus interpretatur eſſe ſellam Iovi ſacram, ut alias ſella Minervae cum galea impoſita, & aliorum deorum effigies ſellis ſtratis ſedentium. Sunt qui hoc ſymbolo clementiam Principis ſignificari autument, forte quod fulmen ſupremi Imperii telum in molli torulo reclinetur: id eſt, Clementiae rigor ſuccumbat, ſive fulmen pro Iove expreſſum, cujus inſigne eſt.

Num. VII. CONSVL QVARTVM. Cornucopiae. Deſignat annum uberem & annonae vilitatem, Principis diligentiae adſcriptam: quod Horatius alibi hoc verſu ſignat Epiſt. xii. lib. i. vſ. 28.

aurea fruges
Italiae pleno diffudit Copia cornu.

Num. VIII. CAESAR AVGVSTI FILIVS, DOMITIANVS, CONSVL TERTIVM. Imago Flavii Domitiani, Veſpaſiani filii laureata. De quo vide Suetonium.

Num. IX. PRINCEPS IVVENTVTIS. Spei figura dextra florem (lilium ſeu iridem ut putant) tenentis, ſiniſtra ſtolam ſublevantis. Deſignat optimam ſpem bonae frugis, velut in herba florentis aetatis oſtentari. Spei ſimulachrum hoc eodem habitu peregrino ſemper invenimus. Credo alibi forte hac forma cultam. Iuvencula eſt, quia ſpes laeta & adoleſcens: peplo humeros tegit: & ſuccinctis ſeu ſublevatis veſtibus incedit: an forte quia ſpes properat, & ſtabilitatem aut quietem non habet, donec deſiderii fine optato potiatur? Dedit autem Domitianus optimam initio imperii, cum Nerone, ſpem bonae frugis, quam poſtmodum mirum quantum fefellerit.

Num. X. CONSVL QVINTVM. Lupa, ad cujus ubera pendent Romulus & Remus, & infra navicula velut ſymbolum, forte, ripae Tiberinae, in qua conditores iſti Romanae urbis expoſiti.

Spe-

1 Qualia vide apud Spanhemium de Uſu & Praeſt. Numiſm. p. 585. Ed. minoris; qui docet id abſentibus vel mortuis tribui. Ut adeo ad Veſpaſiani conſecrationem pertinere videatur; quo pertinet & ſequens nummus.

Spectaturque Romae in Capitolio è lapide nobili hoc idem, aut ſimile ſimulachrum.

Num. XI. & XII. CONSVL QVINTVM. Parthus reſtituens ſigna militaria, ut quidam volunt, quia ſimile emblema habet Aeneas Vicus in Auguſto, cum inſcriptione; CAESAR AVGVSTVS, SIGNIS RECEPTIS. Cujus facti memoria in honorem Auguſti, videtur à grato ſucceſſore renovata, prout multa in honorem Auguſti reſtituiſſe & Titum, & eum, docemur ex aliis numis.

TABULA XIV.

DOMITIANI & NERVAE *continet numiſmata.*

Num. I. GERMANICVS, CONSVL DECIMVM-QVINTVM. Germanus inſidet nudus & lugens ſcuto, adjacetque juxta ſpiculum confractum, in ſignum fractae bello & victoriis Germanorum virtutis & ferociae, ſed titulis ſpecioſis omnium fere Imperatorum triumphata fuit gens bellicoſiſſima, potius quam revera debellata.

Num. II. & III. IMPERATOR, CAESAR, DOMITIANVS AVGVSTVS, PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE, IMPERATOR ITERVM, CONSVL OCTAVVM, DESIGNATVS NONVM, PATER PATRIAE. Caput Palladis armatae. Aut Palladi honorem deferre voluit, aut prudentiae laudem adfectavit.

Num. IV. & V. DOMITIA AVGVSTA, IMPERATORIS DOMITIANI. Effigies Domitiae uxoris Domitiani, cujus conſpiratione caeſus fuit Vide Suetonium. Hujus memoriae propagandae haec effigies ejus in averſa parte numiſmatis mariti poſita.

Num. VI. IMPERATOR CAESAR DOMITIANVS AVGVSTVS, GERMANICVS, PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE QVINTVM. Pallas armata in gradu militari, ſiniſtra clypeum, dextra pilum vibrat.

brat. Sueton. cap. xv. *Minervam, quam ſuperſtitioſe colebat, ſomniavit excedere ſacrario, negantem ultra ſe tueri eum poſſe, quod exarmata eſſet à Iove.* Eſt autem hoc ſimulachrum eo ipſo, ut credo, habitu expreſſum, quo in ſacrario ſeu larario Domitiani colebatur, velut Imperatorem tutelae ſuae commiſſum propugnantis.

NERVAE.

Num. VII. Providentia Senatus. Nerva recipit Imperium Orbis, Senatu deferente per manus Conſulis ſive Principis Senatus, defuncto Domitiano.

Num. VIII. Imperator Nerva Caesar Avgvstus, Pontifex Max. Tribunitia Potestate, Consul Iterum, Pater Patriae. Nervae Cocceji nobiliſſimi & humaniſſimi Principis lauro redimiti vultus, qui inter optimos recenſetur. Dicere ſolebat, *ſe nihil commiſiſſe toto principatu quominus poſſet privatus Imperio depoſito tuto vivere.* Magnum praeclarae conſcientiae & clementiae teſtimonium.

Num. IX. Concordia Exercitvvm. Duae dextrae junctae, & in medio ſignum militare cum fulmine & aquila, infra roſtrum navis. Denotat concordiam copiarum maritimarum & legionum Senatui in electo Imperatore conſentientium, Iovis etiam velut conſenſu firmatam.

Num. X. & XI. [1] CONSVL TERTIVM, PATER PATRIAE. Capeduncula, aſpergillum, guttus, & lituus, ſacerdotiorum & religionis ſigna, ob Pontificatus Maximi dignitatem.

Num. XII. [2] CONCORDIA EXERCITVVM. Duae dextrae in teſſeram fidei & unionis.

1 In priore hujus nummi parte eſt caput Nervae laureatum, cum hac inſcriptione IMP. NERVA CAES. AVG. P. M. TR. P. II.

2 Anterior hujus nummi pars caput Nervae habet laureatum cum hac inſcriptione IMP. NERVA CAES. AVG. P. M. TR. POT. II. COS. III. P. P. Caput Nervae laureatum.

TABULA XV.

TRAIANI.

Num. II. IMPERATOR CAESAR NERVA TRAIANVS, AVGVSTVS, GERMANICVS. Effigies Trajani laureata, *Nerva* dictus à patris adoptivi nomine, in cujus familiam & nomen per adoptionem tranſierat.

Num. III. [1] SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS OPTIMO PRINCIPI. Imperator habitu militari fulmen tenens & haſtam in ſignum ſupremae poteſtatis, à Victoria coronatur. Titulum OPTIMI PRINCIPIS, Senatu deferente, conſequi meruit. Vide Panegyricum Plinii ſecundi.

Num. IV. [2] PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE CONSVL ITERVM. Fortuna cum temone ſeu gubernaculo & cornucopiae, & ad pedes ejus roſtrum navis, ut ſupra Tab. xi. Romani Fortunae in rebus humanis gubernacula adſcribebant, eamque ut Deam colebant: ſed vidit & riſit hanc ſtultitiam Satyra x. 365. Iuvenalis, quam hoc epiphonemate concludit:

> *Nullum numen abeſt ſi ſit Prudentia, ſed te*
> *Nos facimus Fortuna deam, caeloque locamus.*

Num. V. [3] PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL TERTIVM, PATER PATRIAE. Statua Herculis imberbis, ſpolio leonis tecti, pomum & clavam tenentis. Aut virtutem Trajani praedicat, ut pro Hercule eum habuerint: aut certe ipſius in Herculem pietatem & cultum.

Num. VI. [4] DARDANICI. Mulier ramum lauri ſeu olivae prae-

Num. I. IMP. NERVA CAES. AVG. P. M. T. R. P. COS. III. P. P. Hanc vel ſimilem inſcriptionem videtur adjectus reliquis hic nummus habuiſſe, quia ſub tertio ejus conſulatu Annona Auguſti in aereis Nervae nummis occurrit.

1 Solet capitis epigraphe in hoc nummo talis eſſe, IMP. TRAIANO AVG. GERM. DAC. P. M. TR. P. COS. V. P. P.

2 IMP. CAES. NERVA TRAIAN. AVG. GERM. Caput Trajani laureatum.

3 Capitis epigraphe convenit cum praecedente.

praeferens. Sunt autem *Dardani* populi circa Helleſpontum accolae, à Dardano conditore Dardani urbis (quae poſtea à Troë Troja dicta) nomen ſortiti. Fuit autem Dardania vetus nomen Samothraciae, ut ait Stephanus, quae Europae regio hodie Boſſina dicta, Illyriae pars eſt: à quibus devictis hic titulus ei datus.

Num. VII. [5] TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL QVARTVM. Imperator in quadriga triumphali lauru & aquilae ſceptro inſignis. Triumphus de Dacis & Pannoniis.

Num. VIII. IMPERATORI TRAIANO AVGVSTO, GERMANICO, DACICO, PONTIFICI MAX. TRIBVNITIA POTESTATE. Caput Trajani ut ſupra.

Num. IX. [6] CONSVLI QVINTVM, PATRI PATRIAE, S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. Typus deae Libertatis haſtam & pileum praeferentis. Eſt autem pileus libertatis inſigne, quia ſervi, cum libertate donabantur, a dominis pileum ſumebant: & ſervos ad pileum vocare, erat eos ſpecie libertatis ad res novas commovere. Cuſus eſt autem hic numus, quia ſub optimo ejus Imperio Reſpublica quaſi libera florebat, in gratitudinem, & titulus OPTIMI PRINCIPIS, ut ſupra, collatus. Eſt autem cenſenda libera Reſpublica, ubi Imperator Legum cuſtos, & quaſi viva lex, ex Iuſtitiae norma ſe format in exemplum, cives regit & tuetur in ſtabilem rerum ſecuritatem & pacis opibus florentem tranquillitatem, quod in Trajani vitam cadit, conſentientibus hiſtoriis.

Num. X. [7] CONSVLI QVINTVM PATRI PATRIAE, S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. Arabiae ſimulachrum videtur, ad cujus pedes camelus animal ei regioni familiare. Dio in vita Trajani lib. LXVIII. p. 777. *Per idem tempus Palma, Syriae praefectus, eam Arabiae partem, quae ad Petram vergit, edomuit.* Ramum quem praefert, turis virgultum autumo: de quo Poeta Georg. II. 117.

- - - ſolis

5 Videtur capitis epigraphe fuiſſe IMP. CAES. NERVA TRAIAN. AUG. GERM. P. M.

6 ANNONA AVGVST. Ceres ſedens, d. m. ſpicas & papaver tenet ſupra panarium, ſive vas ſpicis inpletum. Quum anno Imperii Nervae tertio praeter nummos aereos cum eàdem hàc inſcriptione ſignati à Nerva ſint nobiliſſimi ejus nummi, qui frumenti plebei urbanae conſtituti mentionem faciant, vix dubito, quin ea fuerit capitis, quam illi adſignavimus inſcriptio.

7 Hujus nummi inſcriptio à parte capitis, ſimilis eſt illi, quae modo praeceſſit.

- - - - *ſolis eſt turea virga Sabaeis.*

Num. XI. & XII. [8] CONSVLI QVINTVM PATRI PATRIAE, S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. Corona civica à Senatu decreta ob beneficia in Rempublica non tam adulatione, ut aliis ſupra Principibus, ſed ſolido veritatis teſtimonio, & ex animi ſententia.

8 Inſcriptio capitis in ipſa tabella cerni poteſt, proxime enim praecedit.

TABULA XVI.

Proſequitur TRAIANI *monumenta & honores.*

Num. I. [1] TRIBVNITIA POTESTATE SEPTIMVM, IMPERATOR QVARTVM, CONSVL QVINTVM, PATER PATRIAE. Figura inſidens duobus cornubus abundantiae & haſtam tenens. Vbertas forte aut annonae copia deſignatur.

Num. II. & III. [2] S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. BASILICA VLPIA. Pulcherrimum aedificium à Trajano extructum.

Num. IV. [3] S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. Deus Genius nudus ad aram accenſam adſtans, dextra pateram tenet, ſiniſtra duas ſpicas. De Genio deo, vide ſupra Tab. VIII.

Num. V. [4] CONSERVATORI PATRIS PATRIAE. Iuppiter cum fulmine & haſta, pallioque Imperatorem Trajanum circumdans, ut denotent eum cuſtodia Iovis & tutela muniri: ut Horatius 1. Od. XVII. 13. dixit, ſimili imagine:

Dii

1 Epigraphe capitis haec eſt. IMP. CAES. NERVA TRAIAN. AVG. GERM, DACICVS P. M.

2 Nummi epigraphe à parte capitis talis eſt ut in tabellae hujus orbe ſecundo legitur.

3 Nummi hujus a parte capitis inſcriptio eadem eſt, quae in praecedenti cum Baſilica Ulpia invenitur.

4 Et hujus nummi praeclari eadem eſt inſcriptio.

Digitized by Google

Dii me tuentur, Diis pietas mea
Et Muſa cordi eſt.

Num. VI. [5] FORVM TRAIANI. Aliud aedificium publicum à Trajano in foro ſui nominis erectum inſtar arcus triumphalis, in cujus ſummo Imperator ſeu Victoria in ſejugo curru, & ad latus ſpolia & ſtatuae, infra quatuor ſtatuae in ſuis baſibus collocatae, ſcilicet in veſtibulo ſeu columnarum periſtylio.

Num. VII. [6] S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. Et infra VIA TRAIANA. Mulier humi procumbens rotam & arundinem tenet, & ponticulo inniti videtur. Dio lib. LXVIII. p. 777. *Per eadem tempora in Pomptinis paudibus via ſaxo conſtrata eſt, ſecundum quam domus aedificatae ſunt.* Videtur eſſe ſimulachrum Pomptinae paludis jam rotis & curribus perviae, vel ipſius via per paluſtria ejus tractus (quae arundine deſignantur) communita.

Num. VIII. & IX. [7] IMPERATORI CAESARI NERVAE TRAIANO, OPTIMO AVGVSTO, GERMANICO, DACICO, PARTHICO, PONTIFICI MAXIMO, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVLI SEXTVM, PATRI PATRIAE. S. P. Q. R. Caput, ut putant, Solis in Oriente culti, vel Regis alicujus in tractu Orientis: quia in aliis Hadriani & Trajani numis hac effigie inſignitis inſcriptum eſt ORIENS. Prout & infra aliquoties Sol radiatus, cum inſcriptione ORIENS AVGVSTI. Symbolum Imperii in tractu Orientis propagati.

Num. X. [8] CONSVLI QVINTVM, PATRI PATRIAE S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. DANVVIVS. Simulachrum Danubii Fluminis, in quo pontem lapideum Trajanus erexit. Dio lib. LXVIII. p. 776. *Interim Trajanus pontem lapideum in Danubio faciendum curavit, quem ego quidem digne admirari non queo, &c.* Idem: *Hunc pontem Trajanus fecit, metuens ne Danubio congelato frigoribus, Romanis qui trans flumen eſſent, bellum inferretur, &c.* Extant hodie etiamnum pilae ingentes, cum pons ipſe ab Hadriano dirutus fuerit. Vide Iuſtum Lipſium in Admirandis, ſeu Magnitudine Urbis Romae.

Num.

5 Cuſus eodem tempore inſignis hic nummus fuit, quod priori ſimilis capiti adpoſita inſcriptio docet.

6 Et hic quoque nummus eandem à parte capitis habet inſcriptionem.

7 Utriuſque partis inſcriptionem conjunxit auctor.

8 Legitur a priore parte nummi IMP. TRAIAN. AVG. GER. DAC. P. M. TR. P.

Num. XI. [9] Consuli Quintum, Patri Patriae, S. P. Q. R. Optimo Principi. Dacia Capta. Dacus manibus colligatis adſtat, ſpoliis armorum ad pedes poſitis. Dio Caſſius: *Romam deinde Trajanus ingreditur, & ex eo (ſecunda expeditione Dacica confecta) Dacicus appellari coepit.*

Num. XII. [10] S. P. Q. R. Optimo Principi. Trophaeum inſigne Trajani de Dacis aliiſque hoſtibus, Senatus populique Romani juſſu erectum.

9 Haec a parte capitis eſt inſcriptio, IMP. TRAIANO AVG. GER. DAC. P. M. TR. P.

10 A parte capitis haec legitur inſcriptio, IMP. TRAIANO AVG. GER. DAC. P. M. TR. P. COS. V. P. P.

TABULA XVII.

Adhuc TRAIANI *geſta & monumenta.*

Num. I. [1] Senatus Populusque Romanus Optimo Principi. Arcus triumphalis Iovi optimo maximo conſecratus in honorem Trajani publico decreto erectus, in cujus ſummitate quadriga triumphantis cum victoriis & trophaeis, & ab utroque latere hiſtoria rerum geſtarum.

Num. II. Imperatori Caesari Nervae, Traiano, Optimo, Avgvsto, Germanico, Dacico. Effigies Trajani cum titulis à Senatu decretis.

Num. III. [2] S. P. Q. R. Optimo Principi. Templum, & in medio ejus ſtatua.

Num. IV. [3] Pontifici Maximo, Tribvnitia Pote-

1 Nummus, in quo ſplendidus hic typus invenitur, a parte capitis habet in aere (nam & eodem tempore aurei cum ſimili typo nummi cuſi eſſe videntur) hanc inſcriptionem, IMP. CAES. NERVAE TRAIANO AVG. GER. DAC. P. M. TR. P. COS. V. P. P.

2 Nummi, qui cum hoc typo ex aere ſuperſunt, hanc habent inſcriptionem a parte capitis, IMP. CAES. &c. plane ut in praecedenti nummo.

3 Capitis epigraphe haec eſt, IMP. CAES. NER. TRAIANO OPTIMO AVG. GER. DAC.

TESTATE, CONSVL SEXTVM, PATRI PATRIAE S. P. Q. R. Genius deus cum patera & ſpicis. De quo ſupra ad Tab. VII.

Num. V. [4] IMPERATORI, TRIBVNITIA POTESTATE CONSVLI SEXTVM, PATRI PATRIAE S. P. Q. R. FORTVNA REDVX. Fortunae Reducis ſimulachrum, gubernaculum, & cornucopiae ferentis. Deſignant ſymbola ipſam, rerum gubernationem & rerum adfluentiam in ſua poteſtate habere. Vide ſupra Tab. X. & XV.

Num. VI. [5] CONSVLI QVINTVM, PATRI PATRIAE, SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS OPTIMO PRINCIPI. ALIMENTA ITALIAE. Imperator togatus ſpicas, id eſt frumentum in alimenta pauperum pueris diſtribuens. Spartianus in Hadriano, c. VII. *Pueris ac puellis, quibus etiam Trajanus alimenta detulerat, incrementum liberalitatis adjecit.* Dio de Trajano lib. LXVIII. p. 771. *Romam deinde regreſſus multa in emendationem publicorum negotiorum conſtituit, & in puerorum alimenta, in Italia duntaxat, multa elargitus eſt.* Exſtat & aliud numiſma Trajani, inſcriptum: S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. ALIMENTA ITALIAE. Ubi exprimitur Imperator ſedens, & mulieri cum liberis adſtanti aliquid conferens, addito Conſulatu ſexto.

Num. VII. [6] S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. Columna Trajana, etiamnum Romae extans inter maxime illuſtria Antiquitatis monumenta, & in ſummo ejus, ſtatua Imperatoris. In baſi quatuor aquilae. Dion de Trajano lib. LXVIII. p. 778. *Bibliothecas extruxit, & in foro ſuo ingentem columnam ſtatuit, ſive ut ea pro ſepulchro eſſet, ſive in oſtentationem ejus operis, quod ille circa forum egit.* Eutropius lib. VIII. cap. 5. *Solus omnium intra Urbem ſepultus eſt, oſſa collata in urnam auream in foro quod aedificavit, ſub columna ſita ſunt,* cujus

4 Ex collatione ſimilis nummi argentei, qui exſtat in Muſeo Farneſiano, haec videtur eſſe capitis inſcriptio: IMP. CAES. NER. TRAIAN. OPTIM. AVG. GERM. DAC: ſic ut IMP. in hac parte averſa, ſpectet ad titulum de victis Parthis relatum. In aliis enim nummis cum ſimili typo, Parthici cognomen habet.

5 Inſcriptionem capitis hanc eſſe puto, IMP. TRAIANO AVG. GER. DAC. P. M. TR. P.

6 A parte antica haec nummi eſt epigraphe, IMP. TRAIANO. AVG. GER. DAC. P. M. TR. P. COS. VI. P. P.

cujus altitudo centum quadraginta pedes habet. Haec abſoluta eſſe colligitur ſeptennio poſtquam coepta fuit, conſulatu nempe Trajani ſexto, imperii anno xv. Nec abs re notat Cardinal. Baron. Tom. Annal. II. p. 27. ad A. CVI. miram Dei providentiam in exaltanda Eccleſia ſua, etiam iſtis gentilium trophaeis ei in gloriam cedentibus: cujus verba de hac columna, ſic ſe habent: „ Opus eſt plane admirabile „ nec antea viſum; quo in hunc uſque diem divina providentia, „ ceteris fere omnibus nobilibus Urbis antiquis monumentis barbari„ ca manu, vel terraemotu dirutis atque proſtratis, vel ſaltem quaſ„ ſatis, integro permanente, Sixtus quintus Pont. Max. ſuper ejus „ verticem praeclariſſimum Chriſtianae religionis monumentum Prin„ cipis Apoſtolorum PETRI ingentem aeneam, magna impenſa „ ſtudioque conflatam ſtatuam, inauratamque ſacris ritibus ſolemni„ ter collocavit, &c. „ Hanc cochleam imagineſque exterius militares aeri inſculptas edidit eruditiſſimus vir Alfonſus Ciacconius, familiae Sancti Dominici Doctor Theologus.

Num. VIII. & IX. [7] CONSVLI SEXTVM, PATRI PATRIAE S. P. Q. R. Jupiter Conſervator (ut Tab. praeced. num. v.) Imperatorem lauru & ſceptro inſignem, velut in tutelam receptum munit ſinu togae, & fulmine tuetur.

Num. X. [8] REX PARTHIS DATVS. Imponit Imperator ſtanti diadema regi, alio juxta genuflexo adſiſtente. Dio lib. XXVIII. p. 780. in vita ejus: *Interea Trajanus novarum rerum anxius, Parthis, qui jam ad defectionem ſpectantes, imperia detrectabant, Regem dare conſtituit, propiuſque Cteſiphonta profectus, in patentes campos Romanos ſimul & Parthos in concionem vocat, atque ex ſuggeſtu multa praefatus, ſuper iis quae egiſſet, Parthenaſpatem Regem Parthis deademate impoſito deſignat.* Spartianus in Hadriano cap. v. hunc alio nomine appellat: *Pſamatoſſirim, quem* (ait) *Trajanus Parthis regem fecerat, quod eum non magni ponderis apud Parthos videret, proximis gentibus regem dedit.* Et Dio alibi p. 778. *Parthamoſirim.* Eutropius lib. VIII. cap. 3. nominat *Pharmacoſirim* regem Armeniae, qui à Trajano eo regno ſpoliatus eſt, teſte Dione.

Num. XI.

8 Hanc a priore parte habet epigraphen, IMP. TRAIANO OPTIMO AVG. GERM. DAC. P. TR. P.

9 Inſcriptio capitis eadem videtur ut in ſimili aereo primae magnitudinis, haec videlicet, IMP. CAES. NER. TRAIANO OPTIMO AVG. GER. DAC. PARTHICO P. M. TR. P. COS. VI. P. P vel certe pro parte majore, haec enim omnia vix capere poſſe videtur aurei nummi circulus. Quare puto capitis epigraphen ex ſequenti numero petendam eſſe.

Num. XI. & XII. [9] *IMPERATORI CAESARI NERVAE TRAIANO, OPTIMO, AVGVSTO, GERMANICO, DACICO, PARTHICO, PONTIFICI MAXIMO, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVLI SEXTVM S. P. Q. R.* VOTA SUSCEPTA. Sacrificat Genius populi Romani, adſtante Trajano togato, & vota concipit pro ejus incolumitate. De his votis Plinius in Epiſtolis ad Trajanum, quae infra citamus Tab. XL.

9 Capitis inſcriptionem, quae à priore parte huic nummo adſignatur, pertinere puto ad nummum praecedentem, nam nummus huic ſimillimus ex argento, hanc a parte capitis habet inſcriptionem, IMP. CAES. NER. TRAIANO OPTIMO AVG. GER. DAC. Praeterea ſuſcepta ſunt ante Parthicam expeditionem vota, Principe vero titulum illum adepto, ſoluta.

TABULA XVIII.

PLOTINAE, MATIDIAE, & HADRIANI.

Num. II. PLOTINAE AVGVSTAE. Plotinae effigies, uxoris Trajani, honeſtiſſimae matronae, quae virum ab exactionibus provincialibus compeſcuit: qua de re Sex. Aurelius Victor.

Num. III. MATIDIAE AVGVSTAE. Matidia Trajani ſororis filia, ſocrus Hadriani per filiam Sabinam. Numus iſte & ſequens forte Hadriani juſſu cuſus. De quo Spartianus cap. IX. *Socrui*

Num. I. CLEMENTIA AVGVST. Dea ſedens, dextra ramum tenet. Jure optimo haec Virtus optimo Imperatorum Trajano adſignatur; ſed neque nummum hunc (qui in Edit. Berolinenſi huic Collectioni fuit additus) inſpexi neque deſcriptionem ejus hactenus inveni.
Num. IV. CONSECRATIO. Pavo, conſecrationis Auguſtae ſymbolum. Et hic nummus additus in eadem editione eſt. Conſecrationem Plotinae, factam ab Hadriano, cum typo aquilae novit Vaillantius, cum Pavone obſervaſſe non videtur. Capitis inſcriptio haec videtur eſſe, DIVAE AVGVSTAE PLOTINAE.

Digitized by Google

trui ſuae honores praecipuos impendit , ludis gladiatoriis , ceteriſque officiis.

Num. V. MATIDIA AVGVSTA , DIVAE MARCIANAE FILIA. Haec *Auguſta* dicta , & poſt mortem quoque in divas relata , exemplo matris , cui hoc tributum in gratiam Trajani.

Num. VI. PIETAS AVGVSTAE. Stat Matidia habitu Pietatis inter duas puellas alimentarias , quibus ipſa , exemplo Trajani , & pridem Liviae Auguſtae , de ſuo alimenta attribuiſſe videtur.

H A D R I A N I.

Num. VII. DIVIS PARENTIBVS. Trajani & Plotinae capita poſt mortem in divos relatorum , in quorum capitibus ſtellae ut inter ſidera adſcriptorum. Eorum filius adoptivus Hadrianus.

Num. VIII. HADRIANVS AVGVSTVS, PATER PATRIAE. Effigies Hadriani juvenili aetate , ſub initia Imperii , poſt adoptionem Trajani. Filum & formam ejus ſic deſcribit Spartianus cap. XXVI. *Statura procerus , forma comptus , flexo ad pectinem capillo , promiſſa barba* (quod inſuetum aliis Romanis) *ut vulnera* (ſive maculas inſtar cicatricum) *quae in facie naturalia erant , tegeret , habitudine robuſta.* Quae omnia numi ejus repraeſentant. Dio quoque, vel ex eo Xiphilinus, Hadrianum primum barbam aluiſſe inter Auguſtos referunt.

Num. IX. [1] ROMVLO CONDITORI. Romulus haſtam & trophaeum ſive opima ſpolia ferens occiſo Acrone Ceninenſium duce : qua de re Aurelius Victor in vita Romuli. Memoriam conditoris renovat , ut ejus exemplo , & velut tutelari numine feliciter Imperium auſpicetur.

Num. X. [2] TELLVS STABILITA. Agricola ſive tel-

1 Caput Hadriani in parte priore hujus nummi eſt laureatum , cum hac inſcriptione HADRIANVS AVG. COS. III. P. P.

2 Eadem capitis eſt inſcriptio , & caput item laureatum.

telluris ſimulachrum: dextra aratrum tenens, ſiniſtra anchoram, & pone ſpicas creſcentes. Denotat quod pacato orbe, agriculturae redierit honor ſuus: anchora ſymbolum ſtabilitatis, quia ea naves à fluctuatione firmantur. Imago tunicata eſt brachiis & pedibus nudis: qualis habitus ruri in agrorum cultura verſantium eſſe ſolebat. Virgil. in Georgicis I. 299.

Nudus ara, ſere nudus, hiems ignava colono.

Num. XI. XII.[3] Sequitur imperator eques aliquid manu innuens, ſive ſtatua potius equeſtris Hadriano dedicata: ſine inſcriptione. Conſimilis formae exſtat Romae etiamnum in area Capitolina, ſtatua grandis M. Antonini ex aere fuſili, inſignis operis & artis. Similis ei, ſeu eadem ſtatua, infra exhibetur Tab. XXI. & quidem ſedentis ſine ſtapedis, quibus Romani in equitando carebant, ut docet in Miſcellaneis Hieron. Magius.

3. Videtur hic typus pertinere ad nummum qui praecedit cum capite nudo Hadriani, adſcripta epigraphe HADRIANVS AVG. COS. III. P. P. Paſſim vero in nummis ſimilibus cum Hadriano equite, habitu pacificatoris, & hic, ſubſcribi ſolet COS. III. & a parte capitis, HADRIANVS AVGVSTVS.

TABULA XIX.

HADRIANI porro res geſtas complectitur.

Num. I.[1] RESTITVTORI ORBIS TERRARVM. Imperator togatus, dextra ſublevans mulierem turrito capite, & orbem geſtantem. Terram deſignat omnem oppidis cultam & habitatam, Imperatoris beneficiis recreatam. Spartianus de Hadriano cap. XIII. *Nullus fere Principum tantum terrarum tam celeriter peragravit.* In memoriam iſtius peregrinationis & beneficiorum, quorum ubique locorum monumenta reliquit, numiſmata ſequentia cuſa videntur. Odioſi plerumque Provincialibus & graves eſſe ſolent Procuratores Principum & Praeſides. In eo

1 Capiti Hadriani nudo haec apponitur inſcriptio, HADRIANVS AVG. COS. III. P. P.

eo autem magnam ſibi gratiam populorum conciliavit Hadrianus, quod, ut refert idem Spartianus cap. XIII. *Circumiens Provincias, Procuratores & Praeſides pro factis ſupplicio affecit, ita ſevere ut accuſatores per ſe crederetur immittere.* Porro peregrinationis ita cupidus fuiſſe traditur, ut omnia quae legerat de locis orbis terrarum, praeſens vellet addiſcere. Fuerunt etiam ejus temporibus fames, peſtilentia & terraemotus, mala caelitus immiſſa: quae omnia quantum potuit procuravit, multiſque civitatibus per iſta vaſtatis liberaliter ſubvenit: Unde hic titulus RESTITVTORIS, non plane ex vana adulatione, ſed ex vero delatus. Exſtat & conſimilis ejus numus, cum titulo LOCVPLETATORI ORBIS TERRARVM. Spartianus alibi c. XIX. *In omnibus pene urbibus & aliquid aedificavit, & ludos edidit.*

Num. II. [2] AFRICA. Typus Africae humi ſedentis, & proboſcide tectae, dextra leonem demulcet, ſiniſtra caniſtro frugum innititur, deſignandae fertilitati. Proboſcis, ſive exuvium elephantis, tegmen capitis ejus, ad deſignandum hoc animal huic provinciae familiare. Erat etiam Africa, ut Aegyptus ob frugum copiam jam tum horreum populi Romani.

Num. III. [3] ADVENTVI AVGVSTI AFRICAE. Africa dextra pateram tenens, ſiniſtra ſpicas, ſacrificat adſtante victima, pro adventu felici Imperatoris jam praeſentis, in habitu togato & pacifico adſiſtentis.

Num. IV. [4] RESTITVTORI AFRICAE. Imperator dextra Africam ſublevans, ſpicae creſcentes & demeſſae quas manu tenet, agriculturae felicitatem, & adfluentiam frugum deſignant. Horatius I. Odarum 1.9.

Alter ſi proprio condidit horreo
Quicquid de Libycis verritur areis, &c.

Pro abundanti meſſe.

Num. V. [5] AFRICA. Africa iterum expreſſa humi ſedens innixa ſcopulis ſeptem, ut apparet, ſive collibus, dextra ſcorpionem

2 Pars anterior ſimilis eſt praecedenti.
3 Similis praecedenti.
4 Similis praecedenti.
5 Similis praecedenti.

nem praeferens, ſiniſtra cornu Amaltheias; adſtante ad pedes caniſtro frugum. Scorpius animal Africae, ut reliqua venenatorum, familiare, quod ideo peculiariter hic apponi in teſſeram putamus, quod, ut Lucianus refert, titulo, De dipſadibus, *Libya*, ſive ea pars Africae, *quae ad Auſtrum tendit*, inter cetera ſerpentum genera, *duplex habet genus ſcorpionum: unum terreſtre & pedibus ingrediens permagnum, multis corporis vertebris inſigne; alterum aërium & volatile alis tenuibus, cujuſmodi fere ſunt locuſtis & veſpertilionibus, avibus multis qualibus circumvolantibus inacceſſibilis & infeſta redditur illa Libya.* Forte ſeptem colles deſignant, Romanae urbi ſe quietem ſuam debere ob ſtabilitam agriculturae ſecuritatem: ſive quod Romam ipſam annona ſua ſuſtentare ſoleat: ſeu denique quod montuoſa ſit. Spartian. c. XIII. *Poſt Aſiam luſtratam & peragratam, Romam venit, atque ex ea in Africam tranſiit, ac multum beneficiorum Provinciis Africanis attribuit.*

Num. VI. [6] NILVS. Simulachrum Nili fluminis in Aegypto: cornu abundantiae tenet, & arundinem. Hippopotamo atque crocodilo juxta adſtantibus, quae animalia Nilo peculiaria, de quibus vide Plinium Hiſtoriae Naturalis lib. V. cap. IX. & X. & lib. XXVIII. Innititur ſcopulis ſive pyramidibus, ſeu potius metis illis, quae altitudinem Nili creſcentis ad certos cubitos deſignabant, cum ſpe fertilitatis, aut ſterilitatis futurae metu.

Num. VII. [7] ALEXANDRIA. Typus Alexandrinae civitatis, quae tunc Aegypti metropolis. Spicae, vitis, & vas fructibus plenum cui incumbit, denotant felicitatem & annonae copiam. Alexandria ſolvebant naves, quae frumentum ex Africa in exteras regiones devehebant.

Num. VIII. [8] AEGYPTOS. Graeca terminatione expreſſum nomen. Perſona eſt Aegypti ſive Iſidis, ſiſtrum praeferentis & ſportae uvis & ſpicis plenae incumbentis. Ad pedes adſtat ibis ſive ciconia, quod animal Aegyptiis ſacrum, ob beneficium quod praeſtat in pugna cum ſerpentibus & inſectis. Ab hoc animali clyſteris uſum didicit Medicina.

Num. IX. [9] ADVENTVS AVGVSTI MAVRITANIAE. Mauritania ſuccincto habitu vexillum tenens, proboſcide

6 Similis praecedenti.
7 Similis praecedenti.
8 Similis.
9 Similis.

Digitized by Google

de Elephantis ſui ornata, ſacrificat adſtante Imperatore, & juxta aram victima, atque capite alicujus, ut puto numinis, cui ſacra fiunt.

Num. X. [10] RESTITVTORI ACHAIAE. Imperator Hadrianus Achaiam genuflexam à terra, porrecta dextera ſublevans. Spartianus de eo cap. XIII. *Poſt haec per Aſiam & Inſulas ad Achaiam navigavit, & Eleuſinia ſacra exemplo Herculis Philippique ſuſcepit, multa in Athenienſes contulit, & pro agonotheta reſedit.* Additque paulo infra cap. XIX. *In omnibus pene urbibus & aliquid aedificavit, & ludos edidit. Athenis mille ferarum venationem in ſtadio exhibuit.*

Num. XI. [11] ASIA. Aſiae minoris perſona: gubernaculum ſiniſtra gerit & proram roſtratam navis pede premit: vel ad deſignandam Hadriani ad eas partes navalem ſeu maritimam peregrinationem, de qua, ut ſupra, Spartianus: ſive ad rei maritimae peritiam tunc maxime in his maris mediterranei locis vigentem, propter Rhodum, Epheſum, aliaſque in ea vel ad eam ſitas maritimas, tunc re claſſica pollentes, civitates. Quid dextra geſſerit numo non dignoſcitur.

Num. XII. [12] CAPPADOCIA. Provinciae ejus typus turritae, ſpolio ferae indutae, vexillum ſiniſtra, monticulum ſeu ſcopulos aliquot dextra praeferentis. Videtur deſignare gentem venationi deditam & bello utilem. De ea Spartianus in vita Hadr. cap. XIII. *Per Aſiam iter faciens à Cappadocibus ſervitia caſtris profutura ſuſcepit.*

10 Similis.
11 Similis.
12 Similis.

TA-

Digitized by Google

TABULA XX.

HADRIANI *geſta continuat.*

Num. I. ¹ RESTITVTORI GALLIAE. Gallia genuflexa adſurgit dextram porrigente togato Hadriano. De ea Spartianus cap. X. *Poſt haec profectus* (Hadrianus) *in Gallias, omnes cauſariis liberalitatibus ſublevavit.* Eſt autem *cauſaria liberalitas* (explicante Caſaubono) cui aliquis caſus, aut calamitas fuit cauſa, quale eſt incendium, terraemotus, inundatio, bellica vaſtatio, & ſimilia. Refert Gabriel Symeoneus juxta ruinas Gergobiae in Avernis (de cujus fruſtra tentata à ſe oppugnatione Caeſar lib. VII. Comment.) inventam columnam marmoream, altam p. x. latam pedes duos & ſemis eo loco, quo Caeſar caſtra poſuerat, inſcriptam: IMP. CAES. DIVI TRAIANI PART. FIL. DIVI NERVAE NEP. TRAIANVS HADRIANVS. Quam veriſimile eſt in memoriam viſitati à ſe hujus loci poſitam, eo quod illa civitas Vercingentorigis patria: eoque duce ſola legionum Caeſaris oppugnantium impetus repuliſſet, occiſis XLVI. centurionibus, & militibus DCC. Caeſar Commentar. lib. VII.

Num. II. ² GERMANIA. Typus Germaniae ſtantis, & haſtam atque ſcutum Germanicum tenentis, ut nondum pacatae, neque Romanis plane obnoxiae. Spartianus cap. X. *Inde in Germaniam tranſiit* (Hadr.) *pacis magis quam belli cupidus, militem quaſi bellum immineret exercuit.* Hujus velut devictae titulum ſupra Druſus Tab. IV. Germanicus Tab. V. Claudius Tab. VI. Tiberius & Nero Tab. VII. & VIII. Domitianus Tab. XIV. Denique Trajanus ſupra uſurpaverant: ſed eam adhucdum ſtantem, & nondum exarmatam aut ſubactam hoc numo fatetur Hadrianus. Quod clarum eſt ex eo, quod & ſequentes fere omnes ordine Imperatores ex hoc muſtaceo ſibi lauream, & honorem titulis & trophaeis ambiverint ſolidiorem, ex invicta ſcilicet & bellicoſiſſima gente, & ut eventus docuit, Dei providentia, reſervata ad Imperii ipſius Romani titulum & ſedem, (marceſcente paulatim Romanorum gloria & virtute bellica) in poſteros ſuos feliciter transſcribendam, & velut conjugio junctam ſtabili, proprioque dicatam, aeternum, (ut auguramur) poſſidendam.

Num.

1 Similis. 2 Similis.

Num. III. [3] HISPANIA. Sedet Hiſpania quieſcens, & ramum olcae dextra praeferens, adſtante cuniculo ob eorum animalium in ea frequentiam, etiam antiquis decantatam: ut docet Strabo, Aelianus, & Catullus Epigr. XXXVII. 3. hoc epitheto; *Cuniculoſæ Celtiberiæ fili.* Plin. lib. VII. c. 29. *M. Varro*, inquit, *auctor eſt à cuniculis ſuffoſſum in Hiſpania oppidum.* Olivam gerit ob olei copiam & praeſtantiam.

Num. IV. [4] ADVENTVI AVGVSTI GALLIAE. Sacrificat Gallia adſtante aris victima ob felicem Imperatoris adventum.

Num. V. [5] IMPERATOR, CAESAR, TRAIANVS HADRIANVS, AVGVSTVS. Alia Imperatoris Hadr. laureata effigies & loricata.

Num. VI. PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL TERTIVM. HERCVLES GADITANVS. Imago Herculis Gaditani, dextra clavam tenet, ſiniſtra tria mala ex Heſperidum hortis lecta oſtentat. Infra eum prora eſt navis, & ſimulachrum fluminis, ſeu freti Gaditani. Significare videtur Herculem navigatione per fretum Gaditanum primum inſtituta ad Heſperidum inſulas pervaſiſſe, & aurea illa decantata mala inde abſtuliſſe. Hadrianum, luſtrata Hiſpania per fretum hoc forte Gadibus redeuntem, per adulationem Herculi componit.

Num. VII. [6] ADVENTVI AVGVSTI ITALIAE. Sacra facit & vota ſolvit Italia, adſtante Hadriano reduce: cornucopiae geſtat ob rerum omnium in Italia ubertatem. Alii addunt hic S. C. id eſt, ex Senatusconſulto numum cuſum, & adſtantem aris victimam. Accidit autem hic adventus conſulatu ejus tertio, non

3 Similis.

4 Similis.

5 Aſteriſcus, huic nummo adpoſitus in prima hujus libri editione, docet nummum eſſe deſumtum ex cimeliarchio Nicolai Rocoxi, de quo vide Praefationem veterem huic Opuſculo praefixam. Videtur itaque typus averſae partis pertinere ad partem illam anteriorem quae cum capite Hadriani laureato praecedit. In Occone tamen & Mediobarbo typus hic accenſetur ſive ſubjicitur capiti Hadriani cum hac inſcriptione. HADRIANVS AVGVSTVS. Poteſt vero ſimilis exſtare nummus.

6 Inſcriptio juxta Caput Hadriani nudum haec eſt, HADRIANVS AVG. COS. III. P.P.

non diu poſt adeptum Imperium. Poteſt tamen etiam referri ad reditum poſt confectam Orbis Romani peregrinationem, praeſertim ſi in averſa parte Trib. poteſt. annus, id eſt Imperii, non eſt adſcriptus.

Num. VIII. [7] ROMA AETERNA. Sedet Roma galeata ſuper ſcopulis ſeu collibus, haſta & clypeo ſubnixa, dextra ſolis & lunae ſymbola tenet, dextro pede Orbem premit. Denotare videtur Romanae gloriae parem cum coeleſtibus ſideribus aeternitatem, & potentiam toto Orbe diffuſam Imperatori etiam Hadriano acceptam ferri. Haec figura ROMAE AETERNAE, aliquoties etiam poſterioribus Imperatoribus uſurpata, etſi non ſemper eodem plane filo, & deſignatione. Vide Tab. ſeq. XXI. Item XXXII. XXXVIII. XL. XLV. XLVII. XLVIII. LXI. & LXII.

Num. IX. [8] SPES POPVLI ROMANI. Spei ſimulachrum, quae florem ſeu folia oſtentat, ut ſpem frugum. Porro ubertatis cornu geſtat, & gubernaculo Orbem tangit: innuens, quod ſpes duraturae felicitatis & affluentiae Imperatoris, Orbem feliciter gubernantis, providentiae à Populo Romano adſcribebatur. Alibi Spei ſimulachrum alio habitu ponitur, ut Tab. ſequenti, & Tab. XXXIII. & XLVIII.

Num. X. [9] SECVRITAS AVGVSTA vel AVGVSTI. Sedet dea *Securitas* quieſcens, velut in utramque aurem dormiens (ut eſt in proverbio) & pulvinaris loco duobus copiae cornibus ſuffulta, nudum pectus praefert, ut metus omnis expers & periculi ſecura. Virgilius *ſecuram quietem* vocat eodem ſenſu, quo hic Securitas quieſcens, Georg. II. 467.

At ſecura quies, & neſcia fallere vita.

[10] Sequitur, ſine inſcriptione, Nilus fluvius, arundinem geſtans, & cornu abundantiae: à dextris crocodilum habet, a ſiniſtris hippopotamum, animalia Nilo familiaria, ut jam diximus. Deſignatur navigatio Hadriani per Nilum facta. De qua Spartian cap. XIV. *Antinoum ſuum dum per Nilum navigat perdidit; quem muliebriter flevit. De quo varia fama eſt: aliis eum devotum pro Hadriano aſſerentibus, aliis, quod & forma ejus oſtentat & nimia voluptas Hadriani.* Utrumque fuiſſe credibile

7 Similis.
8 Similis.
9 Similis.
10 Similis.

bile eſt. Nam & primum Dion diſerte aſſerit, nempe ſpontanea eum morte pro Hadriano, deſiderante fata ſua producere, velut ſuccidaneam ſe hoſtiam obtuliſſe. Credebant enim gentiles ita vitam alterius prolongari, ſi ejus velut vicem amicus ſponte ſubiret: quo alludit Horatius carm. lib. III. 9: 12.

Pro qua non metuam mori,
Si parcent animae fata ſuperſtiti.

Tum & alteram ſententiam, quod in amoribus Hadriani fuerit, oſtendunt nimii honores mortuo ab Hadriano habiti ſtatuis, templis, tabulis, oppidis illi dedicatis, & deſiderii teſtitia tot lachrimis impatientia.

Num. XII. [11] FELICITATI AVGVSTI. Triremis praetoria roſtrata, & in puppi acroſtolio inſignita, ac gubernatore ſuo ad clavum ſedente inſtructa. Saepe Imperatoriis numiſmatibus hoc ſymbolum deſignandae felicitati occurrit. Credo quod, ut in navigio, gubernatoris & vectorum communis eſt fortuna felicis curſus, & commune periculum: ideoque ſub peritiſſimo & felici Nauclero ſecurior & felicior ſolet eſſe navigatio; ita & in Republica à prudentis & felicis Principis Imperio & regimine ſalus & felicitas publica dependeat.. Quod deſignare videtur labari vexillum in prora navis, quod ante Imperatorem geſtari ſolitum, qui per ſedentem in puppi repraeſentari videtur. Quo ſpectat & illa Horatii allegoria, cum rempublicam Romanam ſub navis imagine alloquitur; Carm. lib. I. 14: 1.

O navis, referent in mare te novi
Fluctus, ô quid agis? fortiter occupa
Portum. Nonne vides ut
Nudum remigio latus?

Etſi alii aliter hoc ſchema interpretentur.

11 Similis.

TA-

TABULA XXI.

Etiamnum HADRIANI *Numiſmata.*

Num. I. [1] SPES AVGVSTA. Spei ſimulachrum folia ſeu florem oſtentantis ut ſupra, adſtantibus tribus juvenibus armatis, qui eo fere habitu ſunt, quo ſupra Tab. VIII. & infra Tab. XXVII. expreſſa eſt Virtus militaris. Spem reipublicae videtur denotare in numeroſa juventutis educatione Auguſto adſcribendam, aut jus trium liberorum ad tollendos liberos invitans. Certe in virtute juvenum & fortitudine militum Auguſtum fiduciam Boni eventus ponere. Sunt enim (ut eſt in proverbio) facta juvenum, ut conſilia virorum, & vota ſenum optima. Spes iſta ut alias ſupra Tab. XIII. lacerna induta eſt, ſeu potius capitio, quod deſcribit Varro de Vita P. R. lib. IV. *Muliebre pectoris indumentum, ita dictum, quod pectus capiat & comprehendens brachia*, & veſtem infra ad talos ſublevat. An forte quod ea ſpes optima, quae & ſecretum cordis tegit, & ad conſequendum quod deſiderat pedes expeditos habet, & induſtriam non ignavam? An vero propere tranſcurrentis, & ad viam ornatae formam habet, quia in ſpe nemo ſubſiſtit, ſed ad rem ſperatam contendit?

Num. II. HADRIANVS AVGVSTVS. Hadriani laureata effigies.

Num. III. CONSVL TERTIVM. Lupa cum Romulo & Remo lactentibus, aut originem Romanae urbis renovet in gratiam conditorum aut ut Hadrianum cum ipſis conditoribus componat.

Num. IV. [1] CONSVL TERTIVM. Hadrianus eques cum ha-

[1] Similis.
Num. IV. HADRIANVS AVG. COS. III. P. P. Caput Hadriani nudum.
Ab altera parte.
Sine epigraphe. Pons Aelius cum ſtatuis pulcherrimis, prout in aereis nummis, vulgo Medallionibus, cernitur. Nummus hic additus eſt in editione Berolinenſi.

[1] Circa caput Hadriani laureatum ſcribitur, HADRIANVS AVGVSTVS.

haſta ſeu lance decurrens, ſive ſtatua ei poſita ad deſignandam militarem ejus induſtriam, ut ſupra Nero Tab. IX. Spartianus cap. X. *Militem quaſi bellum immineret exercuit, tolerantiae documentis eum imbuens.* Et ibid. poſt: *Si quidem ipſe poſt Caeſarem Octavianum labantem diſciplinam incuria ſuperiorum Principum, retinuit, exemplo etiam virtutis ſuae caeteros adhortatus.* Et ſub finem: *Equitavit, ambulavitque plurimum: armisque & pilo ſe ſemper exercuit. Venatu frequentiſſime leonem manu ſua occidit.*

Num. VI. [2] CONSUL TERTIUM. Hadrianus equo ſedens protenta dextra, ut pacificatoris habitu vel orationem habentis: ſive ſymbolum ſtatuae ipſi decretae, ut ſupra ejusdem ſtatua. Tab. XVIII.

Num. VII. [3] PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL TERTIVM. AETERNITAS AVGVSTI. Dea Aeternitas, dextra ſolis, ſiniſtra lunae capita praefert, aeternitatis ſymbola, quia ea ſidera aeterna putabant. Supra Tab. XX. num. 8. ſimile fere ſcema in Roma ſedente. Virgilius:

—— —— —— . *aeternaque ſidera teſtor.*

Num. VIII. IMPERATOR CAESAR, TRAIANVS HADRIANVS, AVGVSTVS. Trajani nomen à patre adoptivo mutuatum, in cujus nomen & familiam tranſierat.

Num. IX. [4] *PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL TERTIVM.* Imago Neptuni cum tridente ſeu ſuſcina & dextra acroſtolion navis ferens. Gratiam Neptuno hoc numo effigie ejus cuſo referre videtur ob proſperum maritimae peregrinationis curſum. Vidi ſimile fere emblema ſupra tab. XII. ſive quod ei divo redux, ſtatua poſita, votum ſolverit.

Num. X. [5] *PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL TERTIVM.* Imago Iovis ſtantis cum fulmine & haſta pura. Iupiter, & plurimum Imperatori-

2 Inſcriptio capitis eſt HADRIANVS AVGVSTVS P. P.

3 Caput Hadriani quod ſequitur, addita eadem, quae ibi exſtat inſcriptione, pertinet ad hunc typum; ſed in meo argenteo, dexter Hadriani humerus nudus eſt, a laevo dependet paludamentum.

4 Quod huic nummo adponitur caput & inſcriptio & ad hunc & ad praecedentum nummum pertinet.

5 Hic nummus a parte priore eandem habet inſcriptionem.

ribus cultus & honoris cauſſa numis expreſſus, quia, ut ait Horat. Carm. III. I: 4.

> *Regum timendorum in proprios greges,*
> *Reges in ipſos imperium eſt Iovis,*
> *Clari giganteo triumpho,*
> *Cuncta ſupercilio moventis.*

Num. IX. [6] Iterum Roma ſpoliis inſidens, haſtae innixa, & victoriolam dextra praetendens, inſcriptione ſimili praecedenti.

Num. X. [7] *PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL SECVNDVM. CONCORDIA.* Imago Concordiae ſedentis, dextra pateram habet, ſiniſtro brachio trophaeo ſeu ſpoliis, & cornucopiae ſuffulta. Sedet ut ſecura, & quieta: pateram tenet, ut per pacem cum hominibus pacis cum diis conciliatrix. Spoliis & copiae innititur, ut mater victoriarum & felicis affluentiae. Deſignat autem concordiam Hadriani & L. Aelii Veri, qui adoptivus filius Hadriani.

[6] Similis. [7] Similis.

TABULA XXII.

Continet honores IVLIAE SABINAE *uxori* HADRIANI *delatos,* & L. AELII *ab* HADRIANO *adoptati.*

Num. I. [1] IVNONI REGINAE. Sabina habitu Iunonis velata cum haſta & patera, adſtante pavone: ſive ipſius Iunonis, quaſi tutelaris Sabinae. Congruum viſum: ut regina deorum, Imperatricem mortalium in clientelam acceptet: ſive hae omnes ſint Statutae Sabinae poſitae, dearum habitu, & per adulationem, comparatione.

Num.

[1] Hic nummus una cum ſequente Caput Sabinae & inſcriptionem illam habent, quae in nummo intermedio cernitur.

Digitized by Google

Num. II. SABINA AVGVSTA. Sabinae effigies, minutis oculis, ſuperciliis adductis, naſo acuto, aegre cum Hadriano convenientis: quod refractariae indolis ſignum putatur. Fuit autem Matidiae majoris filia, minoris ſoror, & à Trajano Hadriano deſponſata, *quam moroſam & aſperam dimiſſurum ſe fuiſſe Hadrianus dicebat, ſi privatus fuiſſet.* Spartianus cap. XI. Quamquam illa in Hadriani inſolens & immane, ut dicebat, ingenium culpam diſſidiorum domeſticorum transferret. *Defuncta eſt paullo ante obitum Hadriani, non ſine fabula veneni dati ab Hadriano.* Auctore Spartiano cap. XXIII. Sed Victor Epit. cap. XIV. tradit: *Hujus uxor Sabina, dum prope ſervilibus injuriis afficitur, ad mortem voluntariam compulſa eſt. Quae palam jactabat, quam immane ingenium pertuliſſet: & elaboraſſe, ne ex eo, ad humani generis perniciem, gravidaretur.*

Num. III. VESTA. Deae Veſtae imago, vel Sabinae, habitu deae. Sedet haſtata, velata, & Palladium dextra tenens: deſignatur Sabinae caſtitas, aut erga Veſtam peculiaris cultus.

Num. IV. [1] Succedit alia imago Sabinae, habitu Cereris: ſive ipſius deae, quae facem ſiniſtra tenens, dextra ſpicas, cumerae ſeu vaſi ſtramineo, quo frumenta & fruges condi ſolent, inſidet. Adſcribitur ei hoc emblemate accepta annonae abundantia, & frugum copia.

Num. V. & VI. Sequitur altera Veſtae deae imago, ſine inſcriptione: ſive eadem ſit Statua Sabinae poſita.

Num VII. & X. LVCIVS AELIVS CAESAR, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL ITERVM. CONCORDIA. Concordia dea ſedet ut ſupra Tab. praecedenti, cornucopiae ſuffulta, propter conſentientem filii adoptivi cum patre Hadriano adfectum: Similis numus & Tab. ſeq. in Antonino. Tribunitia poteſtas communicata, indicat Imperii conſortium. De Conſulatu ſecundo Spartian. cap. XXIII. *Adoptatus autem Aelius Verus ab Hadriano, eo tempore, quo jam ut ſuperius diximus, parum vigebat, & de ſucceſſore neceſſario cogitabat: ſtatimque, Praetor factus & Pannoniis dux ac rector impoſitus, mox Conſul creatus. Et quia erat deputatus Imperio,* ITERVM CONSVL *deſignatus eſt.*

Num.

1 Nummus hic quartus una cum ſexto caput & inſcriptionem habent illam, quae itidem hic in intermedio orbe ponitur.

Num. VIII. AELIVS CAESAR. Imago L. Aelii barbati ad exemplum Hadriani, quem antea Cejonium Commodum dictum Hadrianus invitis omnibus adoptavit, quondam ſibi forma commendatum, eumque L. Aelium Verum appellavit, Spartian. l. c. *Antea L. Aurelius Verus dictus, ſed ab Hadriano in Aeliorum familiam transſcriptus.*

Num. IX. TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL ITERVM. PIETAS. Dea Pietas aris adſtat cum patera. Virtutem diſſudat, qua pie parentem adoptivum eſt proſecutus, aut & ſacrificia, ob hanc cauſam ab ipſo diis oblata.

Num. XI. [3] PANNONIA. Pannonia ſtolata & vexillum militare praeferens, turrito, ut apparet, capite. Spartian. de Hadriano loco cit. *L. Aelium Verum Caeſarem appellatum praetura honoravit, & ſtatim Pannoniis impoſuit, decreto Conſulatu cum ſumptibus: eumdem ſecundum Conſulem deſignavit. Ob ejus adoptionem ludos Circenſes dedit, & donativum populo & militibus expendit.* Vide & alium Spartiani locum ſupra.

3 Omnes hi nummi eandem habent capitis inſcriptionem.

TABULA XXIII.

ANTONINI PII *numismata.*

Num. II. IMPERATOR TITVS AELIVS CAESAR HADRIANVS ANTONINVS. Effigies Antonini Pii ſub initium Imperii adoptionis, qua poſt mortem L. Aelii ab Hadriano adoptatus eſt. De quo Spartianus: *Hadrianus mortuo Aelio Vero Caeſare, ingruente triſtiſſima valetudine, adoptavit Arrium Antoninum, qui poſtea Pius dictus eſt.* Nomen *Hadriani* ab adoptivo patre aſſumptum.

Num.

Num. I. PACI PERPET. Dea ſtans, columnae innixa, laevâ manu ramum, dextra caduceum alatum tenet. Typus hic in Antonino Pio mihi nondum obſervatus eſt cum hac inſcriptione. Eſt vero nummus poſt Berolinenſem editione ab aliquo additus.

Num. III. AVGVSTVS, PIVS, PONTIFEX MAX. TRIBNNITIA POTESTATE, CONSVL DESIGNATVS ITERVM. Imago Pietatis, vaſculum ſeu acerram, ſeu chartaceum thuris receptaculum manu tenentis, aſtante ara. Alludere videtur ad cognomentum *Pii*, de quo vide Capitolinum in vita ſub initium: ubi quinque cauſas recenſet quarum aliqua vel pluribus inductus Senatus eum titulo Pii ornaverit. Placet mihi Card. Baronii Tomo 11.p. 139. Annal. Eccleſ. ſententia, qui ideo maxime Pium appellatum putat, quod Hadrianum mori cupientem, ſublatis omnibus mortis inſtrumentis, & occaſionibus impeditis, fictiſque etiam miraculis velut caelitus animatum, vivere diutius coegerit: cum natura filii etiam ſoleant interdum parentum, quo ſumma rerum potiantur, optare mortem.

Num. IV. [1] PROVIDENTIAE DEORVM. Fulmen, telum Iovis, ſupremam auctoritatem & Imperium deſignat. Antiquis celebritatem nominis & auſpicium rerum illuſtrium ſignificabat: apud Aegyptios amplitudinem gloriae & famae toto terrarum orbe diffuſam. Refert Capitolinus in vita Pii cap. III *Fulgor caelo ſereno ſine noxa in ejus domum veniſſe, & id ut Imperii omen acceptum:* ad quem caſum exprimendum, hunc nummum ſignatum autumo, & fulgur apud Capitolinum pro fulmine poni cum Caſaubono ſentio. Fulmen etiam teſte Ammiano, ab aruſpicibus *conſiliarium* vocabatur, quod ejus indicio credebant Principibus praeſagiri rerum eventus.

Num. V. IMPERATOR T. AELIVS ANTONINVS, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL DESIGNATVS ITERVM. CONCORDIA. Concordiae ſedentis typus, ſtatuae alicui, forte Spei, brachio innixae. Fere ſimilis imago ejus ſupra in Hadriano & Vero. Symbolum pacifici in Pio animi, quo inter Senatum & Imperatorem, vel inter patrem & filium adoptivum, vel denique inter ipſum & Fauſtinam conjugem mutuus animorum & voluntatum conſenſus notatur. Nam & alii numi extant ab uno latere Fauſtinam habentes, ab altero Concordiam.

Num. VI. [2] IMPERATOR ITERVM. ANCILIA. Forma anciliorum, quae erant ſcuta Marti conſecrata, quae tempore regis

[1] Epigraphe capitis haec eſt, ANTONINVS PIVS AVG. P. P. TR. P. COS. III.

[2] Epigraphe capitis eſt ANTONINVS AVG. PIVS P. P. TR. P. COS. III.

Digitized by Google

regis Numae è caelo lapſa putabantur, aut ſaltem unum ex iis, ad cujus formam alia affabre facta fuerunt, ne poſſent internoſci. Videndus ſuper iis Plutarchus in Numa Pompilio. *Annum jam octavum regnante Numa, &c.* Virgil. Aeneid. VIII. 663. in ſcuto Aeneae dicit, expreſſa Vulcano iſta, quae proprie ad ſacra Romanorum pertinebant & pignora Imperii.

Hinc exſultantes Salios, nudosque Lupercos,
Lanigerosque apices, & lapſa Ancilia caelo,

Num. VI. ANTONINUS AVGVSTVS, PIUS, PATER PATRIAE, IMPERATOR ITERUM, TRIBVNITIA POTESTATE VICESIMUM, CONSVL QVARTVM. Victoria currens cum palma & laurea, de Britannis per legatum devictis.

Num. VII. [6] TRIBVNITIA POTESTATE XXI. CONSVL QVARTVM. Dea Salus cum patera & ſerpente. Serpentem Aeſculapio ſacrum colebat antiquitas. Forte quia ſenectam cutis ſuae quotannis exuit, ut ſenium & languorem valetudinis homo convaleſcens. Ipſum etiam Aeſculapium ſerpentis forma colebant, qua de re faceta narratio eſt, Aeſculapii forma ſerpentis recens nati in Paphlagonia, & callidiſſimi commenti in fictis ejus oraculis, apud Lucianum Dialogo qui inſcribitur, Alexander, ſeu Pſeudomantis. Aeſculapium autem hunc demum ſub ſpecie ſerpentis Romam Epidauro advectum, qui in inſula Tiberina celebre templum habuit: ab Antonino Pio ſuperſtiose cultum indicat etiam tabula quaedam fictorum miraculorum, quae ejus tempore (& ut Cardinalis Baronius ſuſpicatur Annal. Tom. II. p. 123. etiam commento) accidiſſe narrantur, ex ruderibus quondam ejus templi eruta, & adhuc Romae exſtans in aedibus Maffaeorum aut Farneſiorum, quae & à clariſſ. memoriae viro Juſto Lipſio in Antiquis inſcript. Smetii relata eſt fol. 29. Porro Salutis ſimulachrum vide ſimile Tab. XXXVIII. & ſup. Tab. IX. & infra XXIX. & XXXII. ubi ſtantis ad aram habitu XXX. atque XXXIX. ſedentis eſt expreſſa.

Num. VIII. [7] ANTONINVS AVGVSTVS, PIUS, PATER PATRIAE, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL TERTIUM, IMPERATOR ITERVM. Victoria in haſta trophaeum fixum protendens. Jul. Capitolinus cap. V. *Per legatos ſuos plurima bella geſſit. Nam &*

6 Epigraphe capitis ſimis eſt praecedenti.

7 Similem ex auro exhibet Begar. Theſ. Brandenb. Tom. II. p. 665. verum Antonini caput alioſum convertitur, neque paludamentum ad humeros adeſt.

Digitized by Google

& Britannos per Lollium Urbicum legatum vicit, & Mauros ad pacem poſtulandam cogit, & Germanos, & Dacos, & multas gentes, atque Judaeos rebellantes per Praeſides ac Legatos.

TABULA XXIV.

Iterum ANTONINI PII *Numiſmata.*

Num. I. [1] CONSVL TERTIVM, TRIBVNITIA POTESTATE. Imperator in quadriga triumphans, dextra ſceptrum, & in eo aquilam praetendens, liberos in curru ante ſe collocatos habet, proprios quidem etiamnum parvulos ex Fauſtina ſuſceptos, quando ſic moris erat, ut praetextati liberi à parentibus in currum triumphalem aſſumerentur. Nonnemo tamen exiſtimet eſſe iſtos filios adoptivos Annium Verum, & M. Antonium, de quibus Spartianus in Hadriano cap. XXIV. *Mortuo Aelio Vero Caeſare Hadrianus, ingruente triſtiſſima valetudine, adoptavit Arrium Antoninum, qui poſtea Pius dictus eſt, ſed ea demum lege ut ille ſibi duos adoptaret, Annium ſcilicet Verum Aelii Veri filium, & M. Antoninum,* fratris uxoris ſuae ſcilicet filium, qui Aurelius dictus, quod ita factum, ut Antoninus primo adoptatus, L Verum ſibi adoptare ſit juſſus. Ut idem Spartianus in Vero cap. V. *Ejus* (ſcilicet Aelii Veri) *filius eſt Antoninus Verus, qui adoptatus eſt à Marco.* Et Capitolinus in Antonino Pio cap. IV. *Adoptionis lex hujusmodi data eſt, ut quemadmodum Antoninus ab Hadriano adoptabatur, ita ſibi adoptaret M. Antoninum fratris uxoris ſuae filium & L. Verum, Aelii Veri, qui ab Hadriano adoptatus fuerat, filium, qui poſtea Verus Antoninus eſt dictus.* Ubi legendum videtur: *Et iſte L. Verum.* Ex loco ejuſdem Capitolini in Marco cap. V. *Amitae Marciae virum. Antoninum Pium, Hadrianus ea lege in adoptionem legit, ut ſibi Marcum Pius adoptaret, ita tamen ut & Marcus ſibi L. Commodum adoptaret.* De Tribunitia poteſtate idem Capitolinus in Ant. Pio cap. IV. *Adoptatus quinto Kalendas Martias, factusque eſt patri & Imperio proconſulari, & in tribunitia poteſtate collega.*

Num. II. ANTONINVS AVGVSTVS, PIVS, PATER PA-

1 Inſcriptio capitis in nummo, quem quondam vidi in Muſeo Marckiano, erat, ANTONINVS AVG. PIVS P. P.

Digitized by Google

PATRIAE, TRIBVNITIA POTESTATE XXIII. Pii effigies laureata. Capitolinus cap. VI. PATRIS PATRIAE, *nomen delatum à Senatu, quod primo diſtulerat, cum ingenti gratiarum actione ſuſcepit.*

Num. III. PIETATI AVGVSTI, CONSVLIS QVARTVM. Imago Pietatis deae ſive Charitatis, tribus liberis ſeu puellis cinctae, & orbem ſeu pomum geſtantis. Deſignat beneficam ejus naturam, etiam in alimentis pauperum liberis attributis, clareſcentem. Idem Capitolinus cap. VIII. refert: *Antoninum Pium puellas alimentarias in honorem Fauſtinae Fauſtinianas conſtituiſſe.* Sive ipſa hic Fauſtina Pietatis habitu ſit expreſſa, & ut Venerem etiam referat, pomo Eridis inſtructa.

Num. IV. [a] LAETITIA, CONSVLE QVARTVM. Videtur eſſe Imperator in coenatoria veſte, uxorem Fauſtinam amplexus, & illa laetitia publica deſignari, quae fuit, quando Fauſtina à Senatu AVGVSTA eſt appellata. Nam ad nuptias eorum tempus referri non permittit: niſi velimus hic exprimi matrimonium inter filiam ejus Fauſtinam, & Marcum Aurelium celebratum ſumma laetitia. De qua Capitolin. cap. X. *Nuptias filiae ſuae Fauſtinae, quum Marco Antonino eam conjungeret, usque ad donativum militum, celeberrimas fecit.* Aut forte Cereris & Veneris amplexus mutuus, quia altera perſona videtur ſpicis, altera pomo inſignis, interpreterque annonae copiam, accedente Imperatricis venuſtae indulgentia & liberalitate, laetitiam publicam peperiſſe, ſive illa longioris fili ſit dea Tranquillitas, quae propria Imperatori huic attribuitur infra Tab. ſequenti, hac eadem fere forma, etſi ibi adjunctum ſit gubernaculum. Propius vero alii putant eſſe has Fauſtinam matrem & filiam, illam habitu Cereris cum ſpicis, ad deſignandam ejus fecunditatem: alteram cum pomo, ut Venerem, ad deſignandam ejus formam & venuſtatem.

Num. V. & VI. ANTONINVS AVGVSTVS, PIVS, PATER PATRIAE, TRIBVNITIA POTESTATE XV. CONSVL QVARTVM. Imperator togatus orbem tenens. Pacis potius conſiliis, & togae magis quam belli artibus, ad tranquillitatem Imperii conſervandam Pium principem delectatum ſignat. Puto tamen eſſe Statuae memoriam ei poſitae.

Num.

a Capitis epigraphe praecedenti ſimilis eſt.

Num. VII. [3] LIBERALITAS AVGVSTI TERTIA. Sedet Imperator in ſella curuli pro tribunali, ſive in ſuggeſtu: adſtatque ei Vbertas ſive Liberalitas, tabulam vel teſſeram donativi, ſeu frumentariam praetendens, & cornucopiae inſtructa: ipſa autem cuidam ſinum pandenti aliquid inſpargere videtur. Capitolinus cap IV. *Congiarium militibus ac populo de proprio dedit, & ea quae pater promiſerat.* Iterumque poſtea cap. VIII. *Congiarium populo dedit, militibus donativum addidit.* Nota: *De proprio*, quod mire auget gratiam liberalitatis.

Num. VIII. ANTONINVS AVGVSTVS, PIVS, PATER PATRIAE, TRIB. POTEST. CONSVL TERTIVM.

Num. IX. AVRELIVS CAESAR, AVGVSTVS, PII FILIVS, CONSVL. Imago M. Aurelii Antonini ab averſa parte patri adoptivo adpoſita, de cujus Conſulatu Capitolinus: *Marcum Antoninum Quaeſtorem, Conſulem, petente Senatu, creavit: & quidem ſecum, cum tertium ipſe Conſulatum iniret.*

Num. X. XI. XII. [4] LIBERALITAS QUARTA. Bis eadem inſcriptio. In una, ipſa Ubertas cornu Amaltheias in ſinum adſtantis effundit: in altera, ipſe Imperator, ut ſupra, miſſilia ſpargit. Capitolin. cap. VIII. *Vini, olei, & tritici penuriam per aerarii ſui damna emendo, & gratis populo dando, ſedavit*: quae omnia Liberalitatem ejus teſtantur.

3 Inſcriptio capitis in Muſeo Farneſiano haec eſt, ANTONINVS AVG. PIVS P. P. COS. III.

4 Nummi hi, qui poſtremi hujus tabellae ſunt, in antica parte caput & inſcriptionem habent eandem, videlicet eam, quae exſtat in orbe ſive nummo intermedio.

TABULA XXV.

Continet ANTONII PII *ſuprema elogia, & honores.*

Num. I. [1] PAX AVGVSTA. CONSULE QVARTVM. Pacis typus, quae cornucopiae ferens, face ſuccenſa arma & ſpolia hoſtium comburit. Convenit cum togato.

1 Haec eſt capitis epigraphe, ANTONINVS AVG. PIVS P. P. TR. P. XXII.

to Pacificatoris, ſupra, habitu, cum pluſculis aliis ejus numis titulo PACIS inſcriptis. De quo ejus pacifico ingenio Capitolinus in vita teſtimonium perhibet, quod à Regibus Barbaris plurimum illi honoris delatum ſit, multasque regales cauſas & controverſias terminaverit. Itemque cap. ult. *quod* (eximio elogio) *ſolus omnium prope Principum prorſus ſine civili ſanguine & hoſtili, quantum ad ſeipſum pertinet, vixerit, Numae non immerito comparatus, felicitatis, ſecuritatis, & pietatis exemplo.* Et Victor in Epit. cap. XV. *Orbem terrae nullo bello per annos viginti tres, auctoritate ſola rexit.*

Num. II. [2] TEMPLVM DIVI AVGVSTI RESTITVTVM, CONSVLE QVARTVM. Templum ipſum, in cujus acroteriis duae victoriae, & quadriga, & intus duae ſtatuae, forte Auguſti & Liviae Divorum.

Num. III. [3] TRANQVILLITAS AVGVSTI. Ipſa dea ſpicis inſtructa in teſſeram abundantiae, quae tempore pacis viget, cum, ut Poetae verſum eo flectam;

—— —— dignus aratro
Surgit honos, rident numeroſis arva colonis.

Et gubernaculum, in ſignum prudentis Imperii tenens. Capitolin. cap. IX. *Tantum ſane auctoritatis apud exteras gentes nemo habuit, cum ſemper amaverit pacem, eousque, ut Scipionis ſententiam frequentaret, qua ille dicebat; Malle ſe unum civem ſervare, quam mille hoſtes occidere.* Et iterum de tranquillo Provinciarum Statu, cap. VII. *Provinciae ſub eo cunctae floruerunt, quadruplatores extincti ſunt.* Cui virtuti & Aurelius Victor in Epit. cap. XV. peculiare hoc elogium tribuit: *Plane docuit* (Pius) *eo demum fortunatas Urbes fore, ſi regna ſapientiae.* Ex Platone in Epiſtola, & Cicerone interprete.

Num. IV. [4] CONSVL QVARTVM. Dextrae junctae, caduceum cum ſpicis complexae. Deſignant fidem, concordiam, & ex ea publicam annonae laxitatem, felicemque rerum abundantiam.

Num.

2 Capitis inſcriptio haec eſt, ANTONINVS AVG. PIVS P.P. TR. P. XXII.

3 Capitis Inſcriptio haec eſt, ANTONINVS AVG. PIVS P.P.

4 In meo argenteo (qui aureo eſt ſimilis) haec eſt inſcriptio, ANTONINVS AVG. PIVS P.P. TR. P. COS. III. Antonini caput nudum eſt, non, ut in praecedentibus, laureatum. Sed quod magis notandum, caput mulieris ſtantis corona murali ornatur, quod conveniens tranquillitati terrarum ſub Auguſti hujus imperio eſt.

Num. V. [5] CONSVL QVARTVM. Videtur eſſe ſtatua togata, Imperatori, pacis & togae artibus laudatiſſimo, honoris ergo poſita cum ſceptro & aquila, & flore lilii, ſive herba, bonae ſpei teſſera: ſupra tectum columnis ſuis innixum, ſive coelum; tum augendae majeſtati, tum arcendae aëris injuriae. Capitolinus de hac ſtatua forte intelligendus, ubi dicit in vita cap. VI. *Statuam auream delatam à Senatu* (Pius) *poſitam ſuſcepit.*

Num. VI. [6] MVNIFICENTIA AVGVSTI CONSVLIS QVARTVM. Elephas in retis morem cute variegata. Sunt hae beſtiae teſſera munerum venationumque, ac ludorum Amphitheatralium & Circenſium exhibitorum. Capitolinus cap. X. *Ad indulgentias proniſſimus fuit. Edita munera, in quibus elephantos, & crocutas,* (*ſive corocotas*) *& ſtrepſicerotas, & crocodilos etiam, atque hippopotamos, & omnia ex toto orbe terrarum, cum tigridibus exhibuit: centum etiam leones una miſſione edidit.*

Num. VIII. DIVVS ANTONINVS. Effigies Antonini in divos poſt mortem relati, gravi vultu, & ad inſtar fere Iovis. Ceſſant omnes alii tituli in hac inſcriptione, quia mors humanis titulis, ut Imperiis, finem impoſuerat, & ſceptra ligonibus aequaverat. Capitolin. cap. ult. *A Senatu Divus eſt appellatus, cunctis certatim adnitentibus: cum omnes ejus pietatem, clementiam, ingenium, ſanctimoniam, laudarent. Decreti etiam ſunt omnes honores, qui optimis Principibus ante delati ſunt. Meruit & flaminem & Circenſes, & templum & ſodales Antoninianos.*

Num. IX. Sequitur ſine inſcriptione DIVI ANTONINI ESSEDVM in ludis Circenſibus à quatuor elephantis tractum, ſcutis ornatum ut ſpoliis, in cujus ſella Antonini ſtatua humana major togata, ſine inſcriptione. Eſtque hoc quod Capitolinus ſupra citatus, tangit, *De Circenſibus* ei decretis: *curribus ſcilicet* & transvectionis pompis.

Num. X. [7] DIVO PIO. Columna ei à M. Aurelio poſita, & in ſummo ſtatua ipſius. Iſta columna titulo Antoninianae, etiamnum hodie Romae ſpectatur, geſtis & victoriis ejus & M. Aurelii diſtincta.

P.

5 Inſcriptio juxta caput eſt ANTONINVS AVG. PIVS. P.P. TR. P. XX. in aliis vero XXIII.

6 Inſcriptio juxta caput in ſimilibus ex aere eſt, ANTONINVS AVG. PIVS P. P. TR. P. XII.

Num. VII. AETERNITAS. Figura muliebris, ſtolata, ſtans ante aram, capita ſolis & lunae manibus geſtat.

7 Hic & tres ſequentes eundem capitis ornatum atque circa illud inſcriptionem habent eandem.

P. Victor Regione Urbis nona: *Templum divi Antonini cum cochlide columna, quae eſt alta pedes centum ſeptuaginta quinque, habet intus gradus ducentos & ſex, & feneſtellas quinquaginta ſex.* Notiſſimum in Urbe antiquitatis monumentum, & nunc cololiea divi Pauli deaurata ex aere ſtatua impoſita, gloriae Doctoris gentium (ut Trajani columna Principis Apoſtolorum) auctore Sixto quinto rite conſecrata. *Ut* (Card. Baronii Annal. Tom. 11. p. 225. verba cito) *ubi olim, à Marco ſtatutum Pio parenti fuerat ſimulacbrum, ibidem illius, qui ad veram pietatem Urbem excoluit, & Gentiles CHRISTO ſubegit, ob praeſtantiſſimum virtutis meritum, ſignum nobiliſſimum cerneretur.*

Num. XI. CONSECRATIO Rogus eſt funebris, velis, aulaeis, ſtatuiſque ornatus, de cujus ritu & pompa videre eſt apud Herodianum lib. IV. cap. 2. ubi agit de Severi funere: & poſtquam rogi hujus formam & ornatum graphice deſcripſit, addit: *Mox ab extremo minimoque tabernaculo, tanquam è faſtigio quodam ſimul cum ſubjecto igne aquila dimittitur, quae in coelum creditur ipſam Principis animam deferre.* Sed & Dio in vita Severi lib. LXXIV p. 841. de exequiis Pertinaci ſolutis, ſic narrat de hoc ritu. *Ita in campum Martium venimus. Hic extructus erat rogus inſtar turris forma triangulari, ebore & auro, ac nonnullis ſtatuis ornatus: In ſummo ejus currus inauratus, quo Pertinax olim vehebatur, collocatus erat. In hunc rogum conjectis primum iis, quae allata erant parentandi cauſa, lectus impoſitus eſt. Poſt Severus propinquique Pertinacis, Statuam ejus oſculantur. Quo facto Imperator tribunal conſcendit, nos Senatores, exceptis Magiſtratus in tabulata conſcendimus, ut tuto ſimul commode ſpectaremus ea quae gererentur, Magiſtratus & Equeſtris ordo collocati ſunt ex ordine, ut cujusque dignitas poſtulabat. Hic confecere milites, equites atque pedites circum rogum curſus urbanos & confictos: iisque peractis curſibus, Conſules rogum incenderunt. Quod cum eſſet factum, aquila ex rogo evolavit. Itaque Pertinax immortalitate donatus eſt.*

Num. XII. CONSECRATIO. Aquila jam dicta hic exhibetur baſi ſive arae inſidens, quae eſt ſymbolum conſecrationis rite peractae: de qua alii fuſius. Porro hac aquila animam Imperatoris in coelum ferri, idque, aliquo ſaltem viſum à ſe aſſerente, mentiri & populo obtrudere ſolere gentiles, Juſtinus Philoſophus & Martyr, qui Imp. Antonino in Urbe claruit, atteſtatur; hiſce ad ipſum Antoninum Chriſtiana libertate habitis verbis: *Sed cur morientes apud vos Imperatores ſemper immortalitati conſecrare dignamini producentes quempiam, qui jurejurando confirmet vidiſſe ſe è rogo aſcendere in caelum ardentem Caeſarem?*

TA-

TABULA XXVI.

Continet honores potiſſimum FAVSTINAE, *PII uxori, poſt mortem delatos.*

Num. I. [1] VOTA PVBLICA. Imperator togatus dextram Fauſtinae, flammeolo velatae, porrigens, adſtante, ut apparet, Pietate ſeu Concordia, vota concipere videtur pro matrimonii felici ſucceſſu.

Num. II. DIVA FAVSTINA. Caput Fauſtinae jam in deas receptae, de qua Capitolinus in Pio cap. VI. *Tertio anno Imperii ſui uxorem Fauſtinam perdidit, quae à Senatu conſecrata eſt, delatis Circenſibus, atque templo, & flaminicis, & ſtatuis aureis, atque argenteis: cum etiam ipſe hoc conceſſerit, ut imago ejus cunctis Circenſibus poneretur.* Qui fere honores omnes hac tabula exhibentur.

Num. III. FAVSTINIANAE PVELLAE. Stat Imperator Pius in ſuggeſtu & fiſcum ante ſe adpoſitum ſeu menſam habet, adſiſtente ex adverſo muliere, aliaque adſtante. Infra ſiſtunt ſe parentes liberorum filias ſuas offerentes, quas ex publico Princeps alebat: more jam ab ipſa tum Livia Auguſti uſurpato, cui mortuae arcum à Senatu decretum tradit Dio lib. LVII. p. 610. inter caetera, *eo quod multorum liberos educaſſet, multos in elocandis filiabus adjuviſſet: unde nonnulli matrem patriae eam cognominaverunt.* Hac de re Capitolinus in vita Pii cap. VIII. *Puellas alimentarias in honorem Fauſtinae Fauſtinianas conſtituit.* Et iterum in vita Marci cap. XXVI. dicit illum quoque in honorem uxoris Fauſtinae defunctae (quae hujus erat filia) *novas puellas Fauſtinianas inſtituiſſe.* Plura de his Philippus Rubenius Electorum lib. II. cap. XXXVI. quem virum eruditiſſimum ſimul & modeſtiſſimum amicum noſtrum candidiſſimum, immatura morte nobiſque omnibus luctuoſa, nuper ereptum, civitati Antverpienſi, (cujus Senatui ab epiſtolis & ſecretis fuit) fata oſtendiſſe tantum contenta, uſum ejus porro & fruitionem ſi minus invi-

1 Ex nummis Fauſtinae ſex priores epigraphen & caput habent quod in tabella occurrit num. ſecundo, quatuor vero poſteriores, id quod occurrit num. octavo.

Digitized by Google

ſnvidiſſe, intervertiſſe ſtudio videntur, ne tam abſoluta ingenui, ut maxime, pectoris, oriſque virtus diutius praemio in cœlis debito careret. Salvete pii Manes, & Aeterni viſione beatiſſima aeternum perfruimini.

Num. IV. SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS. Carpentum Fauſtinae divae à mulis tractum, ludis Circenſibus: ſive thenſa inſtar tabernaculi contecta, in qua ipſam non alterius divae, ſed propria ſpecie traductam autumo, & quaſi in vivis ageret, biga ſua vectam.

Num. V. AETERNITAS. Fauſtinae ſtatua habitu divae in Eſſedo triumphali ſedentis, & in pompa Circenſi à duobus Elephantis phaleratis vecta, aurigantibus Mauris: quod innuit Capitolinus, verbis, *delatis Circenſibus curribus.* Conſimili bigae Elephantorum impoſitam effigiem Druſillae ſororis Caligula in theatrum invexit, natali ejus anniverſario die, ut notat Dio, lib. LIX.

Num. VI. AETERNITAS. Alter Fauſtinae currus Circenſis, habitu deae Cybeles turritae, & crotalum ferentis, atque à leonibus vectae.

Num. VII. AETERNITAS. Templum divae Fauſtinae quod Senatus decrevit, loricula ad imum limen munitum, cujus hodie etiamnum reliquiae extant Romae inter monumenta antiquitatis: in cujus medio ſtatua ejus baſi inſidens haſtata. De eo ſupra hac Tabula ex Capitolino.

Num. VIII. DIVA AVGVSTA FAVSTINA. Fauſtinae jam divae caput, divarum inſtar velatum.

Num. IX. CONSECRATIO. Quadriga in qua Fauſtinae ſtatua, ludis Circenſibus exhibita. Haſtata, alio tamen adſtante, qui lora equorum temperet & regat.

Num. X. CONSECRATIO. Pavo, avis Iunonia: quod ſymbolum deſignat eam Imperii conſortem Iunonis deae dignitati accenſendam.

Num. XI. CONSECRATIO. Fauſtina ſeptem ſtellis coronata & haſtata, pavonis remigio (ut Ganimedes quondam, & ſupra Imperator Pius, aliique in divos relati, aquilae) in coelum fertur.

Num. XII. LVNA INTER STELLAS SEPTEM, Sine inſcriptione. Putem Fauſtinam hoc ſymbolo Dianae comparari, vel deſignari ipſam coelo adſcriptam illuſtri gloria emicare, *Velut inter ignes Luna minores.* Extat ad hunc ſenſum alius ei cuſus numus cum hoc elogio: *Diva Fauſtina Pia ſideribus recepta, Senatuſconſulto.*

TABULA XXVII.

Continet numiſmata MARCI AVRELII ANTONINI, *laudeſque, & elogia florenti ejus aetati & optimae indoli per adulationem à Senatu & populo Romano attributa, nec à vero multum aliena.*

Num. I. [1] IVVENTVS. Imago Iuventutis, id eſt, aetatis viri jam abſoluti, & bello florentis, ſeu potius ipſius Aurelii cum haſta & lauru, in paludamento, pone adſtante trophaeo. Vide Tab. ſeq. eodem habitu.

Num. II. AVRELIVS CAESAR AVGVSTVS, PII FILIVS, CONSVL. Similem inſcriptionem habuimus ſupra Tab. XXIV. Imagini patris Antonini ex averſa parte numiſmatis, cum effigie adpoſitam. Eſt autem iſte M. Aurelius Antoninus, ex ſeria tractatione ſtudiorum & ſapientiae, cognomentum *Philoſophi* ſortitus, cujus Libri XII. exſtant de vita ſua graece conſcripti, interprete Gul. Xylandro. Editum eſt etiam volumen titulo Horologii Principis, itemque Epiſtolarum M. Aurelii, à D. Antonio de Guevara, Epiſcopo Hiſpano, ſed commentitia illa ſunt, & nominè tenus M. Aurelii conficta ab auctore: ut & alii obſervaverunt.

Num. III. IVVENTAS. Imago Iuventae ſive Iuventutis propter floridam Aurelii adoleſcentiam. Eſt autem dea Iuventutis praeſes, pateram ſiniſtra tenet, dextra neſcio quid in catinum ſive labrum

1. Nummi Aurelii primus, tertius & quartus hujus tabellae a prima parte habent caput & inſcriptionem, quae num. 2. occurrit.

Digitized by Google

brum adſtans inſpargit. Hanc Graeci Heben vocant, & Herculi nuptam fabulantur. Horat. oda xxx. lib. I. verſu 7. ad Venerem:

Et parum comis ſine te Iuventas,
Mercuriuſque.

Num. IV. VOTA PVBLICA. Simile emblema tabula praecedente in Fauſtinae numo. Forte honore nuptiarum ejus vota ſuſcepta, quando Fauſtina minor cum dote Imperii in manum Marci Aurelii convenit.

Num. V. & VI. HILARITAS. Dea laetitiae praeſes, cornucopiae, & ramum palmae videtur tenere. Palma in altum adſurgens gloriae ſymbolum eſt; cornu, opulentiae. Ex gloria & divitiis, accedente Iuventutis flore, ſtabilimentum Hilaritati.

Num. VII.[2] TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL ITERVM. CLEMENTIA. Clementiae typus: pateram dea tenet & ſinum pandit, velut refugium offerens oppreſſis. Deſignat mores Principis benignos, & indolem clementem. De Tribunitia poteſtate, atque de ſecundo Marci Conſulatu Capitolin. cap. VI. *Pius Marcum Conſulem ſecum deſignavit, & Caeſaris appellatione* (quae ſupra) *donavit, &c. Secundum etiam Conſulem deſignavit, cum ipſe quartum iniret. Poſt haec Fauſtinam Pii filiam duxit uxorem, & ſuſcepta filia, Tribunitia poteſtate donatus eſt:* id eſt, ſucceſſor declaratus, & Imperii ex ea hora conſors.

Num. VIII. & IX.[3] TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL ITERVM. Pallas galeata, haſtaque & clypeo inſtructa. Minerva autem paſſim tutelare ſignum hujus Principis, tamquam ſapientiae decretis operam navantis & eruditiſſimi. Unde & Philoſophi titulus illi delatus: quod Stöicam ſectam vita & ſermone omni, ſerio ſemper ſit profeſſus.

Num. X.[4] PIETAS AVGVSTI. Inſtrumenta ſacrificiorum, culter popae, aſpergillum, guttus, lituus, & capeduncula: prout etiam ſupra alibi, in Iulio, & aliis. Fuit autem à teneris, ſi quis

2 Circa caput Aurelii nudum haec eſt inſcriptio. M. AVRELIVS CAESAR AVG. PII F.

3 Inſcriptio capitis ſimilis eſt praecedenti, ſed praenomen M. abeſt. Vide Tabellam.

4 Similis.

quis alius, gentilitiae ſuperſtitionis cultor obſervantiſſimus: quippe, *qui* (ut ait Capitolinus c. IV.) *octavo ſuae aetatis anno ab Hadriano in Saliorum collegium relatus eſt, & in Saliatu functus eſt ſacerdotio, & praeſul & vates fuit, & magiſter, & nonnullos inauguravit, & exauguravit, nemine praeeunte, quod ipſe carmina omnia didiciſſet.* Qua ſui in deos cultus fiducia cum Fauſtina per litteras eum ad vindicandam Caſſii & Caſſianorum conſpirationem excitaſſet, inter alia haec reſcripſit: *Eſto igitur ſecura, Dii me tuentur, Diis pietas noſtra cordi eſt.* Quod refert Vulcatius in vita Caſſii c. XI. Quin & Pius eum adhuc adoleſcentem inter ceteros attributos honores, *In collegia ſacerdotum, jubente Senatu, recepit.* Capitolinus cap. VI.

Num. XI. [8] TRIBVNITIA POTESTATE SEPTIMVM, CONSVL ITERVM. Simulachrum Virtutis eam parazonio & Victoriola, ut ſupra Tab. VII. in Nerone. Dextrum brachium cum mamilla nudum habet, ſive ut Amazonem referat, ſive potius ut oſtendat, veram virtutem aperto Marte & pectore non involuto ad honorem & victoriam graſſari, nec fraudibus aut fallaciis confidere, Leonino animi robore, non Vulpeculae technis inſtructam.

Num. XII. [9] CONCORDIA. TRIBVNITIA POTESTATE TERTIVM, CONSVL SECVNDVM. Dea Concordia, quae togatos duos ſinu veſtis complectitur. Marcum ſcilicet, & L. Annium Verum, deſignatque illos ſingulari animorum conſenſu vixiſſe conjunctos. Spartianus in Vero cap. V. ea de re. *Verus certe cum Marco aequale geſſit Imperium. Nam ipſi ſunt qui primo duo Auguſti appellati ſunt, & quorum Faſtis Conſularibus ſic nomina praeſcribuntur, ut dicantur non tantum duo Antonini, ſed duo Auguſti: tantumque hujus rei & novitas, & dignitas valuit, ut Faſti Conſulares nonnulli ab his ſumerent ordinem Conſulum.* Et jure, quia inſuetum Orbi exemplum in Imperii communicatione nullam interveniſſe aemulationem: contra illud Senecae in Agamemn vſ. 259. vulgo tritum; *Nec regna ſocium ferre, nec taedae ſciunt.* Et ut Lucanus lib. I. 93. ait: *Omniſque poteſtas impatiens conſortis erit:* quod in Romulo & Remo fratribus apparuit, itemque in Iulio Caeſare & genero ejus Pompeio Magno. Addit Capitolinus in Marco cap VII. de hac concordia: *Poſt exceſſum divi Pii à Senatu coactus regimen publicum capere, fratrem ſibi participem in Imperio deſignavit: Caeſaremque atque Auguſtum dixit, atque ex eo pariter coeperunt rempub. regere.*

TA-

8 Similis.

9 Similis.

Digitized by Google

TABULA XXVIII.

Continet inſuper honores varios MARCO AURELIO *ſub initium Imperii attributos.*

Num. I. [1] HONOS. Simulachrum Honoris togati juvenili forma: & laurum dextra, cornucopiae ſiniſtra ferentis. Valuit hoc Imperatore illud Ciceronis votum;

Cedant arma togae, concedat laurea linguae.

Num. II. & III. AVRELIVS CAESAR, AVGVSTVS, PII FILIVS, TRIBVNITIA POTESTATE TERTIVM, CONSVL ITERVM. Figura ſtolata, dextra ſpicas, ſiniſtra caniſtrum frugum tenet. Forte Cereris ſimulachrum, in teſtimonium ubertatis annonae. Qua de re breviter Capitolinus c. XI. *De alimentis publicis multa prudenter egit.* Et iterum ib. *Italicis civitatibus famis tempore frumentum ex Urbe donavit, omnique frumentariae rei conſuluit.* Et paulo poſt: *Rei frumentariae gnaviter providit.*

Num. III. [2] TRIBVNITIA POTESTATE VNDECIMVM, CONSVL ITERVM. Virtutis bellicae ſimulachrum cum parazonio & haſta, ut ſupra aliquoties. Deſignare poteſt Marcum virtutis merito, non fortunae indulgentia provectum, illudque Horatii III. Od. II. 7. in eo locum habuiſſe:

Virtus repulſae neſcia ſordidae,
Intaminatis fulget honoribus,
Nec ſumit aut ponit ſecureis
Arbitrio popularis aurae.

Num. V. & VI. *AVRELIVS CAESAR, ANTONINVS, AV-*

1 Similis.

2 Meus ſimilis ex argento, ita a parte capitis inſcribitur, AVRELIVS CAESAR. ANTON. AVG. PII F.

Digitized by Google

AVGVSTVS, PII FILIVS, TRIBVNITIA POTESTATE VNDECIMVM, CONSVL ITERVM. Figura ſtolata ſtans, quae dextra pateram, ſiniſtra lyram tenet, ut volunt. Muſarum eſt una. Forte Polyhymnia. De qua Horat. Od. I. lib. 1. 31.

—— nec Polyhymnia
Lesboum refugit tendere barbyton.

Num. VII. [3] *RELIGIONI AVGVSTI, IMPERATORIS ITERVM, CONSVLIS TERTIVM.* Mercurius caduceum & pateram tenens, & petaſum in capite. Religionem Aurelii deſignat erga Mercurium facundiae praeſidem. De caduceo, Mercurii virga, Horat. I. Od. X. 16.

Tu pias laetis animas reponis
Sedibus, virgaque levem coërces
Aurea turbam, ſuperis deorum
Gratus, & imis.

Vide & Tab. XLII. infra.

Num. VIII. [4] CONCORDIAE AVGVSTORVM, TRIBVNITIA POTESTATE XV. CONSVLE TERTIVM. M. Aurelius, & L. Verus togati dextras jungunt, fidei & concordiae deſignandae. De concordia eorum etiam ſupra Tab. praecedente dictum.

Num. IX. [5] TRIBVNITIA POTESTATE XIX. IMPERATOR ITERVM, CONSVL TERTIVM. Marcus Imperator ſtat inter ſigna militaria, cum paludamento, & haſtam tenens. Apparatus eſt rei bellicae, ſive expeditionis in Parthos. Capitolinus c. VIII. *Miſſo L. Vero ad bellum Parthicum, ipſe Marcus omnia quae ad bellum erant neceſſaria Romae poſitus & ordinavit, & diſpoſuit.*

Num.

3 Pro II. ſive SECVNDVM, videtur in nummo exſtitiſſe IMP. VI. id eſt SEXTVM. Cuſi enim ſunt ejuſmodi nummi trib. pot. XXVII. hujus imperatoris, ut docet inſcriptio barbato & laureato capiti adpoſita, M. ANTONINVS AVG. TR. P. XXVII.

4 Inſcriptio capitis haec eſt, IMP. CAES. M. AVREL. ANTONINVS AVG. P. M.

5 A parte capitis haec videtur eſſe inſcriptio, M. AVREL. ANTONINVS AVG. ARMENIACVS P. M.

Num. X. [6] IMPERATOR SEPTIMVM, CONSVL TERTIVM. Tiberis fluvius navim juxta ſe habens non roſtratam, ſed quales hoc flumen ferre ſolet, aut forte in memoriam Iani aut Saturni, ad ea loca flumine Tiberi ſubvecti, aut ejus quod tangit Capitolinus c. VIII. *Interpellavit* (inquit) *felicitatem ſecuritatemque Imperatoris prima Tiberis inundatio, quae ſub illis* (Marco & Vero) *graviſſima fuit: quae res & multa Urbis aedificia vexavit, & plurimum animalium interemit, & famem graviſſimam peperit: quae omnia mala Marcus & Verus ſua cura & praeſentia temperarunt.*

Num. XI. [7] IMPERATOR SEXTVM, CONSVL TERTIVM. Marcus Imperator dextra fulmen, & ſiniſtra haſtam tenens, coronatur à Victoria. Fulmen ſupremam poteſtatem deſignat, ut ſit quaſi Iuppiter in terris. Victoriae monumentum de Armeniis, Parthis, aut Germanis, quia de his alii inſuper nummi extant ſimili inſcriptione.

Num. XII. [8] IMPERATOR OCTAVVM, CONSVL TERTIVM, PATER PATRIAE. DE GERMANIS. Trophaeum de Germanis, ſedentibus infra viro & faemina captivis. Capitolinus in vita Marci c. XXVIII. *Eo tempore & Catthi Germaniam & Rhetiam irruperant, & contra Catthos Aufidius Victorinus miſſus eſt.* Sed peculiariter hoc trophaeum de victoria belli Marcomannici capio, quo de Capitolinus c. XIII. *Dum Parthicum bellum geritur, natum eſt Marcomannicum, quod diu eorum, qui aderant, arte ſuſpenſum eſt, ut, finito jam Orientali bello, Marcomannicum agi poſſet.* Et paucis poſt verbis: *Fratre poſt quinquennium reverſo, in Senatu egit Marcus, ambos neceſſarios dicens bello Germanico Imperatores. Tantus autem terror belli Marcomannici fuit, ut undique ſacerdotes Antoninus acciverit, peregrinos ritus impleverit, Urbem luſtraverit, celebraverit & Lectiſternia Romano ritu per ſeptem dies.* Et paulo poſt: *Contra Germanos res feliciter geſſit. Specialiter ipſe bellum Marcomannicum, ſed quantum nulla umquam memoria fuit, tum virtute, tum felicitate tranſegit.* De nomine Patris patriae, idem c. IX. *Patris patriae nomen delatum fratre abſente in ejuſdem praeſentiam diſtulit.* Et paulo poſt c. XII. *Poſteaquam autem à Syria Victor frater rediit, Patris patriae nomen ambo-*

6 Hanc puto eſſe (ſicut in aereo meo) inſcriptionem capitis, M. ANTONINVS AVG. TR. P. XXIX.

7 Capitis Inſcriptio, ut in ſimili argenteo, haec videtur eſſe, M. ANTONINVS AVG. TR. P. XXVI.

8 Puto hanc a parte capitis eſſe inſcriptionem M. ANTONINVS AVG. GERM. SARM. TR. P. XXX.

ambobus decretum eſt, quum ſe Marcus, abſente Vero, erga omnes Senatores, atque homines modeſtiſſime geſſiſſet.

TABULA XXIX.

Proſequitur geſta & honores M. AURELII ANTONINI.

Num. I. [1] PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE XVIII. IMPERATOR ITERVM, CONSVL TERTIVM. ARMENIA. Sedet Armenia lugens arcu depoſito, & pone adſtat trophaeum fixum de ſpoliis Armeniorum. Capitolin. c. IX. *Geſtae ſunt res in Armenia proſpere, per Statium Priſcum, Artaxatis captis: delatumque Armeniaci nomen utrique Principum, quod Marcus per verecundiam primo recuſavit, poſtea tamen recepit.*

Num. II. IMPERATOR MARCVS ANTONINVS, AVGVSTVS. *Antonini* cognomen ab Antonino Pio adoptatus accepit. *Marci* praenomen quando cum L. Vero Imperium admiſtrare aequo jure coepit: antea deſignatus ſuperioribus numis ſolo titulo *Aurelii*.

Num. III. [2] SALVTI AVGVSTORVM TRIBVNITIA POTESTATE DECIMVMSEPTIMVM. Salutis ſimulachrum Aeſculapio in forma ſerpentis ſacra facientis pro ſalute Auguſtorum. De quo emblemate ſupra dictum ad Tab. XXIII.

Num. IV. [3] *TRIBVNITIA POTESTATE XVIII. CONSVL TERTIVM.* Imperator in quadriga triumphali, ſce-

1 Inſcriptio capitis eſt, ANTONINVS AVG. ARMENIACVS.

2 In hoc & ſequenti nummo, ut in tabella, capitis inſcriptio eſt IMP. M. ANTONINVS AVG. Sed ſimilis aureus eſt in Gaza Parmenſi inſcriptus M. ANTONINVS AVG. IMP. II. capite nudo.

3 Capitis inſcriptio forte eſt ANTONINVS AVG. ARMENIACVS, ut in nummo ſequente.

Digitized by Google

ſceptrum tenens cum aquila, ut ſupra alias. Capitolinus c. XII. *Poſteaquam à Syria victor frater rediit, corona civica oblata eſt ambobus, petiitque Lucius ut ſecum Marcus triumpharet.* Sunt autem utriusque triumpho cuſi ſeparatim numi, hac eadem forma.

Num. V. ANTONINVS AVGVSTVS, ARMENIACVS. De titulo Armeniaci à Senatu delato dictum ſupra hac Tabula.

Num. VI. PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIAE POTESTATIS XVIII. IMPERATOR ITERVM, CONSVL TERTIVM. Victoria alata clypeum votivum ſuper arbore palmae fixum tenet, in quo inſcriptum VICTORIAE AVGVSTI. De Armenia eſſe videtur, ex titulo vultus ex adverſo poſiti. Sed & alius numus extat ab Abr. Ortelio productus in Parergo Tab. Germaniae hac forma, ſed clypeo illo votivo ſuper abietis trunco recumbente, cum litteris in clypeo: VIC. GER. id eſt, *Victoria Germanica*, ſive *Victis Germanis.* Eſt autem abies ſaltibus Germaniae frequentiſſima, quo forte & hic numus refertur: etſi in numo Ortelii inſcriptum TR. P. XXV. ET IMP. VI. COS. III. Tangit hoc breviter Capitolinus hiſce verbis c. XVII. *Contra Germanos res feliciter geſſit.* Et de bello Marcomannico, quod ſupra citavimus.

Num. VII. [4] IMPERATOR OCTAVVM, CONSVL III. PATER PATRIAE, DE SARMATIS. Arma ſunt & ſpolia Sarmatarum. Capitolin. in vita c. XXVII. *Triennio bellum cum Marcomannis, Hermunduris, Sarmatis, Quadis etiam geſſit: & ſi anno uno ſuperfuiſſet Provincias ex his feciſſet.*

Num. VIII. & IX. PONT. MAX. TRIBVNIT. POT. XX. IMPERATOR III. CONSVL III. Simulachrum Felicitatis, cornucopiae & caduceum tenentis, & globum pede prementis. Caduceus concordiam ſignat: copia, ex concordia natam, orbe ſubacto, hanc Imperii Romani populique publicam felicitatem. Reverendiſſimus Antonius Auguſtinus per caduceum bona caeleſtia intelligit; per cornucopiae, bona temporalia,

4 Inſcriptionem capitis hanc puto eſſe IMP. ANTONINVS AVG. GERM. SARM. TR. P. XXXI.

Digitized by Google

ralia, Dialogo ſecundo, ubi etiam de caduceo Mercurii plura adfert.

Num. X. [5] PRIMI DECENNALES, CONSVLE TERTIVM. Haec eſt corona illa civica, quae illi delata eſt à Senatu, ut ſupra hac Tabula ludis primis Decennalibus, qui redditi videntur ex votis publice ſuſceptis, ob ſalutem Principum, & reipublicae feliciter continuatam.

Num. XI. *&* XII. M. ANTONINVS AVGVSTVS, ARMENIACVS, PARTHICVS, MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE XX. IMPERATOR QVARTVM, CONSVL TERTIVM. Alia forma Victoriae ſtantis juxta truncum ſeu arborem palmae, & palmae ramum tenentis, cum clypeo votivo, in quo haec verba: VICTIS PARTHIS. Incidit actus à Marco Aurelio & L. Vero triumphus hujus victoriae in annum V. C. DCCCCXVIII. Servilio Pudente II. & Pollione Conſulibus, Parthico bello poſt quinquennium abſoluto, tot enim annis duraſſe hoc bellum auctor eſt Capitolinus in Marco. Eſtque ſextus ordine de Parthis actus triumphus, teſte Euſebio in Chronico.

5 Capitis inſcriptio haec eſt IMP. M. ANTONINVS AVG. TR. P. XXV.

TABULA XXX.

Continet numiſmata in honorem FAVSTINAE, ANTONINI PII, *&* FAVSTINAE *majoris filiae, quae* MARCI *uxor fuit, cuſa.*

Num. I. FAVSTINA AVGVSTA, PII AVGVSTI FILIA. Effigies Fauſtinae, ut forma conſpicuae ita moribus degeneris, cujus vitia ita maritus tulit, ut ea nec curioſius inveſtigaret, nec puniret. Caput habet baccato velut diademate, ſeu linea ex margaritis concinnata cinctum, quod ante non

non uſitatum. Capilli in gradus contorti formae & venuſtatis lenocinium oſtentant.

Num. II. [1] VENVS. Fauſtina Veneris habitu: quod inde colligo quia veſtita eſt, nec vel pectore tenus (quod Veneris proprium) nuda, pomum aureum dextra gerens, ſiniſtra gubernaculum habet & delphinem, an forte quod Venus mari orta per haec marina ſymbola deſignetur; ſeu quod Delphinus, animal φιλάνθρωπον temoni illigatus, amorem deſignet gubernacula rerum tenere: ſeu quod conſilia amatoria prudenter directa celeritate gaudeant, mora lenteſcant. Memini Romae adjuncto delphini hoc ſcemate Venerem è marmore ſculptam obſervaſſe, ſed nudam.

Num. III. [2] IVNONI LVCINAE. Iuno haſtata & divarum inſtar velata. Ut Imperator Iovi comparatur, ita conjux ejus Iunoni reginae, & Lucinae, quia ſaepius mater, & partus experta verſum illum Virgil. Aen. 1. 934. uſurpare potuit, Parturientium

Non ignara mali, miſeris ſuccurrere diſco.

Num. IV. [3] CONCORDIA. Symbolum concordiae conjugalis inter Marcum & uxorem, quando ei impudicitiae fama laboranti Marcus non minus ſe facilem & indulgentem praebuerit. Sinum ſtolae ſuae expandit, & cornu abundantiae praefert, quod ubi concordia ſit, & felicitas, azylum, atque ubertas.

Num. V. [4] VENVS. Alia Veneris forma cum pomo & haſta pura, ſeu Fauſtina deae habitu.

Num. VI. [5] VENERI GENETRICI. Venus infantem faſciis illigatum tenens, Fauſtinae venuſtatem & fecunditatem deſignat.

Num. VII. [6] FECVNDITATI AVGVSTAE. Imago Fecunditatis ſive ipſius Fauſtinae, multiplici utriusque ſexus prole cin-

1 In meo ita capitis inſcriptio concipitur. FAVSTINAE AVG. PII AVG. FIL.

2 Epigraphe capitis eſt ſicuti in tabella num. 2. ſcribitur.

3 Capitis inſcriptio haec eſt, FAVSTINA AVG. ANTONINI AVG. PII FIL.

4 Inſcriptio capitis haec eſt, FAVSTINAE AVG. PII AVG. FIL.

5 Similis.

6 Hic cum duobus ſequentibus inſcribitur ſimpliciter FAVSTINA AVGVSTA.

cinctae. De ea Herodianus refert eam mares duos genuiſſe, Commodum & Veriſſimum, & quatuor filias. Tangit idem Capitolinus cap. ult. *Eniſa eſt Fabia ut Fauſtina mortua in M. Antonini matrimonium coiret, ſed ille concubinam ſibi adſcivit, Procuratoris ſui filiam, ne tot liberis ſuperduceret novercam.* Suſcepit autem Marcus ex Fauſtina filios tres: Commodum, qui imperavit, Antoninum geminum, qui eodem cum Commodo partu natus, quadrimus periit, & Verum, qui obiit anno ſeptimo, quem Veriſſimum Herodianus vocat, qui gemellum Commodi ignoraviſſe videtur.

Num. VIII. & IX. IVNONI LVCINAE. Juno liberos tollens & parturientium praeſes. Hoc numo expreſſior videtur vultus, & filum corporis Fauſtinae.

Num. X. SALVTI AVGVSTAE. Salus ſedens cum patera & ſerpente Aeſculapii, arae circumvoluto. *Auguſtam* dictam puto (ut & ſupra Fortunam) quod privatim ſic ab Auguſta, ſive in larario expreſſa haberetur, aut coleretur: ſive quod ipſa Fauſtina Auguſta, Salus publicae rei haberetur.

9 FAVSTINA AVGVSTA. Caput Fauſtinae.
Ab altera parte
HILARITAS Dea ſtans, dextra ramum tangit, laeva cornucopiae tenet. Exſtat nummus in Muſeo Farneſiano.

TABULA XXXI.

Adhuc FAVSTINAE *honores.*

Num. I. & II. MATRI CASTRORVM. Sedet Fauſtina haſtam puram ſiniſtra, aviculam, corollam portantem, pomoque inſidentem, dextra tenens. Videtur autem eſſe habitus Veneris ob pomum & haſtam, & columbam, quo filo corporis ſupra expreſſa eſt, ſignis ante pedes defixis: ſive aviculam pro phaenice ſumere placet, eo quod ipſa in hoc officio maritum in caſtris ſequendi ſingularitatem praeferat, ſeu magis pro cornice in teſtimonium concordiae. Titulus iſte ei tributus, quando virum ad bellum proficiſcentem ſecuta eſt, & caſtris interfuit, non tantum hybernis ſed & aeſtivis. Capitolin. cap. XXVI. DIVAM *etiam Fauſtinam Marcus.*

cus à Senatu appellatam gratulatus eſt, quam ſecum in aeſtivis babuerat, ut MATREM CASTRORVM appellaret. Eundem titulum uſurpavit Victoria, quae à Trebellio Pollione inter triginta tyrannos enumeratur, mulier generoſi animi, & virilibus curis à faeminarum vitiis exſoluta.

Num. III. MATRI MAGNAE. Fauſtina habitu deae Cybeles matris deum, turrita ſedet cymbalum tenens, & leonibus ſuis ſtipata: ut ſupra, etſi paullo alio ſcemate, matris ſtatua producta eſt Circenſibus, Tab. XXVI.

Num. IV. VENERI VICTRICI. Fauſtina ſcemate Veneris Marti abblandientis, merito victricis, cui Mars ipſe victor & hoſtium domitor per pellaciam ſuccumbit. Indicat mariti Aurelii in eam indulgentiam ſupra relatam, quamvis ille non Martialis, etſi & virum & ducem ſe bello Germanico oſtenderit.

Num. V. & VI. AVGVSTI PII FILIA. Fauſtina habitu Dianae ſtolatae arcu & ſagitta inſtructa.

Num. VII. CONCORDIA. Seu columba eſt, blandiri & concordiam conjugalem, etſi non ſemper fidem, ſervare nata avis: ſive potius cornix ſymbolum apud veteres concordiae, cujus cum compare incontaminatam ſervari fidem tradunt: ut docet Aelianus, & Angelus Politianus in Miſcellaneis.

Num. VIII. FAVSTINA AVGVSTA, AVGVSTI PII FILIA. Variis ſemper capillorum cincinnis formae ſuae gratiam oſtentat, quia ſingulis numis diverſo cultu expreſſa: quod autem ſe *Auguſti filiam* inſcribit: innuit non ſe titulum dignitatis tam accepiſſe à marito quam illi per matrimonium conciliaſſe, & contuliſſe.

Num. IX. VENVS. Eadem figura, quae ſupra Tab. praecedenti.

Num. X. CONSECRATIO. Symbola ſunt Fauſtinae in divas relatae. Sella cum velo, ſeu lectulus: ſive potius pulvinar deorum, haſta pura, & pavo. Capitolinus in Marco cap. XXVI. *Fauſtina ſubito morbo in radicibus montis Tauri examinata, petiit à Senatu ut honores ei aedemque decerneret, laudata eadem, cum tamen impudicitiae fama graviter laboraſſet, quae Antoninus vel neſcivit, vel diſſimulavit.* Notate autem magnam coecitatem in homine, qui Stoicam Philoſophiam

Digitized by Google

profitetur & gentilium deorum cultum inſano ſtudio promoveret, tantaeque prudentiae & virtutis Imperator eſſet: impudicam uxorem, adulteram & protervia morum inſolentem habuit, habuiſſe ſe ſcivit, & cum repudiare vellet, ideo retinuit, quod diceret: *Si repudiamus uxorem reddamus & dotem.* Dos autem erat Imperium illo conjugio partum: eam mortuam compoſita laudatione proſequitur, ei petit divinos honores, impetrat, decernit: quamque flagitiis infamem, tegendae tamen ignominiae ſuae, toleraverat vivam, mortuam pro dea colit, colendam decernit: cor & pectus Philoſophi!

Num. XI. DIVAE FAVSTINAE PIAE. Fauſtina habitu divae velato capite.

Num. XII. CONSECRATIO. Eadem pavoni inſidens velato capite & haſtam puram gerens ad coelos inferri videtur. Idem fere ſupra expreſſum in Fauſtina majore.

TABULA XXXII.

Sequuntur L. AVRELII VERI *numiſmata.*

Num. II. IMPERATOR CAESAR LVCIVS VERVS AVGVSTVS. Effigies eſt L. Veri, qui à Marco Aurelio particeps Imperii factus ſimul cum illo praefuit, dictus à Capitolino L. Ceionius Aelius Commodus Verus Antoninus, de quo idem Capitolinus cap. III. *Defuncto Pio Marcus in eum omnia contulit, Principatu etiam Imperatoriae poteſtatis indulto, ſibique conſortem fecit, cum illi ſoli Senatus detuliſſet Imperium. Dato igitur Imperio, & indulta Tribunitia poteſtate, Proconſulatus etiam honore delato, Verum vocari praecepit, ſuum in eum transferens nomen, cum antea Commodus vocaretur.*

Num. III. SALVTI AVGVSTORVM. TRIBVNITIA POTESTATE TERTIVM, CONSVL II. Dea Salus ſtat ſacrificantis habitu pro ſalute Principum. Quod puto referri ad eum annum, quando ſimul Conſules fuerunt Marcus Aurelius III. Verus II. Ser-

1 FORTVNA AVGVSTI Dea ſtans ſitum dextra tenet, cum cornucopiae, temonem globo in po-

Digitized by Google

Serpens autem ille aram ſpiris ſuis involvens, propitium eſt numen Aeſculapii.

Num. IV. Sequenti numo Verus manum porrigit Romae ſedenti ſuper ſpoliis, ſine inſcriptione. Seu fidem reipublicae datam intelligimus, ſeu mutuam ad Romanorum praeſidium opem, operamque.

Num. V. IMPERATOR CAESAR L. AVRELIVS VERVS, AVGVSTVS. Aurelii nomen à patre adoptivo Marco ſumptum; Auguſti ex participatione Imperii, de qua dictum ſupra.

Num. VI. CONCORDIAE AVGVSTORVM, CONSVLE II. Marcus & Verus togati dextras jungunt in ſymbolum concordiae. Capitolin. de ſecundo Conſulatu Veri cap. III. *Poſt quaeſturam ſtatim Conſul factus, cum Sextilio Laterano: interjectis annis cum Marco fratre iterum factus eſt Conſul.*

Num. VII. PROFECTIO AUGUSTI. TRIBUNITIA POTESTATE ITERVM, CONSULIS II. Sedet Verus equo, armatus lorica & haſta. Profectio haec, fuit expeditio ad bellum Parthicum, quod Vero in Antiochena civitate luxui & delitiis ſe dante, & Laodiceae hiemem, aeſtatem apud Daphnem agente, Duces Statius Priſcus & Avidius Caſſius, ac Martius Verus quadriennio confecerunt: ita ut Babyloniam & Mediam pervenerint & Armeniam vindicarint: unde Vero partum nomen *Armeniaci*, *Parthici*, *Medici*, notant hiſtorici.

Num. VIII. & IX. L. VERVS AVGVSTVS, ARMENIACVS, TRIBVNITITIA POTESTATE QVARTVM, IMPERATOR ITERVM, CONSVL ITERVM. Titulus Armeniaci illi à Senatu delatus. Symbolum Victoriae Veri, & hoſtem pileatum, ſeu tiara Armeniaca tectum, in terra proſtratum jaculo impetentis.

Num. X. TRIBVNITIA POTESTATE QVINTVM IMP. II. Sedet captiva Armenia, ut ſupra in Marco Tab. XXIX. Communicatae victoriae numus communis eſt.

Num. XI. TRIB. POT. IIII. IMPERATOR II. CONSUL II. REX ARMENIIS DATVS. Sedet Verus pro tribunali adſtantibus duobus, & regem Armenium diademate coronat. Capito-

li-

Digitized by Google

linus cap. VII. *Confecto ſane bello, regna regibus, Provincias vero comitibus ſuis regendas dedit. Romam inde ad triumphum rediit, invitus, quod Syriam quaſi regnum ſuum relinqueret.*

Num. XII. [2] VICTORIA AVGVSTI, TRIBVNITIA POTESTATE SEXTVM, CONSVLIS II. Victoria pileata advolans, & diadema gemmatum ferens, ſive ſertum lemniſcatum ad Veri caput condecorandum, quod proprium hactenus laureae coronae decus non ambiverat, ut numi oſtendunt.

2 Inſcriptio capitis haec eſt. L. VERVS AVG. ARM. PARTH. MAX. duo nummi qui praecedunt illam habent epigraphen, quae invenitur num. octavo.

TABULA XXXIII.

LVCILLA, VERI *uxor*, & COMMODVS ANTONINI F.

Num. I. PIETAS. Sedet Dea Pietas velato capite ex acerra tus capiens, atque in flammam arae appoſitae infundens: quae verbenis aut ſertis cincta videtur. Dilaudare videtur Lucillae pietatem, patris & avi ſui aemulam.

Num. II. LVCILLA AVGVSTA, ANTONINI AVGVSTI FILIA. Caput Lucillae Marci ex Fauſtina filiae, quam Vero in matrimonium dedit. De qua ſic Capitolin. cap. II. *Verus ab Hadriano, Marco Aurelio datus eſt adoptandus, cum ille ſibi Pium filium, Marcum nepotem eſſe voluiſſet, poſteritati ſatis providens, & ea quidem lege, ut filiam Pii Verus acciperet, quae data eſt Marco idcirco, quia hic adhuc impar videbatur aetate. Duxit autem uxorem Marci filiam Lucillam.* Quomodo autem arrepta fuerit à daemone haec Lucilla antequam Lucio traderetur, & ab Epiſcopo Hierapolitano ad preces M. Aurelii liberata; leges apud Cardinalem Baronium Tomo Annalium II. Anno CHRISTI C. LXIII. p. 155.

Num. III. PVDICITIA. Dea verecundiae & caſtimoniae praeſes, velo vultum obtegit, deſignat Lucillae caſtitatem, quantumvis ipſa interea nihilo continentior fuiſſe perhibeatur.

Num.

Num. IV. Concordia. Dea ſedens pateram tenet, ſiniſtra ſtatuae Spei innititur, quae ſtolae ſuae ſyrma elevat, ante ſe poſitum habens cornucopiae, fere ut ſupra. xxx.

Num. V. Pietas. Adſtat arae dea, ſeu Lucilla habitu ejus, & ex acerra tus digitis depromptum in ignem mittit. Hic eſt ille actus quem Gentiles tantis tormentis à Chriſtianis exprimere ſatagebant, unde, qui ceſſerunt ſuppliciis, *mittentes*, id eſt tus in foculum honori deorum imponentes, dicebantur.

Num. VI. VOTA PVBLICA. Corona laurea votis publicis dedicata, ob ſalutem Principum: ſive ipſius Lucillae, ſive corona utrique Auguſtorum à Senatu delata. De qua ſupra in Marco.

Num. VIII. Commodo Caesari, Avgvsti Filio, Germanico. Imago L. Aelii Aurelii Commodi vivente patre imberbis. *Germanicus* dictus ob expeditionem cum patre in Germanos ſuſceptam & Marcomannos.

Num. IX. [1] Principi Ivventvtis. Is titulus Imperatorum liberis tribui ante jam tunc ſolitus. Stat autem Commodus cum haſta & lauri ramo, & poſt eum trophaeum poſitum. Lamprid. in vita ejus cap. II. *Coöptatus inter tres ſolos* (ſeu *troſſulos*, ut clariſſimae mem. Iuſtus Lipſius emendat, in Electis) *Principes Iuventutis cum togam ſumpſit, adhuc in praetexta puerili congiarium dedit, atque ipſe in Baſilica Trajani praeſedit.* & cap. XII. *Profectus autem in Germaniam cum patre* XIV. *kalend. Aelias, ut poſtea nominavit, togam virilem accepit cum patre appellatus Imperator, quinto kalend. Exuperatorias, Pollione iterum & Apro Conſulibus, &c.*

Num. X. [1] Hercvli Romano Conditori, Consvli vii. Patri Patriae. Commodus Herculis habitu juvencos jungit. Romani, teſte Varrone, locum, quem coloniae ſive oppido condendo deſignabant, aratri ſulco ducto circumſcribebant, quod à tauro & vacca trahebatur. *Oppida*, inquit de L. L. VI. 32., *condebant in Latio*

Num. VII. IVVENTAS. Figura muliebris ſtans, laeva pateram tenet, dextra ſuffitum facit ſuper aram. Berolinenſes hunc nummum interferuerunt, mihi ſeſe non obtulit.

1 Solet hic nummus in parte anteriore exhibere caput Commodi leonis exuviis veſtitum, cum inſcriptione L. AEL. AVREL. COMM. AVG. P. FEL.

L.

Digitized by Google

tio multa Hetruſco ritu, id eſt, junctis bobus, tauro ſcilicet & vacca interiore, aratro circumagebant ſulcum. Hoc faciebant religionis cauſſa die auſpicato, ut foſſa & muro eſſent munita. Terram unde exſculpſerant foſſam vocabant, & introrſum rejectam, murum. Poſtea quod fiebat orbis, Urbs. Virg. v. Aeneid. 755.

Interea Aeneas urbem deſignat aratro.

Plutarch. p. 23. de Romulo Romae conditore, ad quod hic reſpicit Commodus: *Deinde in figuram orbis circumſcripſit urbem. Ipſe autem Princeps condendae novae urbis aratro vomere aereo praefixo, junctiſque ſexu diſpare bobus, eos agens, fixis terminis profundum circumdabat ſulcum.* Dio in vita ejus lib. LXXII. p. 824. *Multa cognomina ſibi ſumpſit Commodus, ſed praeſertim Herculis: Romamque immortalem, fortunatam, Coloniam orbis terrarum appellavit. Volebat enim omnino Urbem ſuam eſſe coloniam. Ad haec ei ſtatua aurea mille librarum cum tauro & vacca facta eſt.* Quae forte hoc numiſmate deſignatur, quod mihi veriſimile eſt.

Num. XI. COMMODVS ANTONINVS AVGVSTVS. Laureata ejus effigies.

Num. XII. TRIBVNITIA POTESTATE VII. IMPERATOR QVARTVM, CONSVL TERTIVM, PATER PATRIAE. LIBERALITAS QVINTA. Commodus congiarium populo praebens. Lampridius cap. XVI. *Congiarium dedit populo, ſingulis denarios ſeptingentos vicenos quinos, circa alios omnes parciſſimus fuit, quod luxuriae ſumptibus aerarium minuerat.*

T. A-

TABULA XXXIV.

Continet effigies eorum; qui, occiſo COMMODO, *variis Orbis partibus Imperium affectaverunt. Nam uno eodemque tempore poſt* PERTINACEM, (*qui authore Albino interemptus eſt*) IVLIANVS *à Senatu & Praetorianis Romae*, SEPTIMIVS SEVERVS *in Illyrico*, PESCENNIVS NIGER *in Oriente*, CLAVDIVS ALBINVS *in Gallia, Imperatores appellati fuerunt.*

Num. I. IMPERATOR CAESAR CAIVS PESCENNIVS NIGERIVS AVGVSTVS. Effigies Peſcennii Nigerii ſive Nigri, qui forma traditur fuiſſe decorus, oris verecundi, ac ſemper rubidi, cervice adeo nigra, ut ab ea Nigri cognomen accepiſſe tradatur. Aelius Spartianus de eo cap. V. *Imperium adfectavit, venienti ad Orientem Severo, Graeciam, Thraciam, & Macedoniam, interfectis multis illuſtribus viris, tenens, ad participatum Imperii Severum vocavit: à quo, cauſſa eorum quos occiderat, cum Aemiliano hoſtis eſt appellatus. Deinde à Ducibus Severi per Aemilianum pugnans victus eſt, iterumque pugnavit & victus eſt, vulneratuſque ad Severum deductus ſtatim mortuus apud Cyzicum, caputque ejus pilo circumlatum.*

Num. II. BONAE SPEI. Spei ſimulachrum, ut ſupra alias, herbam porrigit. Deſignat Rempublicam ſub Commodo afflictam hoc Duce in meliorem ſpem excitari, ſed ſpei defuit ſucceſſus.

Num. III. IMPERATOR CAESAR PVBLIVS HELVIVS PERTINAX, AVGVSTVS. Iſte poſt occiſum Commodum à Praetorianis & Lacto Praefecto eorum, Imperator factus; vir bonus & Imperatoria ſtatura, ingenio & corpore valens, ſenex & uſum rerum habens, cum multa ſimul corrigere occiperet, quae fiebant ſine ordine & modo, brevi poſt tempore ab iiſdem qui eum creaverant, occiſus eſt in Palatio, conſcio Didio Iuliano.

Num. IV. PROVIDENTIA DEORVM. CONSVL ITERVM.

 Ad-

Digitized by Google

Adſtat Providentia caelitus Orbis Imperium demiſſum velut acceptans. Alii numi ſtellam habent poſitam, loco, quo hic Orbis. Deſignat, deorum decreto imperium ſibi delatum.

Num. V. IMPERATOR CAESAR DIDIVS IVLIANVS AVGVSTVS. Iſte ſenex & moribus vitioſis Imperium à militibus nundinatus, fidem iis non ſervavit: quare contemptus, & militibus, atque populo odioſus factus, atque à Senatu Imperio ei abrogato, per gregarium militem, ex iis qui ad eum occidendum miſſi erant, miſere trucidatus eſt, Imperii ſui menſe ſecundo.

Num. VI. RECTOR ORBIS, Iuliani imago togati & Orbem dextra tenentis, quod ſignum, Imperii Romani ſibi crediti ſuper orbem terrarum ſe curam pacis artibus auſpicaturum: ſive quod Romae Imperium adeptus, ubi & Imperatoris habitus, toga.

Num. VII. MANLIA SCANTILLA AVGVSTA. *Iulianus*, ut ait, Lampridius cap. III. *à Praetorianis Imperator factus, habita concione militari, veſpere in Senatum venit, totumque ſe Senatui permiſit: factoque S. C. Imperator eſt deſignatus, & tribunitiam poteſtatem, Ius proconſulare, in Patricias familias relatus emeruit. Uxor ejus Manlia Scantilla, & filia ejus Didia Clara. AVGVSTAE ſunt appellatae.* Ipſo poſt interfecto, corpus à Severo uxori Manliae ad ſepulturam eſt redditum, & in proavi monumento collocatum.

Num. VIII. IVNO REGINA. Sive dea Iuno, ſive Manlia habitu divae cum haſta pura, patera & pavone, ut ſupra alias.

Num. IX. IMPERATOR CAESAR, DECIMVS CLODIVS SEPTIMIVS ALBINVS, AVGVSTVS. Iſte ex nobilitate Romana fuit, ſtatura procerus, capillo renodi, & criſpo, fronte lata. *Albinus dictus*, ut ait Capitolinus cap. IV. *quod exceptus utero, contra conſuetudinem puerorum, qui naſcuntur, eſſet candidiſſimus.* Fuit à Severo in fratrem electus, & conſortem Imperii, ſed fraudulentior poſtea à Senatu hoſtis judicatus, & contra Severum adverſo praelio pugnans fugit, & ſeipſum percuſſit, aut à ſervo ſuo percuſſus ſemivivus ad Severum deductus obiit.

Num. X. SAECVLO FECVNDO, CONSVL ITERVM. Telluris forte imago ſeu genii terrae praeſidis, capite turrito, ſpicas cum caduceo gerit, & ſive anchoram, ſive tridentem inverſum in formam litterae T. Alii exprimunt hic Mercurium, & radia-

radiatum ei verticem appingunt. Anchora ſtabilitatem terrae deſignat, ſuo pondere fixam ac ſolidam. Ovid. VI. Faſtor. 299.

Stat vi terra ſua.

Caduceus concordiam & pacem, ſpicae ubertatem denotare videntur.

Num. XI. SEVERVS PIVS AVGVSTVS. Effigies Lucii Septimii Severi, qui Afer natione poſt Albinum Nigerium, & Pertinacem devictos, Imperium obtinuit, *decorus vultu, corpore ingens, promiſſa barba, criſpo canoque capite, vultu reverendus:* ut à Spartiano deſcribitur cap. XIX.

Num. XII. VICTORIAE BRITANNICAE. Victoria gradiens cum trophaeo, & captivum puerum trahens. Spartianus cap. XVIII. *Britanniam, quod maximum ejus Imperii decus, muro per tranſverſam inſulam ducto, utrumque ad finem Oceani munivit: unde etiam Britannici nomen accepit.*

TABULA XXXV.

Adhuc SEVERI, *&* GETAE *ejus filii Numiſmata.*

Num. I. [1] FVNDATOR PACIS. Severus velato capite togatus, ut ſacris operaturus, & pacator Orbis olivae ramum geſtans ſive lauri, pace toto Imperii limite poſt devictos adverſarios ſtabilita. Referri etiam poteſt ad illud quod Spartianus cap. XXII. notat hiſce verbis: *Poſt murum apud vallum miſſum in Britannia, quum ad proximam manſionem rediret, non ſolum victor, ſed etiam in aeternum PACE FVNDATA, volvens animo quid ominis ſibi occurreret, aethiops quidam è numero militari clarae inter ſcurras famae, & celebratorum ſemper jocorum, cum corona è cupreſſu facta eidem occurrit: quem cum ille iratus removeri ab oculis praecepiſſet, & coloris ejus tactus omine & coronae; dixiſſe ille dicitur joci cauſa, TOTVM FVISTI, TOTVM VICISTI, IAM DEVS ESTO VICTOR:* id eſt, morere & inter divos aſſcribere.

Num.

1 Pars anterior inſcribitur, addito laureato capite Severi, SEVERVS PIVS AVG.

Digitized by Google

Num. II. SEVERVS AVGVSTVS, PARTHICVS MAXIMVS. Spartianus cap. XIX. *Circa Arabiam plura geſſit, Parthis etiam in ditionem redactis, nec non etiam Adiabenis, qui quidem omnes cum Peſcennio ſenſerant, atque ob hoc reverſus triumpho delato appellatus eſt Arabicus, Adiabenicus, Parthicus.*

Num. III. RESTITVTOR VRBIS Sacrificat Severus haſtatus & coronatus, cum thorace & paludamento. Spartianus: cap. XIX. *Opera publica praecipua ejus exſtant Septizonium & thermae Severianae*, quia *praecipua* dicit, colligitur etiam ignobilioribus reſtaurationum operibus, Urbem ornaſſe.

Num. IV. [1] AFRICA. Perſona Africae cum proboſcide elephantis, ut ſupra. Spicas ſinu expanſo oſtentat, aſtante vel leone vel cercopitheco, quos vulgo bavianos vocant. Spartianus cap. VIII. *Ad Africam legiones miſit, ne per Libyam & Aegyptum Niger Africam occuparet, ac populum Romanum penuria rei frumentariae perurgeret.* Africa quondam horreum Romanum, ob frugum copiam.

Num. V. & VI. AEQVITATI AVGVSTORVM. Aequitatis ſive Themidis typus, quae dextra libram, ſiniſtra praefert cornucopiae, ſignans Juſtitia florere regna, & aequitate abundantiam & ubertatem ſtabiliri. Sub *Auguſtorum* nomine liberos Severi complectitur, vel ſaltem primogenitum Baſſianum Caracallam, & patrem Severum.

Num. VII. LVCIVS SEPTIMIVS SEVERVS, AVGVSTVS, IMPERATOR XI. PARTHICVS & iterum. *SEVERVS PIVS AVGVSTVS, PONTIFEX. MAX. TRIBVNITIA POTESTATE NONVM.*

Num. VIII. AETERNITATI IMPERII. Effigies duorum filiorum ejus, Caracallae ſcilicet & Getae. Puto eo referendum quod Spartianus ait cap. XX. *Severum modeſtiſſime, cum moreretur, laetatum, quod duos Antoninos pari imperio Reipublicae relinqueret.* Aeſtimata eſt perpetuanda Imperio ſucceſſio: ſed ſpes patrem eximie feſellit, occiſo à fratre Geta, & poſt ipſo Caracalla dolis Opilii Macrini.

Num. IX. IVLIA PIA FELIX AVGVSTA. Spartian. de

1 Pars antica, in qua Severi caput laureatum eſt, hanc in aereis ſolet habere inſcriptionem, L. SEPT. SEV. PERT. AVG. IMP. IIII.

Digitized by Google

de hac ſecunda uxore Severi cap. III. ſic ait: *Martia amiſſa, cum aliam vellet ducere, genituras ſponſarum requirebat, ipſe quoque Matheſeos peritiſſimus, & cum audiſſet eſſe in Syria quandam, quae id genituræ habebat ut Regi jungeretur; eandem uxorem petiit, Iuliam ſcilicet, & accepit interventu amicorum, ex qua ſtatim pater factus eſt. Hanc ipſam famoſam adulteriis tenuit, etiam conjurationis conſciam.* Haec ille, cujus illud infame reſponſum notatur, privigno Caracallae datum: *Licet, ſi lubet, an neſcis Imperatorem te, leges dare, non accipere?* Spartian. in Carac. cap. X. Vidend. Andr. Schottus Obſervat. L. II. c. 9. de Martia & Julia Syra Domna, Severi uxoribus, itemque de Julia Moeſa.

Num. X. LVNA LVCIFERA. Julia habitu Dianae aurigantis. Imitatur illud Horatii 1. Od. XII. 46.

> —— —— *micat inter omnes*
> *Juliae ſidus, velut inter ignes*
> *Luna minores.*

Comparatio illi cum prioribus Imperatricibus communis, ſupra Tab. XXVI.

Num. XI. PVBLIVS SEPTIMIVS GETA CAESAR. Spartianus cap. XVI. *Cum Cteſiphontem civitatem, pulſo rege Parthorum, cepiſſet Severus, ac plurimos hoſtium interemiſſet, ac Parthicum nomen meruiſſet, ob hoc etiam filium ejus Baſſianum, qui Caeſar appellatus jam fuerat, annum decimumtertium agentem, participem Imperii dixerant milites, Getam quoque minorem filium Caeſarem dixerunt.*

Num. XII. NOBILITAS. Typus Nobilitatis, quae paludamento inſignis haſtam fert & ſtatuam, velut ſtemma Majorum & proſapiae. Laudat Getam ut bene natum, & à ſuis non degenerantem.

TA-

TABULA XXXVI.

CARACALLI, PLAVTILLAE, MACRINI.

Num. I. [1] INDVLGENTIA AVGVSTORVM IN CARTHGINIENSES. Simulachrum eſt Junononis Tyriae à leone ſurſum evectae, quali forma à Carthaginienſibus colebatur, quam Deam Caeleſtem vocabant, aliisque variis nominibus cultam legimus. Dextra fulmen tenet, ſiniſtra haſtam puram. Apulejus Mileſiarum VI. ad Junonem: *Sive celſae Carthaginis, quae te virginem vectura leonis caelo commeantem perculit:* Ponitur autem dea, in cujus tutela civitas erat, pro ipſa civitate, vel pro Symbolo civitatis. Numus iſte patris Severi effigie etiam extat, & in ejus atque filii honorem cuſus, & ideo AVGG. ponitur in utroque numo, id eſt, duorum, patris nempe Severi, & majoris filii hujus Baſſiani Caracallae. Spartianus cap. XVIII. *Tripolim, unde oriundus erat contuſis bellociſſimis gentibus ſecuriſſimam reddidit, ac pacem diuturnam, oleum gratuitum, & foecundiſſimum agrum donavit. Idem Carthaginienſibus complura indulſit.* Propter quae beneficia aliaque in Africanos collata, ab Afris, ut ait Spartianus, *ut Deus habitus fuit.* De hac dea Caeleſti vide diffuſe Abr. Ortelii Theatrum in Parergo Tab. XXXII. Africae, & Card. Baron. Annal. Eccleſ. Tomo II. & V.

Num. II. ANTONINVS PIVS, AVGVSTVS, PONTIFEX, TRIBVNITIA POTESTATE SEPTIMVM. Effigies Baſſiani Caracalli juvenili aetate laureata, quando patris expeditionibus interfuit, jam Imperii conſors. Cognomentum Caracalli, ſeu Caracallae ſortitus eſt, a veſte Caracalla dicta, quae ad talos usque demittebatur, qualis generis populo donavit.

Num. III. VICTORIA PARTHICA MAXIMA. Victoria gradiens cum corona & palma. De hac Victoria Spartianus in vita cap. VI. *Dehinc per Caduſios fines & Babylonios ingreſ-*

1 Saepius repetitus fuit hic typus, unde variae capitis ſunt inſcriptiones; nam inveniuntur ſine titulo tribunitiae poteſtatis, aliique cum titulo tribunitiae poteſtatis VI.

greſſus, tumultuarie cum Parthorum Satrapis manum contulit, feris etiam beſtiis in hoſtes immiſſis. Datisque ad Senatum, quaſi poſt victoriam, litteris, PARTHICVS appellatus eſt. Nam GERMANICI nomen patre vivo fuerat conſecutus.

Num. IV. [2] MINERVA VICTRIX. Minerva haſtata & victoriolam dextra praetendens, pone adſtante trophaeo. Sive quod Minervae prudentiae victoriam partam adſcribat; ſive quod forte in praelio teſſera fuerit, MINERVA VICTRIX. Egregii ſcilicet Principis tutelaris dea Pallas. Sed hoc moris ſceleratis, ut fictis rerum ſe commendent, quia vino, ut ajunt, minus vendibili, maxime opus ſuſpenſa hedera.

Num. V. ANTONINVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Alia effigies Caracallae barbati. De *Antonini* nomine Spartianus in vita Severi cap. XIV. *Poſt oppreſſam Albinianam factionem Caeſarem Baſſianum filium ſuum ANTONINVM à Senatu appellari fecit, decretis Imperatoriis inſignibus.* Idem de appellatione *Auguſti* cap. XVIII. *Cum Severus pedibus aeger bellum moraretur, idque milites anxie ferrent, ejusque filium Baſſianum, qui una erat, AVGVSTVM feciſſent, tolli ſe, atque in tribunal ferri juſſit, &c.*

Num. VI. VICTORIA GERMANICA. Victoriae ſimulachrum gradientis cum trophaeo & corona. Hujus victoriae cum patre particeps, cum Severus exercitui Germanico praeeſſet.

Num. VII. ANTONINVS PIVS, AVGVSTVS, GERMANICVS. De Germanici titulo Spartianus cap. V. in vita ejus. *Quum Germanos ſubegiſſet GERMANICVM ſe appellavit, vel joco, vel ſerio, ut erat ſtultus & demens, aſſerens, ſi Lucanos viciſſet, Lucanicum ſe appellandum.* Conſuluerant amici, ut ab eo cognomine ſe abſtineret, quod propter germanum fratrem Getam à ſe occiſum, in dubium ſenſum poſſet torqueri, & in contumeliam ejus redundare: ſed ille gloriolae vanitate ductus non refugit cognomen ἀμφίβολον amplecti, & quod illi parricidium exprobaret. Ut neque *Pii* cognomen, quod aeque ἀπροσδιόνυσον, homini impietate & crudelitate famoſiſſimo, qui occiſo Geta germano fratre, occidit inſuper viginti millia hominum, quaſi de Getae familiaribus, tum militum, tum virorum ac mulierum in Palatio commorantium, & praeterea de Senatu multos, & alios ex plebe plurimos, teſte Dione. *Num.*

2 Inſcriptio capitis, quod ſine barba, atque laureatum eſt, ita ſe habet, IMP. ANTONINVS PIVS AVG. Habeo ipſe ſimillimum ex aere minuto.

Digitized by Google

Num. VIII. PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE CONSVL QVARTVM, PATER PATRIAE. Imago Iovis cum fulmine & haſta pura. Deſignat ipſum in terris ſummo Imperio fungentem, ut alterum Jovem. Hoc autem anno occiſus fuit in itinere prope Edeſſam. Vide ſupra Jovem, Tab. XXI.

Num. IX. PLAVTILLAE AVGVSTAE. Effigies uxoris Caracallae. Fuit haec Plautiani filia, quam primum in Siciliam relegavit, deinde interemit.

Num. X. PROPAGO IMPERII. Imperator togatus & Plautilla nudato pectore dextras jungunt illa ei in manum conveniente. Connubii ſymbolum eſt cum omine liberorum Imperio propagandorum, ſed, ut eventus docuit, inani: quando unicam ex ea filiolam pater ſuſceptam una cum matre relegaverit, & aerumnis confici ſit paſſus.

Num. XI. IMPERATOR CAESAR MARCVS OPELIVS SEVERVS MACRINVS AVGVSTVS. Hic ex Praefecto Praetorio, quarto poſt interfectum Caracallam die à militibus Imperator creatus eſt, natione Maurus, ſed aequitate & probitate commendatus. Imperium adſecutus, nunc *Severum*, nunc *Antoninum* ſe dici voluit. Hiſtorici Opilium vocant, numi Opelium. Spartianus cap. V. *Invaſit praeter ea nomen SEVERI, quum illius nulla cognatione tangeretur. Unde jocus extitit: Sic Macrinus eſt Severus, quomodo Diadumenus Antoninus.*

Num. XII. PROVIDENTIA DEORVM. Dea Providentia, qua ſupra alias forma deſignata. Omen felix, non ſine numine divum Imperium ſe auſpicari indicantis. Sceptro non tangit orbem, ne vim adferre rebus videatur, ſed tantum ſuperne deſignat.

T A-

Digitized by Google

TABULA XXXVII.

DIADUMENIANI & HELIOGABALI
continet imagines.

Num. I. PIETAS AVGVSTI. Lituus, culter victimarii, guttus, capeduncula, & aſpergillum. Inſtrumenta ſacrorum, ut ſupra aliquoties. De quibus vide Gulielm. du Choul, lib. De Religione veterum Romanorum. Iam tum ſacerdotiis ornatus puer ſpem ſui felicem oſtentabat, ſed brevem & deciduam.

Num. II. MARCVS OPELIVS ANTONINVS DIADVMENIANVS CAESAR. Scribit Lampridius in vita, quod cum primum innotuit occiſum eſſe Baſſianum, ingens moeror obſedit omnium pectora, quod Antoninum in repub. non haberent, exiſtimantium, quod cum eo Romanum eſſet Imperium periturum. Id ubi Macrino jam Imperatori nunciatum eſt, veritus ipſe ne in aliquem Antoninorum, qui multi ex affinibus Antonini Pii erant inter Duces, exercitus inclinaret; ſtatim concionem parari juſſit, filiumque ſuum puerum Antoninum appellavit. Habita mox patris & filii concione, ſtatim apud Antiochiam moneta ANTONINI DIADVMENIANI nomine percuſſa eſt. Puer fuit omnium ſpecioſiſſimus, ſtatura longiuſcula, crine flavo, nigris oculis, naſo deducto ad omnem decorem, mento compoſito, ore ad oſcula parato, ut eum Hiſtoriae deſcribunt. Vixit annis ſedecim.

Num. III. PRINCEPS IVVENTVTIS. Stat ipſe Diadumenianus inter ſigna militaria eorumque unum dextra, & ſiniſtra Scipionem tenens, & thorace militari indutus, jam in viros adſcriptus, titulo Imperatorum liberis jam ante familiari. Innuit eum inter milites primum ab Imperatore locum obtinere, ejusque praeſidio legiones Romanorum & cohortes (quas per ſigna earum intelligit) conſiſtere, & ſtabiliri.

Num. IV. FELICITAS TEMPORVM. Navis roſtrata

ſtrata remis impulſa, & aquilam in puppi, labarum in medio, gubernatoremque vel Imperatorem ipſum ex altiori loco juſſa & munia injungentem, ferens. De hoc ſymbolo dictum ſupra Tab. xx. Numus eſt Heliogabali, cujus bono regimini & Imperio felicitatem publicam per adulationem adſcribit.

Num. V. IMPERATOR ANTONINVS PIVS AVGVSTVS. Effigies Marci Aurelii Antonini Elagabali ſeu Heliogabali, qui Baſſiani Caracallae ex Soemiade vel Semiamira, ut Lampridius vocat, Syra matre, ſtupro cognita, filius fuit: proſtibulum hominis, & monſtrum naturae. A militibus Imperator creatus, occiſo Macrino, eo titulo gratus, quod Baſſiani Antonini filius diceretur. Lamprid. c. I. *Antonini nomen ſibi adſciverat, Varius antea dictus: Vel in argumentum generis, vel quod id nomen uſque adeo carum eſſe cognoverat gentibus; ut etiam parricida Baſſianus cauſſa nominis amaretur.* Fuit autem iſte in Romano Imperio ultimus Antoninorum.

Num. VI. SACERDOS DEI SOLIS ELAGABALVS. Stat Elagabalus ſacrificantis ritu togatus, & velato capite, pateram ſuper ara effundens; ſupra quam ſtella apparet, ſolem exprimens. Fuit autem locus in Syria ſeu Phaenicia, ubi coleretur Sol (Emeſſae puto, ut infra in Aureliano & alibi per Orientem,) eorum lingua *El* dictus, quaſi Deus per excellentiam, *Alah gabal*, quaſi *Deus montis.* Plura de hac appellatione Caſaubonus in notis ad Lampridium. Videtur facem vel ferulam accenſam ſiniſtra tenere, quod forte eo ritu apud Syros huic deo ſacra fiebant, de quo infra conjecturam noſtram ponimus.

Num. VII. ADVENTVS AVGVSTI. Sedet equo Imperator laureatus, haſtam ſeu jaculum ferens utraque parte acutum. Numus cuſus in memoriam adventus, cum in Syria electus Romam iter inſtituiſſet. Lamprid. c. III. *Nactus Imperium Romam nuntios miſit. excitatiſque omnibus ordinibus, omni etiam populo ad nomen Antoninum: quod non ſolum titulo, ſed in ſanguine redditum videbatur; quum ſe Antoninum Baſſiani filium ſcripſiſſet, ingens ejus deſiderium factum eſt, venitque paulo poſt Romam.* De haſtili gemina cuſpide armato, quod inter arma ſtipatorum fuiſſe videtur, Prudentius mentionem habet, dum adoleſcentem deſcribit, qui inter Iuliani Apoſtatae ſtipatores Chriſtianus praeſentia ſua impia ſacra turbabat: in Apotheoſi vſ. 494.

Ar-

Digitized by Google

Armiger è cuneo puerorum flavicomantum,
Purpurei cuſtos lateris deprenditur unus,
Qui Zoroaſtraoes turbaſſet fronte ſuſurros.
Nec negat, & gemino *gemmata haſtilia* ferro.
Projicit : ac ſignum CHRISTI *ſe ferre fatetur.*

An forte Heliogabalo hoc haſtile hic appingitur, quod ipſe aut inveniſſet, aut primus uſurpari feciſſet à Romanis?

Num. VIII. PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE ITERVM, CONSVL ITERVM, PATER PATRIAE. LIBERALITAS AVGVSTI SECVNDA. Sedet Imperator velut miſſilia ſpargens, adſtante Liberalitate, ut ſupra aliquoties. Tituli ridiculi, in eo qui necdum aetate vir quidem erat, aut eſſe poterat, ut pater, & quidem patriae, nuncupetur. De liberalitate ejus legitima parum admodum annotatum: niſi quod Lampridius c. VIII. de ejus congiario ſive collato in populum hanc mentionem faciat: *Quum collatum miſiſſet in populum, non numos vel argenteos vel aureos, vel belleria, vel minuta animalia, ſed boves opimos, & camelos, & aſinos, & ſervos populo diripiendos objecit, Imperatorium id eſſe dictitans.* Prodigalitas luxurioſa portentoſis menſae, popinae, & fornicis ſumptibus omnibus notiſſima.

Num. IX. PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE QVARTVM, CONSVL TERTIVM, PATER PATRIAE. Imperator nudus, radiata corona inſignis, pomum ac flagellum tenens, quaſi Apollinem, aut Solem aurigantem exprimeret. Nec mirandum, ſi dei ſui nomen adſumpſerat, ejusdem habitum & formam imitaretur. Adeſt ſtella, Solis, vel dei ſui typum referens: vel potius ipſe deus Heliogabalus, id eſt, Sol Oriens, ea forma, qua fuit ſimulachrum ejus Emeſſae in templo, ut infra notamus, Tab. XLVII. in Aureliano. Dubium tamen Romanis fuiſſe videtur hoc numen, quia ſic Lampridius c. XVII. *Aedem Heliogabalo deo ſtruxit, quem Solem alii, alii Iovem dicunt.*

Num. X. PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE TERTIVM, CONSVL TERTIVM, PATER PATRIAE. Imperator in quadriga triumphali togatus, ſceptro & lauru inſignis. Ante eum ſol ſive ſtella, dei ſui vicem gerens.

Num. XI. INVICTVS SACERDOS AVGVSTVS. Adſtat arae Heliogabalus laureatus pateram effundens, cum titione ſive ferula accenſa in manu. An forte quod hoc ritu accenſae ferulae ſive facis explicari, ſeu expiari ignem voluerint per Prometheum in accenſa radiis ſolaribus ferula furtim ſublatum, & mala inde omnia humano generi immiſſa? De quo Horatius Carm. lib. I. 3: 27.

—— Audax Iapeti genus
Ignem fraude mala gentibus intulit.
Poſt ignem aetherea domo
Subductum, macies & nova febrium
Terris incubuit cohors.
Semotique prius tarda neceſſitas
Lethi, corripuit gradum.

Alii clavam eſſe putant, ferreis clavis diſtinctam, alii ramum pingunt. Supra ſtella eſt, ſive ſignum Dei, cui litatur, & ſymbolum Solis Orientis, ut alias infra.

Num. XII. CONSERVATOR, vel, CONSERVATORI AVGVSTI: Quadrijugi trahentes conum, in quo eſt aquila, & ſupra Sol ſive ſtella. Putant hoc fuiſſe dei Elagabali ſimulachrum, quod Romam ſecum vexit, &, ut ait Lampr. c. III., *Ubi primum ingreſſus eſt Urbem, Heliogabalum ſuum in Palatino monte juxta aedes Imperatorias conſecravit, eique templum fecit.* Et de hac forma umbilici ſive coni, pro numine apud priſcos gentiles culta, multa adfert Abrah. Ortelius in Parergo Theatri, Tabula *Expeditionis Alexandri*, adfertque locum Herodiani de hac Heliogabali dei figura, cujus haec ſunt verba, lib. V. interprete Politiano: *Simulachrum nullum Graeco aut Romano more manu factum ad ejus dei ſimilitudinem. Sed lapis eſt maximus ab imo rotundus, & ſenſim faſtigiatus, propemodum ad coni formam.* Niſi hanc deſcriptionem haberemus, (maxime, quia, ut infra dicetur Tab. XLVII. Aurelianus dei Heliogabali humani vultus ſilo ſpeciem in praelio viderit, & in templo recognoverit Emeſſeno, & numo ſuo expreſſerit, prout hic & alibi Sol Oriens, radiatus, & cum flagello aurigae) nonnemo judicaret hanc eſſe quadrigam, in qua ſub conicae figurae tentorio ſive tabernaculo ipſa dei ſtatua, & aurigantis inſtar habenas ipſas tenens, Urbi illata ſit contecta, ad venerationem majorem excitandam, neque enim majeſtati tanti numinis ſcilicet, conveniebat aperte per ora omnium traduci. Huic autem velut aediculae tempora-

riae

riae dei, aquilam foris appictam, ſymbolum Romani Imperii, unde forte quidam, (ut ſupra dictum) hunc deum *Iovem* autumabant: & Solis nunc Romani, deique ſub velo latentis, ſymbolum eſſe ſtellam ſupra depictam. Huc accedit quod ſi lapis iſte vaſtus inſtar montis rotundi (quo alludere videtur etymon etiam vocis, quo lingua Syrorum, ut ſupra dictum, alah gabal, deum montis ſignificare dicatur, vel forte deum montem: phraſi, quali Hebraei dicunt, virum ſanguinis, pro viro ſanguinario, & ſimilia.) deus ipſe fuerit habitus, videtur currus iſte, qui duas tantum rotas habet, eaſque minutas, ferendo tanto oneri impar fuiſſe. Fortaſſe ergo fuerit mons iſte factus ex cavato lapide, & ſub eo ſignum dei latens, & non adſpectabile, ad majorem venerationem: prout in feria lateritia Palladium apud Veſtales reconditum ſervari ſolere Clariſſ. memoriae Iuſtus Lipſius, libro de Veſtalibus annotavit. Sicque ſit per errorem populi mons continens, pro contento deo adoratus: quod dijudicent & examinent peritiores. Habebat ergo hunc ſuum deum tutelarem Heliogabalus, ut alii ſupra Apollinem, aut Iovem, aut Herculem, &c. quem & unicum, rejectis omnibus aliis populo Romano colendum obtruſit. Qua in re Illuſtriſſ. Card. Baronius caecitatem & levitatem Romanorum miratur, qui polytheian ſuam tam obſtinate tot ſaeculis, & in Chriſtianorum ſuppliciis defenſam, unius perditiſſimi adoleſcentis arbitrio & juſſu peſſumdarent, unius ignoti & prodigioſi numinis cultum amplectentes.

TA-

Digitized by Google

TABULA XXXVIII.

HELIOGABALVS, IVLIA MAESA, MAMAEA.

Num. I. Fides Exercitvs. Fidei typus ſedentis inter duo ſigna militaria, & aviculam dextra praeferentis: ſive turtur ſit, quam etiam compare viduam fidem ſervare autumant. Eſt autem hoc numiſma gratitudinis teſtandae in legiones Romanorum, quae ab avia ejus *Iulia Maeſa* dolis expugnatae & muneribus, eum ad Imperium promoverant.

Num. II. Imperator Caesar Marcvs Avrelivs Antoninvs Avgvstvs. Heliogabalus juvenili habitu laureatus. De Antonini etiam cognomine Capitolinus c. IX. *Iulia Maeſa promittente militibus, legiones abductae ſunt à Macrino. Suſceptaque illa noctu in oppidum cum ſuis, nepos ejus Antoninus eſt appellatus Imperii delatis inſignibus.*

Num. III. Abvndantia Avgvsti. Stat Abundantia ſive Ubertas, cornu plenum pecunia effundens. Referri poteſt ad id quod Lampr. refert in Alex. c. XXXIX. *Eum varias numorum aureorum formas inveniſſe cauſſa largitionis: binarios nimirum, quae quatuor drachmas pendebant, ternarios, quae ſex, quaternarios quae octo, denarios, quae viginti, bilibrales quae centum nonaginta duas, centenarios, quae ducentas, ſive duas minas pendebant: quas poſtea formas ſucceſſor Alexander Severus diſſolvit, legemque tulit ne quiſquam iis uteretur.*

Num. IV. Pontifex Maximvs, Tribvnitia Potestate Itervm, Consvl Itervm, Pater Patriae. Roma cum victoriola, ſpoliis inſidens, ut ſupra aliquoties. Numus cuſus poſtquam Romam adveniſſet è Syria.

Num. V. Victoria Antonini Avgvsti. Victoria gradiens cum palma & corolla, quaſi Imperatorem redimitura. Eſt autem haec victoria de Armeniis vel Parthis titulo tenus parta.

ta. Nam cum his bellum erat ſub Macrino, niſi quis malit referre ad victoriam de Macrino partam, de qua Capitolinus in Macrino. Cum ipſe apud Antiochiam poſitus intellexiſſet audacia Maeſae nepotem ejus Antoninum appellatum, delatis Imperii inſignibus; *Iulianum Praefectum ad obſidendos eos cum legionibus miſit. Quibus cum Antoninus oſtenderetur, miro amore in eum omnibus inclinatis, occiſo Iuliano praefecto ad eum omnes tranſierunt: Deinde parte exercitus conjuncta venit contra Macrinum Antoninus contra ſe feſtinantem: commiſſoque praelio Macrinus eſt victus, proditione militum ejus & amore Antonini, fugienſque cum paucis & filio in vico quodam Bithyniae occiſus eſt cum Diadumeno, ablatumque ejus caput eſt, & ad Antoninum perlatum.* Haec c. x. Et paulo poſt c. xv. *Ita Heliogabalus clarus redditus eſt, quod videretur patris vindicaſſe mortem, atque inde in Imperium venit.* Nec abs re videatur illum de Macrino, etſi Imperatore, victoriam hoc numo celebrare, cum ut ait Lampridius in Heliogab. c. III. *Lectis ejus in Senatu litteris, ſtatim fauſta in Antoninum, & dira in Macrinum ejuſque filium, ut tyrannos dicta ſunt, appellatuſque ANTONINVS PRINCEPS: volentibus cunctis, &c.*

Num. VI. SALVS ANTONINI AVGVSTI. Dea Salus porrectum Aeſculapium ſerpentem dextra tenens, qui ex patera cibum ſumere videtur. De hoc emblemate dictum ſupra.

Num. VII.[1] *& VIII.* IVLIA MAESA AVGVSTA. Haec eſt ſoror Iuliae Piae, uxoris Septimii Severi, avia Heliogabali, mater Iuliae Soemiadis matris ejus, cujus aſtu ipſe ad Imperium provectus eſt: quia eum Baſſiani filium eſſe militibus perſuaſerat, largitioneſque profuſas iisdem dederat, ut legiones à Macrino abduceret, quod factum eſt: quod ſic narrat Capitolinus in Macrino c. IX. *Fuit quaedam mulier Maeſa, ſive Varia, ex Emiſſena Urbe, ſoror Iuliae uxoris Severi Pertinacis Afri: quae poſt mortem Antonini Baſſiani ex aulicâ domo fuerat expulſa per Macrini ſuperbiam, cui quidem omnia conceſſit Macrinus, quae diu illa collegerat. Huic duae erant filiae Semiamira & Mammaea, quarum majori filius erat Heliogabalus, qui & Baſſiani & Antonini nomen accepit. Nam Heliogabalum Phaenices vocant ſolem. Sed Heliogabalus pulchritudine ac ſtatura, & ſacerdotio conſpicuus erat, ac notus omnibus hominibus, qui ad templum veniebant, militibus praecipue. His Maeſa ſive Varia dixit, Baſſianum Heliogabalum filium eſſe Antonini, quod paulatim omnibus militibus innotuit. Erat praeterea Maeſa ipſa ditiſſima, ex quo etiam Heliogabalus luxu-*

1 VESTA. Veſtalis ſtans, laeva Palladium tenet, dextra capedunculam ſupra aram accenſam. Hanc puto eſſe averſam partem num. octavi.

luxurioſiſſimus , qua promittente militibus , legiones abductae ſunt à Macrino.

Num. IX. IVNO. Iuno dea velata , haſtam & pateram tenens, ut ſupra alias.

Num. XI. [1]IVLIA MAMAEA AVGVSTA. Effigies Mamaeae, quae filia fuit Maeſae , ſoror Soemiadis , matris Elagabali , uxor Varii , mater Alexandri Severi , cordata matrona & prudens, cujus conſilio adoleſcens filius Imperator pleraque prudenter adminiſtrabat : Sed quia avarior habita fuit , caeſa eſt una cum filio. Chriſtianae religionis myſteriis initiatam , & ab Origine fuiſſe inſtructam narrat his verbis Euſebius lib. VI. cap. XV. *Mamaea mulier , ſi qua alia , virtute & pietate ſpectatiſſima , vita & moribus cumprimis religioſa , cum Originis fama ita celebris paſſim hominum vagaretur ſermonibus , ut ad ejus etiam aures perveniret ; permagno videbatur aeſtimare , ſi non ſolum viri dignaretur aſpectu , verum etiam ejus in ſacris litteris intelligentiae , quam omnes admirabantur , periculum faceret. Illa ergo jam tum Antiochiae commorans , per turbam ſatellitum illum ad ſe accerſivit. Apud quam ille ubi ad tempus moram fecerat , & multa quae ad gloriam Domini & divinae ejus diſciplinae ac potentiae amplitudinem ſpectabant , ei expoſuerat : ad conſueta ſtudia, & exercitationes ſe mature recepit.* Per hanc & CHRISTI notitia filio inſinuata eſt , qui (inter ceteros tamen gentilium deos) CHRISTVM coluit , ejuſque effigiem in larario conſecratam habuit.

Num. XII. FELICITAS PVBLICA. Perſona Felicitatis, quae columnae innititur , & caduceum dextra oſtentat. Forte caduceus, ut virgula divina , facultatem deſignat obtinendi quod quis deſiderat , & columna retinendi fiduciam , & ſtabilitatis aliquam velut ſecuritatem : attributa Mamaeae , quae ſanis conſiliis filium in adminiſtranda republica ſaepe juvans, felicitatem ejus etiam promovit. Quando verum dictum eſt , quod alibi magnus Lipſius habet ; *Publica eunt , uti conſilia ſunt : nam fata injuſte accuſamus.*

[1] *Num. X.* CERES Dea panario inſidens, laeva taedam tenet, dextra duas ſpicas. Non liquet mihi , utrum hic nummus ad Mamaeam ſpectet , an ad Maeſam. Ad Mamaeam tamen pertinere puto.

TA-

TABULA XXXIX.

ALEXANDRI SEVERI, MAXIMINI, MAXIMI, & PAVLINAE.

Num. I. IMPERATOR CAESAR, MARCVS AVRELIVS SEVERVS ALEXANDER, AVGVSTVS. Effigies Alexandri Severi laudatiſſimi Principis. Fuit iſte Varii Marcelli filius, teſte Lampridio c. I. Arcena urbe, ſive Arca Caeſarea natus, in Syria, & poſt interemptum Macrinum Caeſar à Senatu appellatus: deinde ab Heliogabalo adoptatus, iterum Caeſar declaratus, poſt Imperator factus, *Severi* nomen ei à militibus inditum ob ingentem vigorem animi, & mirandam ſingularemque conſtantiam contra militum inſolentiam: quod ei ingentem tunc viventi reverentiam, magnam apud poſteros gloriam peperit. Detulit ei Senatus iteratis acclamationibus nomen *Antonini*, quod cum conſtantiſſime & modeſtiſſime recuſaſſet, inſtiterunt ut *Magni* cognomen aſſumeret, quod cum magis renuiſſet, rationibus additis, & tandem ille generalem *Auguſti* appellationem à primo Auguſto profectam non renuiſſet; acclamatum eſt denique à Senatu, *Aureli*, *Alexander Auguſte*, *dii te ſervent. Verecundiae tuae*, *prudentiae tuae*, *innocentiae tuae*, *caſtitati tuae*, *&c.* Haec late Lampridius c. x. in vita, & haec origo iſtorum ejus titulorum. Imperavit annis XIII. & natali ſuo die, eodemque Alexandro quondam Macedoni fatali, anno aetatis XXIX. in expeditione Germanica, Maximini dolis occiſus eſt per milites; una cum matre, juxta Moguntiacum.

Num. II. PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL, PATER PATRIAE. Sedet dea Salus, Aeſculapio, qui ſerpente exprimitur, patera effuſa, ſacrificans. Emblema, ſupra poſitum, & explicatum.

Num. III. PONTIFEX MAX. TRIB. POT. VIII. CONSVL. III. PATER PATRIAE. Imperator in curru triumphali cum ſceptro eburneo & aquila. Triumphavit de Per-

Perſis devicto rege potentiſſimo Artaxerxe, & tunc primum Perſae ſervi apud Romanos fuerunt. Acto pulcherrimo triumpho, apud Senatum haec primum verba habuit: *Perſas P. C. vicimus: longa eloquentia opus non eſt: tantum ſcire debetis, quae illorum arma fuerint, qui apparatus. Jam primum elephanti ſeptingenti, iidemque turriti, cum ſagittariis, & onere ſagittarum. Ex his trecentos cepimus, ducenti interfecti jacent, decem & octo perduximus; falcati currus mille; centum & viginti millia equitum fudimus; cataphractarios decem millia in bello interemimus, eorum armis noſtros armavimus: Multos Perſarum cepimus, eoſdemque vendidimus: terras Interamnanas, Meſopotamiae ſcilicet, recepimus, Artaxerxem potentiſſimum regem tam re quam nomine fuſum fugavimus: ita ut eum terra Perſarum fugientem videret: & qua ducta fuerant quondam ſigna noſtrorum, ea rex ipſe ſignis effugeret relictis, &c.* Haec Lampridius c. LVI.

Num. IV. PONT. MAX. TRIB. POT. II. CONSVL, PATER PATRIAE. Imago pacis, quae dextra ramum olivae tenet, ſiniſtra haſtam puram. Hanc praefert, eo quod fuſis fugatiſque Perſis, pacem Imperio partam ſtabiliſſet. Tanto enim hoſte ſuperato, non erat qui cornua tolleret in Romanos, quamvis Germania adhuc impacata eſſet, aut ſaltem nondum ſubacta, in quam Maximinus paulo poſt omnem belli molem convertit.

Num. V. PONT. MAX. TRIB. POT. II. CONSVL, P. P. Imago Iovis cum fulmine & haſta, ut ſupra.

Num. VI. PAX AETERNA AVGVSTA, vel, AVGVSTI. Itera'a Pacis effigies, ut ſupra. Auguſti dicitur, ſive quia ille per victoriam auctor aeternae pacis, ſive quia ſic in lario ejus conſecrata, ſive quod matri Mameae Auguſtae aeternam pacem adſcribant ſtabilitam.

Num. VII. IMPERATOR MAXIMINVS PIVS, AVGVSTVS. Imago C. Iulii Veri Maximini, qui in Thraciae montibus natus, parentibus barbaris, à prima pueritia opilio. Is vaſto & procero corpore inſignis, cum militare ſub Septimio Severo coepiſſet; brevi, robore admirabili & virtute clarus emerſit. Sub Caracalla ordines duxit, & militares dignitates tractavit. Sub Macrino à militia deſtitit, peroſus hominem ob caedem Imperatoris ſui, & in Thracia patria poſſeſſiones comparavit. Poſtea ab Heliogabalo illuſus, tandem Alexandro Severo Principe provectus, & in ſummo honore habitus: quod Alexandro infeliciter ceſſit;

ceſſit; quia poſtea in Gallia apud Moguntiam ſeditione militari, & ipſo, ut quidam volunt, auctore, interfectus: & ſic Maximinus à militibus Imperator dictus, nondum Senator exiſtens, filio Imperii conſorte dato, crudeliſſime Imperium exercuit. Unde factum ut poſt hoſtis à Senatu declaratus, juxta Aquilejam, quam obſidebat, una cum filio trucidatus ſit.

Num. VIII. PROVIDENTIA AVGVSTI. Dea Providentia infra ſe poſitum Orbem ſceptro velut regens & cornucopiae inſtructa. Tritum emblema, & à praedeceſſoribus plerumque uſurpatum.

Num. IX. DIVA PAVLINA. Uxor Maximini, ut putant quidam, inter divas relata, habitu velatae, quod divarum proprium, ut ſupra notavimus. Capitolinus cap. VI. de uxore haec recenſens: *Pollice ita vaſto fuit* (Maximinus) *ut uxoris dextrocherio uteretur pro annulo:* nomen tamen ejus non expreſſit.

Num. X. CONSECRATIO. Paulina Pavoni Iunoniae aliti inſidens, & velum ſeu diadema manibus expanſum tenens in caelum ſublimis fertur. Aquila Iovis ales imperatores ſubvehere cenſebatur, pavo Iunonia Imperatrices. Vide ſupra Tab. XXVI. in Fauſtina matre. Et Tab. XXXI. in filia.

Num. XI. MAXIMVS CAESAR, GERMANICVS. Iſte eſt C. Iulius Verus Maximus, Maximini filius, pulcherrimus ſuae aetatis adoleſcens, ſed moribus idcirco inſolens, & animo atque cultu corporis in ſuperbiam elatus, & paſſim amatus à faeminis: anno aetatis XVIII. aut circiter, cum patre in tentorio occiſus. Victoriae contra Germanos cum patre particeps titulum *Germanici* promeruit. *Ingreſſus enim Pater Germaniam transrhenanam per CCC. & CCCC. millia barbarici ſoli vicos incendit, greges abegit, praedas ſuſtulit, barbarorum plurimos interemit, cepit innumeros, militemque divitem reduxit.* Capitolinus in Maximino cap. XII.

Num. XII. PRINCEPS, vel PRINCIPI IVVENTVTIS. Adſtat Maximus apud ſigna militaria, ſceptro & haſta pura ac paludamento inſignis. Solet autem hic titulus Imperatorum filiis tribui, poſtquam ex ephebis egreſſi in viros adſcripti ſunt, ut dictum eſt ſupra, ad Tab. XXXVII. ubi, ſimili fere ſcemate, Diadumenianus expreſſus.

TABULA XL.

GORDIANI, PVPIENI, BALBINI, & GORDIANI TERTII.

Num. I.[1] IMPERATOR CAESAR, MARCVS ANTONIVS, GORDIANVS, AFRICANVS, AVGVSTVS. Effigies Gordiani ſenioris, qui vir graviſſimus, cum Proconſulare Imperium in Africa teneret, ab exercitu, ſubita & ingente ſeditione contra Maximini crudelitatem excitata, Imperator factus plane invitus, & per minas intentatis gladiis coactus: poſtea Senatu certiore facto, ipſe cum filio *Auguſti* appellati, Maximino una cum filio hoſtibus declaratis. *Africanum* ſe dici voluit, quod ex familia Scipionis Africani ſe originem trahere diceret, ſed poſt filio in pugna contra Capelianum quemdam, qui Mauros rexerat, rebellantem, interfecto, ipſe laqueo vitam finivit, ſciens in Maximino multum eſſe roboris, & in Afris nihil virium, multum quinimo perfidiae.

Num. II. PONTIFEX MAX. TRIB. POT. COS. PATER PATRIAE. Imperator ipſe togatus cum parazonio, & ramum olivae ſive lauri dextra attollens. Videtur ſymbolum indicare, nec togae, & pacis artes, nec fortitudinem bellicam in eo deſideratum iri, vel eſt Statua ei poſita.

Num. III. ROMAE AETERNAE. Roma ſedens ſpoliis ſuffulta, pilo ſe ſuſtentans, & victoriolam dextra praeferens, ſcemate ſupra aliquoties expreſſo. Indicat Romanam rempublicam premi poſſe tyrannide Maximini, non opprimi, aut ſuccumbere. Quod Horat. Carm. Lib. IV. 4. 57. in perſona Annibalis de ea praedicat:

Duris ut ilex tonſa bipennibus
Nigrae feraci frondis in Algido,
Per damna, per caedes, ab ipſo
Ducit opes animumque ferro.
Non Hydra ſecto corpore firmior
Vinci dolentem crevit in Herculem,
Monſtrumve ſummiſere Colchi

Ma-

1 Priore loco explicatur hic nummus, quamvis ſecundo loco pingatur, quoniam anteriorem partem primi & tertii continet.

Digitized by Google

Majus, Echioniaeve Thebae.
Merſes profundo, pulchrior evenit:
Luctere, multa proruet integrum
Cum laude victorem, geretque
Praelia conjugibus loquenda.

Num. IV. IMPERATOR CAESAR M. CLODIVS PVPIENVS MAXIMVS, AVGVSTVS. Effigies Pupieni aurea & radiata corona inſignis. Is vir fuit militaris, domi foriſque moribus clarus. Ex Praefecto Vrbi contra Maximinos, poſt mortem duorum Gordianorum, Imperator à Senatu declaratus, una cum Balbino, & Auguſti titulo uterque inſignitus, *cumque Populus Romanus Pupieni Imperio reclamaret, quod ſeveritas viri metuenda videbatur, ac Gordianum adoleſcentulum Principem poſtularet, non prius permiſſi Imperatores è Capitolio, re divina facta, ad Palatium ſtipati armis ire, quam is Caeſar declaratus eſſet*, ut refert Capitolinus cap. III.

Num. V. [2] FIDES MVTVA AVGVSTORVM. Dextrae junctae Pupieni & Balbini, in fidei teſſeram & Concordiae, more priſco: quo veteres ſignificabant omnem eorum honorem dextrae virtute conſtare, harumque nexu, animorum velut mutuum convenire conſenſum. Vnde & dextrae fidei conſecratae, ut genua miſericordiae. In aliis ejus numis ſimili emblemate, adſcriptum, *Caritas mutua Augg.* Haec boni ominis cauſa ſub initium geminati Imperii. Virg. VIII. Aeneid. 150.

— *accipe daque fidem.*

Et lib. XI. 165.

Iunximus hoſpitio dextras.

Num. VII. & VIII. IMPERATOR CAESAR DECIUS CAELIVS BALBINUS, AVGVSTVS. Balbini facies, qui vir conſularis, nobilitate, virtute, probitate, & verecundia gratus omnibus, una cum Pupieno Imperator deſignatus. Refert Capitolinus, cap. II. quod, *cum occiſis Gordianis Senatus in Curia haberetur, & Conſul aliis de rebus Senatum rogaret, qui primus ſententiam dicturus erat, omiſſis de quibus rogabatur, propoſuerit periculum Reipublicae & neceſſitatem*

2 Praeponitur & hic pars capitis in explicatione quoniam poſterior pars nummi, quamvis praecedat, tamen ad Pupienum pertinet.

Num. VI. CONCORDIA. Dea duplici inſidens cornucopiae, ſub quo globus eſt, dextra manu florem tenet. Hoc typo in Pupieni nummo poſito, oſtendere voluerunt Romani quantam fiduciam quantamque ſpem ponerent in illo, atque collega ejus Balbino, quibus rectoribus orbis terrarum fruerctur omni abundantia.

Digitized by Google

tem de Imperatore deligendo Reipublicae incumbentem: cui Vectius Sabinus, petita à Conſule venia interfatus, cum oſtendiſſet celeriter in neceſſitate capienda conſilia, non per moram conſultationis quaerenda, Maximino quadrato agmine ad Vrbem advolitante, cenſuit duos eligendos, unum qui Urbis defenſioni praeſideat, alterum qui obviam latronibus pergat. Subjunxitque: *Ego Principes dico, vos firmate, ſin minus meliorem oſtendite, Maximum atque Balbinum, quorum unus* (Maximus) *in re militari tantus eſt, ut nobilitatem generis ſplendore virtutis allexerit: alter* (Balbinus) *ita clarus nobilitate eſt, ut & morum lenitate reipublicae ſit neceſſarius & vitae ſanctimonia, quam à prima aetate in ſtudiis ſemper & litteris tenuit.* Cui mox à Senatu acclamatum: *Aequum eſt, juſtum eſt, ſententiae Sabini omnes conſentimus. Maxime & Balbine Auguſti, dii vos ſervent.*

Ab altera parte legitur, VOTIS DECENNALIBVS. Corona laurea omen victoriae, & votorum nuncupatio, ſeu ſuſceptio deſignatur ſolvendorum, ſi reſpublica per decem annos ſequentes ſalva & incolumis perſtitiſſet, vel: Si ſalvi tanto tempore, & felices Principes, Specimen hujus ritus clarum in Plinii ſecundi Epiſtolis, ad Trajanum, hoc exemplo: *Plinius Trajano. Solemnia vota pro incolumitate tua (qua publica ſalus continetur) & ſuſcepimus, Domine, pariter & ſolvimus, precati deos, ut velint ea ſemper ſolvi, ſemperque ſignari.* Et iterum: *Vota, Domine, priorum annorum nuncupata alacres laetique perſolvimus, novaque rurſus, curante commilitonum & provincialium pietate, ſuſcepimus, precati deos,* VT TE REMQVE PVBLICAM FLORENTEM ET INCOLVMEM EA BENIGNITATE SERVARENT. Vovebant autem diis donaria, templa, ludos, coronas, ſacrificia, & ſimilia: ſolvenda cum obtentis quae petebant, rei votorum eſſent, dicebanturque vota ſignare, ſuſcipere, nuncupare: & poſtea votorum rei, eadem ſolvere, implere, &c. Is ritus etiam apud exteros obſervatus. Livius lib. XXI. cap. 21. de Annibale cum ſe praepararet ad bellum cum Romanis gerendum. *Gadeis profectus Herculi vota exſolvit: noviſque ſe obligavit votis, ſi caetera proſpere eveniſſent.* Et poſt: *Ab Gadibus Carthaginem ad hyberna exercitus rediit.* Inde apparet exercitum votis tum ſolvendis. tum ſuſcipiendis interfuiſſe. De votis ſolemnibus nuncupandis, quod fiebat poſtrid. Kalend. Ianuarii per ſacerdotes, vide Tacitum XVIII. Annal. Plinium in Panegyrico, & alios.

Num. IX. AMOR MVTVVS AVGVSTORVM. Dextrae junctae ut ſupra, in teſſeram amoris, & conſentientis privatim ac publice mutuae voluntatis. Numus utrique Imperatori ex aequo tributus, ut ſupra.

Num.

Num. X. & XI. IMPERATOR GORDIANVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Effigies Gordiani tertii, qui ex filio ſeu filia nepos fuit Gordiani ſenioris, de quo Capitolinus in Maxim. & Pupieno cap. II. & in Gord. cap. I. ait: *Illum in ſolatium deſiderii Gordianorum, qui pro republica perierant, adoleſcentem vix quatuordecim annorum Principem à populo expetitum, praecipue, quia Pupieni à Senatu electi ſeveritatem metuebant, nec ante permiſſum Pupieno & Balbino è Capitolio ad Palatium ſtipatis armis ire, quam hic Caeſar fuiſſet declaratus, quod ſtatim factum novo S. C. genere, quum eodem die S. C. factum eſſet, inductuſque in curiam Caeſar appellatus.* Decorus aſpectu, amatus & gratus omnibus, Imperatoribuſque biennio poſt militari ſeditione interemptis, ſolus Imperio ſucceſſit, & ipſe anno aetatis XXII. Imperii VI. inſidiis & fraudibus Philippi, quem Praetorii Praefectum fecerat, & in locum parentis adſciverat, duci juſſus, ſpoliatus, & ante ora militum occiſus in Perſide bellum gerens. In cujus percuſſoribus (qui novem fuiſſe traduntur) quod olim in Iulii Caeſaris, accidiſſe notat Cordus; ut omnes poſtea, Philippis interemptis, ſua manu, ſuiſque gladiis, & iisdem, quibus illum percuſſerunt, interierint.

Ab altera parte, LIBERALITAS AVGVSTI ALTERA, vel DVPLEX, aut GEMINATA. Stat ipſa dea teſſeram dextra praeferens, ſiniſtra bina abundantiae cornua: ut duplex donativum eodem tempore factum deſignet, ſive, (ut ſolet fieri) donativum militi, congiarium populo.

Num. XII. IOVI STATORI. Stat Iupiter haſta & fulmine inſtructus, STATOR, vel quod voto ſuſcepto acies Romanorum fugientium ſtiterit, vel quod ejus beneficio ſtant & ſtabiliuntur omnia, ut Ciceroni placet, Oratio I. in Catilin. cap. ult. *O Iupiter Stator, quem vere Majores noſtri Statorem Imperii nuncuparunt!* quia ipſius beneficio conſtant omnia. Ejus templum in Palatio à Romulo dedicatum cum Sabinos ſuperaſſet. Huic Iovi videtur honorem ſeu ſtatuam detuliſſe, ut res per Maximini tyrannidem dubias & rempublicam fluctuantem ſiſteret, & ſtabili tranquillitate firmaret: ſive terrae motum (qui acciderat) porro arceret, eamque ſtabiliret, quod ſupra Tab. XVIII. forte reſpexit, ſymbolo; TELLVS STABILITA.

Digitized by Google

TABULA XLI.

GORDIANI III. PHILIPPI *utriuſque &* OTACILLAE.

Num. I. AETERNITATI AVGVSTI. Phoebi ſive Solis dei imago radiati, dextram attollentis, & ſpheram ſiniſtra librantis. Extat alius Gordiani hujus numus ſimilis cum ſcito: ORIENS AVGVSTI; ſeu quod juvenem Principem aetate & forma florentem, & Orientis jam Imperium fere obtinentem, augurio aeternae famae Soli comparare placuit, qui Orientem & Occidentem paribus radiis illuſtrat, & aeterno vel perenni gyro complectitur; ſeu quod Imperium Romanum in Occidente ſitum, jam potentiae ſuae dextram in Orientis oras hoc Duce protendat, Perſis Romano Imperio ſuccumbentibus. Veriſimile autem hac forma Solem apud Orientales Heliogabali etiam titulo cultum ut infra Tab. XLVII. ad numum Aureliani notabimus, quamquam ſint qui diſtinguant Numen dei, quod colebatur forma informi, & ſtatuam. De quo vide, quae dicta ad Tab. XXXVII.

Num. II. TRAIECTVS AVGVSTI. Triremis Praetoria roſtrata, inſtructa copiis ſigniſque militaribus. Deſignat profectionem Gordiani ad bellum Perſicum claſſibus exercitu traducto: quod Duce Miſitheo ſocero ſuo, Praetorii Praefecto, optimo & prudentiſſimo viro, feliciter adminiſtravit. Capitolinus cap. XXVI. *Sedato terrae motu, Praetextato & Attico Conſulibus, Gordianus, aperto Iano gemino, profectus eſt contra Perſas exercitu ingenti, & tanto auro, ut vel auxiliis, vel militibus facile Perſas vincere poſſet.* Et iterum, *Syria Perſas expulit, ſummoto, qui eam invaſerat, Sapore rege, ſicque effectum ut Perſae, qui etiam in Italia timebantur, in regnum ſuum redire ſint coacti totumque Orientem Romana Reſpublica obtineret.* apud eundem cap. XXVII.

Num. III. PONT. MAX. TRIBVNITIA POTESTATE ITERVM, CONSVL, PATER PATRIAE. Pax dea ramum olivae praeferens. Alius ſimilis extat, cui inſcriptum, PAX AVGVSTI. Numus cuſus Perſis, ut dictum eſt, ſuperatis, & ſic pacato rurſus Orbe terrarum.

Num.

Num. IV. IMPERATOR PHILIPPVS AVGVSTVS. Effigies M. Iulii Philippi, natione Arabis, qui humili loco natus, mortuo (ejus, ut ſuſpicio fuit, fraude) Miſitheo Praetorio praefecto, ob virtutem militarem à Gordiano ſubrogatus, dolis poſtea & malis artibus militum animos à Gordiano alienavit; primum tutor quaſi Principis electus, juſſuſque pari cum illo Imperio praeeſſe: poſt ſuperbiſſime contra Gordianum agens, tandem per ſummam contumeliam & injuriam occiſo, per ignominioſum ſupplicium, Gordiano, Imperium arripuit: ſed & ipſe anno poſt ſexto à militibus Veronae caeſus, cum contra Decium exercitum eduxiſſet, manibus caeſi à ſe Imperatoris ſuo ſanguine parentavit. Ille quamquam initio gentilis, traditur tamen anno V. C. milleſimo ad Chriſtianam fidem perductus. *Occaſione cujus anni cum in Capitolio ſacrificare Iovi vellet, à S. Pontio, qui Praefectura auctus erat, edoctus fuit de uno Deo vero & omnipotente in coelis, qui omnia condidit VERBO ſuo, & SPIRITVS ſui gratia animavit. Et credidit, unaque cum filio à Fabiano Papa baptizatus traditur.* Ut refert Illuſt. Card. Baron. Tom. Annal. II. p. 431. 432. 435.

Num. V. SAECVLARES AVGVSTI. I. Leo manſuete gradiens. Exhibuit Philippus anno Imperii II. ab V. C. milleſimo, ludos ſaeculares cum ſummo apparatu & magnificentia ſpectaculorum, quorum iſte primus miſſus videtur fuiſſe, Leonum cicurum paria triginta: quod leo in feris regnum obtineat, & familiam ducat. Capitolinus in Gord. cap. XXXIII. *Fuerunt ſub Gordiano Romae elephanti* XXXII. *alces* X. *tigres* X. *leones manſueti* LX. *leopardi manſueti* XXX. *hyenae* X. *gladiatorum fiſcalium paria mille, hippopotamus unus, rhinoceros unus, archoleontes* X. *camelopardali* X. *onagri* XX. *equi feri* XL. *& caetera animalia innumera & diverſa, quae omnia Philippus ludis ſaecularibus vel dedit, vel occidit.* Dedit ſcilicet in direptionem venationis: vel in circo per venatores occidenda exhibuit in ſpectaculum. Idem in Philippo refert Pomponius Laetus. *Hujus Imperii anno ſecundo ante* XI. *kalend. Maji ingenti pompa, magnoque ſumptu & apparatu, ſaeculares ludi anno & natali V. C milleſimo, celebrati ſunt, belluae triumpho Perſico, & his ludis à Gordiano aſſervatae, (nam juvenis natali Urbis triumphare decreverat) hae fuiſſe commemorantur: Elephanti* XXXII. &c. ut ſupra ex Capitolino, *quae omnia in Circo maximo exhibita: & ſcenici ludi, quos in theatro tribus diebus totidemque noctibus, (mirum dictu) pervigil populus ſpectavit, funalibus atque lychnis tenebras vincentibus.*

Num. VI. AETERNITAS AVGVSTORVM. Elephas reticulatus, inſidente Mauro cum jaculis. Per elephantem aeternitatem deſignari putant, quod ii longiſſime vivere tradantur, nempe Mauri-

O 2 tani,

tani, Solino auctore, in annos trecentos, & Ariſtotele ducentos, & quibuſdam trecentos. Magis tamen forte ex ſententia numiſmatis ſit, per ludos *ſaeculi miliarii* (ut in aliis numis vocatur) in quibus elephantes inter primaria ſpectacula fuerunt, & numerum denarium perfectum in ſe trina dimenſione, velut cubice, multiplicatum, (id eſt decies dena decies, quae millenarium quadrant) abſolutam annorum ſeriem, id eſt aeternitatis perfectionem innui, & famam ſimul immortalem tam rarae novaeque ſolemnitatis, iſtis Principibus, ſub quibus incidit, portendi. Fuitque iſte miſſus in Circo, forte ſeptimus, Elephantes ſcilicet XXXII. quia ad ſextum uſque eſt deſignatio in aliis numis, & auctoribus.

Num. VIII. MARCIA OTACILLA SEVERA AVGVSTA. Haec Philippi Imperatoris uxor, ex qua Philippum filium Imperii conſortem procreavit, lunae creſcentis cornibus cincta, quibus eam Dianae comparant, & creſcenti augurantur abſolutam perfectionem & complementum ejus gloriae, felicitati, & virtuti. Quod poſtea ſymbolum fuit Henrici II. Galliarum regis, cum ſcito, *Donec totum impleat orbem*, & nunc Turcarum inſigne, ſimili, ipſis, praeſagio & ſenſu. Porro hanc Marciam CHRISTVM etiam coluiſſe quidam auctores ſunt, & cum marito ac filio per baptiſmum ei initiatam.

Num. IX SAECVLARES AVGVSTAE IV. vel, AVGVSTORVM, ut in aliis argenteis. Hippopotamus. De hoc animali aliquid dictum ſup. Tab. XIX. Porro ſagaciſſimum eſſe tradit ſupra animalia cuncta ratione carentia Ammianus Marcellinus. Voluit hoc numo Philippus uxorem quoque illuſtrem facere, ſaeculari ſolemnitate in ejus memoriam quoque transfuſa. Fuit autem hic miſſus, quod ex notis colligimus, in Circo maximo quartus, Hippopotamus ſcilicet unus, rarum animal, & numquam ante Romae ſpectatum. Ut ſecundus Romuli & Remi conditorum Urbis cum lupa nutrice exhibitio, tertius alcium X. quintus cervorum, ſextus hyenarum: quod ex aliis numis notis numerariis inſcriptis colligimus. Credo autem tot numos varia forma & numero cuſos, quot generis miſſus ſive ſpectacula hiſce ludis miliarii ſaeculi edita fuerunt.

Num.

Num. VII. LIB. AVG. Typus eſt liberalitatis Auguſtae. Sedent in ſubſtructione imperatores Philippi, pater & filius, adſtante gemina Liberalitate cum teſſera, ad patrem videlicet altera, altera ad filium; accedit figura togata ad gradus quam puerulus ſequitur. Noti ſunt Imperatorum horum typi in aere liberalitatem eorumdem indicantes, aureus vero hic inſignis eſt.

Num. XI. & XII. IMPERATOR MARCVS IVLIVS PHILIPPVS AVGVSTVS. Philippus junior à patre conſors Imperii declaratus, Romae poſt patris mortem interfectus anno aetatis duodecimo, ἀγέλαστος dictus, quod partem ludis ſaecularibus ridentem ſevero vultu inſpexiſſe, velut corrigens, tradatur. Tractum putant ex Severae matris cum Chriſtianis praeceptis informantis ſancta diſciplina: quia Chriſtiani ab hiſce ſpectaculis, praecipue crudelibus abhorrebant, & peccatum cenſebant non tantum eis ſpectandis arridere, ſed intereſſe.

Ab altera parte, PRINCIPI IVVENTVTIS. Philippus Imperator habitu militari, cum globo & haſta, adſtante à tergo filio, cui ad armorum tractationem, & regimen Imperii praeit, ut Principem juventutis Reipublicae formet.

Num. XII. SAECVLARES AVGVSTORVM X. Leopardus: miſſus nempe decimus, Leopardi manſueti triginta ſub nomine junioris Auguſti in circum emiſſi, aut illi ſimul cum patre ludis praeſidenti in honorem adſcripti.

TABULA XLII.

Patris & filii DECIORVM, ETRVSCILLAE, HOSTILIANI, & TREBONIANI.

Num. I. & II. IMPERATOR C. MESSIVS QVINTVS TRAIANVS DECIVS AVGVSTVS. Effigies Decii patris, qui in Illyrico militum ſuffragiis nactus Imperium, à Senatu deinde Auguſtus appellatus, optimi etiam Principis famam nomenque obtinuit: variiſque praeconiis eum hiſtorici dilaudant, ſed crudelis valde perſecutor in Chriſtianos fuit, quos propoſito edicto omnes quotquot reperiri poſſent necari imperavit. Vix toto biennio imperavit una cum filio, cum quo adverſus Gothos Thraciam infeſtantes, praelio inconſulto inito, periit, vivuſque cum equo paludibus abſorptus, reperiri non potuit: juſta Dei vindicta, ut qui ſanguinem Chriſtianorum ſitierat, caenum biberet, & in terram uliginoſam vivus deſcenderet.

Ab altera parte, DACIA. Provincia Dacia, baculum tenet, in cujus ſummitate caput equi apparet, quod gens bellicoſa & equitatu praevalens. Alius argenteus titulum praefert, DACIA CAPTA. De geſtis Decii pauca extant, quia in odium perſecutionis, qua Chriſtianos afflixit, obliteratae videntur hiſtoriae temporis ejus. Horatius Dacos *aſperos* vocat, id eſt, duris adſuetos & laboribus infractos.

Num. III. PANNONIAE. Utraque Pannonia, ſuperior & inferior, quarum altera maſſam ſive clavam tenet, armorum forte genus illi genti uſitatum. Graeci fere Pannonios confuſo nomine Paeones vocant, & de iis Max. Tyrius, Orat. XXXVIII. eos *Solem venerari, & ſignum Solis eſſe diſcum brevem longo impoſitum ligno.* Quod an hic expreſſum ſit, non ſatis conſtat.

Num. IV. HERENNIA ETRVSCILLA AVGVSTA Haec Trajani Decii filia fuiſſe traditur, uxor Voluſiani.

Num. V. PVDICITIA AVGVSTAE. Sedet dea Pudicitia, peplo ſive flammeo vultum obnubens in ſignum verecundiae & pudoris, ut ſupra Tab. XXXIII. & haſtam puram tenens. Juvenal. Satyr. X. 334. de Meſſalina,

—— —— dudum ſedet illa parato
Flammeolo.

Qui ritus erat virginum nubentium.

Num. VI. QVINTVS HERENNIVS ETRVSCVS MESSIVS DECIVS. Vultus Decii junioris, corona radiata inſignis, qui cum Patre in bello Gothico extinctus.

Num. VI. PIETAS AUGVSTORUM. Mercurius cum petaſo, caduceo, & bulga ſeu crumena. Mercurium lucris praefectum vulgo notum, unde & mercatorum & publicanorum tutelaris habebatur. Eadem figura & inſcriptione reperitur in argenteo Hoſtiliani ejus qui ſequitur. De *Caduceo* Mercurii, & quem ipſe ejus virgae uſum haberet, breviter Virgil. lib. IV. Aeneid. 242.

Tum virgam capit, hac animas ille evocat orco
Pallenteis, alias ſub triſtia Tartara mittit,
Dat ſomnos, adimitque & lumina nocte reſignat:
Illa fretus agit ventos, & turbida tranat
Nubila. —— ——

Num.

Num. VIII. C. VALENS HOSTILIANVS MESSIVS QVINTVS CAESAR NOBILIS, vel NOBILISSIMVS. De hoc nihil admodum apud Graecos aut Latinos hiſtoricos eſt reperire. Conjicit Onufrius hunc Decii alterum filium fuiſſe, ſive generum, quod ſimul cum Decio imperaverit, ut veriſimile eſt ex numiſmatis emblemate quod ſequitur, nec niſi Imperatorum liberis poſteriori aevo tribui ſolet. Alii numi habent: QVINTVS NOBILIS CAESAR VALENS HOSTILIANVS AVGVSTVS. Et item alius apud Adolphum Occonem: AETRVSCVS ET QVINTVS CAESARES. Habetque utriusque facies adverſas, ut ſupra Tab. XXXV. vidimus Baſſiani & Getae.

Num. IX. PRINCIPI IVVENTVTIS. Stat. tunicatus Imperator cum paludamento, dextra ſignum militare tenens, ſiniſtra pilum. De titulo hoc aliquoties dictum ſupra. Indicat vel primae militiae tyrocinium, vel participatum cum Decio belli laborum.

Num. X. & XI. IMPERATOR CAESAR. C. VIBIVS TREBONIANVS GALLVS. Iſte cum Dux limitis Maeſiae à Decio factus eſſet, à legione, quae praelio Decii contra Scythas infelici ſuperfuerat, Imperator ſalutatus eſt, eumque Senatus Auguſtum appellavit. Is cum Scythis foedus percuſſit, & tributo ducentarum drachmarum aurearum Imperium gravavit Poſtea ipſo Romae agente, cum Aemilianus Dux limitis Maeſiae, Scythas impreſſionem in terras Romani Imperii facientes feliciter repreſſiſſet, & Imperator ab exercitu appellatus eſſet; Trebonianus filium conſortem Imperii fecit, & ad opprimendum Aemilianum profectus, deſerentibus eum militibus & Aemiliano adhaerentibus, cum filio caeſus eſt, poſtquam biennio imperaſſet. Coepit ſub eo graſſari ſaeviſſima peſtis, quae ab Aethiopia incipiens, totum fere orbem pervagata toto decennio, vix tandem conſopita eſt.

Ab altera parte, IVNONI MARTIALI. Templum deae cum ipſius ſtatua & adſtante pavone. Ludicrum Martiale refert in Divo Claudio Trebellius, narrans quid illi inter luctandum eo ludicro acciderit. Sed hoc Marti putem potius quam huic Iunoni ſacrum fuiſſe. Citat Adolphus Occo triplex numiſma huic deae à Treboniano ſignatum, triplexque item à filio ejus Voluſiano. Sed quia illud epitheton Iunonis alibi non reperitur; autumat R. P. Andraeas Schottus forte genuinam ſcripturam eſſe; MARITALI, una litterula tranſpoſita, quae eadem Juno Ducina & Jugalis dicta.

Num.

Num. XII. SAECVLVM NOVVM. Templum almae Urbis Romae, ſex columnis in veſtibulo ſuffultum, in cujus medio ſtatua, forte an Urbis Romae, quamvis hic ſtantis habitu expreſſae. Sic colligo ex conſimili plane figura templi Romae, infra Tab. XLVI. ubi AETERNAE titulo inſignitur, & iterum Tab. LI. Fuit autem templum iſtud regione Urbis quarta juxta Viam ſacram, ut tradit Victor, cujus & Spartianus meminit in Hadriano cap. XIX. *Coloſſum*, inquit, *ſtantem atque ſuſpenſum per Detrianum architectum, de eo loco in quo nunc templum Urbis eſt, ingenti molimine tranſtulit, ita ut operi etiam elephantes* XXIV. *exhiberet*. Et hic interpretor; hoc maxime ad aeternae (ut augurabantur) Urbis gloriam celebrari hoc numiſmate, quod jam poſt dena ſecula & milleſimum annum rotundatum, novum ſaeculum adſurgit, vel ut cum Poëta Ecl. IV. ꝟ. dicamus:

Magnus ab integro ſaeclorum naſcitur ordo.

Cum tamen florere perſeveret Urbs & creſcere, & ſub Imperio ſuo ſpectare gaudeat tantum non quidquid Sol Oriens & Occidens terrarum luſtrat & contuetur. Poſſit autem & iſta ſtatua eſſe Imperatoris togati in veſtibulo templi Almae Urbis dedicata, in memoriam novi ſaeculi ſub ipſo inchoati, de quo diſpiciant periti.

TABULA XLIII.

VOLVSIANI, AEMILIANI, VALERIANI, & MARINIANAE.

Num. I. & II. IMPERATOR C. VIBIVS VOLVSIANVS AVGVSTVS. Poſt exceſſum Gordiani tertii inter eos fuit qui Imperio potiti. Gener fuit Trajani Decii, ducta ejus filia Herennia, filius Treboniani Galli, quem pater Romae agens, audiens Aemilianum Imperatorem ab exercitu factum, conſortem Imperii fecit, brevique poſt tempore cum patre apud Interamnum occiſus eſt.

Num.

Ab altera parte, PIETAS AVG. Inſtrumenta pontificalia & ſacrorum. Lituus, culter, ſimpulum ſeu guttus, capeduncula, aſpergillum, & patera, ut ſupra aliquoties. Deſignat ſacerdotia quibus auctus fuit, & in Divos ſuos cultum.

Num IV. & V. IMPERATOR CAESAR AEMILIANVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Iſte Mauritania ortus, Dux limitis Maeſiae ſub Decio, ſtrenue rem geſſit ſub Treboniano Gallo profligatis Scythis & in ſolitudines ſuas rejectis. Poſt ab exercitu Imperator creatus, caeſo mox Gallo, qui ad eum opprimendum profectus erat, ſcripſit Senatui ſe Imperatorem electum, & diligentiam in bello adminiſtrando in Oriente ſpopondit. Interea nuntio accepto Alpinos milites Valerianum elegiſſe, milites ejus, ne civili bello ſe conficerent, ipſum occidunt apud Spoletum, & Valeriano ſe tradunt. Alii illum morbo abſumptum referunt, tres circiter menſes modeſte Imperio uſum:

Ab altera parte, PONTIFEX MAX. TRIBVNITIA POTESTATE, PATER PATRIAE. Imperator haſta pura inſtructus ad ſigna militaria ſacrificat loricatus. Solent Imperatores novi luſtrato exercitu ſacra facere coram legionibus, & ea occaſione aliquando ſuper aris milites novo ſacramento obligare, quae cauſa martyrii multorum Chriſtianorum militum, qui temporis ejus ſacrificii, ne ſe polluerent, à caſtris ſecedebant, quod fecit tota Thebaeorum legio (*quae*, ut refert Eucherius, *ſex millia ſexcentos ſex validos animos, & inſtructos armis antiquorum Romanorum habebat exemplo*) ſub Maximiano Herculio, in Gallia, primum decimata bis, mox immiſſo omni exercitu ad internecionem deleta, animante eos Mauritio maxime Tribuno: quorum reliquias plurimas venerari eſt apud Agrippinam Coloniam, & in Subalpinis.

Num. VI. APOLLINI CONSERVATORI. Apollo nudus laurum dextra tenens, citharam ſiniſtra. Credo Apollini maxime his Principibus honorem habitum, ut contra peſtilentiam graſſantem, ut dictum ſupra, quam & immittere iratus, & propulſare pla-

Num. III. S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. Figura muliebris ſtolata ſtans, dextra duas ſpicas tenet ſupra modium, laeva cornucopiae. Ad pedes ejus retro navis eſt. Deſignat hic typus curam annonae quam princeps ille geſſerit. Quum videlicet A. V. C. 1005. & 1006 graviſſima peſtis, primum provincias Romanas, deinde ipſam Romam vaſtaret, fames inde ſecuta peſtisque atrocis comes, lenita fuit a Voluſiano & patre Gallo, frumento Romam advecto, unde Ubertatis typus in multis eorumdem nummis, argenteis & aereis conſpicitur.

placatus putabatur) Romano Imperio adeſſet: quia & Treboniani Galli numiſmata producit Occo, quibus inſcriptum, APOLLINI SALVTARI. De peſte immiſſa, Homeri Ilias, lib. I. De propulſanda, Horat. Carm. lib. I. 21: 9.

Vos Tempe totidem tollite laudibus
Natalemque mares Delon Apollinis,
Inſignemque pharetra,
Fraternaque humerum lyra.
Hic bellum lacrymoſum, hic miſeram famem,
Peſtemque à populo, & Principe Caeſare in
Perſas atque Britannos,
Veſtra motus agat prece.

Num. VII. & VIII. IMPERATOR CAESAR PVBLIVS LICINIVS VALERIANVS AVGVSTVS. De eo Trebellius Pollio cap. I. *Valerianus Imperator nobilis genere, patre Valerio, Cenſor antea, & per dignitatum omnes gradus ſuis temporibus ad maximum in terris culmen accedens, cujus per annos* LXX. *vita laudabilis in eam conſcenderat gloriam, ut per omnes honores & Magiſtratus inſigniter geſtos Imperator fieret, non, ut ſolet, tumultuario populi concurſu, non militum ſtrepitu, ſed jure meritorum, & quaſi ex totius Orbis una ſententia.* Is infeliciter contra Saporem Perſarum regem bellum gerens, ſeu imperitia Ducis, ſeu fraude, ſeu adverſa fortuna, iniqua in loca deductus, captus eſt ab hoſte: apud quem miſere conſenuit. Nam quoad vixit, Sapor eo incurvato pedem cervicibus ejus imponens, equum aſcendere ſolitus, tandem ipſum crudeliſſima morte, pelle à cervice ad imos usque talos detracta, necavit, anno LXXVII. aetatis. Victor eum ſtolidum & inertem fuiſſe tradit, neque ad uſum aliquem publicum conſilio aut opera idoneum. Zozimus captum magna ſua culpa & imprudentia: ſane ludibrium fortunae ingens fuit, & caducae in terris ſortis nobile documentum.

Ab altera parte, DEO VOLKANO. Templum Volkani ſive Vulcani, in cujus medio deus malleo inſtructus, & incude, ut apparet, juxta poſito. Graeca orthographia, numo forte in magna Graecia ſignato.

Num. IX. APOLLINI PROPVGNATORI. Apollo arcum intendens, & ſagittis propugnans. Nota eſt fabula, qua Apollo matris honorem propugnans fecundae Niobes liberos ſagittis confeciſſe traditur. Horat. Ode VI. lib. IV. ad Apollinem vſ. I.

Dive,

Digitized by Google

Dive, quem proles Niobaea magnae
Vindicem linguae, Tityoſque raptor
Senſit, & Trojae prope victor altae
Phtius Achilles.

Num. X. & XI. DIVAE MARINIANAE. Mariniana, altera Valeriani uxor, mater P. Licinii Valeriani, ſed velata more Divarum, ſcilicet poſt mortem caelo adſcripta, lunae etiam cornibus cincta.

Ab altera parte, CONSECRATIO. Ara cum acroteriis ſeu cornibus ſuis, & in medio ejus ignis. Indicat divinos honores defunctae attributos.

Num. XII. CONSECRATIO. Pavo picta pandens ſpectacula cauda: aut, quae Laudatas oſtentat avis Junonia pennas. Symbolum Iunonis, ut ſupra.

TABULA XLIV.

VALERIANI, GALLIENI, SALONINAE, & SALONINI.

Num. I. & II. DIVO CAESARI VALERIANO. Iſte ex Mariniana uxore P. Licinius Valeriani filius, forma conſpicuus, verecundia probabilis, eruditione pro aetate clarus, moribus perjucundus, & à fratris diſſolutione ſejunctus, à patre abſente *Caeſar* eſt appellatus, à fratre, ut Caeleſtinus dicit, *Auguſtus*, *Nihil habuit*, ut ait Pollio cap. I. *praedicabile in vita, niſi quod eſt nobiliter natus, educatus optime, & miſerabiliter interemptus.* Sed & poſt mortem in Divorum numerum relatus, ut hic numus docet.

Ab altera parte, CONSECRAIO. Rogus funebris forma conſecrationi propria, de quo dictum Tab. XXV. ubi ſimile emblema Antonini Pii.

Num. III. CONSECRATIO. Aquila, qua è rogo evolante ſignum dabatur conſecrationem perfectam, & velut à Iove, internuntio alite ſuo, approbatam. De quo dictum ad Tab. XXV.

Num. IV. & V. GALLIENVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Valeriani Imperatoris filius omnibus artibus à puero inſtructus, Auguſtus à patre appellatus, ſub initium Imperii multa bene geſſit. Sed patre poſt à Sapore capto, omnibus lugentibus ipſe laetatus eſt, quod excuſſo jugo paterno, vino, libidini & popinis ſe totum dare poſſet. XV. Imperii anno cum Valeriano fratre, & filio Gallieno, Aureoli commento, contra quem profectus erat, a ſuis interfectus circa Mediolanum, natus in perniciem Imperii, & luxu & libidine infamis vixit annis L. Sub hujus Imperio XXX. tyranni variis pro occaſione locis Imperium obtinuerunt, & membra Imperii mirè lancinaverunt.

Ab altera parte, APOLLINI CONSERVATORI AVGVSTI. Centaurus ſive Apollo ejus habitu, dextra ſphaeram ſive globum, ſiniſtra gubernaculum tenens. Ego hanc ſphingem nondum capio. Viderint antiquitatis peritiores, quare Apollo hoc habitu. Anne quod monſtrum Imperatorium deum monſtruoſum coluit, Orbemque ac gubernacula ejus monſtris aut beſtiis, id eſt, tyrannis triginta (factus ipſe ſicut equus & mulus) conculcanda conceſſit? Sunt qui putent Gallienum expeditione in Orientem ſuſcepta hoc ſignum ut ſagittarii, quaſi thema ſuum (ut ſupra capricorni Auguſtus, & Veſpaſianus fecerant) publicaſſe, & Solem vel Apollinem in eo ſigno verſantem ſibi tutelarem deum expreſſiſſe, quod nondum ſatisfacit, quia iſte Apollo ſive ſagittarius, arcu caret & ſagittis, itaque ampliamus.

Num. VI. LIBERO PATRI CONSERVATORI AVGVSTI. Tigris ſeu panthera, Baccho, qui Liber Pater dictus, ſacra. Virgil. Aeneid. lib. VI. 805.

Liber agens celſo Nyſae de vertice tigres.

Hoc emblema veriſimilitudinem habet, quod in Orientem arma Romana inferenti is tutelaris electus, qui in Orientales & Indos trophaea ſua & ſigna ſumma cum gloria produxiſſe fertur. Sed & concinnè patronus Bacchus ei, qui crapula, luſtris & popinis Romanum Imperium tunc potentiſſimum tantum non funditus evertit. Qua de re diffuſe in vita ejus Pollio Trebellius.

Num.

Digitized by Google

Num. VII. & VIII. CORNELIA SALONINA. Uxor Gallieni, quam Regis Marcomannorum filiam, à Trebellio Pollione *Piparam*, ab Aurelio Victore *Pipam* cognomento, & Attali Germanorum Regis filiam dictam, perditè adamatam, accepit, ſocero ex pacto parte ſuperiorioris Pannoniae conceſſa. De hac Trebellius Pollio in Poſthumio cap. I. *Interfecto à Gallis Salonino Gallieni filio, ab omni exèrcitu & omnibus Gallis Poſtumius gratanter acceptus, talem ſe praebuit per annos ſeptem, ut Gallias inſtauraverit, quum Gallienus luxuriae & amore barbarae mulieris conſeneſceret.* Barbaram mulierem, non uxorem vocat, etſi ea pro uxore habita: quia non creditae ſunt nuptiae, quas civis Romanus cum peregrina contraxiſſet. Apud Porphyrium in vita Plotini perhoneſta hujus mulieris eſt mentio.

Ab altera parte, DEAE SEGETIAE. Templum, & in eo ſtatua deae ſtantis, manibus elevatis, & in ejus vertice Lunae creſcentis cornua. De dea Segetia nihil admodum obſervavi. Flava *Segeſtis* à Virgilio nuncupatur: ſunt qui autument hic reponendum, *Segeſtæ*, forte ex eraſis antiquitate literis errore contracto. Eſt autem *Segeſtis* dea Segetum & frugum praeſes; ut Pomona fructuum. Forſan Lunae cornua habet quod ad Lunae & menſium obſervationem ſegetes ferendae occandaeque ſint, ut feliciter proveniant, quod & Horatius tangit carmine Seculari IV. 6. 37.

Rite Latonae puerum canentes,
Rite creſcentem face noctilucam
Proſperam frugum, celeremque pronos
Volvere menſes.

Num. IX. VENVS FELIX. Venus ſedens, pomum ferens & haſtam puram, adſultante ut apparet, hinnulo. An quod praeſes ipſa Venus proterviae laſcivientis, & velut petulcae & ſubſultantis alacritatis. Quod laſciviae genus Horatius amabat, & *gratam protervitatem* vocabat: quod Itali etiam nunc laudant in puellis & *vaghezza* exprimunt. An quod per Hinnulum deſignetur verecundum illud & pavidum in puellis virginibus? quod etiam hac Hinnuli imagine Horatius tangit I. 23: 1.

Vitas Hinnuleo me ſimilis Chloë.

Etſi hoc Veneri parum congruens. Hoc ſaltem eſt: per imaginem Veneris, formam Saloninae commendat & venuſtatem.

Digitized by Google

Num. X. & XI. SALONINVS VALERIANVS CAESAR. Effigies P. Licinii Cornelii Salolini Valeriani, qui Gallieni ex Salonina filius, adoleſcens mortuus eſt: dictus Saloninus, vel quod Salonis natus, vel in matris gratiam (quam pater perdite amavit) ejus cognomine indigetatus.

Ab altera parte, PIETAS AVGVSTI. Inſtrumenta ſacrorum, ut ſupra aliquoties. Solent opulentis ſacerdotiorum reditibus augeri principum etiam impuberes tantum filii, ut variis locis hiſtorici teſtantur.

Num. XII CONCORDIA TRIVM AVGVSTORVM. Tres dextrae in unum nodum coaptatae. Referimus ad patrem Gallienum, ipſum Saloninum, & ad fratrem Gallieni P. Licinium Valerianum, qui à patre abſente Caeſar, à fratre Auguſtus, dictus, miſerabiliter cum fratre interemptus, & juxta Mediolanum ſepultus fuit.

TABULA XLV.

POSTVMI, VICTORINI, & AVREOLI *Tyrannorum.*

Num. I. & II. IMPERATOR CAESAR POSTVMVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Effigies Marci Caſſii Latieni Poſtumi, inter triginta tyrannos computati, qui per Gallieni fatalem inertiam Imperium variis locis ſub ipſo arripuerunt. Trebellio Pollioni *Poſthumius*, vir in bello fortiſſimus, in pace conſtantiſſimus: cui, cum Gallienus filium Saloninum in Gallia poſitum crediddiſſet, quaſi cuſtodi vitae, & morum actuumque Imperialium inſtitutori, ipſe poſt, occiſo Salonino, ſumpſit Imperium, vel, ut alii tradunt, per Gallos odio in Gallienum (cum puer, quem apud ſe imperare ferre non poſſent, miſſis militibus occiſus eſſet) Imperator ſalutatus eſt, & ab exercitu Galliſque omnibus grate acceptus, talem ſe praebuit per annos ſeptem, ut Gallias inſtauraverit, & ſubmotis omnibus Germanicis gentibus, Romanum in priſtinam ſecuritatem

ritatem revocaverit Imperium. Sed ob gravitatem morum à Gallis novarum rerum cupidis, Lolliano agente, interemptus eſt. Eutropius ait decem eum annis apud Francos Imperium obtinuiſſe.

Ab altera parte, INDVLGENTIA PIA POSTVMI AVGVSTI. Refero ad indulgentiam criminum & clementiam Poſtumi: quod reum genibus flexis manus, more ſupplicantium, attollentem, protenſa manu velut ad ſurgendum invitet ipſe ſedens velut pro tribunali togatus. Oſtendere vult facilem fuiſſe Principem in condemnandis poenis: prout ea voce utitur Capitolinus in Antonino Pio, quem ſimiliter pie indulgentem oſtendit, dum ait cap. VI. *His, quos Hadrianus damnaverat, in ſenatu indulgentias petiit: dicens, etiam ipſum Hadrianum hoc fuiſſe facturum.* Quod contra obſervatum à quibuſdam etiam magnis principibus, ut Alexandro Severo, de quo Lamprid cap. XXI. *Condemnationes & raras eſſe juſſit, &, quae factae fuerant, non indulſit.* Item alibi cap. XIX. de Senatorum ab eo creatorum modo per ſententias omnium, & teſtes ſummos viros, addit: *ſi fefelliſſent vel teſtes, vel ii qui ſententias dicebant, poſtea in ultimum rejiciebantur locum civium, condemnatione adhibita, quaſi falſi rei approbati, ſine ullius indulgentiae propoſito.*

Num. III. AETERNITAS AVGVSTI. Hercules ſiniſtra exuvium leonis, & clavam tenens, lauream coronam capiti Imperatoris armati imponit. Deſignat bellicam ejus gloriam, & fortitudinis lauream, ac famam aeternam, ſecuritate Galliis parta, & ſubmotis à limite Germanis, velut Deo auctore, fortium virorum apud Gentiles praeſide, praemiis aeternis condecorari.

Num. IV. SALVS PROVINCIARVM. Fluvius eſt cum navigio ſuo, forte Rhenus limes Galliae Belgicae, cum ſcopulis, velut terminis innitatur: aut aliquod ex nobilioribus Galliae fluminibus, ſubvehendo & conducendo commeatu ſalutem Provinciis & velut vitam ferens.

Num. V. POSTVMVS AVGVSTVS. Imperator Poſtumus galeatus criſtaque inſignis equina. In galea bigae, & velut certamina gloriae.

Num. VI. PROVIDENTIA AVGVSTI. Stat Providentia ſceptro orbem regens, & columnae innixa, & cornu copiae oſtentans. Cum ſtultorum ſit lunae inſtar mutari, prudentum autem conſtanter agere, ſtabilitatem virtutis columna fulciens deſignat, felicitatem cornu copiae, potentiam ſceptrum, Orbis nullo terminatam

Digitized by Google

tam limite Imperatoris auctoritatem, providae ejus ſapientiae adſcribendam.

Num. VII. & VIII. IMPERATOR CAESAR VICTORINVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Hunc Poſtumus ſenior, cum videret ſibi contra Gallienum non ſolum militum, verum etiam alterius Principis auxilium neceſſarium; militaris induſtriae virum (ut ait Pollio Cap. V.) in participatum vocavit Imperii, & cum eodem contra Gallienum conflixit. Interfecto autem Poſtumo & Lolliano, ipſe ſolus in Imperio remanſit. Sed cum matrimoniis militum, & militarium corrumpendis operam daret, à quodam actuario, cujus uxorem ſtupraverat, compoſita factione, apud Coloniam Agrippinam interemptus eſt cum Victorino filiolo: Praeter libidinem optimus Imperator, quem Julius Aterianus apud Pollionem cap. V. ejus aevi ſcriptor, laudat, ſcribitque *neminem ei praeferendum fuiſſe, non in virtute Trajanum, non Antoninum in clementia, non in gravitate Nervam, non in gubernando aerario Veſpaſianum, non in cenſura totius vitae ac ſeveritate Pertinacem vel Severum.* Sed haec omnia libido, & cupiditas mulierariae voluptatis perdidit.

Ab altera parte, ROMAE AETERNAE. Romae caput galea & criſta munitum, dextro humero nudo velut brachium exertum gerens, prout virtus militaris his tabulis aliquoties exprimitur, excuſſae fortitudinis inſigne. AETERNAE titulus & augurium frequens in numis ſupra.

Num. IX. SAECVLI FELICITAS. Fortuna videtur, illa quam Graeci, teſte Pauſania, Τύχην φερέπολιν, (propter turriculam, ſeu faſtigium, quod refert in capite) vocabant: gubernaculum juxta poſitum, quod ei rerum moderationem adſcriberent. Proram navis pede premit, puerum in genibus velut ſibi ſupplicantem habet, aut quod liberos tollat, an forte quod Victorinus liberis tollendis operam daret (cum proclivis in libidinem deſcribatur) & ex variis mulieribus ſobolem haberet, hoc per adulationem Fortunae indulgenti, & ſaeculi Felicitati fuerit adſcriptum?

Num. XI. & XII. IMPERATOR M. ACILIVS AVREOLVS, PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Illyricanos exercitus regens in

Num. X. IOVIS CVSTOS Jupiter Victor ſedens, ut in nummus Veſpaſiani aliorumque imperatorum. Incertum vero mihi eſt, utrum ad Victorinum (ut puto) nummus pertineat, an ad Aureolum.

Digitized by Google

in contemptum Gallieni coactus à militibus ſumpſit Imperium. Cum eo pacem Gallienus facere coactus eſt, cum Poſtumio pugnaturus, quod virum fortem expugnare fruſtra tentaſſet. Eum poſtea Claudius, interfecto jam Gallieno, conflictu habito apud eum pontem interemit prope Mediolanum, qui nomine ejus dedicatus, & Pons Aureoli nuncupatus eſt, atque illic, ut tyrannum, ſepulchro humiliore donavit. Haec Trebell. Pollio. Vopiſcus ait: alios, invito Claudio, ab Aureliano occiſum, tradere: alios, mandante & volente. Exſtat ejus Epitaphium in agro Mediolanenſi ſex elegis Graecis à Claudio poſitum, quod citat Iſ. Caſaubonus in notis ad Pollionem.

Ab altera parte, PRVDENTIA GVGVSTI. Hic Prudentiam nominat, quam alii Providentiam, eodem habitu & ſcemate quo ſupra expreſſam à Poſtumo.

TABULA XLVI.

Tyrannorum, QVIETI, *&* TETRICORVM, *patris ac filii.*

Num. I. IMPERATOR CAIVS FVLVIVS QVIETVS, PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Macriani ſeu Macrini ſenioris filius cum patre & fratre, Baliſtae judicio, in Aſia ſub Gallieno Imperator eſt factus. *Sed ubi comperit Odenatus* (qui olim jam Orientem tenebat) *Macrianum patrem & ejus filium Macrinum ab Aureolo victos, militeſque in ejus poteſtatem conceſſiſſe, adoleſcentem cum Baliſta Praefecto interemit, digniſſimum alioquin Imperis habitum.* Haec Pollio cap. XIII.

Num. II. SOLI INVICTO. Phoebi ſive Solis ſimulachrum radiati, & Orbem tenentis, ferè eodem filo quo ſupra Tab. XLI. captivo ad pedes, brachiis poſt terga revinctis, ſedente. Omnes qui in Aſia res feliciter geſſerunt, aut Imperium obtinuerunt, Solem, Orientalium nationum peculiarem deum, coluiſſe notantur. ideoque ſaepe eorum numis ejus ſimulachrum variis titulis, DEI SOLIS AETERNI, CONSERVATORIS, COMITIS AVGVSTI, &c. indigetatur.

Num. III. IMPERATOR TETRICVS PIVS FELIX AVGVSTVS. P. Piveſus Tetricus, quem interfecto Antonino & filio ejus, mater Victoria Senatorem P. R. praeſidatum in Gallia regentem ad Imperium hortata Auguſtum appellari fecit, filiumque ejus Caeſarem nuncupavit. Qui cum multa praeclare feciſſet, & feliciter diuque imperaſſet, ab Aureliano victus cum militum ſuorum inſolentiam ferre non poſſet, volens ſe graviſſimo Principi dedidit: quem Aurelianus cum Zenobia in triumpho duxit, ſed eumdem poſtea totius Italiae *Curatorem*, ſecundum Vopiſcum, & utrumque Victorem, *Lucaniae Correctorem* fecit, omniſque per eam annonariae regionis, illumque honorifice habuit.

Num. IV. VIRTVS AVGVSTI. Virtus maſcula ſeu militaris, inſidens thoraci ſeu ſpoliis, dextra lauri ramum praefert, ſiniſtra haſtam. Habitus idem quo ſupra aliquoties Virtus expreſſa, ut Tab. VIII. XXVII. & XXVIII.

Num. V. IMPERATOR TETRICVS PIVS AVGVSTVS. Idem habitus Tetrici qui ſupra.

Num. VI. LAETITIA AVGVSTI NOBILIS, vel, NOSTRI. Laetitia dea coronam ſeu ſertum dextra ſive diadema, & ſiniſtra anchoram tenet. An hoc forte ſignificare intendit, quod Imperator praeſentis Imperii inſigniis gaudeat, & mentem tamen ad ulteriora ſpei firmae velut certitudine praeſumpta extendat? quia etſi jam tum Tetricus in Gallia Imperator ſalutatus, reſtabat tamen Oriens & Occidens alienis adhuc Imperiis obſequens, copiiſque munitus: ſive per anchoram ſtabilitatem intelligimus, ut ſupra in Telluris imagine & alibi. Porro coronati ſolent dies Feſtos & laetitiae dicatos celebrare Romani, ideo haec dea ſertum porrigit, fiebant autem haec ſerta ex variis floribus aut herbis ſuaveolentibus. Horat. Ode XXXVI. lib. I. in laetitiam Pomponii Numidae reducis vſ. 15.

Neu deſint epulis Roſae,
Neu vivax apium, neu breve lilium. ſcilicet in ſerta.

Item I Ode XXXVIII. I. ad puerum ſuum.

Diſplicent nexae philyra Coronae,
Mitte ſectari roſa quo locorum
Sera moretur.
Simplici myrto nihil allabores, &c.

Num.

Num. VII. & VIII. BINI IMPERATORES TETRICI AVGVSTI. Tetrici patris & filii effigies, qui filius primo *Caeſar* nuncupatus, poſtea patri in Imperio conſors, eodemque fato ab Aureliano in triumpho traductus: & poſtea omnibus Senatoriis honoribus perfunctus, ſortis humanae ambiguae documentum; ex privato Imperator, ex Imperatore captivus & triumphatus, iterumque ad culmina honoris & potentiae evectus.

Ab altera parte, SPES PVBLICA. Imago Spei, herbam ſive florem oſtentantis, ut ſupra Tab. XIII. aliiſque. Deſignat in viris iſtis ſalutis publicae fiduciam conceptam.

Num. IX. IOVI VICTORI. Iupiter ſedens, & dextra Victoriolam praetendens, ſiniſtra haſtam tenens. Eo titulo pietatem profitetur, quod victoriarum gloriam in auctores deos & Iovem deorum regem transfundat. Horatius Carm. lib. III. 6. 5.

Diis te minorem quod geris, imperas,
Hinc omne principium, huc refer exitum.

Num. X. CONCORDIA AVG. Figura muliebris velata, ſedens; dextra florem tenet, laeva, cornucopiae. Typus eſt Concordiae Auguſtae inter Tetricos, patrem filiumque. Ex Occone & Mediobarbo citat & explicat ſimilem nummum Bandurius Tom. I. pag. 400. Sed is inſcribitur AVGG. & dextras junctas pro typo habet.

Num. XI. VIRTVS AVG. Virtus ipſa dextram jungit cum Imperatore. Typus nummi egregius eſt, habetque loco citato tres nummos cum ejuſmodi inſcriptione Bandurius, ſed aliis typis. Litera P. inter utramque figuram cernitur. An *Perpetua* ſignificat, an monetarii nota eſt? Puto literam aliam, quæ urbem aliquam deſignabat, detritam fuiſſe, nam P. videtur dicere *percuſſa*.

Num. XII. MERCVRIO PACIFERO. Stat Mercurius nudus cum palliolo, & attributis ſolitis. A Gallis inprimis Germanisque cultus fuit Mercurius, unde typum ejus in Victorini rariſſimo nummo mirari non debemus, praeſertim quum nummi Poſtumorum, patris & filii, itidem Mercurium Paciferum depingant.

TABULA XLVII.

Sequuntur Imperatores, CLAUDIUS, QUINTILLUS, AURELIANUS, & SEVERINA.

Num. I & II. IMPERATOR CLAVDIVS, PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies M. Aurelii Claudii, qui natione è Dalmatis, ut plurium eſt ſententia, (quamvis origo ejus in obſcuro fuerit) magnis virtutibus clarus, & militaribus praeſertim illuſtriſſimus: quem ponunt Hiſtorici cum Auguſto, Trajano, Antonino, peculiaribus eorum virtutibus comparandum. Pollio cap. 11. *Inſignis morum gravitate, inſignis vita ſingulari & caſtimonia, vini parcus, ad cibum promptus, ſtatura procerus, oculis ardentibus, lato & pleno vultu, digitis uſque adeo fortibus, ut ſaepe equis & mulis ictu pugni dentes excuſſerit. Gallieni morientis ſententia Imperator deſignatus, in Imperio ita ſe geſſit, ut ejus ſtirpem ad Imperium ſummi Principes eligerent, emendatior Senatus optaret.* Gothos & Sarmatas victoriis ita attrivit, ut eorum trecenta & viginti millia deleverit, atque inſuper naves eorum ad duo millia depreſſerit. Poſt biennii gubernacula Sirmii morbo, id eſt peſtilentia, conſumptus, nulla relicta ſobole: ante Imperium, in Imperio, poſt Imperium, dilectiſſimus omnibus ordinibus: cujus honori & ſtatuam auream decem pedum, quod nulli antea, & clypeum cum imagine vultus ejus in Capitolio S. P. Q. R. dedicavit. Vide Trebellium Pollionem in vita, qui ſibi vix ſatisfacere poteſt in viri hujus laudibus depraedicandis.

Ab altera parte, ROMAE AETERNAE. Templum, cujus veſtibulum ſex columnis fulcitur, & in medio ſtatua ipſius Romae ſpoliis inſidentis. De templo hoc diximus ad Tab. XLII.

Ab altera parte, VICTORIA GOTHICA. Trophaeum de ſpoliis Gothorum, infra ſedentibus captivis. De numero hoſtium Gotho-

rum

rum refert Trebellius Pollio c. vii. hanc Claudii ad Senatum Populumque Romanum epiſtolam *Sen. P. Q. R. Claudius. P. C. militantes audite, quod videlicet* cccxx. *millia Barbarorum in Romanum ſolum venerunt, haec ſi vicero vos vicem reddite meritis, &c.* Poſt addit Pollio: *Hos igitur Claudius ingenita illa virtute ſua ſuperavit, hos brevi tempore attrivit, de his vix aliquos ad patrium ſolum redire permiſit.* Claudii Epiſtola ad Iunium Brochum Illyrico praefectum, c. viii.. *Claudius Brocho. Delevimus* cccxx. *millia Gothorum, duo millia navium merſimus, tecta ſunt flumina ſcutis: ſpathis, & lanceolis omnia littora operiuntur, campi oſſibus latent tecti, nullum iter pervium eſt* (ob ſtrata corpora caeſorum) *ingens carrago deſerta eſt.*

Num. V. IMPERATOR CAESAR MARCVS AVRELIVS CLAVDIVS QVINTILIVS AVGVSTVS. Frater Claudii qui etiam Imperium obiter deguſtavit. De eo ſic Trebellius Pollio c. xii. *Claudio ad deos atque ad ſidera demigrante, Quintillus, frater ejusdem, vir ſanctus, & ſui fratris (ut vere dixerim) frater, delatum ſibi omnium judicio ſuſcepit Imperium, non haereditarium, ſed merito virtutum: qui factus eſſet Imperator, etiam ſi frater Claudii Principis non fuiſſet. Is autem ob brevitatem temporis nihil dignum Imperio gerere potuit. Nam ſeptimadecima die, quod ſe gravem & ſerium contra milites oſtenderat, ac verum Principem pollicebatur, eo genere quo Galba, & quo Pertinax, interemptus eſt.* Alibi etiam Pollio vocat eum *ſingularem virum, & familiam ejus ſanctam ac nobilem.*

Num. VI. TEMPORVM FELICITAS. Corona laurea victoriarum partarum inſigne, & futurarum omen, quod Felix reddere ſeculum ſolet.

Num. VII. & VIII. IMPERATOR CAESAR AVRELIANVS AVGVSTVS. Effigies Lucii Domitii Aureliani gemmato diademate (quod hic primum à Perſico luxu videtur depromptum) inſignis. *Fuit*, ut refert Vopiſcus c. iii. *humili loco natus, Sirmii, vel in Dacia, matre ſacerdote Solis, decorus aſpectu, & gratia virili ſpecioſus, ſtatura procerior, nervis validiſſimis, vini & cibi paulo cupidior, libidinis rarae, ſeveritatis immenſae, diſciplinae ſingularis, gladii exerendi cupidus.* à Valeriano ad honores & Conſulatum productus, Claudianis temporibus

Num. IV. MEMORIAE AETERNAE. R. P. Aquila expanſis alis reſpiciens. Occurrunt ejusmodi nummi, teſtes conſecrationis Claudii ex aere, quales & ipſe habeo, cum Claudii capite laureato & velato ad humeros. Inſcriptio a parte capitis eſt, DIVO CLAVDIO OPTIM. P. Monumentum inſigne optimi principis. Literae R. P. indicare videntur Romae vel Ravennae percuſſum fuiſſe nummum.

ribus bello contra Maeotidas illi commiſſo, & equitum quoque omnium praefectus, & contra Sarmatas & Suevos felicibus praeliis florentiſſima victoria parta, tantus enituit, ut poſt Claudium, Quintillo quoque fratre ejus interempto, ſolus tenuerit Imperium, Aureolo interfecto cum quo pacem Gallienus fecerat. Poſt Eudoxiam ſuperatam & Orientem pacatum, in Gallia quoque Tetrico devicto, inſignem triumphum egit. Tandem Perſis bello indicto inter Heracleam & Byzantium occiſus fraude Notarii ſui Mneſthei, manu Mucaporis. Imperavit annis circiter ſex.

Ab altera parte, PROVIDENTIA DEORVM. Concordia duo ſigna tenens, & Sol ſive Heliogabalus ea forma, qua veriſimile eſt eum cultum fuiſſe in Syria. Narrat Flavius Vopiſcus in vita Aureliani, c.xxv. quod in pugna, qua ipſe de ſumma rerum contra Zenobiam & Zabam Ducem ejus apud Emeſſam magno certamine dimicabat, cum equites ejus fatigati jam pene diſcederent ac terga darent, ſubita vi numinis, quod poſtea proditum, *hortante quadam divina forma*, per pedites etiam equites reſtituti ſunt & fugata Zenobia cum Zaba pleniſſime parta ſit victoria. *Recepto igitur Orientis ſtatu Emeſſam Victor Aurelianus ingreſſus eſt, ac ſtatim ad templum Heliogabali tetendit, quaſi communi officio vota ſoluturus. Verum illic eam formam numinis reperit, quam in bello ſibi faventem vidit. Quare & illic templa fundavit, & Romae Soli templum poſuit, majori honorificentia conſecratum.* Denotat ergo numus Concordiae deae, velut procurantis mutuum auxilium equitum ac peditum, deique Heliogabali providentia ac numine partam de hoſtibus victoriam. Solem eum vel maxime coluiſſe patet etiam ex oratione, qua pro Conſulatu decreto, Valeriano Imperatori gratias agens dixit, apud Vopiſcum c. XIV. *Ago gratias bonitati tuae, & accipio Conſulatum quem das, Dii faciant, & Deus certus Sol, ut & Senatus de me ſic judicet.* Quem Deum Solem eo coluiſſe videtur magis, quod & (ut refert Callicrates Tyrius apud Vopiſcum) mater ejus ſacerdos templi Solis fuerit in eo vico, in quo habitabant parentes, quodque ex palliolo purpureo, quod Soli ſui temporis Imperator tulerat (quale pallium in hac ſtatua dignoſcitur) mater ſacerdos crepundia filio feciſſe perhibeatur, quod inter omina Imperii mox relatum.

Num. IX. ROMAE AETERNAE. Roma ſpoliis inſidens, cum adſtante Imperatore togato: Victoriam mediam tenent, ſive alter alteri tradunt. Tradit Vopiſcus, quod cum Marcomannorum irruptionibus circa Placentiam magna clades accepta eſſet, & omnia circa Mediolanum graviter evaſtata, ingenteſque Romae ſedi-

ſeditiones motae eſſent, paventibus cunctis, ne eadem, quae ſub Gallieno contigerant, provenirent, & ideo petente Imperatore datis ad Senatum litteris, libri Sibyllini inſpecti eſſent, & per ſacrificia quaedam certis locis facta, quae barbari tranſire non poſſent, periculum eſſet procuratum: Aurelianus & victoria potitus fuerit, & mox Romam ipſe reverſus, in auctores ſeditionis ſevere animadverterit: & ne quid periculi urbi Romae in poſterum metuendum foret, adhibito conſilio Senatus, muros Urbis dilataverit, transactiſque omnibus, quae ad ſectiones atque Urbis ſtatum & civilia pertinebant, in Orientem contra Palmyrenos & Zenobiam ſit profectus. In cujus rei monumentum hic numus ſignatus referri poteſt.

Num. XI. SEVERINA AVGVSTA. Fuit uxor Aureliani, de qua parum apud Hiſtoricos annotatum reperimus.

Num. XII. CONCORDIA MILITVM. Concordiae typus utravis manu ſigna militaria tenentis. Deſignari autumo, praeter univerſi exercitus concordiam, & erga ducem obedientiam, etiam illam opem mutuam, qua equites peditibus in praelio contra Marcomannos adfuerunt, ut ſupra diximus. Porro uxor prudens in partem gloriae admittitur, ac ſi hic militum conſenſus etiam ejus prudentiae acceptus feratur: quod uxor Imperatoris plurimum apud virum, & propter ac per virum ſaepe apud exercitus poſſit, praecipue ſi abſit avaritia, adſit benignitas, & facilis compellatio, ac per eam apud virum admiſſio.

Num. X. ORIENS AVG. Orientis typus. typi raritas in auro. Nihil eſt quod hunc commendet, niſi

TAS

TABULA XLVIII.

TACITI, FLORIANI, PROBI, & CARI *numiſmata.*

Num. I. & II. IMPERATOR CLAVDIVS TACITVS AVGVSTVS, Effigies M. Claudii Taciti, qui, poſt ſex menſium interregnum ab occiſo Aureliano elapſum, Imperator electus fuit à Senatu, maximo cum Ordinis ejus gaudio, quaſi ſpeciem aliquam redditae poſtliminio libertatis deguſtantis: magno militum & populi conſenſu, ex primae ſententiae conſulari ſeu principe Senatus. Senex gravis, litteratus, frugalis, tota vita & cultu ita modeſtus, ut non aliis in Imperio veſtibus, quam quibus privatus adſueverat, uteretur: ſextarium vini tota die nunquam potaverit, ſaepe intra heminam: ita dives tamen cum privatus ageret, ut patrimonii (quod poſtea publici juris fecit) reditibus haberet ſeſtertium bis millies octingenties, id eſt, aureorum noſtratium octo milliones. Septimo Imperii menſe inſidiis militaribus Tarſi interfectus, quamvis alii febre obiiſſe tradant, inde tamen nata, quod factionibus oppreſſus mente atque animo deficeret.

Ab altera parte, PONTIFEX MAX. TRIBVNITIA POTESTATE CONSVL DESIGNATVS ITERVM. Annona cum modio ſeu vaſe frumentario appoſito, ſive congius iſte ſit. Spicas tenet & cornucopiae. Eo referri videtur, quod populo gratificatus, annonae copiam & vilitatem procuraverit, ampliſſimo patrimonio ſuo publicato. Populo res gratiſſima & gratioſiſſima annonae laxitas, quod hodie etiamnum experiuntur Principes & Pontifices quoque Romani in auſpiciis Pontificatus. Iuvenalis Satyra x. 78.

> — *nam qui dabat olim*
> *Imperium, faſces, legiones, omnia, nunc ſe*
> *Continet; & populus votis tantum omnibus optat*
> *Panem, & Circenſes.*

Alii

Alii ejuſdem numi, ſimilem habent ferè effigiem, dextra crumenam praeferentem cum inſcriptione, UBERTAS AVGVSTI. quod numiſma eodem refero.

Num. III. ROMAE AETERNAE. Roma ſedens dextra globum praefert, Imperii orbis terrarum ſymbolum, ſiniſtra haſtam puram. Omne felix augurium Romae vovent, eam Aeternam & Divam, ſtatuis, templis & honoribus afficientes, quae promiſcua novorum Principum iſtorum, captandae populi Romani gratiae, adulatio. Vide ſupra Tab. praecedente, & alibi.

Num. IV. & V. IMPERATOR CAESAR MARCVS ANNIVS FLORIANVS AVGVSTVS. Effigies Floriani laureati, qui frater M. Claudii Taciti, non tamen germanus, ut praeter Vopiſcum, cognomen etiam diverſum ſatis indicat: Eo defuncto, propria auctoritate, tamquam haeres fratris Imperium occupavit, idque duobus tantum menſibus obtinuit: quando à militibus eſt interfectus, vel, ut Victor tradit, inciſis ſibimetipſi venis effuſo ſanguine eſt extinctus, cum Probum illuſtris famae virum imperare audiviſſet. Hujus atque item fratris Taciti Xenotaphia erecta fuerunt Interamnae in ſolo proprio, cum ſtatuis eorum altitudine tricenum pedum.

Ab áltera parte, IOVI VICTORI. Jupiter ſtans haſta ſubnixus, & dextra Victoriolam praeferens, adſtante infra Jovis alite aquila. Omen potius & auſpicium rerum gerendarum deſignans, quam eventum; niſi intelligamus de iis, quae per ipſum fratris auſpiciis ſunt geſta in expeditione contra barbaros à Maeotide erumpentes, quos Tacitus coercuit. Interim non ſibi, ſed Jovi victoriam acceptam fert, ut ſupra.

Num. VI. IMPERATOR CAESAR MARCVS AVRELIVS PROBVS AVGVSTVS. Effigies Aurelii Probi Imp. qui, ut ait Vopiſcus in vita c. III. *Sirmii in Pannonia natus, patre Maximo, tribuno militum, matre nobiliore: tam privatus quam Imperator nobiliſſimis virtutibus claruit: adoleſcens, Valeriani judicio, virtutis ergo, & prope imberbis tribunatum accepit, & bello Sarmatico, tranſmiſſo Danubio, quum multa fortiter feciſſet, publice in concione donatus eſt haſtis puris quatuor, coronis vallaribus duabus, corona civica una, vexillis puris quatuor, armillis aureis duabus, torque aureo uno, patera ſacrificali quinquelibri una.* Poſtea Claudii & Taciti judiciis nobilitatus, cum multa praeclare geſſiſſet, & militi chariſſimus eſſet, multa opera publica (ne miles otio

 tor-

torperet) militari manu perfecit. Tacito occiſo, ab Orientali exercitu Imperator eſt creatus, arreptoque de ſtatua templi pallio purpureo indutus eſt, invitus ac detrectans. Poſtea ampliſſimo accedente Senatus conſulto, votis omnibus concinentibus accepit nomen Caeſareum, nomen Auguſti, Proconſulare Imperium, Patris Patriae reverentiam, Pontificatum maximum, Jus tertiae relationis, & Tribunitiam poteſtatem. Imperator multa in Galliis & Germania praeclare geſſit, quae ex ipſius ad Senatum litteris ſic recenſentur apud Vopiſcum c. XVIII. *Subacta eſt omnis, quae tenditur late Germania, novem reges gentium diverſarum ad meos pedes, imo ad veſtros, ſupplices ſtratique jacuerunt. Omnes jam barbari vobis arant, vobis ſerunt, & contra ulteriores gentes militant. Nam & quadringenta millia hoſtium caeſa ſunt, & ſedecim millia armatorum nobis oblata, & ſeptuaginta urbes nobiliſſimae captivitate hoſtium vindicatae, & omnes penitus Galliae liberatae. Praeda omnis recepta eſt, capta etiam alia, & quidem major quam fuerat ante direpta.* Et paulo poſt: *Volueramus P. C. Germaniae novum Praeſidem facere, ſed hoc ad pleniora vota diſtulimus.* Multis praeterea praeclare in Occidente & Oriente geſtis, cum omnibus quotquot umquam ante eum fuerant Imperatoribus, fortitudine, clementia, prudentia, & ceteris dotibus par aut ſuperior haberetur; apud Sirmium tumultu militari, (inde nato, quod eos nimium agitare, & in opere exercere videretur) occiſus eſt: cum imperaſſet annis quinque, ſecundum Vopiſcum, etſi Aurelius Victor, aliique tribuant illi annos exactos ſex. Ejus extat dictum illud gloriae & magnanimitatis plenum apud Vopiſcum c. XX. *Si umquam eveniat ſalutare Reipublicae, brevi milites neceſſarios non habebimus.* Hoc innuens, ita ſe de omnibus gentibus victoriam ſperare ut nihil ultra debellandum relicturus eſſet.

Num. VII. HERCVLI ROMANO AVGVSTO, vel, AVGVSTI, Hercules dextram ſuper trophaeum extendens, ſiniſtra clavam & ſpolium leonis tenens. Principem inviċtiſſimum Herculi comparat, ſive Herculem victoriarum & trophaeorum ejus protectorem deſignat.

Num. VIII. VICTORIA GOTHICA. Victoria gradiens palmam & coronam lauream Imperatori velut defert, ſedente ad pedes ejus captivo nudo, manibus poſt terga revinctis. De qua Vopiſcus c. XVI. *In Illyrico Sarmatas, ceteraſque gentes ita contudit, ut prope ſine bello cuncta reciperet quae illi diripuerant. Tetendit deinde iter per Thracias, atque omnes Geticos* (ſive Gothicos) *populos fama rerum territos, & antiqui nominis potentia preſſos, aut in deditionem, aut in amicitiam recepit.*

Num.

Num. IX. MARS VICTOR. Mars galeato capite, haſta armatus, trophaeum humeris portat. Cetera eodem ſilo & ſcemate quo ſupra Tab. XI. Non mirum bellicoſum Principem Herculis & Martis aut titulis cohoneſtari, aut patrociniis gaudere.

Num. XI. IMPERATOR CAESAR MANLIVS AVRELIANVS, ut eſt apud Vopiſcum, ſeu M. AVRELIVS CARVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Effigies Cari, qui ſub Probo Praefectus Praetorii, militum amore in occiſi locum electus eſt, cujus mortem ſeveriſſime vindicavit. In Pannoniis bellum Sarmaticum confecit, ſedecim millibus hoſtium proſtratis, viginti millibus captis. Poſtea in Perſas profectus, cum Perſici Imperatoris nomen meruiſſet, morbo extinctus, vel fulmine, aut, ut alii, ex vulnere: forte omnibus his concurrentibus, cum Vopiſcus ſic narret c. VIII. *Quum igitur aegrotaret Carus, atque in tentorio jaceret, ingenti excita tempeſtate, immani coruſcatione, immaniori, ut diximus, tonitru, exanimatus eſt, anno Imperii ſecundo.* Et jure videtur fulmine extinctus, qui coeleſtes honores affectaverat. Extant enim numi ejus inſcripti: DEO ET DOMINO CARO AVGVSTO. Item Graecè: ΘΕΩ ΚΑΡΩ. quamquam iſte in Chriſtianos ſuperioribus perſecutionibus exagitatos indulgentem ſe oſtenderit.

Num. XI. SPES PVBLICA. Spei ſimulachrum, ut ſupra, boni ominis cauſſa ſub initia Imperii.

Num. X. APOLLO CONSER. Apollo nudus dextram capiti inponit, laeva lyrae, columnae inpoſitae, innititur. Probi nummus eſt, editique in publicum ſunt nummi aurei hujus Imperatoris cum inſcriptione CONSERVAT. AVG. prouti cerni poteſt apud Bandurium Tom. I. p. 343. 344. In iis depingitur Sol ſtans dextra elata, laeva globum tenens. Horum nummorum typi & inſcriptiones invicem ſeſe illuſtrant.

TABULA XLXI.

CARINI, NVMERIANI, DIOCLETIANI & MAXIMIANI HERCVLEI.

Num.I.&II. MARCVS AVRELIVS CARINVS NOBILIS, vel, NOBILISSIMVS CAESAR. Caput Carini laureatum, etſi nondum Imperatoris, quod rarum eſſe annotat Adolphus Occo. Cari Imperatoris filius, ſtatim à Patre in Imperatorem electo una cum Fratre Numeriano Caeſar appellatus, moribus fuit profligatiſſimis: à patre in Orientem proficiſcente Galliae & Occidenti praefectus, libidine, tyrannide, ceteriſque vitiis ſe foedavit. Quare & pater ſi ſupervixiſſet, eum Caeſaris titulo privare decreverat. Patre mortuo, cum Diocletianum audiret electum Imperatorem ab exercitu, obviam progreſſus, multiſque praeliis ſuperatus, tandem à tribuno occiſus eſt, cujus uxorem corrupiſſe dicebatur. De titulo NOBILISSIMI CAESARIS, extat inſcriptio ab Illuſtriſſimo Card. Baronio citata tomo Annalium II. p. 695.

VICTORIOSISSIMO
PRINCIPI IVVENT.
M. AVRELIO CARINO.
NOBILISSIMO CAESARI.
COS. PRO. COS.

& ſimilis etiam Numeriani titulus extat, & elogium.

Ab altera parte, VICTORIA AVGVSTI. Victoria globo inſiſtens, & velut pedibus premens jam ſubactum orbem terrarum laureamque & palmam deferens. Laurea haec ex participatione rerum paternarum deſumpta, cum à ſeipſo nihil memoria dignum egerit: niſi quod cum Diocletiano aliquoties conflixit, &, ut ait Vopiſcus cap. XVIII. *Non defuerit ei ad vindicandum ſibimet Imperium vigor mentis.*

Num. III. PAX AETERNA. Pacis imago, velut greſſu citato

citato obviam ſeſe ferentis, & herbam porrigentis ſive ramulum olivae: ſiniſtra Divarum inſtar haſta pura eſt inſtructa. Pacem praefert, quia profligatae ſocordiae vitiis effeminato, de bello illi parum curae fuit: praecipue antequam veternum illi excuteret electus in Imperatorem Diocletianus.

Num. IV. IMPERATOR NVMERIANVS AVGVSTVS. Effigies Marci Aurelii Numeriani, qui alter Cari Imperatoris filius à fratris vitiis longiſſime diſſidens, moratus egregie (ut ait Vopiſcus) & vere dignus Imperio, eloquentia etiam praepollens, adeo ut publice declamaverit: feruntur que ejus ſcripta nobilia. Verſu autem talis fuiſſe praedicatur, ut omnes poëtas ſui temporis vicerit. Hujus orationi ad Senatum miſſae tantum detulit Senatus, ut illi ſtatuam decreverit in bibliotheca Ulpia ponendam cum titulo: NVMERIANO CAESARI ORATORI TEMPORIBVS SVIS POTENTISSIMO. Cum patre ad bellum Perſicum profectus, eo mortuo, nimio fletu oculos corrupit, & poſt cum lectica geſtaretur, factione Arrii Apri ſoceri ſui, qui invadere conabatur Imperium, occiſus eſt: & foetore cadaveris, quod tanquam vivum lectica portabatur, prodita morte, ultorem invenit Diocletianum, qui Aprum ſua manu interfecit tunc Praetorio Praefectum: *cum pridem illi à Druide quadam muliere praedictum in Gallia*, *in minoribus adhuc locis*, ut refert Vopiſcus cap. XIV. *militanti fuiſſet*, *Diocletiane*, *Imperator eris*, *quum Aprum occideris.*

Num. V. ABVNDANTIA AVGVSTORVM. Abundantia cornu copiae plenum pecunia effundit. Refertur ad patris Cari & filii Numeriani ad bellum Perſicum proficiſcentium diſpoſitiones, quas vocabant, rerum neceſſariarum, & liberalitatem.

Num. VI. IMPERATOR DIOCLETIANVS AVGVSTVS. Effigies Caji Valeriani Diocletiani, qui Dalmata gente è gregario milite per militares honores adſurgens, poſt mortem Cari, Aproque interfecto, Imperator eſt appellatus. Cumque Imperium alibi à Tyrannis turbaretur, ſocio opus eſſe ratus, Maximianum Imperii conſortem fecit, qui *Herculeus* dictus, ut *Jovius* Diocletianus. Creavit & Caeſares Conſtantium Chlorum, & Galerium Maximianum: cumque viginti annis praefuiſſet, Imperio ſe abdicavit ſenex, & Salonis rure ſuo agriculturae operam dedit, ita tamen ut, velut Cain tremens ſemper & pavens, miſerrimè viveret, privatus annis circiter decem: ea maxime cauſa, ut notat Card. Baronius in Annalibus, Imperio depoſito, quod

cum crudeliſſime Chriſtianos perſecutus toto terrarum orbe eos religionemque ipſam delere propoſuiſſet, ei rei ſe imparem inveniſſet. De morte ejus Euſebius lib. VIII. cap. XXIX. *Alter*, Diocletianus, *& gradu honoris & deſignationis tempore primas Imperii partes adſecutus, diuturna & aſpera imprimis corporis aegrotatione, pedetentim contabeſcens occubuit, mente ex peſtifero morbo de ſtatu deturbata*, (veneno enim lento ſe interfecit) additque paulo poſt: *Palatium ejus & domus ejus fulmine etiam depaſcente, faceque caeleſti exedente vaſtata fuit.* Utique juſto Dei judicio, cum & divinos ſibi honores uſurpaverit, & adorari voluerit: & nemo crudelius toto orbe ſaeverit in Chriſtianos ipſo Diocletiano, & Maximiano, ejus in Imperio conſorte.

Num. VII. IOVI CONSERVATORI AVGVSTI. Stat Jupiter palliatus fulmine & haſta inſtructus. A Jove denominatione ſibi arrogata *Jovii*, Jovis maxime cultor fuiſſe videtur, quod plurimi ejus numi oſtendunt ab Adolpho Occone producti, ubi Jupiter frequenter inſculptus variis titulis ornatus, *FVLGVRATORIS*, *VICTORIS*, *CONSERVATORIS POPVLI ROMANI*, *CONSERVATORIS ORBIS*, *QVIETATORIS AVGVSTORVM*, *TVTATORIS AVGVSTORVM*, *CONSERVATORIS AVGG. STATORIS AVGG.* Item ſimpliciter, *IOVIS AVGVSTORVM.* Suum Jovem maxime exaltare decreverant in odium & quaſi contumeliam Chriſtianae Religionis, quam multi tunc amplectebantur non obſtante immaniſſima perſecutione.

Num. VIII. IMPERATOR CAESAR MAXIMIANVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Vultus Maximiani collo tenus. Is Herculeus dictus ad roboris gloriam, & quia Diocletiani, qui Jovius dictus, filius adoptivus, & Imperii conſors factus. Collum videtur oſtentare inſtar Herculei, quia in vaſtis cervicibus, ob nervorum ſoliditatem robur deſignatur. Juvenal. III. 88. de adulatore,

> —— *Invalidi collum collum cervicibus aequat*
> *Herculis, Antaeum procul à tellure tenentis.*

Fuit iſte homo ferus feroxque, libidine infamis & morum immanitate: ortu & moribus agreſtis, à Diocletiano tamen, ut vir militaris, conſors Imperii electus, Gallos & Africam pacavit. Adoptato poſtea Conſtantio Chloro, ipſe Mediolani, prout Diocletianus eodem die Nicomediae, Imperio ſe abdicavit. Sed cum poſtea Maxentium filium ſive generum, contra Conſtantinum Magnum

gnum ad Imperium promovere vellet, ejus juſſu (cui inſidias ſtruxerat,) Maſſiliae obſeſſo & capto illi

Confracta eſt laqueo pulchra haec nervoſaque cervix.

Euſebius lib. VIII. cap. XXIX. & Panegyricus Conſtantino dictus, eum ſeipſum ſtrangulaſſe tradunt, & daemonis incitatione ac pulſu extremum vitae laqueo interrupiſſe. Vocat eum Card. Baronius Annal. Tom. II. ad A. C. 297. *Chriſtiani nominis immaniſſimum hoſtem, & carnificem ſanctorum Martyrum crudeliſſimum.*

Num. IX. HERCVLI COMITI AVGVSTORVM. Hercules clava & exuviis leonis ornatus, arcum ſiniſtra ferens. Ut ſupra à Diocletiano maxime cultus Jupiter, ſic ab iſto Hercules, titulis *CONSERVATORIS, VICTORIS, INVICTI, DEBELLATORIS, PACIFERI, COMITIS AVGG.* & conjunctim in utroque Imperatore, IOVIS ET HERCVLIS CONSERVATORVM AVGG. &c. Puto tamen numos honori Imperatorum ex obliquo indulgere, qui hujus & illius Dei cognomen & imitationem aliquam, & majeſtatem quoque adfectare videbantur,: cum & divinos honores ſibi arrogarent, & invidioſis adulantium titulis plus aequo tribuerent. Litterae infra poſitae S. M. T. videntur ſignare locum monetariae officinae, ubi numus hic ſignatus fuit, & ſic legendum putamus. SACRA MONETA TREVERENSIS. vel, SIGNATA MONETA TREVERIS. Officinam ibi monetariam fuiſſe ex aliis numis & inſcriptionibus conſtat. Fuere enim tunc Treveri ſedes Imperatorum apud Gallias, & Occidentem.

Num. X. VIRTVTI HERCVLIS S. C. Hercules clavae innixus, & manum dextram poſt terga reflexam tenens: qua forma Romae in Palatio Farneſiorum extant duae ejus ſtatuae marmoreae coloſſea fere magnitudine diverſorum, ſed peritiſſimorum artificum, dextraque poma Heſperidum tenere videntur. Gloriam potentiae & felicitatis ſuae in ſui Herculis honorem derivare videtur.

Num. XI. & XII. VIRTVS ILLVRICI TR. Imperator armatus equo inſidens, navim bellicam velut in anchoris conſiſtentem tranſiliens. Illyricum, medium inter Orientis & Occidentis Imperia tunc maxime & praeſidiis firmatum, & frequentatum Principibus ac Legionibus Romanorum, Hiſtorici horum temporum teſtantur. Deſignatur forte claſſis ad mare Adriaticum ſtans in ancho-

anchoris, aut militem tranſmittens, aut praeſidium copiarum in Illyrico ad bellum Orientis paratarum: aut quia in diviſione Imperii, auctoritate ejus inter Galerium, Valerium Maximianum hujus filium adoptivum, & Conſtantium Chlorum facta, dicto Maximiano ceſſit Illyricum, Graecia, & Oriens, ut Chloro Gallia, Hiſpania, & Africa, voluit Illyricum hoc numo nobilitatum: aut denique quia Carinus à patre in Orientem proficiſcente, accepto Galliarum, Italiae, Illyrici, Hiſpaniarum, Brittanniarum, & Africae, id eſt, totius Occidentis Imperio, in Illyrico maxime reſederit, ita ut (notante Vopiſco) propter luxum in veſtibus & morum inſolentiam, REGEM ILLYRICI illum plerique vocitarent: quem quia Maximianus & Diocletianus Auguſti bello vicerunt non ſine Illyricanorum militum auxiliis ac fide, ideo virtutem terra marique ſibi probatam illius gentis, hoc numo cohoneſtatam voluerunt, ut nobis hactenus videtur. Niſi accipiamus hac forma illi Statuam equeſtrem virtutis ergo poſitam, ut mari terraque, & praeſertim in Illyrico ſpectatae virtutis Imperatori.

TABULA L.

CONSTANTII CHLORI, HELENAE, GALERII, MAXIMIANI, & SEVERI.

Num.I.&II. DOMINO CONSTANTIO NOBILI, vel, NOBILISSIMO CAESARI. Vultus Conſtantii cognomento Chlori, qui antea una cum Galerio Maximiano primum ab Impp. Caeſar appellatus, deponentibus poſt iis Imperium, Auguſtus dictus eſt, & cum Galerio adminiſtrationem ſuſcepit, iſte quidem Orientis Imperio à Diocletiano, ille Occidentis à Maximiano Mediolani ſe abdicante, ſuſcepto: filius Eutropii viri nobiliſſimi gentis Dardanae, ut ait Pollio, & Claudiae: pater Conſtantini Magni. Erga Chriſtianos benigniſſimus, pacem Eccleſiae pedetentim reddidit, natura clementiſſimus, divitiarum contemptor, modici cultus, & omnibus amabilis. De quo Vopiſcus

ſcus in vita Carini c. XVII. *Statuerat* (Carus Imperator) *Conſtantium, qui poſtea Caeſar eſt factus, tunc autem Praeſidatum Dalmatiae adminiſtrabat, in locum filii Carini ſubrogare, quod nemo tunc vir melior videbatur, illum vero occidere.* Mortuus eſt Chlorus in Britannia, anno Imperii XII. *cum*, Euſebius tradit, *poſt data longo temporis ſpatio eximia & ſpectata ſatis regiae virtutis indicia, tandem repudiata penitus impiorum in variis colendis diis ſuperſtitione*, DEVM *omnium moderatorem ultro agnoviſſet, & ſanctorum virorum precibus ſuam firme muniviſſet familiam.*

Ab altera parte, PRINCIPI IVVENTVTIS P. ROM. Adſtat Conſtantius in paludamento, haſtam & globum tenens. Honos ei habitus ut adoptato & Caeſari, prout moris fuiſſe Principum liberos indigetandi dictum ſupra. Litterae infraſcriptae (quia ſaepe variant apud exſcriptores hae notae) ut nos conjicimus, deſignant *pecuniam Romanam* eſſe, aut Romae ſignatam vel Populi Romani. Solent enim poſteriore hoc aevo adſcribi loca monetariae officinae, ubi pecunia ſignata fuerat, ut infra etiam obſervabitur.

Num. III. VIRTVS MILITVM. C. Caſtra Praetoria, & ante portam eorum Conſtantius in paludamento ſacris operatus. Interpretari poſſumus de ſacrificio ſolemni, quod ſuſcepto per abdicationem Diocletiani & Maximiani Imperio, exercitum luſtrans & à militibus ſacramento renovato ſuſceptus, pro caſtris fecerit, more Romanae militiae uſitato.

Num. V. FLAVIA HELENA AVGVSTA. Effigies Flaviae Iuliae Helenae, Chriſtianae & ſanctiſſimae Imperatricis, quae filio Conſtantino ad Chriſtianam fidem excitato, obiit octogenaria. *Ei defunctae filius nummos iſtos aureos inſignivit, &* AVGVSTAM *appellavit.* Niceph lib. VIII. cap. XXI. *Hanc maritus coactus à patre adoptivo repudiavit, ducta Theodora Maximiani privigna.* Eſtque haec, cujus pietate & ſolertia Crux Domini Hieroſolymis inventa, & venerationi totius orbis expoſita fuit. Vide Card. Baron. Tom. III. Annal. Eccleſ. Gretſerum, & I. Lipſium de Cruce.

Num. VI. SECVRITAS REIPVBLICAE. S. TR. Simu-

Num. IV. SPES PVBLICA. Spei typus ſolitus in antiquórum Imperatorum nummis. Spem de ſe conceptam implere non potuit Conſtantius, morte praereptus. Implevit abunde filius Conſtantinus.

mulachrum Securitatis, quae ſtans ramum inverſum tenet. Convenit hoc prudentiae cordatiſſimae feminae, cujus conſiliis ejus maritus & filius reipub. ſtatum ſecuriorem reddidiſſe videntur. Litterae S. TR. deſignare videntur, numiſma illud T R E V E-RIS SIGNATVM, quia maritus, & poſtea filius Conſtantinus Galliae Imperium diu tenuit ſecurum & pacatum.

Num. VII. IMPERATOR GALERIVS MAXIMIANVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies C. Valeriani Maximiani, qui *Armentarius* cognominatus, una cum Conſtantio Chloro à Diocletiano & Maximiano Herculeo Caeſar eſt creatus, & poſtea cum eodem Auguſtus. Natus fuit in Dacia humili loco, ſed in militia ſtrenuus. Is repudiata priore uxore, filiam Diocletiani Valeriam duxit. Duos adoptavit Caeſares, Severum, & Maximinum ſororis ſuae filium: & Severo mortuo, in ejus locum ſubrogavit Licinium. Crudelis valde perſecutor Chriſtianorum, libidine exaeſtuans, & adulteriis ſtupriſque omnia loca polluens. In Illyrico ulcere inguinario conſumptis genitalibus, & vermibus toto corpore ſcatentibus miſere defecit, & cum nulla medicorum ope ſublevaretur, ſibi ipſi manus intulit: ita ex Horatii ſententia III. Od. 11. 31.

Raro antecedentem ſceleſtum
Deſeruit pede poena claudo.

Num. IX. VIRTVS AVGVSTORVM. P. Galerius militari thorace & paludamento, haſtaque inſtructus dextram Virtuti porrigit, quaſi foedus cum virtute militari pactum habens. Veroſimile eſt hoc eodem emblemate numiſma ſignatum utrique Auguſto, Conſtantio ſcilicet & Galerio, in honorem & adulationem. Littera P. an Pactionem, & percuſſum velut foedus deſignet inter Virtutem & Imperatorem, an quid aliud, non habeo affirmare: Res conjecturae tota eſt, ut in plurimis aliis poſteriore aevo notis talibus inſcriptis, quae ſaepe variant apud ſculptores, aut deſcriptores.

Num. X. MAXIMINVS CAESAR. Effigies C. Galerii Valerii Maximini, cognomento Dazae, quem Galerius natum ex ſorore ſua una cum Severo adoptavit, & Caeſarem nuncupatum Orienti praefecit. Chriſtianos acerrime perſecutus, rupto poſt cum Licinio foedere, cum Orientem ſibi ſoli vindicaret, à Licinio oppreſſus, ne in poteſtatem hoſtium veniret, laqueo ſe interfecit Tarſi in Cilicia. *Num.*

Digitized by Google

Num. IX. SOLI COMITI. Sol oriens in quadriga flagello aurigantis inſtructus. Dictum ſupra Orientis Imperatoribus potiſſimum cultum fuiſſe Solem aurigantis habitu, deum peculiarem Orientalium populorum, ut Phoenicum, atque Syrorum.

Num. XI. FLAVIVS VALERIVS SEVERVS NOBILISSIMVS CAESAR. Collega cum Maximo Caeſaris titulo inſignitus à Galerio Imperatore & poſt Auguſti, Galliam, Italiam, & Africam rexit. Poſt, cum Maxentius Romæ Prætorianorum factione Imperator deſignatus eſſet, contra illum profectus cum exercitu, & viribus impar, in fugam ſe dedit, Ravennaeque captus & occiſus traditur: etſi de loco mortis varient auctores, alii Romæ, alii ad Tres tabernas eum interfectum tradentes.

Num. XII. GENIO POPVLI ROMANI. P.TR. Stat Genius Cornucopiæ & patera inſtructus. Multi extant nummi ejus hac & ſimili inſcriptione & pariter ſimiles cum Effigie Maximini. Item inſcripti, Genio Caesaris, Genio Avgvsti, Genio Imperatoris. Item, Genio Aug. & Caesarum N. N. Ammianus Marcellinus lib. xxv. de Cl. Juliano loquens: *Ipſe autem* (addit) *ad ſolitam ſuſpenſamque quietem pauliſper protractus, vidit ſqualidus proxime ſpeciem illam Genii publici, quem cum ad Auguſtum ſurgeret culmen viderat in Galliis, velato capite cum cornucopiae per aulaea triſtius incedentem.* Ex ejus apparitionis tempore videtur hic Genius peculiarius a Romanis Impp. & frequentius cultus fuiſſe. De Genio dictum ſupra. Notas P. TR. autumo ſignificare, quod haec ſit *Pecunia Treverenſis*, id eſt, Treveris ſignata.

TABULA LI.

MAXENTII, & CONSTANTINI MAGNI *Numiſmata.*

Num. I. & II. MAXENTIVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Imago M. Aurelii Valerii Maxentii, qui habitus fuit filius Maximiani Herculei ex uxore Eutropia, ſed re vera (ut certis indiciis colligit Card. Baronius) ſuppoſitus & extraneus, & ei poſtea gener adſcitus, ut inſcriptione numiſmatis docetur, quod habet. Imp.

Digitized by Google

MAXENTIUS DIVO MAXIMIANO SOCERO. & ex adverſa parte templum cum Dicto, ÆTERNAE MEMORIAE. Is à Prætorianis, quos donis & promiſſis ſuos fecerat, Imperator Romae electus, eo tempore quo Conſtantinus Magnus in Britannia à Patre ſucceſſor declaratus fuerat. Paulo poſt Severum adverſus ſe venientem vicit, & occidit: ſed Conſtantino à Senatu contra tyrannidem ejus Romam evocato, ad pontem Milvium ſuperatus, & à Tiberi abſorptus, periit Imperii arrepti anno ſexto, crudelitate, & libidine, ceteriſque vitiis infamis, omnibuſque inviſus & exoſus.

Ab altera parte, VICTORIA AETERNA AVGVSTORVM NOSTRORVM. Victoria clypeum votivum ſuper columna collocatum tenens, in quo inſcriptum, VOTIS QVINQVENNALIBVS eum dedicatum, nimirum devicto & propulſato Severo. Quod duos Auguſtos nominet, putem ſocerum Maximianum Herculeum, qui partibus ejus ſtudioſe favit, & ejus occaſione Imperium depoſitum repetere attentavit, deſignari: eique hac victoria comitem dari. Colligo ex Zoſimo, qui lib. II. ſic narrat: *Maximianus Galerius his cognitis* (quae ſcilicet tyrannice à Maxentio Romae gerebantur) *Severum Caeſarem ablegat, bellum Maxentio facturum. Eum Mediolano profectum, & cum Maurorum ordinibus accedentem, Maxentius, militum animis majori ex parte pecunia corruptis, atque etiam Praefecto Praetorio Anullino ſibi conciliato, nullo negotio vicit. Severus fuga Ravennam elapſus eſt urbem munitam & populoſam, quaeque copiam victus tantam habebat, quantum ipſi, tum militibus ejus ſufficeret. His intellectis Maximianus Herculeus pro filio Maxentio non abs re ſollicitus, Lucania relicta, in qua id temporis erat, Ravennam contendebat; cumque perſpexiſſet Severum invitum ejici non poſſe, quod munita foret & commeatu abundaret, ſacramentis circumvento Romam ut iret perſuaſit; quo quidem pergens, ubi quemdam ad locum veniſſet, quem tres tabernas vocant, ab inſidiis, quas eo loco Maxentius collocaverat, apprehenſus necatur, cervicibus laqueo fractis.*

Num. III. CONSERVATORI VRBIS SVAE. H. AET. Templum Romae, & in medio ejus ſtatua ſedentis cum Victoriola. Adfectavit hanc laudem etiam pluſculis numiſmatibus, quod Romam urbem conſervaſſet, velut contra hoſtium ac Severi aliorumque incurſus, re vera tamen eam peſſumdedit flagitiis, & bello inteſtino miſere afflixit. H. littera, an ſignificet *Honori*, ambigo. Litterae iſtae AET. credo ſignant voculam, *Aeternae*. ut ad Urbem referatur, epitheton alias ei frequenter attributum. vel *aeterno*. ut ad conſervatorem. Etſi alibi expreſſum ſit A. Q. S. Templi

Digitized by Google

pli hujus ſimilem delineationem vide ſupra Tab. XLVII. ubi *aeternae* elogium etiam Urbi tribuitur.

Num. IV. & V. CONSTANTINVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Genuina haec eſt effigies Flavii Conſtantini, qui ob rerum geſtarum gloriam MAGNI & MAXIMI titulos promeruit, Conſtantii Chlori ex Helena prima conjuge filius, & ſucceſſor ei nuncupatus, litteris atque armis egregius, rebus geſtis inclytus, maxime beneficus in Chriſtianam religionem, in qua, dilato baptiſmo, ut in Jordane baptizari poſſet, ut tradit Euſebius (quod tamen aliter cecidit, cum Romae à S. Silveſtro baptiſmum ſuſceperit, ut Card. Baronius probat) jam ſeneſcens nomen dedit. In expeditione contra Perſas, qui Meſopotamiam populabantur, cum valetudine adfecta pharmacum ſumeret, ſuſpicio fuit, Conſtantio & Aniballiano fratribus ſuis auctoribus, venenum admixtum fuiſſe, atque ſic eum obiiſſe, morbo extinctum, anno aetatis LXVI. Imperii XXXII. Ejus vitam & res geſtas peculiari opere proſecutus eſt Euſebius Cæſarienſis Epiſcopus, & alii ejus aevi Hiſtorici. Reliquit tres liberos Imperii haeredes, Conſtantem, Conſtantium, & Conſtantinum. De quibus infra.

Ab altera parte, VICTORIA CONSTANTINI AVGVSTI. Victoria ſpoliis inſidens clypeum votivum tenet, adſtante Genio, inſcriptum VOTIS VICENNALIBVS, ſcilicet nuncupatis, cum dedicatum. Refero ad eam illuſtriſſimam victoriam quam juxta pontem Milvium prope Romam de Maxentio tyranno reportavit, quando vix quarta parte copiarum numero comparandus adverſus Maxentii exercitum centum millium armatorum, vel, ut tradit Zoſimus, centum ſeptuaginta millium peditum & octo millium equitum, auxilio caelitus ſuperveniente, (cum ſignum Crucis in aëre ei divinitus ac miraculoſe cum lumine apparuiſſet) fuſis fugatiſque hoſtibus, nobiliſſimum triumphum promeruit: cujus monumentum hodieque extat arcus triumphalis Romae erectus, hac inſcriptione.

IMP. CAES. FL. CONSTANTINO MAXIMO P. F. AUGUSTO.
S. P. Q. R.
QVOD INSTINCTV DIVINITATIS MENTIS
MAGNITVDINE CVM EXERCITV SVO
TAM DE TYRANNO QVAM DE OMNI EIVS
FACTIONE VNO TEMPORE IVSTIS
REMPVBLICAM VLTVS EST ARMIS
ARCVM TRIVMPHIS INSIGNEM DICAVIT.

à dextris intra fornicem: *LIBERATORI URBIS.*
& à ſiniſtris: *FVNDATORI QVIETIS.*
& in fronte una: *VOTIS DECEM SIC DECEM.*
& in altera: *VOTIS XX. SIC XX.*

Qua de victoria vide diffuſe Card. Baronium Annal. Eccleſ. tom. III.

Num. VI. VOTIS QVINQVENNALIBVS, MVLTIS DECENNALIBVS. in clypeo: VICTORIA AVGVSTI. Stat Victoria clypeum votivum ferens. Eodem refero quo ſuperiorem numum. Litteras infraſcriptas, P. TR. lego: PECVNIA TREVERENSIS.

Num. VII. VICTORIA MAXIMA. Character hieroglyphicus, & nota *Nominis* ac *Numinis Domini noſtri* IESV CHRISTI. cum adjunctis graecis elementis A. & Ω. De quibus Chriſtus in Apocalypſi c. XXII. verſ. 13. *Ego ſum α & ω. primus & noviſſimus, principium & finis.* quibus deſignatur Imperium ejus aeternum. Eſt autem littera X graeca cum transverſo P. quod eſt principium Nominis CHRISTI. Hac nota Conſtantinus & ſucceſſores uſi in labaris & militaribus ſignis, in memoriam ejus ſigni Crucis CHRISTI, quod ei contra Maxentium bellum paranti in aëre apparuit, cum illis verbis, velut ex auro rutilante appoſitis: ΕΝ ΤΟΥΤΩ ΝΙΚΑ. IN HOC VINCE. Quod diffuſe narrat Euſebius in vita Conſtantini lib. I. cap. XX. XXI. XXIII. & ſeqq. & is, qui tunc in eodem exercitu militabat Artemius, cum temporibus Juliani exutus Auguſtali Praefectura, eo quod Chriſtianus eſſet, cauſam dicens coram eo, inter alia quoque his eum verbis compellans, ait, proſequens pro Conſtantino defenſionem, quem ille contumeliis infamabat: *Ad* CHRISTVM (inquit) *declinavit, ab illo vocatus, quando difficillimum commiſit praelium adverſus Maxentium. Tunc enim ei in meridie apparuit ſignum Crucis, radiis Solis ſplendidius & litteris aureis, belli ſignificans victoriam. Nam nos quoque ipſi aſpeximus, cum bello intereſſemus, & litteras legimus, quinetiam totus id eſt contemplatus exercitus, & multi hujus ſunt teſtes in exercitu tuo.* Vere ergo victoria ter maxima dicenda, quae non humanis viribus, ſed coeleſti auxilio parta eſt.

Num. VIII. FELICIA TEMPORA. Quatuor ſunt pueri, qui quatuor anni partes praeferunt. Ver manibus ſupra caput junctis ſpem non rem oſtentat. Aeſtas falce inſtruitur, meſſis variae ſymbolo. Autumnus & fructus in caniſtro adfert, & leporem venatio-

tione partum. Hiems veſtitu communita contra aëris injuriam, aliquod aucupii forte inſtrumentum & avem captam praefert, ſymbolum exercitii eo tempore convenientis, ut ait Horat. Epod. 11, 29.

Sed cum tonantis annus hibernus Jovis
Imbres niveſque comparat;
Aut trudit acres hinc & hinc multa cane
Apros in obſtanteis plagas,
Aut amite levi rara tendit retia,
Turdis edacibus dolos:
Pavidumque leporem, & advenam laqueo gruem
Jucunda captat praemia.

Deſignat numus partam Conſtantini victoria omnis temporis felicem opulentiam & ſecuritatem.

Num. IX. PRINCIPIS PROVIDENTISSIMI SAPIENTIA. Symbolum eſt conjunctae cum prudentia & ſapientia militaris virtutis. Columna ſapientiae robur ſtabilitatemque deſignat & conſtantiam. Noctua Minervae ſacra, ſeu ipſam Minervam deam gentilem ſapientiae tutelarem, ſive dotes ejus Conſtantino communicatas. Ad columnam reclinatur haſta, clypeus & galea, ac ſi ſapientiae arma ſe ſubmittant, & *vim*, ut ait Horat. *temperatam* ſapientia, *dii quoque promoveant in majus.* Quid notae infra ſcriptae SARL. ſibi velint, adhuc quaero. Numus cuſus adhuc à gentilibus, Conſtantino nondum fidem Chriſti profeſſo.

Num. X. GAVDIVM ROMANORVM. ALAMANNIA. Sedet Alamannia plorans ſub trophaeo Conſtantini, cujus luctus hoſtilis in gaudium Romanis cedit. Panegyr. 11. Conſtantini cap. XXII. p. 247. *Germanis rebellantibus ilico obvius adfuiſti, & praeſentia tua ne auderent tranſitum Rheni, terruiſti: etiam videbaris rem votis tuis feciſſe contrariam, quod inhibita eruptione non foret materia victoriae. Sed inopinato conſilio uſus; abeundo enim (ſimulato nuntio majoris in ſuperiore limite tumultus) occaſionem ſtolidis ac ferinis mentibus obtuliſti in noſtra veniendi, relictis in occulto ducibus, qui ſecuros adorirentur. Quo cum veniſſent, conſilium tuum ſequitur fortuna, toto Rheni alveo oppleto navibus devectus, terras eorum ac domos moeſtas lugenteſque populatus es, tantamque cladem vaſtitatemque genti intuliſti, ut vix poſt illud nomen habitura ſit.*

Num. XI. GAVDIVM ROMANORVM. FRANCIA. Sedet pariter lugens Francia, Conſtantini trophaeis ſuccumbens. Extat

tat alius aereus apud Occonem cum titulo: DEBELLATORI GENTIVM BARBARVM. Sub qua Sarmatas, Alamannos, Francos, Gothos comprehendit, quos vario tempore variis praeliis Conſtantinus ſuperavit. *Franci* autem ponuntur ab Ortelio in Parergo tab. Germaniae Veteris, eo Germaniae tractu, quae nunc Franconia dicitur, inter Moenum, Rhenum, & Nicerum, & *Alemanni* non longe intra Danubium & Alemannum fluvios.

TABULA LII.

LICINII, FAVSTAE, CRISPI, LICINIANI, & DELMATII.

Num.I.&II. IMPERATOR LICINIVS AVGVSTVS. Imago C. Valerii Liciniani Licinii, qui in Dacia humili loco natus, in Severi demortui locum à Galerio Maximiano conſors Imperii declaratus eſt, primum Caeſar, deinde Auguſtus, uxorem habuit Conſtantiam ſororem Conſtantini, filiam Chlori. Poſtea ob impietatem, tyrannidem, & turpitudinem, quibus cum omne Orientale Imperium infeſtaret, tum Chriſtianos potiſſimum dire vexavit. Quapropter à Conſtantino diffidens bellum contra eum geſſit, quo primum in Pannonia, tum in Thracia, & tertio denique atque quarto poſt compoſitam pacem rebellans apud Chalcedonem ſuperatus, & tandem apud Theſſalonicam privatus victurus ablegatus, ibique à Conſtantino occidi juſſus, non obſtante fide data, eo quod barbaros occulte adverſus Romanum Imperium ſollicitaret. Alii morbo abſumptum tradunt. Alii à ſuorum equorum uno morſu interfectum, cum filiam Herinam, eo quod Chriſtiana eſſet, ab equis diſcerpi mandaſſet. Vixit annis ad LX. in Imperio quindecim.

Ab altera parte, CONCORDIA MILITVM. Licinius togatus Orbem cum ſuperpoſita Victoria à Jovis manibus accipere, aut ſimul cum Jove ſuſtinere videtur. Quare autem hoc ſymbolo concordia militum adſcribatur non video, niſi ex Jovis in Imperatorem indulgentia atque benevolentia, ejusque in Jovem cultu ea nata fuiſſe & ſtabilita intelligi poſſit. Plurimis numis ſuis Licinius Jovem Conſervatorem ſuum nuncupavit, ut apud Occonem eſt videre, eique plu-

plurimum detuliſſe videtur. Stellam vero intermediam deſignare putem Imperium Orientis. In infraſcriptis litteris KIIT. nihildum mihi lucet.

Num. III. FLAVIA MAXIMIANA FAVSTA AVGVSTA. Haec filia fuit Maximiani Herculei ex Eutropia, quam Conſtantino in uxorem dedit, eique antea Caeſaris tantum titulum habenti, Auguſti nomen contulit, ſummamque Imperii dignitatem adjunxit. Fuit mulier ethnica, & Conſtantino etiam Idololatriae cauſa. Ejus fraude privignus Criſpus à Conſtantino patre eſt interfectus, quod novercae inceſto amori indulgere recuſaſſet, ab ea attentati criminis accuſatus. Sed poſtea per Helenam matrem veritate detecta, ipſa Fauſta ſceleris poenas luit, balnei caloribus Conſtantini juſſu extincta. Qua de re Artemius Praefectus Auguſtalis, idemque martyr coram Juliano Apoſtata Conſtantinum criminante ſic refert, *Ille Conſtantinus uxorem Fauſtam juſte admodum interfecit, ut quae priſcam Phaedram eſſet imitata, ejuſque filium Criſpum calumniata, quod ejus amore captus eſſet, & vim ei conatus eſſet inferre, ſicut etiam illa Hippolytum Theſei filium. Atque primum quidem, qui ſic in matrem inſanierat (ut volebant ejus verba) ille cum eſſet maritus punivit. Poſtea autem cum ſciviſſet eſſe mentitam, ipſam quoque occidit, in eam ferens ſententiam omnium juſtiſſimam.*

Num. IV. SALVS REIPVBLICAE. Stat vel Salus, vel Fauſta inſtar deae velata, geminam prolem in ſinu ferens. Indicatque ejus fecunditatem ſalutarem Reipublicae fore. Genuit enim Conſtantino tres filios Imperii ſucceſſores. Litterae S. M. N. fortè ſic legentur: SACRA MONETA NOVA, vel, NICOMEDIENSIS.

Num. V. FLAVIVS IVLIVS CRISPVS NOBILISSIMVS CAESAR. Fuit hic Conſtantini Magni, ex Minervina prima conjuge, filius: quem cum Fauſta noverca inceſto amore deperiret, & ſaepius ſolicitatum ad conſenſum ſuae libidinis pertrahere non potuiſſet, apud patrem accuſatum, ac ſi vim illi inferre tentaſſet, uxori nimis credulus pater apud Polam Iſtriae interfici juſſit. Quae calumnia poſtea detecta in novercae caput redundavit, ut ſupra relatum. Fuiſſe autem traditur gemellus cum ſorore Helena, quae poſtea nupſit Juliano Apoſtatae. Fuit adoleſcens praeclarae indolis, ut qui victoria contra Alamannos obtenta ſpecimen virtutis & generoſae nobilitatis ediderat.

Digitized by Google

Num. VI. CONCORDIA AVGVSTORVM NOSTRORVM. Dea Concordia caduceo & cornu Amaltheias inſignita, ut ſupra alias, ſedet. Intelligit autem concordiam inter patrem Imperatorem Conſtantinum & Fauſtam Auguſtam uxorem ejus, niſi ad Licinium tunc conſortem Imperii in Oriente referamus. Nam ad ipſum filium Criſpum patris auſpiciis in bello illuſtrem referre non poſſumus, quum per aetatem non fuerit adſecutus. Litteras infraſcriptas S. M. N. M. (quia ſaepe hae notae variant) nos hic per conjecturam interpretamur: SACRA MONETA NOVA MEDIOLANENSIS.

Num. VII. FLAVIVS DELMATIVS NOBILISSIMVS CAESAR. Fuit iſte Annibaliani (qui frater Conſtantini Magni) filius, à patruo moriente teſtamento Caeſar nuncupatus. Poſt Conſtantii patruelis inſidiis occiſus in Thracia. Caeſares iſto aevo in Panegyricis Orationibus *Nobiliſſimorum* titulo velut ſolemni & conſueto indigetantur.

Num. VIII. PRINCIPI IVVENTVTIS. Adſtat Delmatius ad ſigna labarum tenens, in quo littera C. Conſtantini fortè Magni nomen & memoriam cohoneſtat. Litterae TR. indicant, noſtro judicio, pecuniam ſignatam Treveris, ubi tunc Imperatorum Occidentis ferè ſedes, propter opportunitatem Belli contra Germanos & Alamannos. Porro Treveris fuiſſe officinam rei monetariae indicant alii numi hujus temporis, inſcripti IIIviri *monetae Trevericae.*

Num. IX. Dominvs Noster Valerivs Licinvs Licinianvs Nobilissimvs Caesar. Fuit iſte filius Licinii ex Conſtantia ſorore Conſtantini, egregius quoque puer, & ipſe inſidiis Fauſtae, ne peritia ejus & ad militiam dexteritas, filiis ſuis obeſſet, oppreſſus.

Num. X. IOVI CONSERVATORI. Jupiter Licinii tutelaris adſtante aquila, velut lauream capiti adhuc ejus honoris exſorti, deferente. Eſt autem eadem fere figura numi, quae ſupra poſita in Floriano, Tab. XLVIII. niſi quod inſcriptio variet, & corolla in roſtro aquilae.

Num. XI. & XII. In praeclaro hoc nummo aureo, quem adjecimus ex Muſeo Farneſiano, vultus eſt Conſtantini junioris, laurea decorus, cum epigraphe FL. CL. CONSTANTINVS IVN. N.C. Ab altera parte Sarmatiae, a patre devictae, typus, honore cum filio communicato, cernitur. Adſcribitur, GAVDIVM ROMANORVM. SARMATIA. Sedet devictus Sarmata, barbaro veſtitu, lugens ad tropeum.

TA-

TABULA LIII.

CONSTANTINI *junioris*, & CONSTANTII *fratrum.*

Num. II. & III. DOMINVS NOSTER CONSTANTINVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Fl. Claudii Conſtantini junioris, primi ex Fauſta filii Conſtantini Magni, cui (In diviſione Imperii, patre mortuo, inter tres fratres inita) ceſſit Gallia, Hiſpania, Alpes Cottiae, Britannia cum adjacentibus inſulis. Sed cum fratri Conſtanti bellum moveret, circa Aquileiam interfectus obiit, aetatis anno XXV. Imperii tertio.

Ab altera parte, VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. TROBS. Conſtantinus diademate gemmato inſignis, labarum portans ſigno transverſae Crucis inſcriptum, hoſtem pedibus calcat, ſiniſtra victoriolam tenet. Communicat cum fratribus duobus victoriae gloriam, de Britannis rebellantibus (ut arbitramur) partam: de qua Julius Maternus libro ſuo Auguſtis his dedicato, inter cetera; *Viciſtis hoſtes, propagaſtis Imperium, & ut virtutibus veſtris gloria major accederet, mutato ac contempto temporum ordine, quod nec factum eſt aliquando, nec fiet, tumentes ac ſaevientes undas caeleſtis Oceani: ſub remis veſtris incogniti jam vobis pene maris unda contremuit, & inſperatam Imperatoris faciem Britannus expavit.* Et poſtea: *Strati ſunt adverſantium cunei, & rebellantia ante conſpectum veſtrum ſemper arma ceciderunt. Miſſi ſunt ſuperbi ſub jugum populi, &c.* Poſſit & de Alamannis intelligi, quos & ipſe devicit, teſtantibus numis. Litterae adſcriptae putantur ſignificare, Treveris obſignatam, vel Treveris obryſum ſignatum.

Num. IV. CONSTANTINVS CAESAR NOBILISSIMVS. Victoria, ut puto, de Alamannis, gradiens, & ſertum laureum atque palmam ferens. Prudentius Chriſtianus haec Victoriae ſimulachra, ejuſque numen, quod Romani ſuperſtitioſe colebant, ſic deſcribens, ridet & refellit: II. contra Symmachum 35.

Num. I. Vacat.

Vincendi quaeris Dominam? Sua dextera cuique eſt,
Et Deus omnipotens: non pexo crine Virago,
Nec nudo ſuſpenſa pede, ſtrophioque revincta,
Nec tumidas fluitante ſinu veſtita papillas,

Num. V. Sequitur caput Conſtantii junioris ſine inſcriptione: aut forte patris, ut uterque numus patre vivo cuſus, honorem victoriae Alamannicae cum filiis majoribus, Conſtantino & Conſtante, averſa ſui parte communicet.

Num. VI. CONSTANTIVS CAESAR S. M. T. Similis victoria quae ſupra inter fratres, ut videtur, communicata. S. M. T. forte; SACRA MONETA TREVERENSIS.

Num. VII. CAESARVM NOSTRORVM, VOTIS DECENNALIBVS. S. TR. Corona laurea votis Caeſarum proſperitati nuncupatis in decem annos. S. TR. lego, SIGNATA TREVERIS, ſupple, pecunia.

Num. VIII. DOMINVS NOSTER CONSTANTINVS AVGVSTVS. Altera Conſtantini effigies, priori ſimilis.

Num. IX. VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. Ipſe Imperator ſcemate quo ſupra, niſi quod ibi mulierem, velut ipſam Provinciam, hic virum ſupplantare videatur. Victoria patri cum liberis, vel tribus fratribus inter ſe, communis. CO. M. OB. id eſt, ut quidam interpretantur, CONSTANTINOPOLI MONETA OBSIGNATA.

Num. X. & XI. FLAVIVS IVLIVS CONSTANTIVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Fuit iſte tertius natu Conſtantini M. filius, cui in diviſione Imperii ceſſit Oriens. Is cum intellexiſſet Conſtantem fratrem dolo Magnentii caeſum, Gallo patruele Caeſare declarato & Orienti Praefecto, Magnentio bellum movit, in quo hoc conſilium iniit, ut omnes quos in exercitu haberet milites Chriſtiana religione imbuti & ſacro baptiſmo initiati eſſent, quod ſi quis facere recuſaret, exui eum cingulo militari, & ad propria reverti juſſit, ut auctor eſt Theodoretus lib. III. cap. III. Notatque Card. Baronius tunc introductum, ut *Pagani* vocarentur, id eſt, non milites, omnes qui Gentilium Idololatriae adhaererent. Fudit autem Magnentium memorabili praelio, apud

apud Murſiam, in quo deſiderata ſunt utrimque quinquaginta tria virorum millia. Poſtea item Magnentium ſuperavit. Gallum patruelem inſolentius agentem occidit. Contra Perſas infeliciter pugnavit. Poſtea Juliano Galli fratre Caeſare facto, eoque ab exercitu imperatore declarato, in eum bellum movit, ſed in ea expeditione febri acuta extinguitur, anno aetatis XLI. Imperii XXV. Ariana haereſi infectus Catholicos valde vexavit, ut latè tractat Card. Baron. Annal. Eccleſ. tomo III.

Ab altera parte, FELICIVM TEMPORVM REPARATIO. Stat Conſtantius habitu militari, & labarum tenens, in quo ſalutaris character Nominis CHRISTI inſcriptus viſitur. Adſtant ante eum captivi duo manibus poſt terga revinctis, pileis ſive tiaris induti. Paravit maxime haec vexilla in fiduciam victoriae, cum contra Magnentium bellum moveret, patris exemplum imitatus. R. B. litterae ambigo quid ſignent, an forte ROMA BYZANTINA: non affirmem.

Num. XII. TR. Numus Treveris cuſus, ut putamus.

TABULA LIV.

Adhuc CONSTANTII.

Num. I. & II. FLAVIVS IVLIVS CONSTANTIVS NOBILISSIMVS. Conſtantii adhuc pueri effigies laureata. Cuſus videtur numus patre adhuc ſuperſtite, quando Caeſaris titulo ipſe cum fratribus inſignitus.

Ab altera parte, VIRTVS CAESARVM. Caſtra Praetoria, ſive potius, porta Caſtrorum. An forte hoc illi laudi tribuitur, quod ab ineunte aetate Caſtris & militiae adſueverit. De notis appoſitis nondum mihi lucet, ſive haec porta ſit Conſtantinopolis Urbis à patre in honorem filiorum Caeſarum dedicata. Nam ſtella ſupra poſita Orientem deſignare videtur.

Num. III. PRINCIPI IVVENTVTIS. Stat inter ſigna militaria adoleſcens Conſtantius habitu militari ſine laurea. Notae SIRM. denotant monetam eſſe Sirmii cuſam in Pannonia, quae civitas tunc celebris, quod ibi nati tradantur Aurelianus, Probus, atque Gratianus Valentiniani filius ex Severa, forte & Jovinianus, quorum beneficio haud dubie crevit & exornata eſt. Rudimenta putem deſignari primae militiae, & ſagum felici auſpicio ſumptum.

Num. V.& VI. DOMINVS NOSTER CONSTANTIVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. GLORIA REIPVBLICAE. Sedent Roma vetus & nova ſive Conſtantinopolis, (ut ego accipio) quia illa galeata & à dextris ſedens habitum veteris galeatae refert, loco etiam digniore poſita, iſta proram navis premens videtur deſignare mari potentem eſſe, quia Propontidis & Ponti Euxini velut regina. Caput turritum habet, forte quia recenter egregie communita, ſceptrum quod tenet forte maſſa ſive clava ex armorum Thraciorum genere (qualis ſupra Tab. XLIII. Daciae aut Pannoniis attributa) clypeum votivum ingentem tenent, in quo vota tricennalia, & multiplicata quadragenalia inſcripta. Putem ſignari Occidentalis & Orientalis Imperii in votis pro ſalute Reipub. & Principum conceptis conſenſum, & ex concordia gloriam & amplitudinem. Vide infra ſimile fere numiſma Tab. LVI. niſi quod ibi duae Cruces à lateribus poſitae loco ſubſellii, quod hic expreſſum, quas etiam Cruces ſubſellii recli-

na-

Num. IV. HOC SIGNO VICTOR ERIS. Victoria ſtans coronat imperatorem ſtantem, tenentem labarum, in quo Chriſti eſt monogramma, in extrema ejuſdem parte ſerpens cernitur. In area nummi eſt litera A. in infima parte A SIS. Nobilis hic nummus ſignatus eſt a Conſtantio non Caeſare ſed Imperatore, quod docet capitis inſcriptio quae haec eſt. D. N. CONSTANTIVS P. F. AVG. unde commendat argenteos & aereos cum ejuſmodi typo Baudurius Tom. II. p. 374. & 384. Verum inprimis (cujus apud Baudurium mentionem fieri non video) eſt ſerpens ille ſupra labarum conſpicuus. Qui mihi videtur ſpectare ad Servatoris exaltationem typicam ex ſerpente aeneo Moſis notam. Alia ratio eſt typi nummuli cujuſdam Conſtantini Magni, in quo cernitur labarum ſimile tergo ſerpentis in terram proſtrati infixum. Cujus typi quivis facile cognoſcet interpretationem petendam eſſe a victoria Chriſti, qui morte ſua ſerpentem veterem adflixit. Nummuli ejus mentionem facit Baudurius Tom. II. p. 300. unde (quamvis ex alio ſit metallo, aere ſcilicet) tamen ad mutuam illuſtrationem delineari curavi in infimo hujus tabellae orbe. Litera A. quae in area cernitur, videtur annum primum imperii deſignare, nam ſic in nummis aliorum imperatorum pariter legitur ASIS. BSIS. ΓSIS. &c. in quibus Literae SIS. docent Siſciae cuſum eſſe nummum, ſicuti ex literis CONS. patet hunc Conſtantinopoli ſignatum fuiſſe.

nationem putem, deraſis in numiſmate lineis imperfecte expreſſam.

Num. VII. VICTORIA AVGVSTORVM NOSTRORVM. Victoria ſuper ſpoliis ſedens clypeo votivo inſcribit vota decennalia. De Sarmatis bis devictis, militari elogio, ſecundo *Sarmaticus* appellatus fuit, ut tradit Amm. Marcellin.

Num. VIII. & IX. FLAVIVS IVLIVS CONSTANTIVS PERPETVVS AVGVSTVS. VICTORIA AVGVSTORVM. Victoria cum palma & trophaeo properans, jacente ad pedes ſupplice captivo cum tiara: portat dextra coronam lauream, cui inſcriptum xxv. Forte annus eſt, qui fuit illi Imperii ultimus, quando in Perſas expeditione incepta propter à Juliano in Galliis Imperium occupatum, reverti coactus eſt, cum & Perſarum Rex ad propria reverteretur. In quo itinere Antiochia in Occidentem movens ad Mopſocrenem obiit. Notae S. M. A N. O. forte ſic legentur: Sacra Moneta Antiochiae Obsignata.

Num. X. & XI. Vetranionis hunc aureum nummum valde inſigem adjecimus. Fecit ejus mentionem Bandurius Tom. II. p. 398. Deſumtus autem eſt ex Electis Rei Nummariae. Vetranionis exhibet caput cum inſcriptione DN. VETRANIO P. F. AVG. Singularis quoque ab altera parte haec agnoſcitur epigraphe; SALVATOR REIPVBLICAE. Stat autem imperator cum labaro & ſceptro, illique a tergo adſtans Victoria coronam inponit. Literae SIS. in ima ora Siſcitae ſignatum nummum docent.

Num. XII. Vide ſupra ad p. 150.

TABULA LV.

CONSTANTIS & IVLIANI.

Num. I. CONSTANS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Eſt iſte ſecundus Conſtantini M. filius, cui in partitione Imperii ceſſit Italia, Africa cum Inſulis, Illyricum, Dalmatia, Macedonia, Achaia, Peloponneſus, & Graecia. Is cum fratre Conſtantino de regno diffidens bellum geſſit, eoque apud Aquileiam occiſo, etiam ditiones ejus occupavit. Tandem Magnentii tyrannidem occupantis dolo occiſus eſt apud Helenam oppidum Pirenaeo proximum, anno Imperii XIII. aetatis XXVII. Fuit in fide Catholica & ejus defenſione laudatiſſimus.

Num.

Num. II. VICTORIA DOMINORVM NOSTRORVM AVGVSTORVM. Victoria gradiens cum ſerto & palma. TES. Teſſalonicae pecuniam ſignatam praefert. Vicit autem gentem Francorum, quos & foederatos ſocioſque Romanis effecit. Auguſti iſti ſunt Conſtantius & Conſtans. Nam Conſtantinus frater jam obierat.

Num. III. GLORIA EXERCITVS. Stant duo milites legionarii haſtati, & in medio labarum cum inſcripto M. quae littera an Millenariae cohortis nota ſit, an *Magni*, Conſtantini ſcilicet, teſſera, neſcio. Litterae R. P. infraſcriptae deſignare poſſunt Romanam pecuniam, id eſt, Romae ſignatam. Exercitus gloriam labari ſigno acceptam ferunt.

Num. IV. FLAVIVS IVLIVS CONSTANS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Conſtantis imago coronam ex gemmis conſertam ſive diadema baccatum geſtantis. Exemplum patris Conſtantini ſecutus, qui ideo lauri folia aliis Imperatoribus geſtari ſolita, in aurum gemmaſque jam Chriſtianus factus convertiſſe à Cardinali Baronio docetur, pia ſanctaque intentione, non luxus & muliebris ornamenti ſtudio, ut eum Julianus calumniabatur, ſed quod abhorreret à geſtamine, quod ſciret ex gentilium ſuperſtitionis officina manaſſe, utpote qui antea ex arbore Apollini dedicata victrices lauri frondes accipere ſolitus eſſet, indignum poſtea ratus ornare tempora ex foliis ſacratis Apollini, cujus ipſe pleraque templa deſtrui juſſiſſet, viderique velle ab eo donari corona, cujus virtutem atque potentiam ſuperaſſet. Daphnen amaeniſſimum juxta Antiochiam locum Apollini antiquitus ſacrum, ſuperſtitione purgatum, ſuo nomine inſignivit, ut ex aliis numis conſtat incriptis, CONSTANTINIANA DAPHNE.

Num. V. VICTORIA DOMINORVM NOSTRORVM AVGVSTORVM. TES. Similis ſuperiori victoria, niſi quod hic loco corollae Trophaeum geſtet, in cujus ſummo pileus in argumentum libertatis barbaris ereptae. TES. forte, Teſſalonicae ſignata.

Num. VI. FELICIVM, vel, FELIX TEMPORVM REPARATIO, Videtur eſſe Phoenix unica in terris avis hoc ſymbolo hieroglyphico expreſſa, orbi ſtellato inſiſtens, caputque lumine coruſco radiatum habens. Reſurrectionis forte fidem in Chriſto teſtatam voluit, & ſuper ſidera futuram immortalitatem: quandoquidem Phoenix venturæ immortalitatis & Reſurrectionis ſemper ſymbolum

bolum habitum. Inde in Paſſione S. Cæciliæ & ſociorum ſic legimus: *Maximus cornicularius, qui Valerianum & Tiburtium deduxerat ad martyrium, factus Chriſtianus, per Almachium Praefectum juſſus eſt tamdiu plumbatis caedi, donec ſpiritum redderet, quem S. Caecilia juxta Valerianum & Tiburtium ſepelivit in novo ſarcophago, & juſſit ut in eo ſculperetur Phoenix, ad indicium fidei ejus, qui reſurrectionem ſe inventurum, Phoenicis exemplo, ex toto corde ſuſcepit.* Videtur autem in hoc ſymbolo ideo caput avis lumine, ſeu radiis ſolaribus coronatum, ut exprimatur ejus conflagratio ſpontanea velut igne à ſole mutuato caput ejus primum involvente: quam rem ex Graecorum ſententia, ad ſtabiliendam eorum velut traditione contra ipſoſmet, Reſurrectionis futurae veritatem, ſic narrat S. Clemens Conſtit. Apoſt. lib. v. cap. VIII. *Quamquam ajunt* (Græci) *unica ſpecie ſe reſurrectionem oſtendere, non credentes, quae ipſimet narrant. Ajunt enim avem quandam eſſe ſoligenam, uberem praebentem reſurrectionis demonſtrationem: quam dicunt comparem non habere, ſolamque in mundo reperiri, Phoenicem appellant, narrantque eam poſt quingenteſimum annum in Aegyptum advolantem, ſecumque copiam cinnamomi, caſiae, & xylobalſami adducentem in loco, qui dicitur Solis ara, conſiſtere, ibique converſam ad adſpectum ſolis, ei, ut ajunt, ſupplicem ſponte conflagrare, redigique in pulverem. Ex cineribus autem vermem exiſtere, eumque concalefactum in novam Phoenicem formari, alitemque factum in Arabiam, quae eſt ultra Aegyptiacum ſaltum, advolare. Cum ergo, ut ipſi ajunt, per avem rationis expertem, probetur reſurrectio, cur temere noſtratia calumniantur?* Plura hac de re Tertullianus, Cyrillus, Ambroſius, aliique Patres, ubi de reſurrectione agunt; Plinius, Pierius, Franc. Turrianus ad Clementis Conſtitutiones, & alii.

Num. VIII. CONSTANS AVGVSTVS. Idem eſt Conſtantis vultus, ſed diademate baccato diſtinctus.

Num. IX. VICTORIAE DOMINORVM NOSTRORVM AVGVSTORVM. Duae victoriae ingentem coronam lauream ſuſtinent, in qua inſcriptum: *VOTIS DECENNALIBVS, MVLTIPLICATIS VICENNALIBVS.* Videtur talis corona deſignari à Iuvenale Satyra x. 39. ubi triumphantem deſcribit:

- - - - magnaeque coronae
Tantum orbem, quanto cervix non ſufficit ulla.

Concurrunt in laurea victoriarum Conſtans & Conſtantius frater ejus, ob res conſortium regni communibus auſpiciis geſtas.

Num. X. OB VICTORIAM TRIVMPHALEM. Similes ſunt victoriae ſeu genii coronam ingentem ſuſtentantes, & peculiariter ut inſcriptio dictat, non Victoriae tantum, ſed Triumphi ſolemnitati dedicatam, in qua vota decennalia & multiplicata quindecennalia inſcribuntur.

Num. XI. FLAVIVS IVLIANVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Inſcriptio eſt Juliani cognomento Apoſtatae, quia & fidei Chriſtianae, & clericatus inſuper (quem ſedecennis una cum Gallo majore fratre, crine depoſito, ſuſceperat) turpiſſimus deſertor extitit. Quare imberbis hic exprimatur, neſcio, quia in aliis poſt Imperium adeptum numis barbatus apparet, quo habitu Philoſophum, & quidem ſecta Cynicum profitebatur. Ipſe ingenio fuit acri, ſed levi, & vario, memoria tenaci, eloquentiae & Philoſophiae ſtudioſus, & per omnia boni Imperatoris famam aucupatus, ſed magicis artibus, nefandiſque ſacris mire addictus. Specie lenitatis peſſimus Chriſtianorum perſecutor, quos ut aſtu opprimeret, litterarum ſtudiis, & militiae honore iis interdixit. Breve non integri biennii Imperium vivo adhucdum Conſtantio per fraudem occupatum infelici contra Perſas praelio, & fine clauſit; haſta confixus incertum qua manu delata. Conſtans opinio eſt eum divinitus percuſſum, cum & moriens blaſphemas in CHRISTVM voces jactaverit, ſanguine manu excepto, & in caelum jactato, dicens: *Viciſti Galilaee*; ſic enim per contemptum CHRISTVM appellabat) ut Theodoretus tradit, ſive ut Nicephorus, *Saturare Nazarene.* Et quidem teſte Helladio, ut refert Damaſcenus, à S. Mercurio percuſſus celebri martyre & pridem Romano milite (ut ex apparitionibus tunc conſtare viſum eſt) congruo ſane impietatis vindice. Ut qui Mercurio gentili Deo ſeu daemoni impenſe addictus fuerat, alterius divi Mercurii telum perſentiſceret. Fuit autem inſulſus Legiſlator, vanus Philoſophus & Imperator impius: cujus deſcriptionem velut oraculo graphice conſignatam Card. Baronius profert ex Proverb. cap. VI. ubi ſic apoſtata depingitur. *Homo apoſtata, vir inutilis, graditur ore perverſo, annuit oculis, terit pede, digito loquitur, pravo corde machinatur malum, & omni tempore jurgia ſeminat. Huic extemplo veniet perditio ſua, & ſubito conteretur, nec habebit ultra medicinam.*

Num. XII. VOTA PVBLICA. Onocephalus videtur, Deus Aegyptius Iſidis filius, quem capite aſinino, & cum ſiſtro exprimebant, ſive ſit Cynocephalus, ſeu Anubis canino capite, ſiſtro, & Mercurii virga inſtructus: qua forma Iſidorus lib. VIII. cap. XI. Etymol. expreſſiſſe ait Aegyptios Mercurium ſuum Triſmegiſtum ad deſignan-

ſignandum ſummam ingenii ejus ſagacitatem & ſolertiam, ut notat Reverendiſſimus Archiepiſcopus Antonius Auguſtinus. Porro Mercurii ſtudioſiſſimus fuit Iulianus, non tantum quia ille Deus Magiae praeſes, de quo Prudentius in Symm. 1, 89.

Nec non Theſſalicae doctiſſimus ille Magiae;

ſed etiam quia Eloquentiae, quam Iulianus maxime affectabat: ut apparet ex epiſtola ejus ad Libanium Sophiſtam, virum id aevi eloquentia celebrem, cum ait: *At tibi nos, tamquam Mercurio eloquentiae Deo, ſcripta noſtra offerimus, ut ſi aures tuas ſuſtinere poſſint, tu pro arbitrio tuo ſtatuas.*

TABULA LVI.

MAGNENTII & DECENTII *Tyrannorum, itemque* IOVIANI & VALENTINIANI *Imperatorum.*

Num. I. DOMINVS NOSTER DECENTIVS FORTISSIMVS CAESAR. Decentius iſte Magnentii, (qui ſequitur) frater, qui Conſtante interfecto in Gallia imperium invaſit, Mediolani ab eo Caeſar factus, audito fratris à Conſtantio ſuperati occaſu, brevem honoris deguſtationem infelici fine clauſit, laqueo ſeipſum interficiens, metu poenae rebellionis Conſtantio debitae. Hic FORTISSIMUS, & in aliis Numis NOBILIS, vel, NOBILISSIMUS nuncupatur. Chriſtianae religionis cultorem ſe profeſſus eſt, ſacris ejus nominis titulis ad tyrannidem cum fratre abuſus, ut ex aliis numis apparet. Sed hic numus ſine notis CHRISTI, ſimulationem detegit, poſt mortem Conſtantii, & ſpe amplioris ſucceſſus perſona depoſita.

Num. II. VICTORIAE DOMINORVM NOSTRORVM AVGVSTI & CAESARIS. Duae victoriae ſingulorum eumdem clypeum votivum, corona laurea circumdatum, ſive ipſam magnam coronam ſuper columna ſolida collocatam ſuſtinentes, in qua vota quinquennalia, & multiplicanda ad decennalia inſcribuntur.

Digitized by Google

tur. Omen vanum & votum celeri & infelici euentu eluſum.

Num. III. IMPERATOR CAESAR MAGNENTIVS AVGVSTVS. Effigies Magnentii Tyranni ſine diademate aut lauru, ſed cum paludamento ſeu purpura. Erat iſte Magnentius in Gallia Legatus militibus Iovianis, & Herculianis legionibus à Diocletiano & Maximiano, quos inſtar Praetorianorum comitabantur, inſtitutus. Qui Chreſtio & Marcellino, aliiſque conſpirationis in Conſtantem auctor fuit, atque in convivio, ad quod Marcellinus natalem filii ſimulans pleroſque advocaverat, in multam noctem protracto Auguſtoduni, (cum quaſi ad ventris ſecreta ſeceſſiſſet) purpuram ſumpſit, qua re cognita Conſtans fugam cepit, & ab immiſſis interceptus occiſuſque fuit, cum à legato ſuo ſibi non metuiſſet, homine Chriſtianae religioni, ut videbatur, addicto, quamquam Magnentius eam ſimulaſſe potius arguitur ex poſt geſtis, quam vere & ex animo profeſſus, quia ut obſervat Cardinalius Baronius, ſimul ac liberas nactus videbatur habenas Imperii, proſcripta deorum ſacrificia lege Conſtantis reſtituit idololatris. Sed brevi poſt à Conſtantio ſuperatus: & Lugdunum fugiens, ſalute deſperata ſeipſum gladio confodit, menſe Imperii arrepti XLII.

Num. IV. VICTORIA AVGVSTI LIBERATORIS ROMANORVM. Stant Victoria, & alia diva trophaeum tenentes, an Romam ea habitu ſtolato exprimat ambigo. Haſta pura divam ſignare videtur.

Num. V. DOMINVS NOSTER IOVIANVS PIVS FELIX, AVGVSTVS. Effigies Joviani, qui Iuliano occiſo ſtatim in Imperatorem electus fuit, etſi invitus, quia Chriſtianae religionis ſtudioſiſſimus erat, quae electio eo magis Dei voluntati, qua Principes deliguntur, non hominum ſtudiis adſcribenda fuit, quod non obſtante eo, quod multi inſignes Duces in exercitu eſſent à Iuliano in honore habiti, quod gentilium ſacris eſſent addicti, unanimis tamen fere omnium procerum conſenſus in Iovinianum inclinarit. Quod Illuſtriſſimus Card. Baronius putat accidiſſe, ex reſipiſcentia eorum, qui coacti, ut Iuliano placerent, ejus impulſu non ex animi ſententia à ſacris Chriſtianis defecerant. Iovianus ante confeſſione fidei clarus fuerat, paratus potius cingulum ponere & militia exauctorari, quam fidem (Iuliano impellente & conditionem eam omnibus proponente) Chriſtianam deſerere: quamvis ob ſpectatam parentis virtutem militare fuerit permiſſus. Erat enim Varroniani notiſſimi comitis filius, & domeſticorum ordinis primus. Deſcribit eum Theodoretus *virum, neque ducem fuiſſe, neque ex eorum numero qui ſecundas poſt duces obtinebant,*

bant, ſed tamen apprime nobilem & illuſtrem, & multarum rerum cauſa inſignem, quippe qui corpore robuſtiſſimo fuerit, animoque excelſo, quinetiam in bello gerendo, & in acrioribus certaminibus facile primas obtinere ſoleret: Porro & contra impietatem libere loqueretur, tyranni (Iuliani) *potentiam contemneret, & animi propenſione cum Salvatoris martyribus conjungeretur.* Non ante aſſenſus eſt militibus Imperium deferentibus, niſi ſe itidem Chriſtianos eſſe clamaſſent. Foedus cum Perſis pangere coactus fuit in triginta annos, ut exercitum locorum difficultatibus, & hoſtilibus copiis ſeptum, omniſque commeatus inopia laborantem, ſalvum reduceret. Ipſe, ut obſervat Illuſtriſſimus Cardinalis Baronius, labarum à Iuliano (ſublato Salvifici nominis charactere) deformatum, in priſtinam formam reſtituit: Orthodoxos Epiſcopos & Sacerdotes, interque eos magnum Athanaſium Eccleſiae Alexandrinae reddidit. Cum pacem Eccleſiae reddere, concordiamque, ſopitis controverſis, intenderet, praeclaraque alia moliretur, repentina morte in oppido Dadaſtana, quod Bithyniam à Galatia dividit, extinctus eſt, ſive ex cruditate ſtomachi longi itineris Perſici incommodis contracta, ſeu potius ex odore & vapore noxio, cubiculi recenti calcis tectorio incruſtati, per prunarum ad exſiccandum parietem congeſtarum copiam excitato, in quo ad quietem ſe compoſuerat. Suidas autem eum fungorum, quos caenarat, veneno periiſſe tradit octavo Imperii ſui menſe. Cardinalis Baronius in offenſum numen cauſam brevis Imperii & repentini fati conferens, eamque indagans, exiſtimat in eo maxime peccaſſe Iovianum, quod Maximum ac Priſcum Philoſophos Magoſque coluerit, atque in honore habuerit: quorum ſtudiis mala omnia ſub Iuliano in Chriſtianos promanaverant, inſuperque quod cum Tarſum perveniſſet, exornandum ibi Iuliani ſepulchrum decreverit, hominis ne ceſpititia quidem ſepultura digni, cum ornatu ſepulchri acta defunctorum tacite approbari conſueverint.

Num. VI. VOTIS QVINQVENNALIBVS, MVLTIPLICATIS DECENNALIBVS. Quernea, ſive laurea ſit, corona, Votis pro ſalute Imperatoris ſuſceptis, dedicata. R. CONS I. fortaſſe eſt, ROMA CONSTANTINIANA, id eſt, Conſtantinopolis, ubi numus cuſus. Vovent Imperatori laurus ex hoſtibus, ſed breve paucorum menſium Imperium votorum eos reos non fecit. Querneam tamen ſeu civicam coronam meruit, quod exercitum in hoſtili fere manu obſeſſum, ſervaverit, & incolumem reduxerit.

Num. VII. DOMINVS NOSTER VALENTINIANVS PIVS,

PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Flavii Valentiniani, patre Gratiano Funario nati, robuſtiſſimo viro, qui inde dictus funarius, quod funem tenenti quinque etiam robuſti milites manu extorquere non poſſent. Is ab exercitu Ioviani Nicaeam Bithyniae progreſſo, ut ait Ammianus lib. xxv. cap. 1. *Nulla diſcordante ſententia, numinis aſpiratione caeleſtis, electus eſt, agens ſcholam ſcutariorum ſecundam, relictusque apud Ancyram poſtea ſecuturus, ut ordinatum eſt;* quare donec accerſeretur, decem diebus Imperii vacaverunt gubernacula. Fuit vir militaris, & bellica virtute, fortitudine, ac magnanimitate clarus, multiſque aliis virtutibus, niſi quod attentior ad rem haberetur, & in vindicandis criminibus ad crudelitatem usque ſeverior: magis tamen illuſtris confeſſione Christi, ob quam à Iuliano militari cingulo privatus, & exilio mulctatus fuerat. Valentem fratrem (ob molem & magnitudinem urgentium negotiorum) conſortem Imperii declaravit tunc Orthodoxum, etſi poſt in Arianam haereſim prolapſum: eumque Orienti praefecit ipſe Occidentale Imperium tuendum ſuſcipiens. Gothos Thracia expulit, Parthos à Syria ſubmovit per Legatos, Germaniam etiam per Theodoſium pacavit. Tandem anno Imperii xi. Quadorum legationem audiens latrocinia excuſantium, ſubito iracundiae impetu & vocis contentione arteria rupta ſanguinem vomens expiravit, anno aetatis LV.

Num. VIII. RESTITVTOR REIPVBLICAE. KONST. Stat Imperator paludatus, dextra exaltatum ſalutare Crucis vexillum in labaro portans, eoque velut ſe fulciens; ſiniſtra, victoriam Orbi terrarum inſiſtentem, eique laurum deferentem tenens. Erat ſub initia Imperii ejus, Reipublicae Romanae ſtatus infelici Iuliani expeditione & Imperio, valde perturbatus, & collapſus. Chriſtianus itaque Imperator (ut Valens, infra conſors & ſucceſſor ejus) hoc emblemate profiteri voluit, ſe in ſola Cruce Christi erigenda ejusque nomine glorioſo (cujus ſigno dextram armatam tenet) exaltando, reſtitutionem Reipublicae & Victorias in hoſtem moliri. Crucis enim exaltatione reſtitui maxime par fuit, quae Crucis contumelia, & abdicatione per Iulianum eſſent collapſa. Tum etiam ſignum & vexillum Crucis optime per Imperatorem erigitur, (ut per Moyſen ſerpens olim in deſerto) ut quoſcumque Romani Imperii milites ſive cives Iuliani auctoritas, & malitia in letalem animae noxiam & periculum conjeciſſet, inſpectum ſalutare ſignum ſanitati redderet, & vitae redonaret. Habet & Occo alios numos, in quibus Imperator Crucem nudam tenet. Porro littera Konst. indicare videntur numum Conſtantinopoli ſignatum, orthographia graeca.

Num.

Digitized by Google

Num. IX. RESTITVTOR REIPVBLICAE. ANTO. ſeu potius ANTI. ut eſt apud Adolphum Occonem. Idem emblema cum praecedenti, niſi quod hoc cuſum videatur fuiſſe Antiochiae, Syriae tunc Metropoli.

Num. X. VICTORIA AVGVSTORVM. TR. OBS. Numus cuſus honori utriuſque Imperatoris Valentiniani ſcilicet & Valentis: qui in ſolio ſive throno juxta ſe mutuo ſedentes togati, orbem ſimul tenent, angelo deſuper eos fulciente, & ſub alarum ſuarum velut umbraculo, ab omni hoſtili incurſu protegente. Deferunt Chriſtiani Principes victoriae de Gothis partae gloriam tutelae Numinis, & angeli (ut quondam Ezechias ab Aſſyriorum obſidione, deleto per angelum internecione hoſtili exercitu, liberatus) propugnantis praeſidio & ſalutari cuſtodiae. Litterae Tr. Obs. deſignare videntur numiſma Treveris obſignatum, ſive cuſum.

Num. XI. VALENTINIANVS, PIVS, AVGVSTVS. Imperator galea, & ſcuto atque haſta & thorace armatus, & in bella conſurgens, ſtellas aliquot in caſſide expreſſas gerit: an quod caeleſti ſe munimine tutum victoriam ſperare oſtendat; an quod Orientis Imperium, quod ſtellula deſignabant, ſe vindicare paratum, & totum Romano aſſerere promptum demonſtret? thorax autem ſquamatus eſt & hamulis conſertus.

Num. XII. GLORIA REIPVBLICAE. TES. Sedent Roma Vetus & Nova, ſive Conſtantinopolis, Crucibus ad latera poſitis, inermes, quaſi in ſola Cruce fiduciam habentes, tenentque clypeum votivum infra ſcriptis votis quinquennalibus, & multiplicatis decennalibus, more jam uſitato. Tes. forte Teſſalonicam deſignat huius monetae officinam, ut ſupra etiam Tab. LV. in Conſtantis numis. Stellula certe Orientem deſignare videtur

TA

TABULA LVII.

VALENTIS *habet numiſmata.*

Num. I. DOMINVS NOSTER VALENS PIVS, FELIX AVGVSTVS. Effigies Flavii Valentis, qui Valentiniani frater & ab eo Imperii collega & Auguſtus deſignatus fuit. Primum Chriſtianus orthodoxus, poſt in haereſim Arianam dilapſus uxoris perſuaſione, Epiſcopos Catholicos, aliosque varie vexavit & perſecutus eſt: qua in perſecutione Baſilii & Athanaſii Magnorum Praeſulum virtus & conſtantia mirifice enituit. Poſtea anno Imperii xv. contra Gothos & Scythas inconſultius pugnans ſagitta vulneratus, & in vile tugurium deductus eſt, quod cum clauſum expugnare barbari, ibique tempus terere conſultum non putarent, incenderunt neſcientes in eo Imperatorem teneri: ita flamma abſumptus eſt anno aetatis L. Obſerva hic fibulam paludamenti, creſcente luxu (ut ſupra etiam in Valentiniani effigie) gemmatam, & multis unionibus inſignem.

Num. II. VOTIS DECENNALIBVS, MVLTIPLICATIS VICENNALIBVS. ANT. Corona laurea votis nuncupatis dedicata. Numus Antiochiae cuſus. Praeſagium de victoriis contra Gothos & Schytas, ſed infelice (ut poſt apparuit) exitu: niſi ad priora geſta referamus, & ei cum fratre communia.

Num. III. RESTITVTOR REIPVBLICAE. Stat Valens eodem habitu quo ſupra Tab. praecedenti frater, Imperii conſors & ſigno vivificae Crucis in labaro dextram armatus: Victoriam tenet orbi inſiſtentem, & capiti ejus laurum & palmam promittentem, quo emblemate ſe omnem reſtituendae Reipublicae & victoriarum ſpem in auxilio CHRISTI & Crucis vexillo ponere demonſtrat. Litterae S. M. N. E. forte ſic ſonant: SOLIDVS MONETAE NOVAE EPHESINAE, vel EDESSENAE vel SAGRA MONETA NOVA. E.

Num. IV. VICTORIA AVGVSTORVM, infra CONS. Victoria ſuper ſpoliis hoſtium ſedens clypeo votivo columnae ſoli-

dae

dae innixo vota quinquennalia, & multiplicata decennalia inſcribit. Columna ſoliditatem, & victoriarum denotare videtur perſeveraturam conſtantiam. Eſt autem Victoria de Gothis, Saxonibus, aut Germanis utrique Imperatorum communis.

Num. V. DOMINVS NOSTER VALENS PERPETVO FELIX, AVGVSTVS. Effigies & inſcriptio eadem quae ſupra; niſi quod hic perpetua felicitas per adulationem illi tribuitur qui & eventu praeliorum & vitae fine, ut ſupra notatum, & animae etiam forte fuit infeliciſſimus: Diadema multis gemmis roſarum inſtar diſtinctum rutilare apparet, quod à more Conſtantini tractum, qui laureas coronas hoc ſcemate immutavit, ex cauſa, quam ſupra attulimus.

Num. VI. RESTITVTOR REIPVBLICAE. Emblema ut ſupra, niſi quod alibi numus cuſus, ſcilicet, KONS. PP. quod forte legas KONSTANTINOPOLI PERPETUAE vel, KONSTANTINOPOLI PERCVSSA PECUNIA. Stellula deſignat (ut puto) Imperium Orientis. Labari forma nonnihil variare videtur, marginibus, bullis ſive ſcutulis aureis exornatis, ad majorem dignitatem.

Num. VII. RESTITVTOR REIPVBLICAE. Idem ut ſup. numiſma cuſum Conſtantinopoli.

Num. VIII. VICTORIA AVGVSTORVM. Sedent in ſubſellio, ſeu cathedra, Valentinianus & Valens Orbem ſimul tenentes, angelo deſuper expanſis alis, id eſt, divino auxilio, ut ſupra in Valentiniano, eos protegente, aſſurgente ſeu enaſcente inter utrumque palmae ſeu lauri ſurculo. Alludunt ad dictum Prophetae Regii, Pſalm. XVI. *Sub umbra alarum tuarum protege me à facie impiorum qui me afflixerunt.* Pſalm. LX. *Protegar in velamento alarum tuarum.* & Pſalmo XC. *Scapulis ſuis obumbrabit tibi, & ſub pennis ejus ſperabis.* & ibidem: *Angelis ſuis mandavit de te in omnibus viis tuis.* De litteris TROBT. nihil adhuc mihi liquet.

Num. IX. RESTITVTOR REIPVBLICAE. Idem emblema cum ſuperiore, niſi quod hic in labaro nudum ſit ſignum Crucis, & idem quoque ſacroſanctum ſignum ad latus appictum. Atque ab hoc fere aevo (id eſt jam ante annos M. C. XL.) ritus ille Catholicae Eccleſiae initium ſumpſit, quo vexilla militaria Crucis forma inſigniuntur, quod haereticos noſtros ſtauromaſtigas, & crucis hoſtes merito confundit. Numus cuſus Antiochiae.

Num. X. XI. & XII. Ne ſpatium vacaret, Procopii Tyranni adjecimus duos nummos, priorem ex argento, poſteriorem ex aere, quum in auro non inveniatur. In utroque caput Procopii, diademate gemmato cinctum, hanc habent epigraphen, D. N. PROCOPIVS P. F. AVG. Argenteus ab altera parte laureae incluſas literas VOT. V. exhibet. In aereo ſedet imperator eques, dextra corollam tenens, cum inſcriptione GLORIA ROMANORVM.

TABULA LVIII.

VALENTINIANI JUNIORIS, & GRATIANI *fratris ejus.*

Num. *II.* DOMINVS NOSTER VALENTINIANVS JVNIOR, PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Flavii Valentiniani, qui frater Gratiani, ſed non uterinus. Hunc Valentinianus pater ex Juſtina genuit altera uxore: frater Gratianus, poſt patris obitum conſortem Imperii fecit, & in Italiam miſit. Quo poſtea dolo Maximi circa Lugdunum interfecto, ipſe in Illyricum fugit & inde ad Theodoſium in Orientem contendit. Iſtum Imperatorem juvenem magnis virtutibus illuſtrem dilaudat D. Ambroſius: quem cum ad baptiſmum ab eo ſuſcipiendum, Viennae in Allobrogibus agens Mediolano evocaſſet, ab inſidiis Arbogaſtis Comitis ſui, & Alanorum Praefecti praeventus, & in cubiculo ſtrangulatus fuit, adhuc Catechumenus, anno Imperii XVII. vitae anno XXVI. Cujus funus ex voluntate Theodoſii Ambroſius procuravit, defunctumque panegyrica oratione dilaudavit: quae inter opera ejus extſtat.

Num. III. GLORIA ROMANORVM. Virtus militaris, ſive imperator hoc ſcemate navi roſtratae inſiſtens, freta ſulcat, Angelo ad clavum ſedente. Aut felix trajectus Imperatoris deſignatur, aut ſtatua ei forte poſita: qua deſignetur, Virtutem ejus praeſidio numinis tutam turbidas Reipublicae (quae per navim ſolet exprimi) undas inoffenſo veſtigio transmittere, in eoque gloriam Romani Imperii ſitam, quod ipſum una cum Imperatore in tutela ſit Angelorum, eorumque gubernatione dirigatur. Felicitas etiam proſperi curſus ſpondetur, quae per triremem, ut ſupra Tab. XXXVII. deſignari ſolet.

Num. IV. VICTORIA AVGVSTORVM. Sedent Gratianus, ſeu potius Theodoſius & Valentinianus junior orbem ſimul tenentes, & ſub angeli alarum tegmine, (ut ſupra Tab. praecedente in Valen-

Num. I. GLORIA ROMANORVM. Imperator in triremi, Victoria ad clavum ſedente. Typus & votum pro felici profectione & expeditione Imperatoris.

Valente) protecti, & ſecuri. Circulos habent circa caput, quali forma hoc & poſteriore aevo aureolas ſanctorum defunctorum depingi ſolitas obſervamus. An forte hic ergo Valentinianum & Valentem defunctos exprimant, quaſi illorum jam divorum patrocinio & ſuffragiis victorias adſcribant, dubitari poſſit, quod tamen non exiſtimo. Litterae AQOBF. ſi conjecturam admittunt, nobis ſignificabunt, AQVILEGIAE OBSIGNATAM FELICITER pecuniam: ſcilicet poſt devictum juxta eam Maximum communibus auſpiciis, opera Theodoſii.

Num. V. DOMINVS NOSTER VALENTINIANVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Ejuſdem Valentiniani vultus pleniore & adulteriore filo corporis.

Num. VI. VICTORIA AVGVSTORVM. Sedent duo Imperatores orbem tenentes, & ab angelo protecti: &, ut ſupra, pro laureis ſive diadematibus aureolas circa caput habentes, de quibus adhuc quaero. Scio Card. Baronium adferre tom. Annal. Eccleſ. IV. in Theodoſio ejusdem Imp. numiſma, in quo Apoſtoli S. Joannes Evangeliſta, & S. Philippus, (qui eum per viſum ad pugnam contra Eugenium Tyrannum capeſſendam, ut ptaeeuntes animaverant) ſic ſedentes expreſſi, hiſce aureolis inſignes: ſed illi dextra volumen Evangelii, & ſiniſtra ſingulas Cruces, atque inſuper habitum ſacerdotalem quaſi caſulam ſuper longis & talaribus veſtibus ferunt, & iis indiciis diſtinguuntur: hic apparent habitus togatorum, Romano more, Imperatorum, itaque ad ſanctos referre vix poſſimus.

Num. VII. CONCORDIA TRIVM AVGVSTORVM. Sedet haſtata Roma, & globum ſeu orbem ferens proram navigii pedibus premens: quo ſigno exiſtimem deſignari Romam novam, ſive Conſtantinopolim. Tres autem iſtos Auguſtos accipio Gratianum, Valentinianum & Theodoſium, qui paribus auſpiciis per annos fere quinque Imperium rexerunt. Literae CONOB. quid ſibi velint diſputatur ab Antiquariis. Cedrenus citatus ab Adolpho Occone ſic litteras interpretatur: *CIVITATES OMNES NOSTRAE OBEDIANT VENERATIONI.* Melius tamen ipſe putat eas explicatas in Ortelii Vivianique Itinerario: *CONSTANTINOPOLI OBSIGNATA*, ſupple, Pecunia.

Num. VIII. DOMINVS NOSTER GRATIANVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Flavii Gratiani, qui Valenti-

Digitized by Google

niani ſenioris ex Severa prima uxore filius. Religioſus & pius Princeps, & titulo Chriſtianiſſimi inſignitus, S. Ambroſio carus & familiaris, cujus precibus inſignem de Barbaris Victoriam reportaſſe creditur. Orthodoxas partes fovit, haereticos edictis & aliis modis compeſcuit. Alemannorum triginta millia in Gallias irrumpentia circa Argentoratum fudit. Theodoſium Ducem in Gothos Thraciam infeſtantes miſit, eumque conſortem Imperii declaravit, & Thraciae atque Orienti praefecit. Mores ejus ſic D. Ambroſius deſcripſit: *Fuit ipſe fidelis in Domino, pius atque manſuetus, puro corde: fuit etiam caſtus in corpore, qui praeter conjugium neſcierit foeminae alterius conſuetudinem.* Tandem Maximi inſidiis, à militibus in Imperatorem electi, periit, anno aetatis, ſecundum Victorem XXXVIII. ſecundum Baronium XXVIII. ex Ammiano, Imperii XVI.

Num. IX. GLORIA ROMANORVM. FRA. Gratianus labaro ſimplici inſtructus captivum velut capillis apprehenſum trahens. Videtur Victoria eſſe Gratiani de Barbaris: forte Alemannis in Galliam irruentibus, iiſque admixtis Francis, quod litterae FRA. ſignificare videntur, maxime cum ſupra Tab. LI. habuerimus in Conſtantino trophaeum de Francia ſubacta, è qua tunc gaudium Romanorum conceptum. Litterae SMOP. quid ſibi velint non capio, an forte *SACRA MONETA PRINCIPIS?*

Num. X. PRINCIPIS JVVENTVTIS. Stat Gratianus haſta armatus & globum ferens, circulum ſive aureolam circa caput habens. Principem militarium virorum ſe praefert. Numum putem ſignatum, ut primum à patre *Auguſti* titulo nobilitatus fuerat. De circulo caput ambiente mihi non liquet. Litterae infra poſitae S. M. TR. forte ſonant, *SACRA MONETA TREVERENSIS.* vel, *SIGNATA MONETA TREVERIS.*

Num. XI. & XII. VICTORIA AVGVSTORVM. Sedent, ut ſupra Gratianus & Valentinianus junior Orbem tenentes, & Angeli ſub alis protecti: quo de emblemate ſupra dictum. Triplex inſcriptio eadem forma, litteris infra poſitis tantum variantibus videtur ſignificare numos ejuſdem victoriae de Alemannis, ſeu Gothis partae indices, variis monetariis officinis cuſos, Conſtantinopoli puta, & Treveris, & alibi.

TA-

Digitized by Google

TABULA LIX.

MAXIMI *Tyranni*, & THEODOSII *Imperatoris.*

Num. II. DOMINVS NOSTER MAGNVS, PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Flavii Magni Maximi, qui ex proſapia Conſtantini Magni fuiſſe perhibetur. Vir militaribus expeditionibus contra hoſtes Romani Imperii Francos, Germanos, Gothos, feliciter obitis illuſtris, cum exercitui gratus eſſet, ea occaſione ad Imperium aſſurgendi conſilium cepit, Dux exercitus in Britannia & è Britanniis oriundus, in Gallias tranſmiſit, ibique Imperium arripuit, Treveriſque ſedem ejus collocavit. Poſt Gratianum Imperatorem dolo per Andragatium Ducem ſuum, ſeu Magiſtrum equitum occiſum Imperii titulos uſurpavit; & in amicos ejus etiam caedibus graſſatus eſt: ſed Theodoſio ei tandem obviam procedente, ad Sciſciam victus & Petavionem: deinde Aquileiam fuga elapſus, ibique obſeſſus, & à militibus ſuis captus, atque Theodoſio traditus, Imperatoriis primum inſignibus exutus, & non obſtante Theodoſii animo in clementiam & commiſerationem inclinato, à militibus ex oculis ejus abreptus capite truncatus eſt, anno Imperii arrepti quinto. Ei S. Martinus, ſi in Italiam moveret, obitum ante praedixerat. Ad hujus exercitum in Armoricis conſiſtentem S. Urſula cum ſociis Virginibus ex Anglia miſſa traditur, quae cum per tempeſtatem in Germanicum littus ejectae eſſent, à Melga Pictorum & Gauno Hunnorum piratis, quaſi pro Gratiano mare incurſantibus captae, & libidini eorum morem gerere nolentes pro virginitate & fide martyrium alacriter ſubierunt.

Num. III. RESTITVTOR REIPVBLICAE. Stat Maximus ſalutari ſigno in labaro expreſſo dextram fulciens, & Victoriam ſiniſtra tenens; ſpecioſo cum reliquis Imperatoribus titulo Rempub. reſtituendam praeferens, cum revera, niſi divina ope

Num. I. VICTORIA AVG. Victoria globo inſiſtens, dextra corollam, læva palmam fert. Spondet typus luculentam, adquiſito totius Orbis imperio, felicitatem, qui, ſi ad Maximum pertinet nummus, egregie ſpem fefellit.

Digitized by Google

ope à Theodoſio ſuperatus fuiſſet, Romanum Imperium civilibus bellis peſſum dediſſet. Litterae infra poſitae, ut putamus, ſonant: SIGNATA MONETA TREVERIS. ibi enim, ut diximus, ſedem fixerat.

Num. IV. DOMINVS NOSTER THEODOSIVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Flavii Theodoſii laudatiſſimi Principis, & clementia, pietate, Orthodoxa religione, rei militaris ſcientia, ceteriſque dotibus magno Imperatore dignis illuſtriſſimi. Eum, praeter cumulatiſſima Divi Ambroſii, caeterorumque Chriſtianorum elogia, etiam Gentilis ſcriptor Aurelius Victor in Epit. c. XLVIII. p. 595. veritatis ſolius teſtimonio & reſpectu ſic deſcripſit: *Fuit*, inquit, *Theodoſius moribus & corpore Trajano ſimilis, quantum ſcripta Veterum & pictura edocent. Sic eminens ſtatus, membra eadem, par caeſaries, os, abſque eo, quod ei aliquantulum vellendo ſteriles genae, neque tam ingentes oculi erant; neſcio an & tanta gratia, tantuſque flos in facie, ſeu tanta dignitas in inceſſu. Mens vero prorſus ſimilis, adeo ut nihil dici queat, quod non ex libris in iſtum videatur transferri. Clemens animus, miſericors, communis, ſolo habitu differre ſe caeteris putans: in omnes homines honorificus, verum effuſius in bonos: ſimplicia ingenia aeque diligere, erudita mirari, ſed innoxia: largiri magno animo magna: amare cives vel privatim contubernio cognitos, eoſque honoribus, pecunia, beneficiis caeteris munerari, praeſertim quorum erga ſe velut patrem aſpero caſu officia probaverat. Illa tamen quibus Trajanus aſperſus eſt, vinolentiam ſcilicet, & cupidinem triumphandi, uſque eo deteſtatus eſt, ut bella non moverit; ſed invenerit: probibueritque lege miniſteria laſciva, pſaltriaſque comeſſationibus adhiberi: tantum pudori tribuens & continentiae, ut conſobrinarum nuptias vetuerit tamquam ſororum.* Laudat illum deinde à ſtudio hiſtoriarum, ab animi moderatione, & irae fraeno, additque quod rarae virtutis eſt, *meliorem eum haud dubie fuiſſe poſt auctam annis potentiam regalem, multoque maxime poſt civilem victoriam.* Deinde pietatem in conſanguineos, civilitatem in domeſticos, exercitiorum modum, & continentiam ac ſobrietatem ejus depraedicat: ſane ut inter optimos ille annumerandus habeatur. Rempublicam Gothicis armis poene oppreſſam reſtituit, Maximum Tyrannum oppreſſit, Eugenium Tyrannum & Arbogaſtem, in Valentiniani ultionem, ſuſtulit. Eccleſiae Orthodoxae curam & defenſionem ſuſcepit, filios Arcadium Orientis Imperio, Honorium Occidentis praefecit. Poſtea Mediolani in morbum incidens, ex hac vita migravit anno aetatis quinquageſimo, ſecundum Victorem, quem ſequitur Card. Baronius, ſexageſimo ſecundum Socratem: Imperii XVII. inchoato, CHRISTI Domini CCCXCV.

Num.

Num. V. REPARATIO REIPVBLICAE. Stat Theodoſius, & Rempub. Romanam collapſam à terra ſublevat. Vere illi haec laus attributa, quod Rempub. à Gothis periculoſe oppugnatam, à Maximo & Eugenio, Tyrannis, aliiſque diſcerptam, & afflictam reparaverit, & quieti ſuae reddiderit ac ſplendori. Litterae TNRB. mihi adhuc non lucent.

Num. VI. CONCORDIA TRIVM AVGVSTORVM. Sedet Roma, Nova ut puto, ſimili prorſus ſcemate, ut in Valentiniano juniore Tab. praecedenti. Denotat autem Concordiam inter jam dictum Valentinianum, Gratianum, & ipſum Theodoſium, qui ſatis conſentientibus animis per quinque fere annos Imperium univerſum gubernaverunt, donec Gratiani primum obitus funiculi hujus triplicis unum vinculum abrupit. Eſt autem numiſma & inſcriptio ſingulis aeque attributa, & communis.

Num. VII. CONCORDIA TRIVM AVGVSTORVM. H. Sedet Roma eodem fere habitu, clypeum votivum, VOTIS QVINQVENNALIBVS, ET MVLTIS DECENNALIBVS inſcriptum ſuper quercu, velut in Trophaeum tenens. Eodem reſpicit, quod paribus auſpiciis, votiſque, victorias de hoſtibus expectent. De litteris, CONOB. ſupra diximus.

Num. VIII. VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. Stat Theodoſius, ſigno & charactere CHRISTI in labaro dextram armatus, ſiniſtra victoriolam ferens, ſupplantato infra & calcato captivo. SM. litteras putem ſignificare SACRAM MONETAM. Tres iſti Auguſti ſunt Gratianus, Valentinianus junior, & Theodoſius: niſi ad Victoriam de Eugenio tyranno partam referre malimus, quem, ut infra Tab. ſeq. barbatum, ſupplantare videtur: tunc enim cenſeam Theodoſium hic intelligi cum utroque filio, Arcadio ſcilicet & Honorio: quos è Conſtantinopoli in Occidentem contra Eugenium movens jam ante Caeſarum titulo honoraverat & ſolemniter inauguraverat.

Num. IX. VICTORIA AVGVSTORVM. Effigies has eſſe putem Valentiniani junioris & Theodoſii poſt mortem Gratiani, de Maximo Tyranno Victoriam Angelorum tutelae adſcribentium: etſi de Diademate ſeu aureola, mihi non liqueat, ut ſupra dixi.

Num. X. DOMINVS NOSTER THEODOSIVS PIVS FELIX, AVGVSTVS. Theodoſius ad bellum armatus caſſide gemmata, ſcuto, thorace, & haſta inſtructus.

Num.

Num. XI. IMPERATOR XXXII. CONSVL. XVII. PATER PATRIAE. Sedet Roma, Nova (ut puto propter proram navis, & ſtellam, Orientalis Imperii inſigne) globum & in eo crucem exaltatam ferens. Significat domitum Virtute Crucis CHRISTI terrarum Orbem. Credimus ſignatum numiſma Conſtantinopoli poſt Victoriam de Eugenio adeptam, ſola fiducia in virtute Crucis, quam labarum exercitui praelatum referebat. *Erat enim*, ut ait Card. Baronius tom. IV. *totius virtus exercitus Theodoſii, ſignum Crucis, quam expaveſcerent adverſariae poteſtates: erat Crux ei munimen & ornamentum effulgens in armis atque militaribus ſignis: qua & ſuam ipſius munire frontem magis, quam corona ac diademate ornare caput, eidem curae erat; cum depoſitis illis, hanc, ut Chriſtinianorum Principum regale ſertum, ſummum capitis ornamentum ac tegumentum ſuperindueret.* Prudentius item adverſus Symmachum l. 461. agens, ipſum Theodoſium Romam his verſibus compellantem inducit: qui appoſite huic numo Roma inſignito quadrant;

Agnoſcas, Regina, libens mea ſigna neceſſe eſt,
In quibus effigies CRVCIS *aut gemmata refulget,*
Aut longis ſolido ex auro praefertur in haſtis.

Porro hic primum ſub Theodoſio religioſiſſimo Principe obſervamus hoc ſalutaris Crucis erectae, Orbi impoſitae terrarum, ſymbolum: eumque velut Cruce domitum, & Domini crucifixi gloriae ſuccumbentem: quod poſtea, & etiam nunc Chriſtiani imperatores pro inſignibus legitimi ſub Chriſto Domino & capite, Imperii & Monarchiae terrarum uſurpare inſtiterunt, per Crucem & CHRISTVM Orbi redempto ſe imperare profeſſi. Haec autem erecta Crux Orbi ſuperimpoſita repraeſentare videtur myſterium & memoriam CHRISTI in Crucem acti: quando terrae globus ſub Creatoris ſui patientis & morientis pondere ingemiſcens, & ferendo ſe imparem teſtatus, ingenti terrae motu contremuit, & petrae ejus ſciſſae ſunt, ut Evangeliſtae teſtantur. Et ſic orbis nunc à Cruce velut triumphatus veritatem Prophetiae CHRISTI confirmavit, dicentis apud Johannem cap. XII. *Ego ſi exaltatus fuero à terra, omnia* (quae per totum Orbem hic deſignari poſſunt) *traham ad me ipſum.*

Num. XII. VOTIS TRICENALIBVS, MVLTIPLICATIS QVADRAGENALIBVS. Idem emblema cum praecedente, niſi quod hic multiplicatio votorum pro ſalute Principis & Imperii factorum, ſit adſcripta.

TA-

TABULA LX.

EVGENII *Tyranni*, ARCADII & HONORII *Imperatorum*, AELIAEQVE FLACCILLAE AVGVSTAE *continet effigies.*

Num. I. & II. DOMINVS NOSTER EVGENIVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Vultus Eugenii obſcuro loco nati, quem Arbogaſtes, Valentiniano per dolum interfecto, Imperatorem dici ab exercitu procuravit. Qui primum Grammaticus, ſeu Rhetoricam profeſſus, deinde relictis ſcholis in aulam inſinuatus, & ibidem Authographus, ob eloquentiam in honore habitus, Rhicomero Duci familiaritate conjunctus fuit, & per ejus commendationem Arbogaſti carus. Sub Chriſtiani nomine & ſpecie Idolorum cultor, & divinationibus deditus ac ſibi Victoriam ſpondens, Gentilia ſacra reſtituit. Contra eum Theodoſius Conſtantinopoli movens, & in Alpium jugis cum eo congreſſus, primum auxiliis barbarorum, qui Theodoſio militabant, terga dantibus, & quaſi fugatis, poſtridie ſub auroram pugnam renovavit. Sola fiducia in Dei ope conſtituta, & praeſidio S. Crucis munitus, ſplendidiſſimam de hoſte, infinita multitudine ſuperiore, victoriam reportavit; Apoſtolis etiam, quos per viſum agnoverat ſibi auxilium promittentes, Ioanne Evangeliſta & Philippo, pro eo in hoſtes bellantibus; quo in praelio, quod ab Oroſio lib. VII. deſcribitur, mox Eugenius à ſuis captus, & ad Theodoſium adductus, ad ripam amnis Frigidi Imperio, & vita exutus eſt.

Ab altera parte VICTORIA AVGVSTORVM. Victoria gradiens & lauream ac palmam velut apportans. Numus ante Theodoſii in illum expeditionem cuſus videtur, ut ſe non rebellem, ſed velut conſortem Imperii declararet, & Victoriarum de hoſtibus Reipublicae ſocium ac participem.

Num. III. VICTORIA AVGVSTORVM. Similis argumenti numus, in quo quaſi conſors Imperii Eugenius in ſubſellio

 ſedet,

ſedet, Orbem una tenens, emblemate jam ante ab Imperatoribus legitimis uſurpato.

Num. IV. AELIA FLACCILLA AVGVSTA. Haec prima Theodoſii uxor fuit, religioſiſſima matrona, cujus pietas, caſtitas, & in egenos beneficentia valde praedicatur ab hiſtoricis. Ejus illa citatur à Nicephoro memoranda ſententia: *Imperio convenit, ut aurum id largiatur, ego vero manuum mearum opus pro Imperio ipſo ei, qui id ſemel contulit, offero.* Mater fuit Arcadii & Honorii Impp.

Num. V. SALVS REIPVBLICAE. Sedet Victoria, ſalutare CHRISTI nomen & teſſeram clypeo votivo inſcribens, palmae arbori innixo. Praefert Flaccilla hoc dicto; non alia, niſi CHRISTI Domini virtute, & Crucis ejus potentia Salutem Reipublicae niti, nec alia ope niſi divina victorias de hoſtibus, palmaſque adeptas, aut ſperandas.

Num. VI. DOMINVS NOSTER ARCADIVS, PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Vultus Flavii Arcadii, qui Theodoſii filius ex Flaccilla decem annis major Honorio, anno aetatis VIII. à Patre Auguſtus appellatus, S. Arſenio Diacono inſtituendus traditus, qui etiam ſuſceptor ejus in baptiſmo fuit. Ei pater moriens Orientis Imperium obtinenti, & jam vigeſimum annum agenti Rufinum tutorem dedit: qui ſpe potiundi Imperii Alaricum Gothorum regem contra Arcadium ſollicitavit: ſed proditione detecta mox à militibus interfectus eſt. Imperavit Conſtantinopoli per annos fere tredecim, ibique defunctus eſt, relicto filio Theodoſio juniore ſucceſſore, & filiabus quatuor.

Num. VII. VICTORIA AVGVSTORVM TRIVM. Stat Imperator Crucis trophaeum geſtans & victoriam, atque hoſtem ſub pedibus proſtratum calcans, ut ſupra Tab. praecedenti Theodoſium vidimus. Numiſma ipſi cum patre & Honorio fratre commune, de Eugenio, ut arbitror, tyranno triumphantibus. M. D. an ſignificet MONETA DOMINI, an MEDIOLANUM, quo loco Theodoſius conſenuit, & mortuus eſt, an quid aliud, adhuc quaero.

Num. VIII. DOMINVS NOSTER ARCADIVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Arcadii armati, eodem ſcemate quo Tab. praeced. habuimus patrem ejus Theodoſium. Videtur in clypeo ipſe expreſſus ex equo hoſtem proſtratum conficiens.

Num.

Num. IX. NOVA SPES REIPVBLICAE. Sedet Victoria ſuper ſpoliis hoſtium, clypeo votivo Vota Vicenalia, & Tricenalia inſcribens. Deſignat in juvene Principe Arcadio Rempublicam ſpem optimam collocaſſe, & ab Imperii hoſtibus ac Tyrannis Victorias, atque felicitatem & ſui ſtatus tranquillitatem eo duce, ſecundum patrem, votis conceptis, expectare. Idem eſt, quod Virgilius alibi dixit: .

— *Magnae ſpes altera Romae.*

Num. X. DOMINVS NOSTER HONORIVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Flavius eſt Honorius Theodoſii alter filius, cui à patre traditum fuit Imperium Occidentis, tutore dato Stilicone Vandalo, cujus & filiam duxit Mariam primum, deinde & alteram Thermantiam, quae tamen utraque, ſubità morte ante conſummatum matrimonium, virgo ſublata fuit. Ipſe Romae ſedem Imperii fixit, & Gildonem Africae à patre praefectum, & ſibi illud Regnum uſurpantem fratris Maſcozelis ductu ſuperavit, & ex fuga retractum interfecit: ſed & ipſum mox Maſcozelem rebellantem Bonifacii auxilio & opera devicit. Stiliconem ipſum potentia & auctoritate, qua apud exercitum pollebat, filio ſuo regnum parare meditantem, & ad opprimendum Honorium Suevos, Vandalos, & Alemannos in eum ſollicitantem, Hunnorum & Gothorum ope, & opera, ductu Uldini & Sari repreſſit, hoſtibus commeatu excluſis, & inedia confectis, Radagaſto etiam rege eorum capto & ſtrangulato. Cui Alaricus mox ſuffectus, cum ab Honorio Gallias ad inhabitandum impetraſſet, & à Stilicone fraude petitus fuiſſet, ira motus Italiam invaſit: eamque, & Urbem ipſam Romam diripuit. Mox cum Honorius Conſtantium Magiſtrum militiae, virum animo, atque rerum gerendarum dexteritate nobilem, Imperii conſortem feciſſet, titulo Nobiliſſimi Caeſaris collato, & ſorore Placidia in uxorem ei collocata, per eum Tyrannos variis locis emergentes, Gratianum in Britannia, Conſtantinum in Gallia, & Barbaros Hiſpaniam, dictaſque Provincias infeſtantes, devicit. Ludos ſeculares Romae dedit decimo Imperii ſui anno, remotis Idolorum ſacrificiis & ritibus. Poſtea aqua intercute abſumptus eſt, anno Imperii XXXII. aetatis LI. nulla ſobole ſuperſtite relicta.

Num. XI. VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. Stat Honorius eodem ſilo & ſchemate, quo ſupra frater Arcadius hoſtem ſupplantans: numo paris ſymboli & formae ei cum patre & fratre communi. R. V. forte, REBELLIBVS VICTIS, vel ROMA

 VIC-

VICTRIX, vel ROMA VETVS. Referre placet ad Victoriam de Eugenio Tyranno, & Reipublicae perduellibus.

Num. XII. VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. Simile plane numiſma fratri ante cuſum, hac Tabula, cum litteris M. D.

TABULA LXI.

PRISCI ATTALI, & IOANNIS *Tyrannorum*, & VALENTINIANI III. & MARCIANI *Imperatorum.*

Num. I. PRISCVS ATTALVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Priſci Attali, qui in Hiſpaniam deportatus cum Gothis è navi deſcendens Imperio arrepto rebellionem molitus eſt, ſed mox captus, & ad Conſtantium Comitem deductus, deinde, Honorio exhibitus, manu truncata vivere permiſſus, ſtultitiae poenas luit.

Num. II. INVICTA ROMA AETERNA. Sedet Roma galeata, nudo medio pectore, qua forma ſupra Virtus militaris, haſtam & Victoriolam tenens. De ROMA, & ejus epitheto, AETERNAE, dictum ſupra. Littera R. ipſam ROMAM, ſive hanc ejus ſtatuam deſignare inſuper videtur, & ſtellula, ad diſcrimen poſita, ut hic accipiamus Novam Romam ſive Conſtantinopolim, quia alter etiam Attali numus ab Occone adfertur cum inſcriptione, ROMA NOVA.

Num. III. DOMINVS NOSTER IOHANNES PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Ioannes iſte Tyrannus Ravennae, vivo Theodoſio Imperium arripuit, & cum ad Theodoſium, ut eum approbaret, legatos miſiſſet, ipſe, iis in carcerem conjectis, Magiſtrum militum Artaburium contra Ioannem miſit. Sed Aquileia navigans Artaburius vento adverſante in manus tyranni incidit: quam patris captivitatem filius Aſpar, Ravenna ex improviſo occupata & ſpoliata atque incenſa, ultus eſt. Tandem captus tyrannus dextraque abſciſſa per ludibrium in aſino traductus & jugulatus eſt, cum annis quinque praefuiſſet, vir alioquin ingenio non improbo, neque auri aut vindictae cupido. Alii tradunt Romae eum Imperium tenuiſſe, ſed à Valentiniano tertio oppreſſum Ioannem.

Num. IV. VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM.
Vi-

Digitized by Google

Videtur eadem numiſmatis forma uti voluiſſe, qua ſupra Theodoſius cum filiis: ut ſe & inter participes, atque conſortes Imperii & Victoriarum numeraret.

Num. V. & IX. DOMINVS NOSTER VALENTINIANVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Fuit iſte Flavius Placidius Valentinianus filius Conſtantii Caeſaris & Placidiae Theodoſii filiae, à Theodoſio Iuniore (cujus hic in ſerie effigiem deſideramus, ex Arcadio & Eudoxia nati, & Conſtantinopoli per XLVIII. aetatis & regni annos poſt Arcadium Imperio potiti) cum de morte Honorii patrui inaudiſſet, in Caeſarem electus, & Romam miſſus Auguſtus, Eudoxia filia Theodoſii in uxorem accepta. Ipſe cum Genſerico Vandalorum rege pacem ſanxit, parte Africae ei conceſſa. Adverſus Attilam Hunnorum Regem in campis Catalaunicis, acerrimo praelio conflixit, caeſis, ad centum quinquaginta hoſtium millibus victoria non incruenta potitus, ductu Aetii, quem poſt ob gloriam militarem affectatae tyrannidis ſuſpicione laborantem, ſucceſſus ejus metuens, Maximi, viri potentiſſimi, & aemuli delatione, occidi juſſit: à cujus poſt militibus, Thraſila duce & percuſſore, ipſe Valentinianus in campo Martio confoſſus eſt XV. Kal. April. quo die urbs Roma iterum à Vandalis capta eſt. Praefuit Occidentis Imperio annis triginta. Poſt quem illud Imperium varie diſtractum, & per partes à variis Ducibus & populis occupatum fuit, Francis, Scotis, Anglis, Hunnis, Vandalis, aliiſque.

Num. VII. Sequitur numiſma ejus ſine inſcriptione, habens Crucis imaginem in corona laurea deſcriptam, ſive ea coronatam. Trophaeum eſt ſalvificae Crucis, velut Victoriarum omnium auctoris, & praeſidis. Symbolum declarans Chriſtianae religionis cultum de Gentilium impietate & idololatria velut triumphum duxiſſe. Alludit forte hoc Emblemate Valentinianus, ad hiſtoriam, quam in Iuliani Apoſtatae geſtis Sozomenus, & Nicephorus tradunt, & Gregorius Nazianzenus refert Orat. I. in Iulianum his verbis: *Ferunt, cum ipſe* (Julianus) *ſacris operam daret, exta animalium coronatam Crucem edidiſſe. Quae res alios quidem horrore, ſummaque ſollicitudine & anxietate affecit, eoque adduxit, ut potentiam noſtram perſentiſcerent: at impietatis magiſtro animum videlicet addidit, tanquam circumſcripti, atque undique con-*

Num. VI. & X. D N. THEODOSIVS P. F. AVG. Theodoſii Junioris buſtum, pectore armato, cum clypeo ad humeros, dextra ſpiculum gerit, caput caſſide gemmata tegitur. Ab altera parte elegans Romae Novae typus eſt, ſive Conſtantinopolis, ut ex literis, quae ibi ſignatum eſſe numinum docent, CONOB. patet. Sedet, Deae inſtar, in ſolio, laeva Victoriolam tenens globo inſiſtentem, dextra temonem, quae navi innititur. Inſcriptio additur CONCORDIA AVGG. B. cujus explicationem pete ex Bandurio Tom. II. p. 557. Inter principes laudatos fuit Theodoſius.

concluſi eſſemus: ſic enim circulum & Crucem extempore interpretatus eſt. Litteras COMOB. interpretantur: CONSTANTINOPOLI MONETA OBSIGNATA, ut ſupra diximus.

Num. VIII. VICTORIA TRIUM AVGVSTORVM. R. V. Stat Valentianus haſta, in cujus ſummitate Crux eſt, loco labari, armatus, ſiniſtra Victoriam geſtans, dextroque pede caput ingentis & tortuoſi colubri proterens & conculcans. Deſignat virtute & praeſidio crucis CHRISTI draconem illum, qui in hac ſerpentis ſpecie humanum genus ſuperaverat, jam penitus eſſe proſtratum, & ſub pedibus Chriſtianorum jacere. Hieroglyphicum eſt ſuperati hoſtis generis humani. Ad quod alludere videtur auctor Hiſtoriae Paſſionis Sanctae Caeciliae, & ſociorum: *Iacet*, inquit, *nunc ſub Sanctorum pedibus Inimicus, & dans mugitus per lunaticos & energumenos clamat, & paenas incendii quas patitur indicat.* Reſpicit Valentinianus ad verſum Pſalmiſtae Pſalm. xc. *Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem:* quem & Heraclius Numo inſcripſit.

Num. IX. Sequitur idem Emblema, parum admodum differens à praecedenti.

Num. XI. DOMINVS NOSTER MARCIANVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Flavii Valerii Marciani, qui militaribus functionibus, prudentia & integritate vitae clarus, Pulcheriae Theodoſii ſororis ſtudio atque opera admodum ſenex ad Imperium promotus eſt. Imminutum annorum aliquot lapſu Orientis Imperium prudentia & conſilio mirifice reparavit: Cum Parthis & Vandalis foedus percuſſit, Attilae minas compeſcuit. Nomades & Blemios Aethiopia dilapſos per Alexandriae Procuratorem domuit. Arma numquam niſi provocatus movit, hanc ſaepe in ore habens ſententiam: *Dum in pace eſſe poſſumus, arma non induamus.* Anno Imperii ſexto, & menſe ſexto obiit, conſpiratione Aſparis veneno, ut ſuſpicio fuit, extinctus.

Num. XII. VICTORIA AVGVSTORVM. Victoria gradiens & ſertum laureum dextra, ſiniſtra globum Cruce impoſita ornatum praeferens, loco victoriolae, quam praecedentes Principes ei impoſitam ferebant. Deſignat Chriſtianus Princeps PER CRUCEM VICTORIAS SPERANDAS, per Crucem Orbem domitum, & ſubjugatum, exemplo Magni Theodoſii qui ſup. Tab. LIX. ſimili emblemate primum uſus.

TA-

TABULA LXII.

LEONIS *Imp.* AVGVSTVLI, SEVERI, & IVLII NEPOTIS *Tyrannorum*, & ZENONIS ISAVRICI.

Num. II. DOMINVS NOSTER LEO PERPETVVS AVGVSTVS. Effigies Flavii Valerii Leonis, qui natione Graecus, per factionem Aſparis, qui Marcianum interfecerat, ex tribuno militum Imperator creatus eſt. Rexit Orientale Imperium per annos XVII. Leonem nepotem ex filia Ariadna, & Zenone ſucceſſorem ſibi declaravit. Traditur multis virtutibus claruiſſe, & praecipue miſericordiae operibus, illudque in ore ſaepe habuiſſe benefici animi ſcitum: *Quemadmodum ſol cunctis, quae illuſtrat, nonnihil impertit caloris, ſic Princeps ſua debet eos dignari miſericordia, quos contuetur.* Fuit autem ſub eo, anno ſecundo, graviſſimus terraemotus Antiochiae, & quatriduanum incendium Conſtantinopoli, quo tota fere civitas conflagravit.

Num. III. VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. Victoria ſtans, & praegrandem crucem erectam tenens, gemmis, ut apparet, condecoratam, & in ſummo, velut titulo CHRISTI, & paulo infra X. littera tranſverſa inſignem. Pius Imperator gemmis & margaritis auroque Crucem decorandam cenſuit, cujus virtuti & praeſidio acceptam fert de hoſtibus Victoriam. Citat Adolphus Occo aureum Ortelii numiſma, in quo haec Leonis inſcriptio Graeca, ſed Latinis litteris exarata: LEON EN CHRISTO BASILEUS ROMEON. Id eſt: *Leo in* CHRISTO *Rex Romanorum.* Regi Regum CHRISTO Domino ſceptri honorem deferre voluit, *per quem Reges regnant, & legum conditores juſta decernunt.* PERPETUI titulus hic primum uſurpari coeptus ſtabilem deſignare videtur, & perſeveraturam Imperii potentiam.

Num. IV. DOMINVS NOSTER AVGVSTVLVS PERPETVVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Flavii Momyllii Auguſtuli, qui puer admodum Ravennatium ſtudio ab Oreſte patre ad

Num. I. Pulcheriae, ſororis Theodoſii, quae Marcianum ad imperium promoverat, ex aureo nummo haec eſt effigies, mulieris laudatiſſimae quam merito ſuperne caeleſtis manus coronat. Adſcribitur AEL. PVLCHERIA AVG. Typus partis averſae, deficiente ſpatio, addi non potuit. Sedet Victoria nomen Chriſti ſalutare clypeo inſcribens, epigraphe in ora haec eſt, SALVS REIPVBLICAE.

ad Imperium productus eſt, ſed undecimo menſe arreptae dignitatis, patre ejus ab Odoacre Gothorum rege interfecto, ipſe purpuram abjecit, & in exilium pulſus eſt.

Num. V. URBS ROMA. Inſidet ſpoliis Roma Vetus, ſilo corporis & ornatu fere quo ſupra aliquoties, dextram mamillam exſertam gerens. Gloriatur Imperio Occidentis, in quod per factionem irruſus erat.

Num. VI. DOMINVS NOSTER LIBIVS SEVERVS, PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Flavius Libius Severus, qui & Severianus dictus, natione Lucanus, apud Ravennam Imperator & Auguſtus ſalutatus, Alanorum regem Biorgum ſuperavit. Poſt tertium Imperii arrepti annum Romae obiit, veneno, ut nonnulli tradunt, extinctus. Hiſtorici eum Vibium vocant.

Num. VII. VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. Severus Cruce armatus, & ſerpentis caput dextro pede conterens: eodem emblematis hieróglyphico & forma, qua ſupra Tab. praeced. uſus fuerat Valentinianus III. de quo ibi diximus. R. M. forte, *RAVENNATIVM MONETA*, vel *ROMANA*.

Num. VIII. DOMINVS NOSTER IVLIVS NEPOS, PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Flavius Iulius Nepos Glycerio, (qui Senator Romae invitus aſſumere Imperii inſignia coactus fuerat) expulſo, & Salonis Dalmatiae Urbe ad Epiſcopatum poſtea provecto, ſucceſſit: ſed Auguſtuli factionem timens in Dalmatiam fugit, Saloniſque caeſus eſt.

Num. IX. VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. Stat Angelus Victoriae ſpecie, Crucem ingentem auro gemmiſque ornatam dextra tenens. Habet ſupra tabellam, quaſi titulum CHRISTI Domini referentem. Omnes iſti deinceps ſive legitimi, ſive intruſi Imperatores Crucis ſigno gloriantur, ejuſque virtuti victorias ſuas adſcribunt. De his gemmatis Crucibus velut trophaeis Prudentius, Romam in perſona CHRISTI compellans, contra Symmachum lib. 1, 464. ſic ait:

> *Agnoſcas Regina libens mea ſigna neceſſe eſt:*
> *In quibus effigies Crucis aut* gemmata *refulget*,
> *Aut longis ſolido ex auro praefertur in haſtis.*

Sed & D. Chryſoſtomus (citante Card. Baronio Annal. tom. IV.) refert:

fert: *Solitam fuiſſe effigiari Crucem ex auro, margaritis, ac gemmis ut ſcirent omnes, Crucem ſontium olim ſuppliciis infamatam, ipſo viſu horrendam, ore nefandam, & horrore cavendam, ex quo eam pro ſalute hominum CHRISTVS Redemptor noſter ſponte ſubiit, jam fuiſſe redditam fulgentem, decoram, atque glorioſam.* Homil. de ador. Cruc. De litteris R. V. ſupra conjecturam noſtram poſuimus.

Num. XI. DOMINVS NOSTER ZENO PERPETVVS AVGVSTVS. Effigies Flavii Zenonis, ex Iſauria Ciliciae patria *Iſaurici* cognomen ſortiti: Fuit à Leone juniore filio ſuo, Imperii in ſe collati inſignia patri, novo pietatis exemplo, cedente, coronatus. Vultu pariter atque ingenio turpi, moribuſque ſolutis. Ut Tyrannus imperavit, fratris Cononis opera in caedibus & ſanguine graſſatus. Theodoricum Oſtrogothorum regem contra Odoacrem in Italiam immiſit. Baſiliſci factioni poſt cedens, in Iſauriam, privatam vitam acturus, cum uxore conceſſit. Sed Baſiliſci tyrannidem populus non ferens Zenonem revocavit, & regno reſtituit. Ipſe Baſiliſcum cum filio captum relegavit in Cappadociam, & poſtea interfecit, ut & Leontium qui Orientem invaſerat. Cum annis XVII. regnaſſet fraude uxoris occubuit, quae eum ebrium ſepulchro inferri juſſit, quod magno lapide obſtrui mandavit, ubi nemine ad clamores ejus opem ferente, mori coactus eſt.

Num. XII. VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM NOSTRORVM. Stat Angelus cum tropheo Crucis gemmatae, ut ſupra in Nepote.

TABULA LXIII.

ANASTASII, JVSTINI, & JVSTINIANI *Imppp.*

Num. I. DOMINVS NOSTER ANASTASIVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Flavius Anaſtaſius, Dicorus dictus à diſcoloribus oculorum pupillis, ſtudio A-

riadnes Auguſtae, quae Leonem maritum oppreſſerat, Imperator factus eam uxorem duxit, ac ipſo die nuptiarum, donativi loco, tributum chryſargyrum omnibus remiſit. Iſauros domuit, varios Imperii uſurpatores ſuperavit & ſupplicio affecit. Primum Orthodoxus Chriſtianus, poſt Eutychianae haereſi addictus, quaternitatem pro Trinitate adorandam praecipiens. Obiit fulmine, ut fama eſt, extinctus, anno Imperii XXVII. aetatis LXXXVIII.

Ab altera parte, VICTORIA AVGVSTORVM. Victoria adcurrens cum palma & laurea corona. De variis eſt hoſtibus, quos ſupra recenſuimus.

Num. III. VICTORIA AVGVSTORVM. Victoria gradiens & reſpectans, globum terrae Cruce inſignitum portans, ſtellula infra poſita: hoc eſt, Oriente ſub praeſidio & tegmine Crucis acquieſcente.

Num. V. DOMINVS NOSTER ANASTASIVS PIVS, FELIX AVGVSTVS. Effigies Anaſtaſii armati, & thorace, ſcuto, galea criſtata jaculoque ſeu haſta inſtructi, ad imitationem Theodoſii & ſucceſſorum, qui bellicae virtutis laudem hoc ſcemate captaverunt.

Num. VI. VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. AR. Stat angelus ſeu Victoria filo angeli Crucem gemmatam ſuſtinens, qualem Tab. praecedenti habuimus in Julio Nepote & Zenone. Ejuſdem argumenti & ſenſus eſt numiſma. AR quid ſignet, [1] an forte *Ariminum*, ut monetae hujus officinam, non definiam.

Num. VII. DOMINVS NOSTER JVSTINVS PERPETVVS AVGVSTVS. Flavius Anicius Juſtinus è Thracia obſcuro loco natus, à teneris bubulcus & ſubulcus, inde miles, poſt princeps ordinis:

Num. IV. & X. DOMINVS OLYBRIVS AVGVSTVS. Caput Olybrii, qui Placidii Valentiniani & Eudoxiae per Placidiam filiam gener fuit, directa fronte; in ornatu capitis, ad frontem inſignis crucis figura erigitur. Ab altera parte nummi Crucis figura totam aream occupat; inſcriptio haec eſt, SALVS MVNDI. Senſus per ſe clarus. Literae CON. OB. ſubtus poſitae Conſtantinopoli ſignatum eſſe docent hunc nummum. Eſt vero ex auro & prorſus inſignis, ne ſpatium vacaret, huc tranſlatus ex Morellii Specimine Tab. VII. 4. 5. Anthemio ſuffectus fuit Olybrius, vir natalibus clarus; morbo correptus obiit vix tribus menſibus in Imperio expletis.

1 Moneta ubi cuſa ſit, docent literae in ima nummi ora, CO*nſtantinopoli Moneta* OB*ſignata*: ſed literae AR. ad monetarios videntur eſſe referendae, nam aliae quoque & plures in hujus Anaſtaſii aliorumque Imperatorum aureis nummis occurrunt.

nis: tandemque per dolum ſuffragia, à militibus Theocritiani in favorem nundinata in ſe vertens, electus eſt, & à Senatu approbatus, ut vir militaris labantem Rempublicae reſtitueret. Theocritianum, Amantium, & Andream inſidiatores ſuos ſuſtulit. Orthodoxae religionis aſſertor Arrianos Orientis finibus ejecit, Chalcedonenſe Concilium promovit ac defendit, Catholicae & Orthodoxae fidei profeſſores Epiſcopos ab Anaſtaſio ejectos reſtituit. Novem annis laudabiliter cum praefuiſſet, deceſſit, adoptato paulo ante & ſucceſſore ſibi declarato Juſtiniano ſororis ſuae filio.

Num. VIII. VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM I. Victoria adcurrens, ut ſupra in Anaſtaſio. I. littera forte deſignat inter tres Auguſtos hoc numiſma Juſtini peculiare.

Num. IX. VICTORIA AVGVSTORVM. Victoria gradiens & reſpectans, ut ſupra etiam in Anaſtaſio.

Num. XI. DOMINVS NOSTER IVSTINIANVS PERPETVVS AVGVSTVS. Effigies eſt Flavii Anicii Juſtiniani, Legum Romanarum collectione & concinnatione notiſſimi: qui accepto ab avunculo Imperio anno XLIV. aetatis, animum ad illud reſtituendum ſtabiliendumque adjecit. Orientem pacavit, Perſas ex Media ac Syria praedas agentes per Beliſarium repreſſit, & trans Euphratem removit. Romam à Gothorum manu vindicavit, Africamque, pulſis Vandalis, Imperio aſſeruit, deque Gelimero eorum Rege capto Conſtantinopoli triumphavit. Per Narſetem Ducem, Totilam Gothorum regem, Roma capta & ſpoliata, in Italia regnantem interfecit, Gothorumque nomen in Italia delevit. Quibus ex victoriis inter caeteros titulos etiam *Gothici*, *Vandalici & Africani* inſignitus fuit. Hiſce Victoriis partis, & pace Imperii ſtabilita Legum Romanarum confuſam ſeriem in unum corpus redegit, & diſtinxit, & Jurisprudentiam Romanam informem ante, perfecit: Eo fine, ut ipſe aſſerit in Prooem. Inſtit. *ut utrumque tempus & bellorum & pacis recte poſſit gubernari, & Princeps Romanus non ſolum in hoſtilibus praeliis victor exiſtat, ſed etiam per legitimos tramites, calumniantium iniquitates expellat: & fiat tam Juris religioſiſſimus, quam victis hoſtibus triumphator magnificus.* Templum SOPHIAE SANCTAE titulo, auguſtiſſimum Conſtantinopoli condidit. Juſtitia & integritate Princeps inſignis habitus. ſed de avaritia notatus, & quod Eutychianae haereſi fuerit addictior. Deceſſit ſenio confectus. & mente de ſtatu deturbata, anno aetatis LXXXIII. Imperii XXXIX.

Num. XII. VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. Stat ſpe-

ſpecie Victoriae Angelus ingentem crucem gemmatam ſuſtentans, exemplo a praedeceſſoribus ſupra petito, & ſibi cum Occidentis Imperii conſortibus communi.

TABULA LXIV.

Continet Effigies IVSTINI IVNIORIS, CONSTANTINI, MAVRITII, FOCAE *&* HERACLII.

Num. I. & II. DOMINVS NOSTER JVSTINVS PERPETVVS AVGVSTVS. Juſtinus junior Juſtiniani ex filio nepos, ab avo ad gubernacula rerum admotus, dexteritate agendi & magnanimitate commendabilis, ſub initia militem & cives liberalitate demeruit: Sed poſtea ad pecuniam colligendam attentior, etiam cum periculo divitum, in quorum facultates inhiabat, Pelagianaeque haereſi addictus Orthodoxos afflixit, Perſicum foedus diſſolvit, quorum cum arma in ſe convertiſſet, illique magnis copiis Romanum ſolum depopulati eſſent, in maerorem & ex eo in amentiam prae dolore animi actus, pedumque poſt doloribus tortus ex hac vita migravit, anno Imperii XIII. declarato ſucceſſore Tiberio Conſtantino.

Ab altera parte, *VICTORIA AVGVSTORVM.* Victoria gradiens ſertum laureum & palmae ramum ferens, ut ſupra ſaepius. Litterae $\overset{\wedge}{\text{MR}}$. compendioſo ductu, [1] forte MARIAE *Virginis Deiparae* honorem & nomen praedicant.

Num. III. Sequitur P. Orbi inſiſtens, tranſverſa linea intercedente inter duas ſtellas, & corona laurea circumdante. Hieroglyphicum eſt nominis CHRISTI, in quo, ingenioſo ductu, littera graeca X, tranſverſum graecum pariter P, velut uno charactere format, & Crucem inſuper ipſam exprimit: ſignificans Orbem terrarum, ab Oriente ad Occidentem (quod per ſtellas à dextris & ſiniſtris appoſitas intelligimus) à Chriſto per Crucem ſubactum: ejuſque Nomen glorioſum de hoſtibus tam internis quam externis, triumphum duxiſſe, (qui per lauream triumphalem exprimitur) tum & gloriam hanc Domini ſine

1 Significari iisdem poteſt *Aurea Moneta Romana*.

ſine fine duraturam, quod per coronam circularem cujus figura initii & finis expers eſt, deſignatur.

Num. IV. & V. DOMINVS NOSTER TIBERIVS CONSTANTINVS FELIX, AVGVSTVS. Effigies Tiberii Conſtantini, qui Thrax origine, ſed juſtitia, prudentia, liberalitate, aliiſque dotibus Imperio dignis illuſtris à Juſtino vivo in conſortium Imperii adſcitus, ei ſucceſſit. In pauperum eleemoſynas profuſus, quanto plus pie ſparſit, tanto plus conſecutus eſt. Nam & Juſtini & Narſetis theſauros ingentes reconditos reperit & detexit. Magna de Perſis victoria potitus eſt, captivoſque omnes Conſtantinopolim abductos veſtibus magnifice exornatos in patriam remiſit: quâ benignitate magnam ſibi laudem ac benevolentiam conciliavit. Cum Longobardis Romam diu obſidentibus pacem fecit. Poſt graviſſima bella geſta in morbum incidens, Mauritium generum adoptavit, praeſenteque Patriarcha, & Senatu Imperium ei tradidit, aequitatem ac Juſtitiam commendans, nec ita multo poſt naturae conceſſit, anno Imperii VII.

Ab altera parte, VICTORIA AVGVSTORVM TRIVM. A. Stat Angelus ſive Victoria, quo ſupra ſilo, Crucem gemmatam ſuſtentans, Emblema ei cum praedeceſſoribus & conſortibus commune.

Num. VI. VICTORIA AVGVSTORVM TRIVM. O. Stat in gradu ſtabili Angelus Victor dextra manu baculum geſtans, ſive Epiſcopale pedum, in cujus ſummo eſt hieroglyphicus character CHRISTI, & Crucis ejus: in ſiniſtra fert orbem terrarum ſigno ſubjectum. A qua ingenioſa forma, ſimul CHRISTI nomen, & victoriam Crucis in baculo exprimente Epiſcopalis dignitatis inſigne ſceptrum figuram traxit: quod etiamnum ad Paſtorale munus deſignandum (quo ex Chriſti verbo, *Paſce oves meas*, ſummo in terris Paſtori CHRISTI Vicario Pontifici Romano, velut optiones accedunt, & cooperantur) in ſolemni inauguratione ipſis traditur. Neque enim à litui Romani incurva forma, quod nonnulli autumant, id derivari poteſt, quod à Gentilium ritibus ſacri Pontifices, ut maxime abhorrerent: neque ab opilionis baculo, quo ipſe ſuperne parum inflexo pecora aberrantia coërcet, quamquam allegoria nominis & ſymboli non aliena ſit; ſed potius à ligno Crucis CHRISTI. Ad quod & Pſalmiſta alludere, aut prophetico ſpiritu reſpicere videtur, dum Pſalmo XXII. præfatus, quod Dominus regat eum & nihil ei deerit, quod in loco paſcuae ab eo collocatus ſit, mox addit: *Virga tua baculus tuus, ipſa me conſolata ſunt.* Cujus

Digitized by Google

& Crucis CHRISTI, ipſius Davidis baculus, in quo contra Goliath praevaluit, typus & ſymbolum fuerat. Accedit huc, quod Cardinalis Baronius tomo Annal. III. Epitaphium Chriſtiani pueri producat, cujus in marmorea tabula inſcriptioni idem character hieroglyphicus in haſta erectus expreſſus eſt, quam hujuſcemodi omnino formæ, imago togata, ſeu potius ſacra induta veſte, ibidem inſculpta, dextera ſuſtentat. Putem hoc ſcemate Tiberium gratitudinem inſignis Partiarchæ Joannis detuliſſe, à cujus manu Imperiale Diadema capiti ejus impoſitum fuerat: ſimulque oſtendere voluiſſe CHRISTI auſpiciis, angelorumque miniſterio Victorias omnes ex hoſte ſperandas.

Num. VII. *DOMINVS NOSTER MAVRITIVS PERPETVVS AVGVSTVS.* Flavius Tiberius Mauritius gente Cappadox, ex Notario, ob rei militaris peritiam factus excubitorum Tiberii Praefectus; poſt gener aſcitus, ab eoque adoptatus, & in Imperio ſucceſſor deſignatus. Sub initia Perſas per Legatos fudit, ſed pacem deinde cum ipſis firmavit: Scythas Maeſia expulit: Longobardos in Italia compeſcuit, & Hunnos Pannoniis ejecit. Victoriis clarus in militum ſuorum odium incidit propter avaritiam: Cum & pecuniae coacervandae ſtudio, rapinis & caedibus indulgeret, & ſtipendiis militem defraudaret. Quapropter Foca Scythiae Praefecto, Duce, eoque in Imperatorem electo, conſpiratione militum Scythici praeſidii, Chalcedone interfectus eſt cum omni proſapia: quando & Conſtantia uxor, Theodoſius, Tiberius, & Conſtantius filii, totidemque filiae, caſu prorſus miſerabili & in exemplum raro, ſub oculis ejus omnes obtruncati fuere. Quo in luctuoſo humanæ ſortis & miſeriae ſpectaculo, fortis ac patientis animi, reſipiſcentiſque inſigne teſtimonium dedit ad ſingula ſuorum funera non aliud profatus, quàm: *Juſtus es Domine, & recta judicia tua.* Ipſe enim, ut habet Sigeberti Chronicon ad annum Domini D. C. III. *ſe cum ſuis à Foca interficiendum divinitus prædixit: & malorum paenitens, ea ſibi hic retaliari, per ſervos Dei, inſtanter expoſcit.* Vixit annis LXIII. in Imperio ad XX.

Num. VII. In averſa numiſmatis parte eſt, ſine inſcriptione, character CHRISTI in corona laurea, qualis ſupra in Juſtino, ubi de ea diximus.

Num. IX. DOMINVS NOSTER FOCAS PERPETVVS AVGVSTVS. Effigies Flavii Focae, qui ex Praefecto limitis Scythiae, ab exercitu, cui praeerat, per caedem Mauricii Im-

Imperator electus, & Auguſtus ſalutatus eſt. Primo quidem talem ſe Gentibus oſtendit, ut multae cum illo pacem ſancirent. Sed cum de more ad Choſroen Perſarum Regem Legatos mitteret ſuae electionis indices, ille indignatus ob Mauritii pridem amici tam crudelem caedem, Focae bellum intulit: ſecundoque ejus anno, Syriam, Palaeſtinam, & Phaeniciam ei eripuit: Hieroſolymam cepit, Crucemque CHRISTI, jam tum à Conſtantini Magni temporibus devote ibi cultam, inter alia luculenta ſpolia, in Perſiam avexit: ſpoliatiſque paſſim templis & incenſis, multiſque Chriſtianorum millibus abductis in captivitatem, caeſis in Vrbe ſancta, & circa eam, ad nonaginta, millibus, omnia loca caedibus & incendiis depopulatus eſt. Quae clades in Iberos, Arabes, Dardanos, & Thraciam ac Macedoniam incolentes maxime graſſata eſt. Sed & Germania, Hiſpania, magnaqae Italiae pars ab eo defecerat, Aegyptum etiam Saraceni vaſtaverunt. Ipſe autem avaritiae & rapinis deditus, bello ignavus, adulteriis infamis: & ex Perſicae ſervitutis more, ac luxu per aulicorum manus & conſilia ſecreta, cuncta adminiſtrans, populum exactionibus & injuſtis vexationibus exulcerabat. Quare cum mores ejus omnibus graves inviſique eſſent; conſpiratione in eum per Heraclonam, Heraclium, Priſcumque generum ſuum facta, primum Focas in vincula conjectus eſt: Deinde manibus pedibuſque truncatis, genitalibus etiam, in deteſtationem libidinis ejus, praeciſis, capiteque reſecto in ignem conjectus eſt. Omnes inſuper fratres ejus & neceſſarii, in perfidiae, & crudelitatis in Mauritium perpetratae talionem & vindictam, cum eo obtruncati ſunt, anno Imperii ejus octavo.

Num. X. Victoria Avgvstorvm. Stant duae mulieres, Crucibus in Capite aut fronte inſignitae, baculoſque ad modum Crucis manu geſtantes, excelſa Cruce intermedia ſuper baſim collocata, ea ferè forma & ejuſcemodi angulis, quibus in Inſignibus Hieroſolymitana Urbs uti ſolet. Quare fortaſſe hic votivae Chriſtiani populi, ad loca ſancta, & ad Crucem Domini ab Helena Hieroſolymis adorationi expoſitam, peregrinationes deſignantur: quas, antequam Crux à Perſis captiva avecta eſſet, ibi crebras hoc tempore fuiſſe veriſimile eſt. Adfert & Adolphus Occo alia Focae Numiſmata, Crucis in haſtam erectae, & globi Cruce inſigniti teſſeris ſignata.

Num. XI. Dominvs Nostbr Heraclivs Perpetvvs Avgvstvs. Effigies Flavii Heraclii; qui Heraclonae Praetoris Africae filius, interfecto Foca, ab exercitu Imperator acclamatus eſt.

Digitized by Google

eſt. Patre ejus ex Africa magno cùm exercitu per Aegyptum in Aſiam movente, & in itinere defuncto, Perſae Africam invaſerunt. Contra quos Heraclius bellum parans, cum pro induciis ad ſe comparandum, Legatos miſiſſet, ab hoſtibus deſpectui habitus, & contumeliis exceptus, (reſponderunt enim non ante ſe pacem Romanis daturos, quam Chriſtianam Religionem abnegaſſent) ad indignationem commotus eſt. Itaque ingenti exercitu in Choſröen ducto, ejuſque Ducibus devictis in Perſidem perrexit, eamque ferro & flamma depopulatus eſt: ipſoque Choſroe profligato, & Cruce Domini recuperata ingentem victoriam reportavit. Poſt cum Choſroës filio, (qui patrem una cum fratre, quem pater ſucceſſorem creaverat) interfecit, pacem firmavit: limitemque utriuſque Imperii flumen Tigridem deſignavit. Sub eo Saraceni Syriam, Damaſcum, & Arabiam occupaverunt, & Mahometi, novi tunc Pſeudoprohe ae, qui ſub Heraelii Imperio emerſit) legem per illa loca propagaverunt. Senex in daemonum praeſtigias & aruſpicinam propenſior, ac Monothelitarum ſectae addictus, cum & inceſto ſe contaminaſſet, ducta fratris ſui filia; pudendo inguinum morbo, & priapiſmo correptus occubuit, ſive hydrope, ut alii tradunt. Vixit in Imperio annis triginta, obiit Conſtantinopoli, anno Christi Ioc. xl. Poſt quem deinceps, electione Imperatorum abrogata, ſucceſſio, quaſi haereditariae Dignitatis in liberos introduci coepta eſt.

Num. XII. VICTORIA AVGVSTORVM. Crux eſt in baſi collocata, fere, prout Numo praecedenti. Auguror hoc Numiſma cuſum poſt vindicatam ab hoſtili manu Hieroſolymam, & Crucem ipſam Domini à Perſis recuperatam, eodemque loco, quo Salvator noſter eam in Paſſione ſua ipſe portaverat, Heraclii ipſius manibus, celeberrimo interveniente miraculo, reſtitutam. Cujus in Victoriae & facti memoriam Exaltationis S. Crucis etiamnum in Eccleſia feſtum celebramus. Et non inconcinne certe hac ipſa Crucis forma & charactere, (additis tantum per quatuor angulos aliis quatuor cruciculis, forte quatuor Evangeliſtarum conſonam de Christi Cruce & Paſſione hiſtoriam, eamque per quatuor Orbis partes feliciter propagatam, deſignantibus) Hieroſolyma pro inſignibus uſa reperitur: cum brachia hujus figurae tranſverſa litteram H, ſtipes autem erectus & medius I formet, quibus principium nominis ejus, & ipſius Domini Iesv exprimitur. Invenit itaque ipſa argutum emblema, quo & nomen ſuum compendioſe ſignet, litteris in campo (ut vocant) rubro aureis, id referentibus: & praeter Salvatoris Nomen, Crucis pariter ipſius formam, cum titulo ſuo ſuperne affixo ob oculos ponat: lucen-

centem quidem eam ac rutilantem (quod auro ſignificatur) & in area ruffa, id eſt loco ac ſolo, ſanguine Domini reſperſo, defixam. Cujus adorandae Crucis pignore, & redemptionis noſtrae in ea conſummatae gloria, haec Urbs Sanctam ſe peculiariter, & venerabilem Chriſtianis ſemper omnibus praebuit. Porro A litteram ad latus poſitam Alpha Graecum ſignare exiſtimo: fuiſſeque in obſoleto (ut fit) Numiſmate, ab altero latere conſimile, ſed quod evanuerit, Ω mega Graecum, per quas (principium ac finem, primum & noviſſimum in Alphabeto locum obtinentes) Regis Regum (ut ſupra etiam attigimus) Iesv Christi ſine fine regnantis aeternum Imperium (ipſo in Apocalypſi ſic explicante) ob oculos proponitur. *Ipſi* Iesv Christi *Domino noſtro* (ut & nos, poſt finem conſideratum, atque viſam vanitatem tot ſceptrorum humanorum, totque Imperatorum Illuſtrium brevi tranſeuntium, brevi evaneſcentium, huic Commentariolo tandem etiam finem faciamus) *cum Patre & Spiritu Sancto, uni & aeterno* Deo, *Regi ſaeculorum immortali & inviſibli honor ſit & gloria in ſaecula ſaeculorum.* Amen.

Haec habui, benigne Lector, quae de Historia Augusta, hiſce Numiſmatum ſymbolis & Emblematis quadamtenus collecta, dicere ſeu ediſſerere ſuccincto ſtylo bonum factum putavi. Quo in Argumento pertractando ſi, non ſemel, conjecturam modeſte potius interpoſui, quam ut in omnibus aſſertionem adhibere praeſumpſerim; meminiſſe voles, in gryphis aut aenigmatis (qualia hic plurima, ingenii etiam laudem habere eum, qui acute aut appoſite conjectet, aut divinet, non tantum qui non aberret, fallatur, aut fallat: & ſic plauſum mihi potius, quam ſibilum repones. Quod ſi & nonnumquam à tuo, aut aliorum ſenſu, quinimo & à vero aberravi (quod potuiſſe non excuſo) caecutienti in iſtis alienae mentis & ingenii involucris (quae plerumque auctor ſibi plaudens captat, ut ingenioſis divinationibus locum faciat, & per obſcura appareat acutior) veniam & indulgentiam benigne concedes. Scio, non defuerunt alii (quorum haec arena, ſive elegantis ſtudii otioſa ſed litterata profeſſio eſt) nec deſunt, aut deerunt, qui praepete judicii & doctrinae penna, aquilarum inſtar, ſeſe attollentes, ardua penetrare apti ſint, & ſublimia ſcrutari: omniumque obſcuriorum hic locorum velut nubes celeri excuſſoque alarum remigio tranſmittere poſſint. Verum ego in Antiquitatis venerandae monumentis, quod fateor, magis hoſpes, humi reptare non tam contentus, quam coactus fui: & circumſcriptam ingenii aut doctrinae puſillam facultatem, ceu teſtudineae tectorio teſtulae incluſam circumferre. Quinimo iſtarum, quod in-

Digitized by Google

genue fateor, acutum cernentium, & in ſublime volantium velut aquilarum Ego *omnium è alis Haerens*, & ipſorum ſaepe pennis, (id eſt ſenſu & verbis) meam hanc commentationem librans, nubila, & diffuſa hujus aetheris Hiſtorici ſpatia emenſus ſum: & incognita ante, meaeque operta divinationi felicius recluſi. In quo nec inconcinne, argutum *apiculae* ingenium imitari fas mihi fuit: quae ſi longe diſſitos, & ignotos alieni caeli aut ſoli ſaltus delibare intendit, (fingamus velle) non concinnius id moliatur, aut felicius perficiat, quam ſi magnae alicujus aquilae pennas amplexa, iiſque pedum ſuorum glutinoſo vinculo adhaereſcens, celerem, alienarum alarum remigio, & felicem curſum abſolvat. Neque enim ego hujuſce animalculi nomen aut comparationem inconcione uſurpem, quando & haec apicula (tenue dico infectum ingenii & induſtriae meae) ex cultiſſimis Magnanimi & Excellentiſſimi nuper Ducis hortis, aureorum & purpureorum florum copia & varietate micantibus, laborioſe collecta haec velut mella, in alterius non minus generoſi Principis & ſucceſſoris alvearia reconditum, eique omnem laboris hujus ſui fructum dedicatum eat. Quod ut bene vertat ipſe, tuque itidem, Lector, ut faveas, rogamus. Fruere ſic, & vale.

F I N I S.

INDEX

INDEX.

IMPERATORUM

HUJUS OPERIS

ORDO.

Iulius Caeſar tab. 1
Auguſtus 2. 3
Tiberius 4
Druſus Germ. 4
Germanicus 5
Caius Caligula 5
Claudius 6. 7
Nero 7. 8. 9
Galba 10
Otho 10
Vitellius 10
Veſpaſianus 11. 12
Titus 12. 13
Domitianus 13. 14
Nerva 14
Trajanus 15. 16. 17
Hadrianus 18. 19. 20. 21
L. Aelius 22
Antoninus Pius 23. 24. 25
M. Aurelius 27. 28. 29
L. Verus 32
Commodus 33
Hel. Pertinax 34
Did. Julianus 34
Peſc. Niger 34
Clodius Albinus 34
Sept. Severus 35
Geta 35
Antoninus Caracalla 36
Macrinus 36
Anton. Diadumenianus 37
Anton. Elagabalus 37. 38
Alexander 39
Maximinus 39
Maximus 39
Gordianus Afric. 40
Pupienus 40
Balbinus 40
Gordianus 40. 41
Philippus 41
Philippus F. 41
Decius 42
Meſ. Decius 42
Hoſtilianus 42
Treb. Gallus 42
Voluſianus 43
Aemilianus 43
Valerianus 43
Valerianus F. 44
Gallienus 44
Salon. Valerianus 44
Poſthumus 45
Victorinus 45
Aureolus 45
Quietus 46
Tetricus 46
Claudius 47
Quintillus 47
Aurelianus 47
Tacitus 48

Florianus	48	*Procopius*	57
Probus	48	*Valentianus Jun.*	58
Carus	48	*Gratianus*	58
Carinus	49	*Mag. Maximus*	59
Numerianus	49	*Theodoſius*	59
Diocletianus	49	*Eugenius*	60
Maximianus	49	*Arcadius*	60
Conſtantius	50	*Honorius*	60
Gal. Maximianus	50	*Priſcus Attalus*	61
Maximinus	50	*Johannes*	61
Severus	50	*Pla: Valentinianus*	61
Maxentius	51	*Jovinus*	61
Conſtantinus	51	*Marcianus*	61
Licinius	52	*Leo*	62
Licinius F.	52	*Lib. Severus*	62
Criſpus	52	*Jul. Nepos*	62
Delmatius	52	*Auguſtulus*	62
Conſtantinus	53	*Zeno*	62
Conſtantius	53. 54	*Olybrius*	63
Vetranio	54	*Anaſtaſius*	63
Conſtans	55	*Juſtinus*	63
Julianus	55	*Juſtinianus*	63
Magnentius	56	*Juſtinus*	64
Decentius	56	*Tib. Conſtantinus*	64
Jovianus	56	*Mauricius*	64
Valentinianus	56	*Focas*	64
Valens	57	*Heraclius*	64

AUGUSTARUM NOMINA.

Antonia	4. 5	*Julia Maeſa*	38
Agrippina Germanici	5	*Julia Mamaea*	39
Agrippina Claudii	7	*Paulina*	39
Plotina	18	*Marcia Otacilla*	41
Matidia	18	*Mariniana*	43
Sabina	22	*Salonina*	44
Fauſtina Ant. Pii.	26	*Severina*	47
Fauſtina M. Aurelii	30. 31	*Helena*	50
Lucilla	33	*Fauſta*	52
Manlia Scantilla	34	*Ael. Flaccilla*	60
Julia Pia	35	*Pulcheria*	62

AVER-

INDEX.

AVERSORUM NUMISMATUM SYLLABUS.

Abundantia Aug. 38. 39
Adventus Auguſti 37. *Africae* 19
Adventus Auguſti Galliae 20
Adventus Auguſti Italiae 20
Adventus Auguſti Mauretaniae 19
Aegyptus 1. 19
Aequitas 35
Aeternitas Auguſti 21. 41
Aeternitas Imperii 35
Aeternitas Temporum 26
Africa 19. 35
Alamannia 51
Alexandria 19
Alimenta Italiae 17
Amor mutuus Aug. 40
Anchora cum delphino 13
Ancilia 23
Apollo Conſervator 43. 44
Apollo Propugnator 43
Aquila ſignum Conſecrationis 25. 44
Aquila ſignum Militare 2. 14
Arabia 15
Arcus triump. de Germ. 4
Arcus triump. de Britt. 6
Armenia 2. 29
Rex Armen. datus 17. 32
Aſia 19
Baſilica Vlpia 16
Bigae Elephant. 26
Bigae Leonum 26
Bigae Mularum 26
Cappadocia 19
Capricornus 3. 12
Caſtra Praetoria 6. 50
Centaurus 44
Ceres 22
CHRISTI *Nomen* 51. 60
Clementia 27
Clypeus Votivus 2. 54. 56. 59
Clypeus Chriſtianor. 60
Concordia 30. 31. *Aug.* 32. 44. 52
Concordia Militum 47. 52
Concordia Romanorum 58
Conſtantia Auguſti 5. 6
Columna Antonini 25
Columna Roſtrata 13
Columna Trajani 17
Conſecrationes 25. 26. 31. 39. 43. 44
Conſerv. urb ſuae 51
Cornucopiae 13. 16. 25
Corona Civica 5. 6. 10. 15
Crocodilus 1. 19. 20
Crux 61. 62. 63
Currus triumph. 2. 4. 15. 24. 37. 39
Dacia 16. 42
Danuvius 16
Dardanicus 15
Decurſio 9
Diana Epheſia 6
Elagabalus 37
Equeſtris Statua Aug. 3
Equeſtris Statua Claudii 6
Equeſtris Statua Hadriani 18. 21
Equeſtris Statua L. Veri 32
Fecunditas Auguſtae 30

Digitized by Google

I N D E X.

Felicitas Aug. 20
Felicitas Pub. 38
Felicitas Saeculi 45
Felicitas Temporum 37
Felicia Tempora 51
Felix Temporum reparat. 53. 55
Fides Exercituum 38
Fides mutua Augg. 40
Fortuna Auguſt. 11. 12
Fortuna redux 17
Forum Trajani 16
Francia 51
Fulmen 13. 23
Fundator Pacis 35
Gaudium Romanorum 51
Genius Aug. 8. 16. 17
Gen. Pop. Rom. 50
German. ſpolia 4
Germania 14. 20
Gloria Exercituum 55
Gloria Reipublicae 54
Gloria Romanorum 58
Hercules Comes Aug. 49
Hercules Gaditanus 20
Hercules Romanus 33. 48
Hilaritas 27
Hippopotamus 19. 41
Hiſpania 10. 20
Honos 28
Jani Templum 9
Indulgentia Pia Poſtumi 45
Inſtrumenta Religionis 1. 8. 14. 27
Inſtrumenta Militaria 16. 29
Iudaea capta 11
Iulii Caeſ. Templum 2
Iulii Caeſ. Statua 2
Iuno Lucina 30
Iuno Martialis 42
Iuno Regina 22. 34
Iuppiter Conſervator 52
Iuppiter Cuſtos 9
Iuppiter Opt. Max. 1
Iuppiter Stator 40
Iuppiter Tonans 2
Iuppiter Victor 46. 48
Iuventus 27
Iuventas 27
Labarum Chriſtianorum 56. 57
Laetitia 24. 46
Libertas 15. 56
Libertas reſtituta 10
Liberalitas Aug. 24. 33. 37. 40
Libero Patri Conſervatori 44
Luna Lucifera 35
Mars Gradivus 11
Mars Victor 48
Mars Vltor 3
Matri Caſtrorum 31
Matri Magnae 31
Minerva 14
Minerva Victrix 36
Munificentia Aug. 25
Neptunus 21
Neptunus Redux 12
Nilus 19. 20
Nobilitas 35
Nova ſpes Reip. 60
Palma 11
Pannonia 22
Pannoniae 43
Pavo 26. 31
Pax 25. aeterna 39. 49
Pax Auguſta 6. 9. 12. 25
Pax Orbis terrarum 3
Pax perpetua 3
Parthorum ſpolia 4
Pegaſus 4
Phoenix 55
Pietas 1. 18. 22. 23. 24. 33. 41. 44
Providentia Aug. 39. 45
Providentia deorum 23. 34. 36. 47
Providentia Senatus 14
Primi decennales 29
Princeps Iuventutis 2. 4. 37. 39. 58

Pro-

Digitized by Google

INDEX.

Profectio Aug. 32
Prudentia Aug. 45
Pudicitia 33. 42
Puellae Fauſtinianae 26
Quadriga Elephantorum 3. 25
Quadrigae Equorum 4. 27. 37
Quadrigae Solis 50
Rector Orbis 34
Reparatio Reip. 59
Rhenus 45
Roma aeterna 20. 40. 45. 47. 48
Roma invicta 61
Roma Vrbs 62
Romulus & Remus 13. 21
Romulo Conditori 18
Reſtitutor Achaiae 19
Reſtitutor Africae 19
Reſtitutor Galliae 26
Reſtitutor Orbis terrarum 19
Reſtitutor Reipublicae 56. 57. 59
Reſtitutor Vrbis 35
Sacerdos Solis 37
Sacerdos divi Aug. 4
Sacrificium 17. 43
Salus Auguſt. 9. 23. 29. 30. 32
Salus Generis humani. 2
Salus Provinciarum 46
Salus Reipublicae 52. 60
Sarmat. Spolia 29
Saeculares Aug. 41
Saeculum novum 42
Saeculi Felicitas 45
Saeculo Fecundo 34
Securitas Aug. 10. 20
Securitas Reip. 50
Spes Aug. 13. 20. 21
Spes Bona 34
Spes Pop. R. 20
Spes publica 40
Sol Comes Aug. 50
Sol Conſervator Aug. 37
Sol Invict. 46
Tellus Stabil. 16
Temporum felicitas 47
Templum Aeternitatis 26
Templum Divi Auguſti 25
Templum Dianae Epheſ. 6
Templum Divi Iuli 3
Templum Iani 9
Templum Iovis Tonantis 2
Templum Iunonis Martial. 42
Templum Martis Vltoris 3
Templum Pacis perpetuae 3
Templum Romae aeternae 46. 51
Templum Deae Segetiae 44
Templum Veſtae 9. 3
Templum Vulcani 43
Trajectus Aug. 41
Tranquillitas Aug. 25
Tripus 10
Trophaeum German. 28
Trophaeum Gothor. 47
Trophaeum Navale 3
Tyberis 28
Vas Frument. 4
Venus Felix 44
Venus Genetrix 30
Venus Victrix 1. 31
Veſta 8. 9. 12
Veſtalis 7
Veſtae Templum 9. 13
Via Trajana 16
Quod Viae munitae ſunt 3
Victoria Antonini 38
Victoria Brittan. 34
Victoria Conſtantini 51
Victoria DD. NN. Aug. 55. 56
Victoria Germanica 36
Victoria Gothica 47
Victoria Maxima 5
Victoria Orbi inſiſtens 2. 49
Victoria Parthica 29. 36
Vitulus. 12
Vota Suſcepta. 17

Vota

INDEX.

Vota Publica. 26. 33. 55
Vota Decennalia. 40
Votis v. *mult*. x. 15. 56. 59
Votis x. *mult*. xx. 57
Votis xxx. *mult*. xxxx. 54. 59
Ob Victoriam Triumphalem. 55
Victoria Augg. Libertas Romanorum. 56
Virtus Aug. 8. 28. 46. 54
Virtus Herculis. 49
Virtus Illurici 49
XV. Vir. ſacr. fac. 10

FINIS.

005647935

Digitized by Google